

KOMÜNAR

Sosyalizmden Kuşku Duymak İnsandan ve Onun Geleceğinden Kuşku Duymaktır

Şubat-Mart-Nisan 2017
Yıl-12 Sayı 70

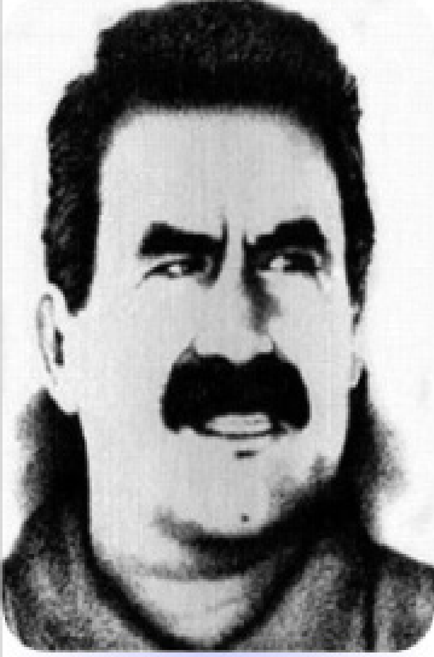
Üç Aylık İdeolojik-Teorik Dergi

Sömürgecilik

İÇİNDEKİLER...

Tarihte felsefe ve ahlaki öğretiler, tüm erdemli bilgelikler, dönemlerindeki modernite sorunlarına yanıt olmak için geliştirilmişlerdir

Sömürgecilik

KOMÜNARDAN

Merhaba Sevgili Komünar okuyucuları,

Siz değerli okuyucularımızla düşünsel-ideolojik temelde buluşmamızın aracı olan Komünar dergimizle tekrardan buluşmanın heyecanını yaşıyoruz. Dergimizle mevcut olan birikiminize yeni bir birikim eklemek yoğunlaşmalarımızı aktarmak bizleri mutlu ediyor. En değerli ve en anlamlı paylaşımlar düşünsel paylaşımlardır. Kapitalizm insani paylaşımları bitirip insanları kendisi için çalışan bir araca dönüştürmeye çalıştığı bir ortamda düşüncel bir dergi çıkarmak ve kapitalizme karşı fiziki ve düşüncel anlamda direniş içinde olmak önemlidir.

Özgürlük kokan Kürdistan dağlarından merhaba demek bir şeyler yazmak ve paylaşmak elbette önemlidir. Dağlar; Kürdistan açısından derin anlama sahiptir, her zaman direnişin, kendi kültürünü korumanın ve kendini geleceğe taşırmanın mekânları olmuştur. Kürdistan demek tarih demektir, Kürdistan dağları demek direniş demektir. Her türlü baskıya karşı direniş ve kendini korumak demektir. Kürdistan'ın tarihsel öneminden kaynaklı sürekli işgal edilmek ve tarihsel birikimlerine el konulmak ve köklerinden koparılmak istenmiştir. Bunun için de akla hayale gelmeyecek yönelimlerle karşılaşmıştır. Kürdistanda yaşanan vahşeti bugüne değin hiçbir halk yaşamamış ve benzer yönelimlerle karşılaşmamıştır. Ancak tarihsel köklerinin derinliği ve kendi evlatlarını koruyan dağları sayesinde bugüne kadar gelmeyi başarabilmiştir.

Bu sayımızda sömürgeciliği ele almak istedik. Sömürgeciliğin çıkış koşulları, uygulanış yöntemleri ve Kürdistanda yaşanan sömürgeciliği işlemek istedik. Elbette sömürgecilik salt bir dergi konusu olarak anlatılamaz. Neolitik devrimin yarattığı ürünlere el koyan ve kendine mal etmeyen çalışan erkekler tarafından ilk sömürülen kadındır. Uygarlıkla başlayan sömürü kültürü ilkin kadına dönük başlasa da zamanla toplumun tüm kesimine yayılan, kapitalizmle doruğa çıkıp zirveleşen sömürüyü ne kadar işlesek de yetersiz kalıyor. Günümüzde sömürgeciliğin uyguladığı birçok yöntem mevcuttur. Bu konuları ele almak, işlemek ve anlatmak istedik ancak tüm yazılarımızı toparlayınca hala anlatılamayan anlatılmaya ihtiyaç olan birçok konunun varlığını fark ettik. Yetersizde olsa bir yoğunlaşma sağlayacağına ve araştırmaya teşvik edeceğine inanıyoruz.

Bu sayımızla sömürgeciliğin etkileri üzerinde yoğunlaşacağımıza ve mevcut olan ideolojik ve fiziki direnişimize katkıda bulunacağı inanıyoruz.

"Direnmek yaşamaktır"
Özgürlük kazanacaktır!

Kavgayla, sevgiyle ve özgürlükle yürüyoruz.
Devrimci Selam ve Saygılarımızla
KOMÜNAR

SÖMÜRGECİLİK, ZİHNİYET HEGEMONYASIDIR

Şüphesiz bir toplumu sömürüye açık hale getirmenin ilk koşullarından biri, onu ahlâk ve politikadan yoksun kılmaktır. Bu iki dokunun düşünsel temeli olan toplumsal zihniyetin çöküşü sağlanmadan, bu yoksunlaştırma gerçekleştirilemez. Tarih boyunca egemenler, sömürgen tekeller, bu nedenle amaçlarına ulaşmak için ilk iş olarak 'zihniyet hegemonyasını' inşa etmişlerdir. Sümer toplumunu verimliliğe kavuşturmak, dolayısıyla sömürüye açmak için, Sümer rahiplerinin ilk iş olarak tapınak (Ziggurat) inşa etmeleri bu gerçeği çok açık bir biçimde kanıtlamaktadır. Toplumsal zihni çarpıtma ve fethetme eyleminin tarihte bilinen ve etkisi halen süren orijinal kaynağı olması açısından da, Sümer tapınağının işlevini göz önünde bulundurmak büyük önem taşımaktadır.

Kürt orijinli toplulukların yaşadıkları ilk ciddi toplumsal sorunları Sümer uygarlığına bağlamak mümkündür. Gılgameş Destanı zaten bu sorunlar üzerine kurgulanmıştır. Gerek El Ubeyd hiyerarşik kültürü (M.Ö. 4500-3500) gerekse Uruk site kültürü (M.Ö. 3500-3000) kendini sürekli olarak doğuya ve kuzeye doğru genişletmek durumundaydı. İlk kentli, sınıflı ve devletli kültür oluşumları olarak, yaşayabilmek için her iki yön üzerindeki neolitik toplumdan beslenmek zorundaydılar. Zorunluluk çatışmayı beraberinde getirir. Gılgameş ve Enkidu ikilisi arasındaki ilişki, tarihte ilk ve tipik olan emperyal-sömürge ilişkisindeki sorunsalı ifade eder, yansıtır. Kürt orijinli topluluklar, Humbaba şahsında emperyal sömürgeci ilişkiye karşı direnişi temsil ederler. Sorunun temelinde neolitik toplumdaki eşitlikçi ve özgür yaşamı kentli, sınıflı ve devletli yaşama karşı korumak yatar. Enkidu Uruk kentine tutsak olarak getirilmekte, evcilleştirilmekte ve kent toplumu içinde geldiği topluluklara karşı bir işbirlikçi olarak kullanılmaktadır.

Hurri kabileler kent uygarlığının yükselişine karşı sürekli direnme halindedirler. Zagros dağ silsilesine dayalı bu direnmeler, toplumsal sorunların ne kadar yaygınlık ve süreklilik kazandığını göstermektedir. Gutiler adlarını tarihe yazdıran ilk Zagros kökenli kabilelerin Sümer yöneticilerine karşı başarı kazanmış konfederatif yapılanmasını ifade etmektedir. Daha sonraları uygarlık tarihi boyunca karşımıza çıkacak olan yenenlerin yenilenlerin egemen kültürü içinde erimelerinin ilk örneklerini de bu süreçte yakînen gözlemlemekteyiz. Savaş sanatının ortaya çıkardığı hegemonlar egemen sistemi sürekli güçlendirmektedir. Sorunlar çözümlenmeye çalışılırken, paradoksal olarak daha da büyütülmektedir. İktidar daha fazla iktidara, devlet daha çok devlete yol açmakta, böylece sorunlar da katlanarak büyümektedir.

Sümerlerden iktidar geleneğini devralan Babil ve Asur hegemonları (M.Ö. 1950 - M.Ö. 600), sistemi derinliğine ve genişliğine yayarken benzer bir durumu yaşamaktadır. Kent, sınıf ve iktidar-devlet kaynaklı bu sorunlar derinleşme ve genişlemeyle daha da büyürken, çözüm aynı kısırdöngü içinde daha fazla genişleme ve derinleşmede aranmaktadır. Genişleme emperyalizme ve sömürgeciliğe, derinleşme daha fazla sınıfsallaşmaya ve sömürüye yol açmaktadır. Daha sonra günümüze kadar kendini büyüterek tekrarlayacak olan bu sistemin mekanizması hep aynı

kalacaktır: Dışta emperyalist sömürgeci yapıyı geliştirmek, içte sınıfsal egemenlik kurmak. Yenen de, yenilen de aynı sistemin kurbanı olmaktadır. Buna karşılık Kürt orijinlerin Toros-Zagros dağ silsilesine dayalı anti-uygarlık direniş döngüsü de kendini hep büyüterek tekrarlayacak olan kendi özgür mekanizmasını geliştirecektir. Direnişin özgürlük mekanizması bağlamında kabile ve aşiret bilinci daha da gelişecek, örgütlenmeleri genişleyecek, böylelikle daha çok kabile ve aşiret özgür kalmaya çalışacaktır. Her iki mekanizmada da varoluş diyalektiği işlemekte, her iki diyalektik işleyiş kendini sürekli büyütmektedir.

Proto Kürtler açısından İslamiyet'e kadar gelen iki bin yıllık ikinci uygarlık aşaması kendi kentlerini inşa ettikleri, egemen sınıflarının oluştuğu ve devletlerini kurdukları dönemdir. Daha çok dağ eteklerinde ve ovalık alanlarda oluşan bu kültürün karma bir özelliği hâkimdir: Benzeşmeye çalıştıkları uygarlıkların dil ve kültürlerini yaşayan yönetici aristokrasi ile alt sınıfları oluşturan ve kendi öz dil ve kültürlerini yaşayan kesimler. Kürt coğrafyasının ağır etkisi altında oluşan bu kültürün ikili karakteri çok az değişerek günümüze kadar varlığını sürdürecektir. Gerek dağ ve ova kültürü biçimindeki 'ikili ayrışma', gerekse ova-kent kültüründeki sınıfsal ikili ayrışma bu kültürün temel karakteristik özelliğidir. Üst tabaka yabancı işgalci ve fetihçi sömürgenlere karşı hep muazzam bir uyum gücü gösterip kendi öz kabile-halk kültürünü işe yaramaz saymış, ikinci plana atıp iç ilişkilerinde çok sınırlı ölçüde kullanmakla yetinmiştir. İçinde rol oynadığı veya bizzat kurduğu uygarlıklara kendi dil ve kültürünü egemen kılmak için çaba göstermemiş veya çok az göstermiştir. Gutilerden Eyyubilere kadar bu hep böyledir. Kentli ve devletli bu egemen zümre, belki de hiçbir toplumda olmadığı kadar geleneksel Kürt kültürel varlığına karşı olumsuz rol oynamıştır. Yabancı dil ve kültürler içinde erimeye götüren yüksek sınıfsal ve ailesel çıkarlar, şüphesiz bu olumsuzlukta belirleyici olmuştur. Kendi içine kapanan Dağ Kürti'sinin ve alt tabakanın çoğunlukla değişmeyen kabile ve aile kültürü, binlerce yıl varlığını ancak içine kapanarak erimeden günümüze kadar taşırabilmiştir. Bu iki kültürel kesim arasında dağlar kadar bir uçurumun oluşması, gerçek Kürtlük-sahte Kürtlük biçiminde köklü bir ayrışmaya yol açmıştır. Kapitalist modernite döneminde neden güçlü bir milliyetçi Kürt burjuvazisinin oluşmadığının kökeninde bu tarihsel gerçeklik yatar.

Arap, Türk ve Fars fatihleri başta olmak üzere egemen güçlerin tüm kavimsel fetihçiliğine, sömürgeciliğine ve asimilasyonculuğuna rağmen, ortaçağda Kürt orijinlerin toplumsallaşması gelişme halindeydi. Hem kabilesel hem de cemaatsel toplum kendisini kavim toplumu doğrultusunda geliştiriyordu. Ortaya çıkan sorunlar, tüm toplumlar için geçerli olan hiyerarşik iktidar ve devlet kaynaklı sorunlardı. Denilebilir ki, Kürt toplumu ortaçağı kat ederken, çağın birçok toplumunun ilerisindeydi. Yaşadığı sorunlara da benzer ölçülerde yanıtlar geliştirebiliyor, hatta sorunların çözümünde birçok topluma öncülük de edebiliyordu. Fatihlerin tüm saldırganlıklarına, tecavüz, istila, işgal ve sömürgeciliklerine rağmen, toplumun öz savunması ve kendini özgür yaşatma mücadelesi aralıksız sürdürülüyordu. Böylelikle ciddi bir varlık sorunu ve benzerlerinden epeyce farklılaşmış bir kölelik söz konusu değildi.

İktidar işbirlikçisi Kürt elitinin Araplaşma öyküsü hayli ilginçtir. Binlerce yıl işbirliği ettiği ve etnik açıdan akraba olduğu İran imparatorluk kültürü içinde dil ve kültür varlıklarını önemli oranda koruyan bu kesimin hızla Araplaşmayı seçmesi, sınıfsal oluşum tarzıyla yakından bağlantılıdır. Araplaşma öncesi Kürt hiyerarşik önderleri kabile kültürüyle hâlâ yakın bağ içindeydiler, aynı kabile ve aşiretin mensuplarıydı. Dolayısıyla sınıflaşma zayıftı. Çıkarları sınıflaşmadan ziyade, kabile ve aşiret içinde hiyerarşinin üst tabakası olarak kalmalarını daha yararlı ve gerekli kılıyordu. Aşiret kültürel bağlarını yitirip yalnız birey veya aile olarak yabancı hâkim hanedanlık kültürü içinde erimeleri çıkarlarına uygun değildi. Böyle bir durumda her şeylerini yitirebilirlerdi. Önlerinde bunu kanıtlayan çok sayıda tarihsel örnek vardı. Kürt kabile ve aşiret gerçekliği kendi kültürüne çok katı bir biçimde bağlı olup, dış güçlerle bütün-

leşmeyi ve asimilasyonu olanaksız veya istisnai kılıyordu. Bunun yanı sıra, tarihsel olarak sınıflaşmanın maddi koşullarının fazla gelişmemiş olması (kent ve devlet kültürüyle az karşılaşmış olmaları) ve en önemlisi, dıştan kaynaklı işgalci, fetihçi ve sömürgen istilalara karşı sürekli mücadele içinde olmaları bunda önemli rol oynamıştı.

Kolonicilik veya daha sistematik sonuçları olan sömürgecilik, esas olarak ticaret tekellerinin yayılma politikalarıdır. Talanın daha modern biçimleri oluyorlar. Avrupa ticari kapitalizmi büyük oranda sömürge talanları temelinde oluşmuştur. Amerika'nın gümüş ve altınları talan edilirken, görülmemiş fiyatlar biçilen ucuz dokumalar bu talanların önemli araçları olmuştur. Ticaret sadece dengesiz fiyat oluşumlarını değil, fiyatın bizzat tek taraflı belirlendiği dönemleri çok yaşamıştır. Kolonicilik ticaret tekellerinin fiyat empoze etmelerinde ve dolayısıyla fahiş kazanç sağlamalarında başat rol oynamıştır. Zaten tüccar kazancının temelinde pazarlar arasındaki fiyat farklarının ya kullanılması ya da çeşitli yöntemlerle (mal stoku, mal kıtlığı) bizzat oluşturulması yatmaktadır.

İlk birikimlerin gerçekleştirildiği sömürgeleştirme savaşlarında hiçbir ekonomik kural yoktur. Portekiz, İspanya, Hollanda, İngiltere, Fransa, daha önceleri Venedik ve Cenova gibi kentlerin kolonileri, ilk kapital birikimlerini tamamen zora dayalı sağlamışlardır. Hem yakın ülke pazarlarında hem de sömürge alanlarında bu gerçekleri tespit etmek zor değildir. Kırk haramilerden de sonradan efendiler türemiş, beyler oluşmuştur. Modern kırk haramilere de burjuva efendiler demek, modadan öteye bir anlam teşkil etmez. Ekonomi bilimi denilen disiplinler işin özünü örtülü kılmayı temel işlevleri olarak sürdürürler. Hangi teori bu konularda başarılı sunum yaparsa, başyapıt olarak o etüt edilecek, ödüllendirilecektir. Hiçbir bilim ekonomi bilimi kadar gerçeklerle oynamamış, gerçekleri tersyüz etmemiştir. Kurgusal aklın en büyük saptırmasına kapitalist ekonomipolitika alanında rastlamaktayız. Kapitalist modernite tümüyle böylesi bir kalpazan bilim üzerinde yükselme lüksüne sahip tek sistem olmuştur.

İngiliz Krallığı ve Hollanda Prensliği kapitalist tarzda yeniden örgütlenen ve eylemleşen devlet modeline ağırlık verdiler. Düzenli vergilerle beslenen, bütçelerini denkleştiren, rasyonel bir bürokrasiye ve profesyonel orduya dayanan ilk örnekler oldular. Üstün deniz güçleriyle İspanya ve Fransa'nın deniz güçlerini yendiler. Atlas Okyanusu ve sonraları Akdeniz'deki egemenlikleri sömürge savaşlarının kaderini de belirledi. İspanya ve Fransa'nın düşüşü böyle başlar. İspanya ve Fransa Krallıklarının karadaki başarıları, borçlanmaları nedeniyle astarı yüzünden pahalı Pirus zaferlerine döndü. Kapitalist ekonominin kaderini belirleyenin İngiltere ve Hollanda'nın iktidar yapılanmalarında gerçekleşen yenilikler olduğu genelde de kabul gören bir yorumdur. Bir kez daha görüyoruz ki, kritik bir dönemeçte siyasi zor ekonomik biçimlenme üzerinde belirleyici rol oynayabiliyor. İtalyan kentlerinin başaramadığını Londra ve Amsterdam kentleri başarıyor.

İngiltere ve Hollanda örneğini zamana ve mekâna yaydığımızda, gelişmeler daha da somutluk kazanır. Her iki ülke aralarındaki ittifakı önce Avrupa'daki hegemonyaları için kullanırlar. 16. yüzyılın sonlarında İspanya İmparatorluğu'nun boyunduruğu kırılmış ve imparatorluk emelleri Avrupa çapında ölümcül bir darbe yemiştir. 17. yüzyılın sonlarında Fransa monarşisi de yenilgiye uğratılmış ve Avrupa üzerindeki

Gılgameş ve Enkidu ikilisi arasındaki ilişki, tarihte ilk ve tipik olan emperyal-sömürge ilişkisindeki sorunsalı ifade eder, yansıtır. Kürt orijinli topluluklar, Humbaba şahsında emperyal sömürgeci ilişkiye karşı direnişi temsil ederler.

hegemonik emelleri ağır darbe almıştır. İngiltere ve Hollanda, Avusturya karşısında Prusya'yı destekleyerek, Habsburg sülalesinin Avrupa üzerindeki imparatorluk düşlerine ölümcül bir darbe vurmuşlardır. Son Otuz Yıl Savaşlarıyla din savaşları çağına son verilmiş, 1649 Westphalia Anlaşmasıyla İngiltere ve Hollanda çizgisinde ulusal devletler dengesine dayalı bir sistemin temeli atılmıştır. 1789 Devrimi'yle buna cevap veren Fransa, Napolyon şahsında bu stratejik hegemonya iddiasını kaybetmiştir. Aynı dönemlerde İngiltere ve Hollanda sömürgeler savaşını da kazanmış, 19. yüzyıla endüstri devrimiyle girilmiştir. Endüstri devrimi İngiliz hegemonyacılığını kesinleştirmiş, kendisine dünya imparatorluğunun yolunu açmıştır. Prusya şahsında geç uyanan Alman devi, 1870'te Fransa'ya karşı kazandığı zaferden sonra Avrupa ve Dünya hegemonu olmak istemişse de, her iki Dünya Savaşında da ağır bir yenilgiye uğratılmıştır. İkinci İngiltere olarak ABD, her iki Dünya Savaşından da kazançlı çıkmış ve İkinci Dünya Savaşından itibaren yeni dünyanın hegemonik gücü olmuştur. Almanya'nın yaptığını tekrarlamak isteyen Sovyet Rusya İmparatorluğu hegemonya savaşından yenik çıkmıştır. Artık Dünya İmparatorluğuna oynayan bir ABD vardır ki, yeni bir çöküşü engellemek için bir nevi savunma savaşıyla ömrünü uzatma peşindedir.

Avrupa hegemonik uygarlığı, bu konuda büyük bir biçim değişikliğine gitti. Özünü ise olduğu gibi korudu. Toplum üzerindeki devasa ulus-devlet aygıtlarının, bu değişiklikle yetinmeyip, iç gözeneklerine kadar sızdığı toplumu kendine bağımlı hale getirdiği günlük gözlemlerdendir. Zihniyet oluşum merkezleri olarak üniversite, akademi, daha aşağıda lise, ortaokul, ilkokul ve anaokulunun verdiği, kilise, havra ve caminin tamamladığı ve kışlanın keskinleştirdiği şey, toplumun kalıntısı kalan zihni ile ahlaki ve politik dokularının fethi, işgali, asimile edilmesi ve sömürgeleştirilmesi değil de nedir? Demek ki toplumun 'kitleleştirilmesi' sürüleştirilmesidir derken, bazı değerli yorumcular boş konuşmuyorlar. Aynı zamanda faşizmin toplumuna zihnin bu sömürgeleştirilmesiyle gidildiği taze anılarımızdandır. Yakın tarihin kan banyosu da bu zihin fethinin sonucudur.

Aile bu toplumsal bağlamda erkeğin küçük devleti olarak inşa edilmiştir. Uygarlık tarihinde aile denilen kurumun mevcut tarzıyla sürekli yetkinleşmesi, iktidar ve devlet aygıtlarına verdiği büyük güç nedeniyledir. Birincisi, erkek etrafında iktidarlaştırılan aile, devlet toplumunun hücresi kılınmaktadır. İkincisi, aile ile kadının sınırsız karşılıksız çalışması güvenceye alınmaktadır. Üçüncüsü, çocuk yetiştirip nüfus ihtiyacını karşılamaktadır. Dördüncüsü, rol modeli olarak tüm topluma kölelik ve düşkünlük yaymaktadır. Aile bu içeriğiyle aslında bir ideolojidir. Hanedanlık ideolojisinin işlevselleştiği kurumdur. Her erkek ailede kendisini bir hanlığın sahibi olarak algılar. Ailenin çok önemli bir gerçeklik olarak algılanmasının altındaki bu hanedanlık ideolojisi çok etkindir. Ailenin ne kadar çok kadın ve çocuğu olursa, erkek o kadar güvence ve onur kazanır. Aileyi mevcut haliyle bir ideolojik kurum olarak değerlendirmek de önemlidir. Kadın ve aileyi mevcut haliyle uygarlık sisteminin, iktidar ve devletin altından çekip alırsanız, düzen adına geriye çok az şey kalır. Fakat bu tarzın bedeli, kadının düşük yoğunlukta sürekli savaş hali altındaki acılı, yoksul, düşkün ve yenilgili varoluş tarzına mahkumiyettir. Âdeta sermaye tekellerinin uygarlık tarihi boyunca toplum üzerinde sürdürdüklerine benzer paralel ikinci bir tekel zinciri de kadın dünyası üzerindeki 'erkek tekeli'dir. Hem de en eski güçlü tekeli. Kadın varoluşunu en eski sömürge âlemi olarak değerlendirmek daha gerçekçi sonuçlara götürür. Kadınlar için 'millet olmamış en eski sömürge halkı' demek en doğrusudur.

Kentlerin bu yapısıyla toplum gerçekten sosyal kansere yakalanmıştı. Aristo bile on bin nüfuslu kenti tahayyül etmemişti. Yüz bin, bir milyon, beş milyon, on milyon, on beş milyon, yirmi milyon ve hedef yirmi beş milyon nüfuslu kent! Bu, gerçek bir kanser tarzı büyüme değil de nedir? Böyle bir kenti sadece beslemek için, orta boy bir ülkeyi çevresiyle kısa sürede yok etmek mümkündür. Bu büyümenin

hiçbir mantığı yoktur. Toplumun ve kentin doğasıyla birlikte Birinci Doğa'yı tahrip etmekten başka bir sonuç vermeyeceği açıktır. Hiçbir ülke ve çevre, halkıyla birlikte bu büyüklükleri uzun süre taşıyamaz. Çevrenin gerçek yıkım nedeni bu kanser tarzı büyümedir. Artık bir kent kendi ülkesini halkıyla birlikte işgal, istila ve tahrip edip âdeta sömürgeleştirmektedir. Yeni sömürgeci güç kenttir; kentlerdeki küresel ticaret, finans ve sanayi tekelleridir, onların üsleri olan plazalardır. Bu plazalardaki eskinin kale ve surlarını aratmayan güvenlik tedbirleri bu gerçeği doğrulamaktadır.

Özellikle ulus-devlet iktidarları, toplumun tüm çocukları ve gençleri üzerinde tekellerini öncelikle eğitim yoluyla örerler. Kendi tarih ve sanat anlayışları, dinsel ve felsefi zihniyetleriyle yoğurdukları kişiler artık eski ailelerinin değil, iktidar sahiplerinin öz çocukları, mallarıdır. Büyük yabancılaşma böyle kurumlaştırılır. Burjuvazi eğitim açısından tüm toplum üzerinde en yoğun tekeli kuran sınıftır. İlk ve orta eğitimi mecbur kılıp, iş bulmak isteyenlere de üniversite diplomasını hatırlatınca, toplum gençliğinin üzerindeki yabancılaşma ve bağımlılaşma kıskacı, kafese alınma süreci zorunluluk kazanmış demektir. Zor, maddi güç ve eğitim toplumu sömürgeleştirmenin dayanılması güç silahları haline gelmiş demektir.

Sağlık alanındaki bağımlılık genel bağımlılığın bir göstergesidir. Fiziki ve ruhi sağlık sorunlarını çözmüş bir toplumun özgürleşme imkânı kendi elinde demektir. Sömürge toplumlarındaki yaygın hastalıklar, yaşadıkları sömürge rejimiyle bağlantılıdır. Kendi sağlık kurumlarını oluşturmak ve uzmanlarını yetiştirmek, toplumun temel hak ve görevi olarak görülmelidir. İktidar ve devletin bu görevi elinden alması ve tekelleştirmesi toplum sağlığına büyük darbedir. Sağlık hakkı mücadelesi, kendine saygı ve özgürlüğü konusundaki hassasiyettir.

Batı Avrupa'da yükselen kapitalist hegemonik güçlerin, Ortadoğu kökenli merkezî uygarlık sisteminin önderliğini ele geçirmeleri ve Ortadoğu kültürü üzerinde kendi hegemonyalarını yeniden inşa etmeleri büyük felaketler pahasına gerçekleşmiştir. Bu güçler maddi kültür ve zihniyet kültürü üzerinde yürüttükleri bu hegemonya ile binlerce yıllık toplumsal kültürleri kendi ajan kurumlarının en başta geleni olan ulus-devletçiklerin hegemonyası altında, sürekli bir savaş ortamında sık sık gerçekleştirilen katliam, sömürgecilik, asimilasyon, soykırım ve zora dayalı entegrasyonlarla tasfiyenin eşiğine getirmişlerdir. Ne yazık ki, Ortadoğu'nun son iki yüzyıllık tarihinde, bölgenin bünyesel çelişkileri de kullanılarak inşa edilen ajan hegemonik kuruluşların bilince çıkarılması bile daha düşünülmemektedir. Kapitalist modernitenin sadece oryantalizmin düşünce tarzında değil, tüm yaşam alanları üzerinde egemen kılınması, ancak çok kapsamlı çözümlemeler ve 'demir kafes' içinde olma metaforuyla açıklanabilir.

Örneğin binlerce yıllık yerel otantik kültürlerin başında gelen Asuri, Ermeni, İon ve Gürcü mirasının neredeyse müzelik duruma düşmesinde kapitalist modernitenin rolü eleştiriye bile tabi tutulmamış, bu kültürlerin yaşadığı katliamlar ve soykırımlar diyalektik düşüncenin ışığında aydınlatılamamıştır. Kaldı ki, kendilerini ulus-devlet olarak inşa eden hâkim Arap, Fars ve Türk kökenli iktidarların kendi öz toplumsal kültürleri üzerinde de birer soykırım makinesi gibi işlev gördükleri daha da karanlıkta bırakılmış gerçeklikler konumundadır. Ulus-devletin çözülmesi ve maskesinin düşmeye başlamasıyla birlikte, sadece sömürge coğrafyasında değil, ana hegemonik güç coğrafyasında da 'homojen ulus-toplumlar' yaratmayı hedefleyen bu kurumun, 'azami kâr kanunu' gereği özünde bir totaliter-faşist yapılanma niteliğinde olduğu yeterince açığa çıkmıştır.

Son iki yüzyılın belirleyici hegemonik gücü İngiltere ulus-devleti ve imparatorluğudur. Bu imparatorluk son üç yüzyılda Avrupa'nın büyük güçlerini Kara Avrupa'sında çatıştırıp etkisizleştirirken, dışta onların etkilerini kırıp sömürgelerine ve ticaret yollarına hâkim oldu. Kalanları kontrolü altına aldı. Amerika, Doğu ve Güneydoğu Asya'yı aynı yöntemle kendisine bağladı. Üzerinde Güneş Batmayan İmparatorluk oldu. Ortadoğu'yu da son iki yüzyılda benzer yöntemlerle parçalayıp küçük

ulus-devletlere bölerek, ekonomik ve ideolojik olarak tekeline aldı. Son iki yüzyılda İran ve Osmanlı İmparatorluğu sözde yaşamaya devam ettiler. Araplar, İranlılar ve Türkler daha sonra çok sayıda ulus-devlete bölünerek sözde bağımsızlıklarını sürdürdüler. Derinliğine çözümlendiğinde, aslında tek hegemonik sistemin dünya geneline yayılmış sistematik egemenliğinin bir bölümünün de Ortadoğu'da geçerli kılındığı rahatlıkla görülebilir. Merkezî uygarlık teorisini işlerken, bu gerçekliği açığa vurmayı amaçlamıştım. Ancak kafaları paramparça edilmiş kimsecikler, tarihi durağan ve ilişkisiz duran parçalar biçiminde düşünebilirler. Gerçek bunun tersidir. Evrensel tarih gerçektir ve günümüze kadar bir zincirin halkaları gibi birbirine bağlıdır veya ana nehir gibi kesintisiz akıp gelir. Merkezî uygarlık sisteminin hegemonik gücü olarak, eskisi kadar etkili olmasa da, İngiltere sistemin inşa gücü ve sürdürücüsü olmaya devam etmektedir.

Ortadoğu'daki ulus-devletleri bu sistemin birer valiliği olarak değerlendirmek, bizi toplumsal hakikatlere daha çok yaklaştıracaktır. Valiliklerin bağımsız birer cumhuriyet veya krallık olmaları özlerini değiştirmeyecektir. Az bağımlılık, çok bağımsızlık birer palavradır. Bu gerçeği kavramayanlar yetmiş yıl sonra Sovyet Rusya'da yaşanan çözülmeyi, Türkiye Cumhuriyeti'ndeki Beyaz Türk faşist yönetimini, Arap ulus-devletlerindeki kara faşizmi, İran, Pakistan ve Afganistan'daki yeşil faşizmi anlayamaz. Aynı şekilde dünyanın her tarafındaki sözde tam bağımsız devletlerin ani çöküşlerini, renk değişikliğini, Çin gibi muazzam bir gücün nasıl kapitalizmi yaşatan temel bir güç haline geldiğini de çözemez.

Ortadoğu'da ulus-devletler devrimlerle kurulmadılar; hegemonik sistem tarafından kurduruldular. Bu devletlerin temel amacı, halklarını bu sistem adına en katı bir biçimde sömürgeleştirmektir. Bu anlamıyla da başarılı olmuşlardır. Dünya genelinde de aynı süreç işlemektedir. Ortadoğu'da derinleşen ve ancak vahşetle sürdürülebilen kaotik durumun temelinde bu sömürgesel rejimler yatmaktadır. Son neo-liberal finans kapital çağında olup bitenler bölge halklarını toptan işsizliğe mahkûm eder, kaynakları tüketir ve çevreyi bitirirken gerçekliği daha iyi kavrayabilmekteyiz. Son tahlilde sistemin paradan para kazanan yüzde onluk kesiminin tüm toplumsal, ekonomik ve kültürel yaşam üzerinde kurduğu egemenliğini gizlemek için milliyetçi ve dinci fanatizmi sürekli gündemde tutması ne ülkelerin kalkındığını gösterir, ne de uluslarının bağımsızlığını kanıtlar. Halklar tarihlerinin en felaketli dönemini yaşarken, toplumsal kültürün son kalıntıları ulus-devletin çarklarında eritilmektedir. Sözde bireysel haklar ve özgürlükler çağında, birey onurunun son kırıntılarına da elveda demekteyiz. Soykırım kavramını çözümlerken, daha genel ve sistemik özü yakalayarak bunu başarabiliriz. Yahudi soykırımı için 'biricik' sözcüğü özenle kullanılır. Gerçek bunun tersidir. Kapitalist modernite sisteminde 'biricik' soykırımlar yoktur. Her toplumda, halkta ve de ulus-devlette az veya çok soykırımlar vardır. Kiminde fiziki uygulamalarla yürütülür, çoğunlukla

Sümerlerden iktidar geleneğini devralan Babil ve Asur hegemonları (M.Ö. 1950 - M.Ö. 600), sistemi derinliğine ve genişliğine yayarken benzer bir durumu yaşamaktadır. Kent, sınıf ve iktidar-devlet kaynaklı bu sorunlar derinleşme ve genişlemeyle daha da büyürken, çözüm aynı kısırdöngü içinde daha fazla genişleme ve derinleşmede aranmaktadır

örtülü ve kültürel olarak gerçekleştirilir. Tarihsiz, ekonomisiz, yönetimsiz ve zihniyetsiz bırakılmak, en az fiziki ve kültürel soykırımlar kadar etkili ve acımasızdır.

Çağdaş Kürt kimliğinin çözümlenmesinde, Birinci Dünya Savaşından sonra oluşturulan Irak ve Suriye devletlerinin sınırları içerisinde kalan Kürtlerin konumu oldukça öğretici dersler sunmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanması sürecinde, Sykes-Picot Antlaşması (1916) gereği, İngiltere ve Fransa'nın hegemonyasında Irak ve Suriye'de mandater rejimler oluşturulmuştur. Mandater rejim, geçici sömürge yönetimi anlamına gelmektedir. Demiryolu hattı yeni Türkiye Cumhuriyeti ile Suriye devletinin sınırı sayılmıştır. Irak-Türkiye sınırları Musul Antlaşması çerçevesinde çizilmiş, sınırların belirlenmesinde petrol çıkarları esas alınmıştır. Her iki sınır antlaşması da kutsal ilan edilen Misak-ı Milli'nin çiğnenmesi pahasına imzalanmıştır. Birinci Dünya Savaşında üçlü İtilaf Devletlerinden biri olan Fransa'nın çıkarları gözetilerek, Ulusal Kurtuluş Savaşının daha başlangıcında, Ocak 1921'de Ankara Antlaşması imzalanmıştır. Daha sonra Suriye Arap Cumhuriyeti olarak ilan edilecek devletin sınırları içinde bırakılan Kürtlerin, hatta Türkmenlerin varlığı hiç dikkate alınmamış, sadece askeri ve siyasi güç dengesi hesaba katılarak gerçeklikleri oldubittiye getirilmişlerdir. Kaldı ki, Arapların konumu da herhangi bir yasallığa bağlanmamış, sadece mandacı devletin (Fransa'nın) çıkarları gözetilmiştir.

Kendi başına bu durumun ne denli ciddi sorunlara yol açacağı daha işin başında kurulan statükodan bellidir. Nitekim 1920'den beri Suriye devleti bir türlü normalleşememiştir. Halen resmen sıkıyönetimle idare edilmektedir. Toplumsal uzlaşıdan geçen bir anayasal sisteme sahip değildir. Suriye'deki Kürtlerin önemli bir kısmı vatandaş bile değildir, yani hukuki açıdan yok hükmündedir. Geriye kalanların hiçbir yasal, kültürel, ekonomik, idari ve siyasi hakları yoktur. Kürtlerin durumu önce Fransa'nın mandater ve daha sonra Arap milli çıkarları gereği sömürge konumundan daha geri olup, varlıkları üzerinde (tıpkı Türkçü ulus-devlet sisteminde olduğu gibi) inkâr, imha ve kültürel soykırım süreci başlatılmıştır. Hegemonik iktidarların denge hesaplarına göre, bu statüko kısmi değişikliklerle ama sonuçta yoğunlaşarak günümüze kadar devam etmiştir. Irak-Türkiye sınırlarının çizilmesinde Kürt gerçekliği üzerinde geliştirilen komplonun belirleyici önemi vardır. Kürt bütünlüğüne yönelik bu komplo geliştirilirken, yüzyıllar sonrası hesaplanmıştır. Bu komplo Kürtler için soykırım fermanının başlangıcıdır. Kürdistan'ın bu dönemde dört parçaya bölünmesinin edebiyatı çok yapılır, ama ne yazık ki özü bir türlü gerçekçi olarak açıklanıp yorumlanmaz. Hâlbuki bu gerçeklik olanca çıplaklığıyla çözümlenip yorumlanmazsa, bir bütün olarak Kürdistan'da olup bitenler, Kürt gerçekliği ve toplumsal varlığı doğru dürüst tanımlanamaz.

19. yüzyılla birlikte Kürt toplumunda yaşanan gelişmeler iç dinamiklerin sonucu değildi. Gerici, işbirlikçi ve giderek inkârcı tarz gelişmelere damgasını vuruyordu. Üst tabakalar iktidara bağlanma ve rant sağlama karşılığında Kürtlükten vazgeçmeyi temel politika, daha doğrusu politikasızlık haline getirdiler. Kürt toplumu tarihinin en büyük ihanetini kapitalist moderniteyle bağlantılı olarak son iki yüzyılda yaşadı. Burada belirleyici olan, üst tabakanın maddi çıkarlarıydı. Kürt toplumuna bağlılık, ulusal toplum peşinde koşma ve savaşmayı gerektiriyordu. Bu temelde geliştirilen isyanlar da başarılı olamayınca, hızla iktidara teslim olma, sağlanan rant karşılığında Kürtlükten vazgeçme, Kürtlüğe ihanet etme, hatta tasfiyesinde rol üstlenme kaçınılmaz oluyordu. Aksi halde maddi yaşamlarını sürdüremezlerdi. Geriye öndersiz ve bilinçten yoksun yığınlar kalıyordu. Bunlar da binlerce yıl önceki formlara, ilkel klan ve kabile toplumuna dönüyorlardı. Tarikatların pençesine düşenler, toplumsal gerçeklikten tümüyle kopuyorlardı. Çünkü bu yüzyıllarda tarikatlar esas olarak üstten itibaren ajanlaşmanın en etkili kurumlarına dönüşmüşlerdi. Bu dönemde toplumsal boyutta gözlemlenen en önemli gelişme, kabile ve aşiret dışına taşmış, beylik ve tarikat örgütlenmelerinde yer bulamamış, daha doğrusu dışlanmış geniş toplumsal kesimlerin oluşmasıdır.

Dolaylı da olsa kapitalist gelişme sonucunda oluşan mülksüzleşme, emeğini ücret karşılığında piyasada değerlendirme durumunda kalan bir proleterleşme söz konusuydu. Bunlar yarı çiftçi, ortakçı, mevsimlik ücretli işçi konumundaki kimseler, daha doğrusu kimsesizlerdi. Sayıları gittikçe artıyordu. Tabanda oluşan bu kesime kategorik olarak Kurmanc, 'Kürt insanı' denilmekteydi. Giderek Kurmanclıkla Kürtlük çakıştı. 19. ve 20. yüzyıllarda Kürt denildiğinde genellikle Kurmanc anlaşılırdı.

Burada ilginç olan, Türk boylarında yaşanan gelişmenin bir benzerinin geç de olsa Kürt aşiretlerinde de yaşanmasıdır. Bu daha öncesinde Araplarda yaşanan Medeni-Bedevi (şehirli Arap-çöl Arap'ı) ayrışmasının karşılığı oluyordu. Türk üst tabakası iktidar temelinde alt tabakadan ayrıştıkça, Türkmen toplulukları oluşup genişliyordu. Türkmen kendi üst tabakaları tarafından hakir görülüp 'idraksiz Türk' olarak damgalanıyordu. Hâlbuki geleneksel Türklük Türkmenlerde yaşanıyordu. Aynı durum gecikmeli de olsa Kürt toplumunun ayrışmasında da ortaya çıkıyordu. Buradaki temel fark, Arap ve Türk üst tabakaları daha çok devletin hâkim unsuru iken, Kürt üst tabakasının işbirlikçi bir kesimi oluşturmasıydı. Arap ve Türk üst tabakası kendine özgü bir Araplığı ve Türklüğü yaşarken (Türk üst tabakasında oldukça güçlü yaşanan, kozmopolit, Arap ve Fars dili ve kültürü karışımı bir saltanat kültürüydü), Kürt üst tabakası iktidarda yer almanın karşılığı olarak Kürtlükten, özellikle ulusal ve siyasi Kürtlükten büyük oranda kopuyor, çoğunlukla Kürtlüğe ihanet ediyordu. İktidara uşaklık etmenin başka bir yolu yoktu. Dolayısıyla giderek kalabalıklaşan kesim (Bedeviler ve Türkmenlerde olduğu gibi) Kurmanclar oluyordu. Kürtlük olgusu da esas olarak bu kesimin niteliği haline geliyordu. Kabile ve tarikat toplumundan ulusal topluma dönüşümün bu primitif, ilkel şekli bundan sonra çağdaş Kürt toplumunu oluşturacak asıl kesim olacaktır. Serbest hale gelen işgücünün sahibi olarak Kurmanclar sanayi devriminden yoksun oluştukları için ekseriyetle işsizdi. Ortakçılık tarımsal alanda en çok gelişen yarı-proleterleşme biçimiydi. Ardından mevsimlik ırgatlık işgücü geliyordu. Sömürge ve yarı-sömürge toplumlarda yaşanan benzeri bir durumdu bu. Önce köylerde gelişen Kurmanclık günümüze doğru kentlere doluşacak, varoşların esas kitlesi olacaktı. Yurtdışına göçün de temel kitlesiydi. Siyasi ve kültürel boşluk yaşayan bu kesimin çağdaş sosyal boyutu temsil etme iddiasıyla ortaya çıkan PKK'nin temel kitlesini oluşturması tesadüf değildir.

İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanlığında, Kürt gerçeği mezara yatırılıp üzerine kalın bir beton dökülmüştür. 1950'ler sonrasında bu gerçeklik sorgulanamaz ve sorunlaştırılamaz olarak zihinlere egemen kılınmıştır. Türk Cumhuriyeti yönetimlerinin bir tabusu olarak muhafaza edilmiş, politikalarının kırmızıçizgisi haline getirilmiştir. Kürt gerçekliğinin ulusal boyutu daha yeşermeden âdeta kasıp kavrulmuştur. Dört parçaya bölmekle yetinilmemiş, her parça üzerinde varlık olmaktan çıkarıcı birbirinden beter politikalar uygulanmıştır. Dolayısıyla 1925 sonrasında Kürt ulus gerçekliğini soykırım sürecine alınmış bir gerçeklik olarak değerlendirmek gerçekçi bir yaklaşımdır. Kürdistan'ın sömürge bir ülke olduğu tezi bu noktada yetersizdir. Elbette sömürgeciliğin tüm boyutları uygulanmaktadır, ama sömürgeciliği aşan ve Kürt varlığını silmeyi amaçlayan bir uygulama da söz konusudur. Kaldı ki, bunun adı da soykırımdır.

İki Dünya Savaşı arasındaki dönem, modern Kürt ulusal hareketinin gelişeceği dönemdi. Kürdistan'ın parçalanması, üzerindeki cılız hareketlerin tasfiyesi ve ardından ağır asimilasyonist politikaların uygulanması, modern ulusal hareket olma şansını ortadan kaldırmıştır. Hamidiye Alayları aynı engelleyici rolü Birinci Dünya Savaşı öncesinde oynamıştır. Her iki dönem yaklaşık yarım asır demektir. Bu yarım asırlık dönemde dünya çapında benzer nitelikteki tüm halklarda ulusal hareketler gelişme ve olgunlaşmaya başlamışlardı. Kürtler Hamidiye Alayları ve parçalama operasyonları sonucunda modern ulusal hareket olma ve başarma şansını kaybetmişlerdi. Günümüze kadar süren çözümsüzlükleri hesaba kattığımızda, yaklaşık yüz yıldır emperyalist sömürgeci oyunlarla nelerin

kaybedildiğini daha iyi anlayabilmekteyiz.

1970'ler sonrasında Kürt sorununu özgürlük sorunu olarak ele almak bir yönüyle doğru olsa da, diğer bir yönüyle önemli bir eksikliği beraberinde taşımaktadır. O da Kürtlerin varlık (ontolojik) sorunudur. Kaldı ki, varlığı imhayla karşı karşıya olan bir gerçekliğin ilk sorunu özgürlük değil, öncelikle varlığını korumak ve bu mümkün olduğu ölçüde iç içe özgür kılmaktır. Varlığı olmayanın özgürlüğü olmaz. Özgürlük ancak varlıkla mümkün olabilir. Çağdaş Kürt ulus gerçekliğindeki özgünlük buradadır. Yine yakın tarihlerde yaşanan Ermeni ve Yahudi soykırımlarından farklı olarak (Bu soykırımlarda fiziki imha ön plandadır), Kürt soykırımında kültürel (kendilik olmaktan zihnen vazgeçiş) boyut ğerlendirildiğinde bilince çıkar, yani hakikat değeri kazanır. Tarih içindeki Kürt veya Proto Kürt gelişimiyle ilgili arayışlar ne denli önemliyse, güncel olarak Kürt gerçekliğinin ne tür uygulamalarla karşı karşıya bulunduğu da o denli önem taşır. Tarih ile şimdi arasındaki ilişkiyi çözümlemeye çalıştığımız için tekrarlamayacağım. Fakat gerçekliğini tarih içinde araştırmadan, hiçbir toplumsal olgunun sadece güncel analitik yöntemlerle tanımlanamayacağını, tarihselliğin dışında ele alınması durumunda toplumsal gerçekliğin çok eksik ve yanlış kavranacağını iyi bilmek gerekir. Bu nedenle ele aldığımız toplumsal gerçeklikleri hep tarihsellikleri içinde araştırıyoruz.

Kürt gerçekliği Kürt sorunu bağlamında kavramlaştırılmaya çalışıldı. Sorundan ilk

Kendi içine kapanan Dağ Kürti'sinin ve alt tabakanın çoğunlukla değişmeyen kabile ve aile kültürü, binlerce yıl varlığını ancak içine kapanarak erimeden günümüze kadar taşırabilmiştir.

ön plandadır. Kendilik olmaktan çıkmış bir kültür grubu, ister fiziki ister zihni olarak gerçekleşmiş olsun, soykırımdan geçmiş veya soykırımı gerçekleştirilmiş demektir. Kürtlerin dört parçalı bölünüşü ve her parça üzerinde varlığına yönelik değişik tasfiye uygulamaları nedeniyle süreç (soykırım) farklı işlemiş, her parça değişik düzeyde soykırımdan nasibini almıştır. Kürtlerin tabi tutulduğu soykırımın karakterinden ötürü bu süreç halen devam etmektedir. Bu yönüyle işgal, sömürgecilik, asimilasyon ve soy tükenişiyle karşı karşıya olan Kürt gerçekliği böylesi bir süreç kapsamında değerlendirilmelidir: Ulusal kimlik olmaktan çıkarılmaya çalışılan bir gerçeklik!

Günümüzde Kürt gerçekliği Kürt kimliği olarak ifade edilmeye çalışılmaktadır. Kimlik varlığa karşılık gelmektedir. Bu durumda değerlendirilmesi gereken temel husus, Kürt kimliğinin niteliğidir. Kürt gerçekliği, güncel deyimle Kürt kimliği ancak uzun tarihî geçmişi kadar 'şimdiki' zamanın özgül uygulamalarıyla da yapılandırılmak veya kendilik (xwebûn) olmaktan çıkarılmak istendiği bütün yönleriyle de- bahsedildiğinde, ne tür bir gerçeklikle karşılaşıldığına ilişkin kapsamlı bir bilinç gelişmemişti. Sorunla bağlantılı olarak, Kürt gerçekliği öncelikle farklı dil ve kültür yönleriyle kanıtlanmaya çalışılıyordu. Ayrıca Kürt gerçekliği resmi ideoloji tarafından yoğun bir inkâr ve imha kampanyasıyla kuşatıldığından, Kürtlerin varlık olarak kanıtlanması öncelikli sorun biçiminde gündemleştirilmişti. Bu, gerçekliğe çok geriden ve hatalı bir yaklaşımdı. Zaten ortada olan bir varlığı kanıtlamaya çalışmak, güneş var mı yok mu türünden bir tartışmanın yapılmasına benzeyecekti. Bu da boş yere çene çalmak ve vakit öldürmek, sömürgeci ve soykırımcı rejimin gündemine katılmak demekti. Bu tartışmayı esas olarak asimilasyondan geçirilmiş işbirlikçi Jön Kürtler geliştiriyordu. Bunlar Kürt sorununu tartışma adı altında, aslında kendi varlıkları ve konumlarını tartışıyorlardı.

Bu işlere el atarken, bu tür tartışmalara fazla alet olmadım. Doğru olanın ne olduğunu derinden çözümlemesem de, sorunun varlık-yokluk tartışması biçiminde değil, kurtuluş ve özgürlük kav-

ramlarıyla dile getirilmesinin daha doğru bir yöntem olacağına inandığım için bu temelde giriş yaptım. Bölük pörçük olmuş diğer hakikat gruplarının hızla önüne geçmemizin en önemli nedeni, bu yöntemsel çıkışı esas almamızdı. Yöntem doğru seçilince, er geç bizleri gerçeğin kendisine götürecekti. Fakat bu yöntemin yetersizliklerinden biri, Kürt gerçekliğinin dogmatik yorumuna açık olmasıydı. Kürt gerçekliğinin de herhangi bir halk veya ulus gerçekliği gibi ele alınabileceğine dair önyargılar güçlüydü. Gerçekliği gerçeklik olarak tartışmamak ne kadar doğru bir yöntemse, nasılının çok farklı olabileceğini öngörmemek ve şüpheyle karşılamamak da o kadar eksik bir yöntemdi.

Kürtler sadece sorunları çok ağır bir toplumsal gerçeklik değildir; varlık olarak tanımlanmaları konusunda da güçlükler öne çıkmaktadır. Tarihte ve daha çok da kapitalist modernite sürecinde Kürt varlığının tartışmalı hale gelmesinin altındaki temel etken, Kürtlere uygulanan baskı ve sömürü sisteminin soykırıma kadar varan özellikler taşımasıdır. Kürtlüğün kendisi sadece özgürce oluşmamakla kalmamakta, aynı zamanda paramparça edilmekte, sömürge olmaktan öteye âdeta toplumsal kadavralara bölünerek bitirilmeye çalışılmaktadır. Fakat yine de bir türlü bitirilememektedir. Bunda esas rol oynayan, coğrafyasının elverişli yapısı ile kabileci ve tarikatçı toplumsal özelliklerini tarih boyunca hep korumasıdır. Siyasal, iktidarsal ve devletsel bir toplum haline gelmek istediğinde sert kuşatma ve imha seferleriyle karşılaşmakta, bu yönlü kategorik gelişmeleri yaşamasına fırsat tanınmamaktadır. Böylesi durumlarla karşılaştığında, küçük toplumsal birimler halinde bölünmek ve dağlara sığınmak zorunda kalmaktadır. Bu küçük birimler neolitik çağdan beri oluşan kabileler toplumunu aşamamaktadır. Küçük birimlere bölünmesi toplumsal gerilikle ilgili olmayıp, çevresinde ve iç uzantılarındaki uygarlık güçleriyle (kent, sınıf ve devlet) bağlantılıdır. Kürt kabileciliği ve aşiretçiliğindeki gerçeklik, bu gerçeklikteki ısrar kendi iç dinamiklerinden kaynaklanmamaktadır. Merkezî uygarlık sisteminin oluşumu ve sürdürülmesinde Kürt coğrafyasının stratejik konumu belirleyici olmaktadır. Coğrafyasının konumu ve uygarlıkla çatışmalı süreç, Kürt toplumsal gerçekliğine dağlı kabile ve aşiret toplulukları halinde varlığını koruma ve sürdürmeyi dayatmaktadır. Aynı hususlar Arap ve Türk toplumsal gerçeklikleri için de geçerlidir. Arabistan ve Orta Asya çölleri ve etrafındaki uygarlık sistemleri, Arapları ve Türkleri tarih boyunca güçlü kabilesel ve aşiretsel özellikler taşımak zorunda bırakmıştır.

Günümüz Kürdistan'ında ekonomi tam bir zulüm ve ajanlaştırma aracı olarak kullanılmaktadır. Toplum aç ve işsiz bırakılarak tüm toplumsal niteliklerinden soyunmaya zorlanmakta, Kürtlükten vazgeçirme temelinde iş ve aş sahibi olabileceği belletilmektedir. İyi bir devlet veya şirket çalışanı olabilmek için hâkim ulusçuluğun tüm değerlerini özümsemiş olmak temel koşul haline getirilmiştir. Kürtlük, Kürt kimliğinde ısrar gözden düşmeye ve iş olanaklarını yitirmeye yol açmakta, açlık ve yoksulluğun gerekçesi yapılmaya çalışılmaktadır. Kurulan holdingler ve üniversiteler birer Kürtlüğü hiçleştirme merkezi olarak işlevselleştirilmektedir. Barajlar tarihî yerleşim yerlerini, tarım alanlarını, köyleri ve ekolojiyi yutan canavar rolünü oynamaktadır. Kürt olgusuna hizmet edebilecek tüm maddi ve manevi kurumların içi boşaltılmakta, sonra sömürgeleştirilip Kürt özelliklerini yutma araçlarına dönüştürülmektedir. Bunun için her türlü zor ve ekonomik araç (para, iş, pazar, meslek, vb.) silah olarak kullanılmaktadır. Görünüşte politika ve iktidarla içli dışlı olmaması gereken ekonomik alanlar, Kürt gerçekliğini en çok kemirip tüketen alanlar haline getirilmektedir. Bunun için en basit bir bakkaliye faaliyeti bile koz olarak kullanılmaktadır. Banka, kooperatif ve fabrika araçlarına sahip olmanın yolu Kürtlük gerçeğine elveda demekten geçmektedir. Kürt gerçekliğini yaşatmak için bireysel veya kolektif araçların geliştirilmesi yasak kapsamına alınmakta, bu yönlü çabalar üzerinde sıkı denetim kurulmaktadır. Kendi yerel pazarını geliştirme ve korumaya hiç fırsat tanınmamaktadır. Pazar üstünde kapitalizmin en vurguncu araçları mutlak

egemen kılınmaktadır. Zaten neredeyse olmayan yerel metalarla yerine getirilen metalar arasında rekabete imkân tanınmamakta, tekelci fiyatlardan korunmak olanaksız kılınmaktadır. Kredi, tasarruf ve vergilendirme uygulamalarında aynı amaçlar, yani Kürtsüzleştirme ve hâkim ulusun içinde eritme geçerli kılınmaktadır.

Kürt gerçeği kapsamında çözümlemeye çalıştığım tüm unsurlar, modernite koşullarında uluslaşma değil, ulus olmaktan çıkma sürecine girdiler. Dolayısıyla Kürt ulusal sorunundan ziyade, ulus olmama sorunu daha ağır basmaktadır. Anavatan ulusal vatan haline getirilemiyor, tersine hâkim ulus-devletlerin vatanı olarak gösteriliyordu. Yani ulus olmanın temel mekânı anayurt olmaktan çıkarılıyor, başka ulusların vatan aidiyeti kapsamında değerlendiriliyordu. Bizatihi ulusal varlığın kendisi Kürtleşmeden, Kürt ulusu oluşmadan hâkim ulusların içinde eritilmeye çalışılıyordu. Arap, Türk ve Fars hâkim ulus-devlet kültürleri tarafından nesneleştiriliyor, sömürgeleştiriliyor ve asimilasyonla eritiliyordu. Bunun için modernite unsurlarının tüm güçleri seferber ediliyordu. Bu noktada sorun ulus olmaktan çıkmaya varacak kadar ağırlaşıyordu. Modernitede ulusal sorunun çözüm gücü olarak ortaya çıkan sosyal tabaka ve sınıflar, Kürt sorununa yaklaşımda tam bir paradoks halindeydi. Geleneksel üst tabaka burjuvalaştıkça, devlet rantından pay alma karşılığında işbirlikçilikten de öteye, Kürt inkârcılığı ve her tür imhanın aracına dönüşüyordu. Küçük burjuva katmanlaşmalar güçsüzlüklerinden ve devlet rantına ihtiyaç duyduklarından, sorunun demagojik unsurlarından öteye rol oynamıyorlardı. Böylelikle her iki modern güç sorun çözümleyici unsur olmaktan çıkıyordu. Geriye kalan çoğu işsiz, yarı proleter ve diğer emekçi kesimler objektif olarak Kürt sorununun temel çözümleyici güçleri oluyordu. Bu anlamda Kürt sorunu esas olarak burjuva bir sorun değil, emekçi toplumun sorunu haline geliyordu.

Ulusal gerçeklik olarak Kürtlüğün kapitalist modernite çağında ölümcül darbeler yediği açıkça ortaya serilmiş bulunmaktadır. Buradan çıkarılması gereken en önemli sonuç, kapitalist modernitenin temel araçlarıyla (Özgürlük Sosyolojisi'nde kapsamlıca çözümlenen tekelci sermaye, ulus-devlet ve endüstriyalizm üçlüsü) Kürt ulusal varlığının sağlanamayacağı ve korunamayacağıdır. Gerek hegemonik sistemin baş aktörleri (İngiltere, ABD, Almanya vb.) gerekse işbirlikçi unsurları (bölgesel beyaz faşist rejimler, komprador kapitalizmi ve çevreyi yok eden döküntü sanayiler) hesaplarını Kürdistan'ın parçalanmasına, parça parça kalmasına, her parçası üzerinde Kürt ulusal varlığını ya tümüyle asimilasyon ve soykırımdan geçirmeye veya tamamlayıcı nitelikte uygulamalar olan yapay Kürtçü oluşumlarla egemenlik altında tutmaya dayandırmaktadır. Bu hesaplar eğer dümdüz bir hatta keyiflerince işlerse, ortada ne Kürdistan ne de Kürt ulusal varlığı kalır. Hegemonik sistemin Kürtlük adına her parçada ortaya çıkardığı yapay, sahte ve saptırılmış bir Kürtlüğü maske olarak takan işbirlikçi unsurların rolü, esas olarak asimilasyon yoluyla uzun sürece yayılmış Kürt kültürel soykırımını meşrulaştırmaktır. Kürt ulusal varlığı üzerinde entelektüel, politik, ahlaki ve estetik çalışma yürütenlerin bir an bile akıllarından çıkarmamaları ve duygu dünyalarında canlı tutmaları gereken temel hususlardan birisi bu maskeli, sahte Kürtlük oluşumlarının birer tuzak olduğudur. Niyetleri ne olursa olsun, bunların rolü soykırımı meşru kılmaktır. Bunlar görünüşte Kürt ulusal varlığının bir unsuru olduklarını idea eder ve realizasyonuna girişirler; özünde ise, Kürt ulusal varlığının potansiyel unsurlarını içten kemiren, ağacın kökünü yiyen kurtçuklardır. Ne acıdır ki, çoğu da bu ağacın kurdu olma rollerini bilinçsizce, günlük çıkarlar uğruna ve en vahimi de iyi niyetlice yerine getirmektedir.

O halde çağdaş Kürt ulusal gerçekliği zıt yönlü iki eğilim içinde kendini var kılmaya ve özgürleştirmeye çalışmaktadır. Bu eğilimlerden birincisi, sömürge ötesi bir statü altında kapitalist modernite kaynaklı istila, işgal, imha, tenkil, tedip, asimilasyon ve soykırımlara kadar varan yöntemlerden oluşan tasfiye etme, ulus olmaktan çıkarma, özgür ulusal toplum haline gelmekten alıkoyma ve sonuçta yok etme eğilimi-

dir. Bu eğilimde dikkat edilmesi gereken temel husus Yahudi, Kızılderili ve Ermeni soykırımları gibi fiziksel yanı ağır basan soykırımlardan ziyade, görünüşte Kürtlük yaşıyormuş ve kendisine dokunulmuyormuş izlenimi veren sahte Kürtçü ve bol hainli gruplarla meşrulaştırılmış bir kültürel soykırım yönteminin uygulandığını bilmektir. İkinci eğilim, birinci eğilime karşı kendiliğinden veya onunla birlikte bilinçli, örgütlü ve eylemli olarak yürütülen Kürt ulusu olarak var olma, varlığını sürdürme ve bu varlıkla birlikte onun bütün parçalarının bütünleştirilmesi ve özgürleştirilmesi, böylelikle özgür Kürt ulusal toplumunun inşa edilmesi eğilimidir. Çağdaş Kürt kimliğinde bu iki eğilim zıtlık halinde bulunmaktadır. Öldüren, yaşamı her geçen gün ortadan kaldıran ve anlamsızlaştıran eğilimin mi, yoksa yaşamı var kılan, bütünleştiren anlamlı ve özgür yaşam eğiliminin mi üstünlük sağlayacağı aralarındaki mücadeleyle belirlenecektir. Ulusal varlığını koruma ve özgür kılma mücadelesi diyebileceğimiz son iki yüzyıldır devam eden bu çağdaş süreci, Kürt kültürel varlığının ideolojik, askeri, siyasi, sosyal, ekonomik ve diplomatik alanlarda verdiği, vermekte olduğu ve vereceği, ölümüne bir direnişi esas alan özgürlük ve demokrasi güçlerinin kapsamlı strateji ve taktiklerle yürüteceği mücadele belirleyecektir.

Sömürgecilik ve soykırımın yaşandığı bir vatan gerçekliği olsa da, Kürdistan'ın varlığı inkâr edilemez. Üzerinde tarihine ve toplum gerçekliğine bağlı ve layık şekilde özgür yaşamak isteyenlerin son ferdi durdukça varlığı devam edecektir. Yalnız Kürtlerin değil, Ermenilerin, Süryanilerin, Türkmenlerin, Arapların ve özgür yaşamak isteyen her birey ve kültürün demokratik, özgür ve eşitçe paylaştığı bir ortak vatan olacaktır. Ulus-devlet olmaması şanssızlığı değil şansı olacaktır. Bu sefer yeni bir sınıflı, ekoloji düşmanı kentleşmenin ve ulus-devletçi uygarlığın değil, Ortadoğu'da demokratik modernitenin şafak vaktinin doğuş yaptığı ve beşiğinde büyüdüğü vatan olacaktır.

Kişisel yaşamım savunmamı, savunmam kişisel yaşamımı gerekçelendirir. Herkes gibi değil, sorunlu bir Kürt gibi yaşama zorunluluğu, sorunlu Kürt olgusunun bir sonucudur. Liberalizmin tüm gücüyle gerçekleştirmek istediği topluma ve sorumsuz birey olma yaklaşımına karşı direnmek, toplum olarak ayakta kalmanın gereğidir. Öz savunma gücünden yoksun kılınan Kürt toplumundan kopmak nispeten kolaydır. Zaten sürece yayılmış toplumsal kırım mekanizması, kolayca kopuşun bütün önkoşullarını çoktan hazırlamıştır. Eyvallah demeden Kürtlükten kopmak mümkündür. Savunmasız bir halkın sorgulama gücünün olmayışı, tüm bu vahim sonuçları doğurur. Kendiliğinden kopuşun bu denli kolay olduğu bir halkın modern toplumlara, ulus-devlet toplumlarına has bir biçimde vatanını, ekonomisini, özgür yaşamını ve kimliğini savunmasını beklemek nafile bir çaba olur. Emperyalizm ve sömürgecilik, hep savunmasız toplum ve bireyler oluşturma peşindedir. Tüm gücüyle bunu gerçekleştirmeye çalışır. Kürtlerin durumu söz konusu olduğunda, durum daha da vahim bir hal alır. Kürtler sadece toplumsal varlığını, vatanını ve özgürlüğünü savunamaz durumda bırakılmamışlar, aynı zamanda kendilerinden korkan, kaçan ve utanan bir konuma düşürülmüşlerdir.

Yaşam serüvenine başladığımda müthiş donanımsızdım. Çözülmüş bir toplumun çözülen ve güçlükle ayakta durabilen bir ailesinde doğan bir çocuk olarak büyümek çok zordur. Zorluğun temelinde de ailenin kendi doğrularını çoktan yitirmesi ve çocuğa verebilecek pek bir şeyinin kalmamış olması yatar. Geriye hükümranların sınırsız yalanlarına açık hale getirilmiş boş bir zihniyet dünyası kalmıştır. Yalanlara karşı koyacak güçten yoksun bu zihniyetler âdeta başa beladır. Sömürge veya sömürgeden öte toplumlarda, belli bir aşamadan sonra yalanlara ya zorla dahil edilmek ya da ikna edilerek kanmak kaçınılmazdır. Hükümranlık dünyasının bu konuda son derece gelişmiş deneyimleri vardır. Yalanı nerede durduracaklarını, kendi yalanlarının nasıl etkili olacağını iyi bilirler. Bu eşikler aşılırsa, devrim denen süreç başlamış demektir. Böyle istisnalar her zaman olur.

Eşik meşik tanımayan, dur durak nedir bilmeyenlerdendim.

SÖMÜRGECİLİĞİN DOĞUŞU VE ORTAYA ÇIKIŞ KOŞULLARI

Sömürgecilik

Sömürgecilik için; başka toplulukları, ulusları, devletleri düşünsel ve kültürel olarak kendine yabancılaştırarak başkasının dilini kullanır hale getirmektedir. O halkın kültürünü- inancını ve tarihini askeri, siyasi ve ekonomik olarak işgal etme, egemenlik ve tahakküm altına alma, iradesini gasp ederek kendine bağımlı hale getirme, ilhak etme siyaseti, biçiminde genel bir tanımlama da bulunmak mümkündür.

Uluslararası alanda ve yine uluslararası ilişki ve sözleşmelerde Sömürgeciliğin bir statü olarak yer edinmiş olduğunu da burada belirtmek gerekmektedir. Onun içindir ki, sömürgelerin varlığı resmi olarak da kabul görmektedir. Bu anlamda adına "koloni", "müstemleke", "manda" vb. denilmiş olsa da resmiyette bir yeri bulunmaktadır. Hatta sömürgeci egemen devletlerin kendi parlamentolarında (Sömürgecilik dönemlerinde Belçika, Fransa vb. devletlerde de görüldüğü gibi) sömürge temsilcilerine ayrılmış bölümler bile söz konusu olabilmiştir. Bu çerçevede çeşitli uluslararası kuruluşların hazırlamış oldukları yazılı metinlerde sömürgelerin varlığına ve bunların kabulüne yer verilmiştir.

Siyasal mücadeleler tarihi içerisinde sömürgecilik üzerine; kapitalist modernitenin kendini bir sistem olarak örgütlendirirken ona temel neden teşkil eden esaslardan biri olmasının da bir gereği olarak; görüş, proje ve tezlerin yine bu dönemde yoğunlaştırılarak tartışılır bir hale getirildiğini belirtmek fazla abartılı olmayacaktır. Hatta, denilebilir ki bu yoğunlaşan tartışma gerçekliği içerisinde sömürgecilikle kapitalizmi eşleştiren, bunları eş zamanlı olarak ele alan yaklaşımların hiçte bir kenara atılır bir düzeyde olmadığını ve baskın bir düşünce halini aldığını belirtmekte yarar vardır. Öyle ki böyle bir yaklaşım içerisinde dünyanın 'en eski sömürgesi olan kadınları' hiçbir şekilde görmeyen, sömürgeciliği kapitalizme açıklayan, onun sınırları içerisinde kalarak, argümanlarını kullanmakla yetinen, önceki sınıflı devletçi uygarlık dönemlerinin sömürgeciliklerini pas geçen, böylece sömürgeciliği sadece kaba maddeci, "ekonomist", askeri işgal ve ilhak boyutuyla sınırlı tutarak onun sosyal, düşünsel genel olarak ta metafizik karakterini görmezden gelen yaklaşımlara bile tanıklık edilebilmiştir.

Dikkat edilirse, sömürgecilik, sömürge sorunları, sömürgecilik tarihi, sömürgeler üzerine yapılan savaşlar ancak hep bu -kapitalist modernitenin kendini bir sistem olarak örgütlendirdiği- yüzyıllarla birlikte dünya tarihinde daha fazla yer edinmeye başlamıştır. Daha önceki yüzyıllarda güçlü imparatorluklar arasında gerçekleşmiş olan savaşlar bile egemenlik, birbirleri üzerinde hegemonya kurma savaşları olarak ele alınırlarken, sadece bu yüzyıllardan itibaren yaşanan; İspanya- Portekiz, Fransa ve İngiltere arasındaki savaşlar sömürge ülkeler üzerine olan/ yürütülen savaşlar olarak tarih sayfalarında yer edinmişlerdir. Yine 19. Ve 20.yy'da dünyayı sarsan büyük savaşlar için de benzeri değerlen-

dirme ve nitelemelerde bulunulmuştur.

20.yy'ın ikinci yarısından sonra da özellikle Afrika ve Uzakdoğu'da gelişen Ulusal Kurtuluş Mücadelelerinin sonuçlanması ile birlikte de, o döneme kadar hakim sömürgecilik biçiminin miadını doldurmuş olduğu yönünde görüşler ortaya konularak, bu konu üzerine yürütülen tartışmalar da azalmaya başlamıştır. Ancak bu, sömürgecilik tartışmalarının hiç yapılmadığı ve dünya gündeminden çıktığı anlamına da gelmemiştir. Ondan sonra da, TC Devleti gibi, hala Kürdistan'da, Kıbrıs'ta izlemiş olduğu politikalarla, Balkanlara ve Kafkaslara yönelik yayılmacı ve saldırgan tutumlarıyla da kendi ele veren sömürgecilik politikasında ısrar eden, sömürge savaşları içerisine giren devletler olduğu gibi, resmi olarak sömürge statüsü içerisinde görülmeyen ve ondan da geri bir konumda tutulan Kürdistan, Belücistan vb. gibi ülkeler somutunda bu tartışmalar yaşanmaya devam etmiştir. Ayrıca sömürgeciliğin yerini yeni- sömürgeciliğin alması sömürgeciliği daha farklı boyutlarıyla birlikte ele alınmasına ve tartışılmasına neden olmuştur. 21.yy koşullarında da küreselleşen kapitalizm koşullarında, sömürgeciliğin; bir bütün olarak topluma karşı geliştirilen bir kırım dayatması/ ilişkisi olma gerçekliği nedeniyle de daha farklı boyutları ile ele alınma ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Kapitalist modernite koşullarında kendi içerisinde bu şekilde bir anlamlandırılan ve buna göre de kapitalizmin yaşadığı dönemlere göre farklı biçimler alan sömürgeciliği farklı yönleri ile ele almanın da gereği vardır. Çünkü sömürgecilik bir yönüyle sömürgelerin zenginlik kaynaklarına, birikmiş olan değerlerine, iş gücüne, pazarlarına el koyarken; dilleri, kültürleri, dinleri vb. üzerinde de gerçekleşmektedir. Bununla da sınırlı kalmayarak hizmet ettiği egemenlikçi, iktidarcı, sömürücü sistemi meşrulaştırma vb. gibi arayışların da sahibi olmaktadır. Bunu yaparken de sömürge insanından daha "üstün" oldukları düşüncesini yaygınlaştırarak kabulünü sağlamaya çalışmaktadırlar. Bu konuda kendilerini inandırıcı kılmak için de sömürge ülkeleri ve buralarda yaşayan insanları "geri", "kültürsüz", "cahil", "bir şeyden anlamaz" vb. olarak göstermekten geri kalmazlar. Sömürge ülkelerdeki varlıklarını da, toplumda geliştirmeye çalıştığı bu algıya bağlı olarak; o ülkelere "medeniyet", "refah", "ekonomik ve sosyal gelişme" yaratmak olarak açıklamaktan geri kalmamaktadırlar.

Ayrıca sömürgeciler, sömürge ülkelerdeki varlıklarını korumak için -bugün Türk özel savaş rejimi tarafından Kürdistan'da uygulamaya konulan politikaları andıran- farklı yöntem ve yönetim ilişkileri içerisine de girmekten geri kalmamışlardır. Ve bunun bir sonucu olarak ta, -en son Suriye Savaşından gelen mültecilerin ve ondan önce de Balkanlardan, Kafkasya'dan, Afganistan'dan getirilen farklı kültürel toplukların Kürdistan'dakine benzer bir şekilde-, kendi ülkelerinden getirdikleri insanları sömürge ülkelere yerleştirerek sömürgelerin demografik yapısını değiştirmek istemişlerdir. İngilizlerin Mısır'da, Hindistan'da, Hollandalıların Uzakdoğu da, Japonların sömürge imparatorluklarında yaptıkları gibi, sömürge ülkelerin insanlarını kontrol altında tutmak için; özel yasalar çıkarmışlar, -Kürdisan'daki OHAL Bölge valilerinin yetkisiyle donanımlı- Genel Valiler, yöneticiler, özel görevliler atamışlardır. Güney Afrika, Güney Rodezya, Cezayir vb. ülkelerde, kendi ülkelerinden ya da başka ülkelerden getirdiği insanları ya da mülteci topluluklarını –Urfa, Antep, Maraş vb. illerde olduğu gibi- bu ülkelerde ırki, dini, mezhebi ayırım temelinde belirledikleri farklı stratejik alanlara konumlandırmışlardır. Irk ve mezhep esasına dayalı olarak Rodezya, Güney Afrika vb. ülkelere benzer bir "İç Sömürgecilik" metoduna başvurmuşlardır. Sömürgelerde hem oranın yerli halkından olan –Galip Ensarioğlu, Ebubekir Bal, Mehdi Eker, Orhan Miroğlu, Mehmet Metiner vb.- hain, komprador, işbirlikçiler oluşturmaktan ve yine dışardan getirdikleri toplukların içerisinde kendine bağımlı ve adeta kendi maketi olma özelliğini taşıyan üst egemen, sömürücü sınıflar oluşturmaktan ve bu yönüyle de "iç" ve "klasik sömürgecilik" yöntemlerini iç içe uygulayan politikalar

geliştirmekten kalmamışlardır. Bununla birlikte bazen de Güney Amerika'dakine benzer bir şekilde, kendi ülkelerinden getirdikleri Latinleri o kıtanın yerli halklarıyla karıştırarak kendilerine benzeştirmeye çalışmışlardır. -Yine, 1920 ve sonrası yıllarda Kürdistan'da olduğu gibi- Fiziki soykırım politikaları ile Kültürel soykırım ve özel olarak hazırladıkları asimilasyon politikaları geliştirmişler ve bunları uygulamışlardır. -Türkiye'de ki; Kürtlerin, mültecilerin çalıştırıldıkları mekanların bir benzeri olan- Jamaika, Barbados vb. ülkelerde de görüldüğü gibi, Afrika'dan ve okyanus adalarından getirdikleri insanları köleleştirerek plantasyonlarda çalıştırmışlardır.

Kapitalist Modernite Döneminin Sömürgecilik Biçimleri

Kapitalist Modernitenin kendini bir sistem olarak örgütlemeye başlamasıyla birlikte ele alınan ve değerlendirme konusu yapılan sömürgecilik üzerine yapılan belirlemeler ana başlıkları ile bu şekilde bir ifadeye kavuşturulurken, sömürgecilik ilişki ve biçimleri de bir dönemle ve tek boyutla sınırlı tutulmamıştır. Aksine kapitalist sisteminin kendini örgütlerken kaydettiği/yaşadığı dönemler içerisinde ele alınmış ve de bir tanımlamaya kavuşturulmuştur.

Buna göre de sömürgeciliği Afrika, Amerika, Avustralya kıtalarında, Uzakdoğu da neden olduğu büyük yağma ve talanlar, tahrip edilen kültürler, yok edilen uygarlıklar, gerçekleştirilen zulüm ve vahşet düzeyine varan soykırımlar bir yana bırakılarak, kapitalizmin en belli başlı dönemleri arasında yerini alan Ticaret tekel kapitalizmi ve Sanayi tekel kapitalizmi arasında farklılıklar konulmuştur. Ancak bu farklılıklar öze tekabül etmekten daha çok biçimsel kalmıştır. Bu çerçevede de Ticaret tekel kapitalizmi döneminin sömürgeciliğinin diğer sömürgecilik biçimlerinden olan farkı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Ticaret tekel kapitalizmi döneminin sömürgeciliğinin öne çıkan yönleri ise, daha çok kapitalizmin kendini bir sistem olarak örgütlendirmeye başladığı tarihsel koşullar içerisinde belirginlik kazanmaya başlamıştır. Bu dönemin güçlü sömürgeci devletleri/krallıkları ise İspanya ve Portekiz'dir. Daha sonra bunlara Avrupa'da; Hollanda, İngiltere, Fransa, Belçika, İtalya, Almanya vb. devletler eklenmiştir. Bu devletlerin arasında da dünya ticareti üzerine hâkimiyet kurmak için sömürgeler üzerine kıyasıya savaşlar yürütülmüştür. 16. 17. 18.yy'lar boydan boya bu devletlerin/krallıkların Afrika, Uzakdoğu, Amerika ve Avustralya kıtaları üzerine yürüttükleri savaşlara sahne olmuştur.

16. ve 17.yy'larda para kullanımının yoğunlaştığı; yine iktidarı elinde bulunduran monarkların varlık ve yaşamlarının olmazsa olmazı olan paranın, ticarette temel değişim aracı haline geldiği, siyasal ilişkilerin merkezine oturduğu bir dönemde, para dünya tarihine büyük keşifler olarak geçen yeni karalar bulma arayışlarının da temel nedenlerinden biri olmuştur. Asıl olarak ta bu gerçekleştirilen keşiflerle, o zamana kadar bilinmeyen ve her hangi bir devletin hakimiyeti altında olmayan topraklara ulaşılırken, para dolaşımının vazgeçilmezi olan altın, gümüş talebi karşılanmaya, yaygınlaşan meta üretimi için ihtiyaç duyulan hammadde ve yeni zenginlik kaynakları ve ticaret alanları açılmaya çalışılmıştır.

Kapitalizmin bir sistem olarak örgütlendirilme döneminin sömürgeciliği olarak

Siyasal mücadeleler tarihi içerisinde sömürgecilik üzerine en fazla tartışmalar, görüş, proje ve tezler kapitalist modernitenin kendini bir sistem olarak örgütlendirmeye başladığı dönemlerde "geliştirilmeye başlanmıştır" demek fazla abartılı olmayacaktır.

da adlandırılabilecek olan bu sömürgecilik biçimi, yeni keşfedilmiş ve ele geçirilmiş olan bu topraklar üzerinde kendini tam bir soykırım, işgal, talan, köleleştirme ve kimliksizleştirme/kişiliksizleştirme olarak kurumsal bir ifadeye kavuşturmuştur. Buralara yerleşen sömürgeci devletlerin valileri, askerleri, şirketlerinin/ tekellerinin temsilcileri ve yerleştirilmiş güçlü aileler; askeri ve siyasal olarak kendilerini kurumsallaştırmışlar ve giderek de sömürü çarklarını, karşılıklı değişimin bahsi edilmeyecek bir düzeyde olduğu ve daha çok da gasp etmeye dayanan kendi ticaret tekellerini kurmuşlardır.

Ticaret tekel kapitalimi döneminde kendini bu şekilde kurumsallaştıran sömürgecilik, aynı zamanda Sanayi tekel dönemi kapitalizminin sömürgeciliğinin temellerini de atmıştır. Sömürgelerin, kapitalizm için ucuz hammadde, iş gücü deposu olma ve pazarı haline gelmesi anlamına gelen bu dönem, ekonomik talan ve sömürü ilişkisinin de yeniden düzenlenmesini beraberinde getirmiş ve bunun bir sonucu olarak da sömürge ülkelerde "aracı" olarak kullanılan, tamamen uydulaştırmış işbirlikçiler yaratılmıştır.

Bu şekilde; kapitalizmin daha fazla sömürü ve kar uğruna içerisine girmiş olduğu bu arayış, sömürge ülkelerde "sosyal" ve "kültürel" bir zemine dayandırılıp daha da boyutlandırılarak, derinleştirilmek istenilmiştir. Kapitalizmin kendini sistem olarak örgütlerken içerisine girmiş olduğu sömürgecilik ile bu dönemin sömürgeciliğini birbirinden ayıran farklılıklarının bir yönünü de bu gerçeklik oluşturmuştur.

Adına emperyalizm dönemi de diyebileceğimiz, Sanayi tekel kapitalizminin ilerleyen yıllarının sömürgeciliğine çehre kazandıran yada biçim verende bu gerçeklik olmuştur. Buna göre de sanayi tekel kapitalizminin sömürgeciliği daha faklı biçimler kazanmaya başlamıştır. Yarı-Sömürgecilik ve Yeni- Sömürgecilik ilişkilerinin ortaya çıkışı da böylesi bir gerçeklik içerisinde yerini almıştır.

Sanayi Tekel Kapitalizminin geliştiği ve kapitalizmin merkezileştiği devletlerin, Feodal uygarlık döneminin güçlü imparatorlukları ile içerisine girdiği ticari ve siyasi ilişkiler, neticede bu ülkeleri emperyalizmin yarı-sömürgeleri haline gelmelerine yol açarken, sömürgecilik biçiminde meydana gelecek olan değişikliklerin de habercisi olma gibi bir anlam ifade etmiştir. Bunu takiben de meta üretiminde meydana gelen aşırı yoğunlaşma ve sermaye birikimi bunların daha karlı alanlara yatırılmasını zorunlu bir ihtiyaç haline getirince, kapitalizmin sömürgecilik politikası doruk noktasına çıkmıştır. Yeni- Sömürgeciliğin ortaya çıkışı da böylesi bir gerçekliği ifade etmiştir.

Böylece sanayi tekel kapitalizmi, yeni-sömürgecilik ilişkileri ile sermaye dolaşımında ve meta üretiminde kendi için daha karlı ve risksiz alanlar açarken, kendini; gelişen barış, demokrasi ve işçi sınıfı hareketleri, gelişen ve yaygınlaşan Ulusal Kurtuluş Mücadeleleri ile Sosyalist Ülkeler karşısında onlardan daha güçlü bir konuma da getirmek istemiştir. Geçmişin görece bağımsız ve sonradan devletleşmiş olan ülkelerin yeni- sömürgecilik biçiminde; işbirlikçiliğe dayalı kapitalistleşme, ticari ve finansal, siyasal ilişkiler vb. adlar altında bağımlı hale getirilmelerinin, askeri darbeler vb. farklı yol ve yöntemler kullanılarak yeniden sömürgeleştirilmeye başlanılmış olmasının nedenini de böylesi bir gerçeklik oluşturmuştur.

Elbette sömürgecilik kapitalizmle sınırlı kalan bir sömürü- egemenlik-yağma ve talan biçimi değildir. Zaten böyle olması da mümkün olmadığı gibi, böyle düşünmekte doğru olmaz. Çünkü egemenlik, sömürü ve sömürgecilik ilişkileri insanlık tarihinde önemli bir yer tutan ve ara bir dönemi oluşturan Hiyerarşik Toplum döneminin ardından yaşanan sınıflı, devletçi uygarlıkla birlikte var olmaya ve etkili bir hale gelmeye başlamıştır. O nedenle de, kapitalizm öncesi de vardı ve kapitalizmin kendisi de bunları bir miras olarak devralmıştır.

Özünde kendileri de kapitalist devletçi uygarlık gibi bir kölecilik olan; Köleci ve Feodal sınıflı-devletçi uygarlıklar da devralınan bu mirasın önceden yaşayanı, taşıyanı ve devredeni olarak rollerini oynamışlar-

dır. Ancak köleci ve feodal sınıflı devletçi uygarlık dönemlerinin sömürgecilik biçimleri de yine aynı şekilde kendi gerçekliklerinin birer dışa vurumu olmuşlardır.

Köleci Sömürgecilik ilişkilerinde, üretkenliği artan insan emeği üzerinde bir tahakküm kurulması ve buna dayanarak zenginliklere ulaşılması hedeflenmiştir. Bunun içinde daha çok insan yoğunluğunun bulunduğu, klan, kabile yaşamının hakim olduğu coğrafyalara yönelik olarak böyle bir yönelim içerisine girilmiştir. Öyle ki o süreçte, köleleştirilecek olan insan nüfus yoğunluğunun bulunduğu bir coğrafyayı ele geçirmek için savaş vermeyecek hiçbir hegemon yok gibidir. Ki, o dönemdeki hegemonlar arasındaki savaşların nedenini de bu gerçeklik oluşturmaktadır. Köleci sömürgecilik biçiminden farklı olarak feodal sömürgecilik biçiminde ise, sadece insanın köleleştirilmesi değil toprak köleliğine bağlı olarak yeni toprakların elde edilmesi, kendine ait ait olan sınırlar içine dahil edilmesi de hedeflenmektedir.

Bu her iki sömürgecilik biçiminde de devletin rolü başat bir önem taşımıştır. Egemen iktidar güçleri ellerinde bulundurdukları bu güce dayanarak sömürgecilik politikalarını uygulayabilmişledir. Yine esas olarak da bu sömürgecilik biçimlerine muhteva kazandıran; üretkenliği artan insan(emeğinin)ın – ister doğrudan olsun isterse de toprak köleliği biçimimde olsun köleleştirilmesi, verimli, ticaret ve ulaşım yollarının üzerinden geçtiği, stratejik öneme sahip olan toprakların denetim altına alınması ve halkların/toplulukların ellerinde birikmiş olan ürün, altın, gümüş vb. gibi servetlerle birlikte üretim araçlarının gasp edilmek istenilmesi olmuştur.

Sömürgeciliğin Tarihsel Kökleri ve Dayanakları

Tüm bu anlatılanlarla birlikte sömürgecilik olgusunun doğru anlaşılabilmesi için; asıl olarak dayandığı tarihsel köklerinde üzerinde durulması gerekmektedir. Ki, bu gerçekleşmeden sömürgeciliğin ne olduğu anlaşılamayacağı gibi, ona karşı da doğru bir mücadelenin yürütülmesi olanaksız bir hale gelmiş olacaktır. Hatta “sömürgeciliğe karşı mücadele ediyorum” adı altında farklı bir sömürü ve sömürge- sömürgecilik ilişkisini inşa etmekle karşı karşıya kalınmış olacaktır.

Onun içindir ki, sömürgeciliğin; şehir-sınıf ve devlet ilişkisi içinde ele alındığında gerçek anlamını bulacağını burada belirtmek gerekmektedir. Bu üçlü oluşmadan, cinsler-sınıflar ya da demokratik uygarlık güçleriyle hegemonik güçler arası mücadeleye de gerçek anlamını vermek söz konusu olmaz.

Tarihsel olarak şehirlerin oluşumu ya da “şehir devrimleri” sınıflı-devletçi uygarlık sistemine geçişte de bir başlangıç olma rolünü oynamışlardır. Toplum burada alt ve üst sınıflar diye kendi içerisinde bir yarılma yaşamış, “hiyerarşik toplum” un yerini sınıflı devletçi uygarlık almıştır. Kadın o zamana kadar, toplum içerisindeki oynamış olduğu başat rolü kaybetmiş ve erkek tarafından egemenlik altına alınmıştır. Ve tüm bunlara dayalı olarak ta bir bütün olarak toplumun hakikatlerine, yarattığı değerlere, birikime el konularak köleleştirilmesi sağlamıştır. O nedenle bu üçlü ile erkek egemenliği, iktidar, sömürü, sömürgecilik, baskı, egemenlik, kar vb. konular arasında olan direkt bağlantıyı mutlaka görmek gerekmektedir.

Bununla birlikte de; anlaşılması açısından; sömürgecilik, savaşlar ve uygarlık konularını da birlikte ele almanın gereği bulunmaktadır. Bunu yaparken de sömürgecilik tarihi ile savaşların ya da dünya savaşlarının tarihini birlikte ele almanın gereği vardır.

Neden böyle olmalıdır? Çünkü savaşların temelinde Pazar paylaşımı ya da dönemin temel kar unsuru neyse onun egemenlik altına alınması yatmaktadır. Doğal olarak da savaşlar ya da sömürgecilik zenginliklerin talanıyla, metalaşmayla, pazarla, ticaret ve ticaret yollarıyla direkt bağlantılıdır.

Diğer yandan da sömürgecilik, iradesizleştirme yani metafizik alandaki egemenliği ilgilendirir. O nedenle de sömürgecilik ya da onunla ilintili olarak gelişen savaşlar sadece maddi uygarlık alanını ilgilendirmemektedir.

Manevi alanda da egemenlik kurma yolu-yöntemi anlamına gelmektedir.

Bundan dolayı da asimilasyon ve sömürgecilik birlikte ele alınmaktadır. Bunun için de sömürgecilik bir topluluğa, topluma ait insansal doğa anlamında ne varsa onu kendine yabancılaştırmayı da esas alan talana dayanır, bir topluma, topluluğa ya da halka ait maddi-manevi anlamda ne varsa onun yok edilmesi ya da yok sayılmasıdır biçiminde yapılan bir tanımlama da bulunmak, onun özünü ve gerçekliğini yansıtan en doğru bir yaklaşım olacaktır. Bunun için de Gine Bissau Ulusal Kurtuluş lideri Amircal Cabral sömürgecilik için "Bir halkın tarihinin durdurulup başka bir tarihin yaşatılması" demektedir.

Sömürü, sömürgecilik, iktidar, meta gibi kavramların tarihi kökenlerine inildiğinde bu vb. konularda ilk adımın kadının köleleştirilmesi, iradesizleştirilmesi, metalaştırılması, sömürgeleştirilmesi üzerinde atıldığını görmekteyiz. Eşitsizlik, kimliksizlik, ötekileştirme gibi alanlarda insanlık ilk kaybını, kadını yok sayarak, erkek egemenliği biçiminde iktidarını kadın üzerinde kurarak yaşamıştır. İnsanlığın doğası gereği yaşadığı demokratik ilişkiler ve yaşam sistemi en ağır darbesini erkek egemenlikçi iktidarlar dönemine geçişle birlikte yemiştir.

O nedenle de sömürgecilik ve ezilen sınıf tarihini, kadın üzerinde kurulan erkek egemenliği ve kadının köleleştirilmesiyle birlikte başlatmak en doğru olan bir değerlendirme olmaktadır. Bundan dolayı da Reber APO kadın için 'ilk ezilen sınıf, ilk sömürge ulus' tabirini kullanmıştır. Ve kadının özgürlük tarihinin yazılmayı beklediğini söylemiştir. Bu anlamda da sömürgecilik tarifi ve kadın değerlendirmesinde Reber APO ile Amircal Cabral aynı noktada buluşmaktadırlar.

Sömürgecilik eşittir tarihsizleştirme ve bu zemin üzerinden başka bir tarihi yaşatma anlamına gelmektedir. Bu konu da esas olarak insansal doğayı ilgilendirmektedir. O nedenle de sömürgecilik ile metafizik alan arasındaki bağlantıyı doğru kurmak sömürgeciliğin gerçek anlamının kavranması için atılması gereken ilk adım anlamına gelmektedir.

Milyonlarca yıllık insanlık tarihinin neredeyse sadece yüzde ikisi farklı yaşanmıştır. Geriye kalan yüzde doksan dokuzuna yakın olan kısmı, ortaklaşa yaşam olarak sürmüştür. Kadını-erkeği ile, klan şefi, büyücüsü, avcısı ve toplayıcısı ile insanlar doğrudan demokratik ilişkiler temelinde ortaklaşa eşit bir yaşam sürdürmüşlerdir. Daha sonra sanatçısıyla, zanaatçısıyla ve inanç merkezleri çevresinde kurulan kentleri ve pazarlarıyla insanlık, bu demokratik süreci daha derinlikli ve sistematik bir hale getirmiştir.

Neolitik diye tabir edilen taş aletlerin başat olduğu dönemde doğayı en etkin bir biçimde değerlendirmeyi başaran insanlık ana tanrıçalarla sembolize edilen kadın eksenli bir süreçle birlikte toplumsal örgütlenmede aşiret sınırlarına kadar dayanan demokratik ilişkiler dönemini yaşamıştır. Tarım yapan, hayvan evcilleştirip onunla birlikte yaşamayı başaran, bilimde-sanatta, zanaatçılıkta ve kullanım değerine dayalı ticarette bugünkü insanın yaşam koşullarını o günden hazırlayan kalıcı değerleri yaratmıştır.

Adına neolitik denilen bu zirveleşme sürecini akamete uğratan en önemli gelişme ise ataerkil aile sistemi olmuştur. Bu sistemin kuruluşuyla birlikte kadın

sömürgeciler, sömürge ülkelerdeki varlıklarını korumak için -bugün Türk özel savaş rejimi tarafından Kürdistan'da uygulamaya konulan politikaları andıran- farklı yöntem ve yönetim ilişkileri içerisine de girmekten geri kalmamışlardır.

üzerinde bugüne kadar süren iktidar odakları oluşmaya başlamıştır. Bu aşamadan sonra kadın paylaşım nesnesi olarak pazara sürülmeye, hanedan savaşlarının ya da uzlaşmalarının önemli bir parçası olmaya başlamıştır. Bu şekilde ilk iktidar kadın üzerinde kurulurken, ilk en önemli paylaşım nesnesi kadın olmuştur. Bu noktadan sonra kadının tarihi yok sayılmaya doğal olarak da kadın erkeksiz anılmamaya ya da kutsal kitaplarda da ele alındığı gibi erkekten türeyen bir parça olarak görülmeye başlanmıştır.

Aile ve kadın çerçevesinde gelişerek tüm toplulukları saran bu süreç, insanlığın kaybedilmesi ya da insanlığa yabancılaşma anlamına da gelmektedir. Kadının paylaşım konusu olması doğanın

Bu anlamda ilk kısımlarda da belirtildiği ya da algılatılmaya çalışıldığı gibi, sömürgecilik sadece kapitalist ya da onun emperyalist dönemine ait değildir. Onunla başlatmak ta doğru olmaz. Sömürgecilik kökleri ve ortaya çıkışı itibarıyla uygarlık tarihinin başlangıcıyla; sınıflı-kentli-devletli süreçle birlikte birlikte ortaya çıkmaya başlamıştır. O nedenle bu konuda birçok ilkin ortaya çıkmasında olduğu gibi sömürgecilik konusunda da Ortadoğu, öncülük rolünü oynamıştır. Asur-Babil, Pers, Mısır uygarlıkları aynı zamanda ilk sömürgeci devlet formları olarak ortaya çıkmışlardır.

Elbette sömürgecilik tüm uygarlık dönemlerinde aynı formatta uygulanmamıştır. Beş bin yıllık egemenlikçi sistem sürecinde sömürgecilik tarihi bölgelere

16. ve 17.yy'larda para kullanımının ticaret ve iktidar güçlerinin varlıklarını koruma ve siyasal ilişkilerinde hızlandığı/yoğunlaştığı bir dönemde, dünya tarihine büyük keşifler olarak geçen yeni karalar bulma arayışları da böyle bir gerçekliğin sonucu olarak yaşanmıştır.

da paylaşımını beraberinde getirmiştir.

Böylece iktidar odaklarının neslini sürdürmeye, iktidarını güçlendirmeye hizmet eden her şey üzerinde yeni egemenlik alanları kurulmaya başlanmıştır. Mülkiyet eksenli gelişen bu egemenlik ilişkisi iktidar odakları dışındaki tüm insanları kapsamı içine almıştır. Kölecilik tarihi işte bu temeller üzerinde şekillenmiştir.

Bu şekilleniş içerisinde de önce Kadın özel mülk olmuştur. Sonra evler, araziler, hayvanlar, sular, dağlar ve en son olarak da tüm üretici insanlar mülk kategorisi içinde ele alınmıştır. İşte sömürü ve sömürgecilik bu tarihsel gelişim içinde insanlığın başına bela olmuştur. Önce kadın mülk haline getirilmiş olması, onunla birlikte toplumun tümü ve yarattığı değerlerin tamamının da mülkleşmesi ve bunlar üzerinde gerçekleştirilen özelleşme ve yabancılaşmanın zirvesi olan sömürgeciliğin temel nedeni haline gelmiştir.

göre, üretim ilişkilerine göre farklı biçimlerde ama derinleşerek yazılmıştır.

Bu süreçler boyunca gelişen teknik ve üretim araçları da sömürgeciliğin daha da derinleşmesinde önemli rol oynamıştır. Tüm süreçler boyunca daha inceltilip ya da kabalaştırılarak sömürgeci egemenlik altında yaşayan kadının en son geldiği nokta metaların kraliçesi olmadır. Onun içindir ki, biyolojik olarak var olan ama cins olarak erkek egemenlikçi sistemin müsaade ettiği kadar kendi farkına varan kadın, kölelik ya da sömürgecilik tarihi boyunca bu durumdan kurtulmanın ve neolitik ilişkilerin hakim olduğu özgürlükçü dünyanın hep arayışı içinde olmuştur. Bu nedenle de kadın, kumlara gömülerek ya da yakılarak direnişçi geleneğinden arındırılmaya ve tümden ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.

Kadının bu durumuna paralel olarak ortak özelliği yabancı güçler tarafından

işgal-ilhak edilerek, statüsüzleştirilerek egemen devlete bağlı hale getirilen sömürgeler farklı özellikler de taşımıştır. Örneğin köleci Helen imparatorluğu (İskender dönemi) Pan Helenizm adı altında tam bir başkalaştırma ve kültürel soykırım politikası izlemiştir. Öyle ki, Kürdistan'dan Hindistan'a kadar olan geniş bir alanda bunun izlerini halen görmek mümkündür. Birçok köy, arazi, dağ isminde bu gerçekliğin izleri halen taşındığı gibi, sömürgeci olmasına rağmen İskender adı, nesilden nesile geçen bir isim zinciri ile yaşatılmaya devam etmektedir. Binlerce Kürt kızı ile Yunan askerin evlendirilmesi politikası da Pan Helen politikasının bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bununla birlikte, sömürgeciliğin en önemli asimilasyon yöntemlerinden biri de, onların egemenlik altına almış oldukla-ra halkların inançlarına saldırması olmaktadır. Çünkü inanç tarihin o dönemlerinde (bugün bile)aynı zamanda kimlik anlamına da gelmektedir. Bu boyutuyla kimliksizleştirme de sömürgeciliğin en temel yöntemlerinden biri olarak kullanılmıştır.

Aşiretler konfederasyonu şeklinde örgütlenmeyi aşmayan ve neredeyse tam devlet diye tanımlanamayan ama yayılma karakteri de olan bazı devletler hiç bir zaman işgal edilen toprakların inanç ve diline karışmamıştır. Örneğin Hitit devleti işgal ettiği toprakların halklarını, kardeşlik bağlarıyla kabul ederken, inançlarını ve tanrılarını da tapınakların ortak üyesi yapmışlardır. Yazılı belgelerle ispatlanan bu durum; aşiret ve klan, kabile toplulukları hakkında bir fikir verirken, aşiretler sistemi dönemine kadar demokratik, özgürlükçü karakterin sürdüğü gerçeğini de kanıtlamaktadır.

Belki uygarlık öncesi klan-kabile ve aşiret toplulukları arasında savaşlar olmuştur. Ama bu savaşlar sırasında sağ kalanlar galip gelen klanların-kabilelerin eşit-ortak üyeleri olarak kabul edilmişledir. İnançları da galiplerin panteonlarında temsil edilmiştir. Zaten çok tanrılı inançlar geleneği de böyle ortaya çıkmıştır. O dönemlerde yaşanan hiç bir "savaş" tekleşme ya da yok etme üzerine yapılmamıştır. Egemenlik kurma ve başkalaşıma uğratma karakteri olmayan bu dönemin "savaşlarında" doğal asimilasyon yolu benimsenmiştir.

Fakat kölecilikle birlikte bu durum değişmiştir. Sömürgecilik denilen askeri işgal, siyasi-idari ilhak üzerinden kurumlaşan yabancı erkek egemenlikçi sistemler de kendilerini bu tarihsel köke dayandırmışlardır. Ticaret yollarının gelişmesiyle birlikte paylaşım alanlarını da genişletmişlerdir. Doğal olarak merkezi uygarlık güçleri kendilerine yeni pazarlar ararken biraz da tüccarları ve onların yollarını izlemiştir.

Adına emperyalizm dönemi de diyebileceğimiz, Sanayi tekel kapitalizminin ilerleyen yıllarının sömürgeciliğine çehre kazandıran yada biçim verende bu gerçeklik olmuştur. Buna göre de sanayi tekel kapitalizminin sömürgeciliği daha faklı biçimler kazanmaya başlamıştır.

Zanaatçılığın gelişmesi ve üretim araçlarında başta demir ve bakır olmak üzere madenlerin kullanılmaya başlaması da sömürgeleştirme politikalarına yeni boyutlar kazandırmıştır. Böylece işgal ve ilhak edilen ülkelerin sadece insanları köle yapmamış yer altı yer üstü kaynakları da talana açılmıştır. Bu talanın süreklileşmesi ya da kalıcı hale gelmesi için de sömürgeleştirilen alanlar sömürgeci gücün idari uzantısı haline getirilmişlerdir.

Kentli-devletli-sınıflı uygarlığın özellikle ticaret kapitalizmi yani kapitalizmin merkantilist aşamasıyla birlikte sömürgecilik daha kanlı ve daha derinlikli yok etme politikalarıyla birlikte uygulanma-

ya başlanmıştır. Bu uygulama biçiminin Ulus devlet- endüstriyalizm ve kapitalizm üçlüsü ile birlikte daha tehlikeli boyutlara ulaştığını Kürdistan'da yaşananlarla birlikte açık bir şekilde görmekteyiz.

Kapitalizm ideolojik olarak kendisini özgürlükçü, liberal vb. nitelemelerle tanımlarken, kendisinden başka tüm sınıf, adına yola çıktığı bireycilik-bireysel mülkiyet ve ismini kullandığı etnik ya da inanç kimliği dışında her şeyi yok etmeyi esas almıştır. Onun özgürlükçü liberal söylemlerinin arkasında yatan gerçeklik te, tüm bunları sınırsız olarak gerçekleştirme özgürlüğünü kendisinde görmesinden başka bir şey olmamıştır. Bu nedenle de onun temel şiarı kendisi için sömürü ve iktidar olurken, başkalarının da kendilerine köle olarak kalmaları için onlar üzerinde her türlü soykırımı gerçekleştirme olarak belirlenmiştir.

Dikkat edilirse son beş yüz yıllık tarih içerisinde yaşanan çok kanlı sömürge savaşları da bu gerçekliği doğrulamaktadır. Hangi sömürge savaşlarında liberal kimliği ile özgürlükleri savundukларını iddia edenler; ezilenlerin, sömürülenlerin, sömürge boyunduruğu altında tutulanların özgürlük savaşları içerisinde yer almışlar yada aktif destekleyeni konumunda bulunmuşladır. Hiçbir şekilde buna rastlamakta mümkün değildir. Asıl olarak ta bu gerçeklik, bugün adeta bayraklaştırılan liberalizmin ne kadar sahte ve göz boyamaya yönelik olduğunu, en sağda faşizme evrilen gerçek karakterini ve onun sömürgecilikle var olan gerçek ilişkisini ortaya koymuş olmaktadır.

Afrikalı Ulusal Kurtuluşçular, sömürgeleşme sürecini değerlendirirken "Avrupalı misyonerler topraklarımıza adım attıklarında onların İncilleri, bizim de ülkemiz vardı. Bir süre sonra bizim de İncilimiz vardı. Ama artık topraklarımız yoktu" demektedirler. Bu durum özellikle kapitalist sömürgeciliğin sadece askeri işgalle yetinmediğini ya da sömürge valisi ile o sömürgeyi yönetmediğini göstermektedir. Hatta bunlardan önce din insanlarından oluşan misyonerler yoluyla o ülke halkının zihniyetinin, inanç kimliğinin işgal edildiği görülmektedir. Ardından da eksik kalan kısmını tamamlamak ve işgali kalıcı kılmak için bazı direnme odaklarını yok etmeye yönelik askeri saldırılar düzenlenmektedir. O nedenle A. Cabral daha çok tarihsizleştirme üzerinde durmak gereğini duymuştur.

Onun içindir ki, sömürgeciliğin; şehir-sınıf ve devlet ilişkisi içinde ele alındığında gerçek anlamını bulacağını burada belirtmek gerekmektedir. Bu üçlü oluşmadan, cinsler-sınıflar ya da demokratik uygarlık güçleriyle hegemonik güçler arası mücadeleye de gerçek anlamını vermek söz konusu olmaz.

Bu şekilde tarih sahnesine çıkan kapitalist sömürgecilik değerlendirilirken bazı çevreler sömürge olmanın koşulu olarak deniz aşırı olmak ya da ayrı renklerden veya inançlardan oluşmak gerektiğini sanmakta ya da öyle değerlendirmektedirler. Halbuki başta Kürdistan olmak üzere dünyanın bir çok yerinde yaşanan gerçeklik durumun hiç de öyle olmadığını göstermektedir.

Afrikalılar, klasik sömürgeleri değerlendirirken kendi ülkelerinde yaşanan iç sömürgecilikten de bahsetmektedirler. Bu bir anlamda kadının sömürge statüsüne benzemektedir. Afrika'nın bir çok ülkesinde nüfusu daha fazla olan siyahlar yerine sayısal olarak çok daha az olan beyazlara dayalı diktatörlükler "iç sömürgecilik" olarak değerlendirilmişlerdir. Bu ülkelerde Avrupa'dan gelen ve o ülkeyi sömürgeci sisteme bağlayan beyaz nü-

fus bir süre sonra bu topraklarda kurulan devlet yapılanmalarının tek temsilcisi olarak siyahlar üzerinde diktatörlük kurmuşlardır. Bu ülkeler de esas olarak siyasal-ekonomik ve kültürel açıdan kapitalist- emperyalist güçlere bağlı iken, içerde ise bir ırkın tahakkümü söz konusudur. Bu durum erkek egemenlikli sistemin bir cins egemenliği olarak kadın üzerinde kurduğu diktatörlüğe de benzemektedir.

Demek ki, esas olarak manevi alanda bir asimilasyon ya da soykırım olması klasik denilen sömürgeciliğin temel ayırt edici bir karakteridir. Ancak bu şekilde yer altı yer üstü kaynakları rahatlıkla sömürüye açılabilir, zihniyet dünyası işgal edilip başkalaşıma uğratılmış halklar-topluluklar içinde güçlü bir işbirlikçi yapı ortaya çıkarılabilir. Zaten özellikle ikinci paylaşım savaşı sonrası hakim sömürgecilik olan Yeni-sömürge statüleri de bu işbirlikçi yapılar üzerine kurulmuşlardır.

Yeni- sömürgecilik, gelişen sosyal ve ulusal devrimlerin kazanımlarını yok etme temelinde, özellikle de ABD tarafından geliştirilmiş ve etkili bir şekilde devreye konularak kullanılmıştır. Çünkü birbirinin ardı sıra yaşanan ulusal ve sosyal devrimler sadece sömürge-yarı sömürge ülkelerde değil, metropoller de küresel güçlerin çıkarlarını tehdit eder bir boyut kazanmıştı. Bunun önüne geçebilmenin bir yolu olarak da, zaten mücadele içinde olan sömürgelerde, işbirlikçilere dayalı devletlerin kurulmasını görmüşlerdi. Bu anlamda kurulan bu yeni sömürge devletleri, bu ülkeleri sistem içinde tutmanın yolu, kurulan bir tuzak anlamına gelmekteydi.

O nedenle bugün dünyanın genelinde klasik anlamda sömürge pek kalmamış gibidir. En az üç parçaya bölünmüş Belücistan ve Dört parçaya bölünmüş Kürdistan vb. bu anlamda bir istisna gibidir. Kürdistan açısından ABD'nin himayesinde kurulmuş olan Güney Kürdistan yapılanması da yukarda bahsedilen işbirlikçiliğin daha da palazlandırılması ve devrimci-demokrasi mücadelesi önünde engel olarak kullanılabilecek bir güç haline getirilmesi içindir. Uluslararası komplo da, bu güç yapma politikasının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Bu değerlendirmelerle birlikte, Kürdistan gerçeğinin bölgedeki statüsü açısından daha da bir öneme sahip olduğu gerçekliği de açığa çıkmış olmaktadır. Kürdistan Direkt küresel güçlerin değil de, onlarla doğrudan bağımlılık içerisinde olan bölge güçlerinin (daha önce yarı-sömürge şimdi ise yeni- sömürge olan bu bölgesel güçlerin) egemenliği altında olması itibariyle diğer sömürgelerden farklı bir konumda bulunmaktadır. Bir başka değişle de bağımlı ve yeni-sömürge devletlerin sömürgesidir. Deniz aşırı bir ülke/sömürge olmadığı gibi, inanç yapısı da bölge güçleriyle aynı (Müslüman) olması onun için bir dezavantaj oluşturmaktadır. O nedenledir ki, bu gerçeklik, onun uluslararası alanda olumsuz açıdan kabul görmesini etkilediği gibi, küresel güçler güçler tarafından yok sayılmasına da bir gerekçe haline getirilebilmektedir.

Ve yok hükmü ile gözlerden uzak tutulduğu için Kürt varlığı bir dönem için kimse tarafından kabul görmemiştir. O nedenledir ki, Kürtler kendilerini ancak uzun erimli bir mücadele sonucunda kabul ettirebilmişlerdir. Özellikle son yüzyıldır yok sayılan bu halk önce kendi olarak kendisini kabul etmiş ve bugün tüm dünyaya varlığını kabul ettirmiştir. Burada da yok sayılmakla, inkar ve imha politikası ile başka bir tarihin yaşatılması süreci, aynı anlama gelmektedir. Bu anlamda diğer sömürge halklar gibi, ama onlardan daha farklı bir yol izleyerek Kürtler kendi özgürlük tarihini yazmaktadır.

Reber APO'nun kadınlar için söylediği o özgürlük tarihi yazma görev ve sorumluluğu, Kürdistan'da bugün çakışmış bulunmaktadır. O nedenle de diğer özgürlük mücadelelerinden farklı bir biçimde bir tarihsel yolculuğa çıkılmıştır. Ve bu yolculuk içerisinde de, Kürdistan başta olmak üzere tüm bölgede sadece toplumların demokratikleşmesi değil, kadın özgürlüğü ve ekolojik kurtuluş mücadelesi birlikte verilmektedir.

İMPARATORLUKLARIN KURULUŞUNUN ÖNKOŞULU SÖMÜRGECİLİKTİR

Sömürgecilik insanlık tarihinin ilk çatallaşmasından bu yana insanlık üzerinde bir karabasan gibi çökmüştür. Çatallaşma doğal olan yaşamın ayakaltına alınmasıyla başlayan bir süreçtir. İlk insanlığın baskılanarak, ezilerek köle haline getirilmesiyle başlayan çatallaşma aynı zamanda sömürünün ve sömürünün sistemleştirilmesiyle de sömürgeciliğin başlangıcının da tarihidir. Başka bir deyişle sömürgecilik yanlış bir inşadır. Yanlış bir kurulumdur. Kurmadır ve doğası gereği de yanlış bir yaşamdır.

Sömürgeciliği sözlükler: "Genel olarak bir devletin başka ulusları, devletleri, toplulukları, siyasal ve ekonomik egemenliği altına alarak yayılması veya yayılmayı istemesidir… Sömürgeciler genellikle sömürdükleri bölgelerin kaynaklarına el, iş gücüne, pazarlarına el koyar ve aynı zamanda sömürgeleri altındaki halkın sosyo-kültürel, dini değerlerine baskı uygularlar. Sömürgeciler kendilerinin sömürdükleri insanlardan daha üstün olduklarına inanırlar. Sömürdükleri insanları gelişmemiş toplumlardan seçerler" diye tanımlamaktadırlar.

Sömürgeciliğin bir halkın başına gelecek en büyük felaket olduğunu biliyoruz. Sömürgecilik özü itibariyle kan emiciliktir. Başkalarının emeğine zoraki el koyarak onları ve emeklerini hizmetlerine koşturmadır. Çoğu zaman ise bu zoraki el koymaya dünyanın en büyük hileleri eşliğinde en sert ezme ve soykırımlarda eklenir. Bu bağlamda bir halkın başına gelebilecek en büyük felaket gerçekten de başka bir hükümdarlığın altında sömürge olarak kalmak ve yaşamaktır. Sömürge bazı devletlerin başka insanlar üzerinde asalakça yaşamasıdır. Sömürgeciliğin siyasal, kültürel, ekonomik, sosyal, psikolojik derken birçok sahada sömürge altına aldıkları insanlar üzerinden etkin ve etkili olmak istediğini de biliyoruz.

Nihayetinde sömürgeciliğin özünde ezmenin yanı sıra başkalaştırma vardır. Beyinsiz ve yüreksiz, varsa bile yürek teneke gibi ses çıkaran ya da ses vermeyen bir insan yaratma amacı vardır. Sömürgeciliğin en büyük hedefi, sömürgeleri altında tuttuklarını, başkalarının yani kendilerinin yani sömürgecilerin kafalarıyla yürümelerini sağlamaktır. Bu bağlamda başkalarının kafasını iki omuzu arasında taşıma gerçekliği özü itibariyle sömürgeciliktir. Sömürgeci zihniyettir.

Sömürgecilik, yönetimi altına aldıkları insanların posasını çıkarmadan bırakmayan, onları tüketene kadar rahat sağlamayan, ezen, kanlarını emen bir sistem olarak esasta sömürge altına aldıkları insanların, bireylerin ve de toplumların duygularına da tam hakimiyeti ister. Öyle ki duygusu sömürgecilerin ki ile uyumlu değilse orada kesinlikle sömürgecilerin yaptıkları ve yapacakları daha ileri düzeyde bir baskı ve zulümle bu uyumlu olmayan duyguları uyumlu hale getirmek için saldırı olacaktır.

Evet, sömürgeciler önce duygularda sömürge durumunu yaratmak için uğraşırlar. Bir kere duygular çalınmış ise, duygular ile oynanmış ise orada dibe kadar yayılacak olan bir kölelik peşi sıra gelecektir. Böyle oluşan bir köleliği söküp atmak çok zordur. Çünkü böylesine bir kölelik çok korkunç bağımlılıklar ve alışkanlıklar yaratır.

Sömürgeciler ne yaptıklarını, ne için böyle bir sistem ve düzen inşa ettiklerini iyi bilirler. Bu bağlamda inşa ettikleri köleliğin sonuçlarını, ortaya çıkarttıkları tahribatları da iyi bilirler. İyi bildikleri için de hep bu durumun yaşanmasını da ısrarla her türlü yol ve yöntemle devrede kalması için uğraşırlar.

Kürdistan'da Dar Ağaçları ve Kışla Kültürü adlı yapıtında Başkan Apo; "Bilindiği gibi işgal, istila ve sömürgecilik olayı gelişip yaygınlaştıkça uygarlık da kentlerde somutluk kazanır. Kentler geliştikçe kırsal kesimleri kendisine bağlar, bu alanlar üzerinde egemenliğini kurar. Yabancı güçler tarafından kentler halklar, aşiretler ve kabileleri kendilerine bağlamak için sömürüye uygun bir yönetim alanı ve bir sömürge merkezi olarak geliştirilir. Kürdistan halkı henüz kabile ve aşiret birimleri biçiminde yaşamını sürdürürken, üzerinde yaşadığı alanlara daha köleciliğin ilk basamaklarında kurulan imparatorlukların saldırıları başlar" diyerek oluşum yıllarına işaret ederken, Mehmet Hayri Durmuş Kürdistan Tarihi adlı çalışmasında ise: "Devletin doğması, bilimsel anlamda sömürü ve sömürgecilik ilişkilerinin de doğması demektir. Köleci toplum, M.S. 300 yıllarına kadar devam eden hayli yaygın bir toplum biçimidir. Ayni yıllarda köleci üretim ilişkileri ya tarihten silinmiş ya da hakim üretim biçimi olmaktan çıkmıştır. İlk köleci yapılar M.Ö. 3000 yıllarında Sümerlerle ortaya çıktı, M.S. 300 yüz yıllarına gelinceye kadar Mezopotamya'da, Roma'da, Mısır'da, Akdeniz çevresindeki ülkelerde ve Çin'de köle imparatorlukları vardı" diyerek sömürünün, sömürgeciliğin devlet ile bağını açıkça ortaya koymuştur.

Mehmet Hayri Durmuş bu durumu bir adım ileriye taşıyarak: "Köleci toplum bir yandan halkların ve insanların ellerindeki servetleri almak, öte yandan özgür halkları alarak, başka halkları soymada kullanılan ve halkların yarattığı ürünlere aynı ürün olarak el koymak, çeşitli dönemlerde biriktirilen servetlere çalarak zenginleşmek biçiminde kendisini gösterir. İmparatorlukların kuruluşunun önkoşulu sömürgeciliktir. Sınıflaşma ile birlikte halkların sömürgeleştirilmesi, tarihinin iki ana eğilimidir. İlk sınıflı toplumdan, günümüz tarihine kadar ana akım, bir yandan halkların sınıflara bölünmesi, öte yandan halklar üzerinde sömürgeci hegemonyanın gelişmesidir. İmparatorlukların kurulması güçlü sınıflaşma temeli üzerinde yükselen bir devletleşmeyi gerektirir. Halkın bağrından doğan ve ezilen sınıfın emeğine el koyup, mali yönden güçlenerek ayrıcalıklı duruma gelen bir toplumsal tabakanın yarattığı zor aygıtı, yani devlet, kısa zamanda imparatorluğa dönmüştür" diye ifadeye kavuşturmaktadır.

Sömürgeciliğin ilk uygulama biçimlerini Mehmet Hayri Durmuş'un da dile getirdiği gibi Sümerlerde görürken ilk sistematik kolonileştirmeyi yaygın bir biçimde Sargon'da gördüğümüz gibi işgalci ve sömürgeciler bir toprak parçasını sömürgeleştirmelerinin amaçları olarak ise; a-İmparatorların yayılma amacı, b-göç, koloni ve artan nüfusa yeni yerler bulma düşüncesi, c-bedava insan gücüne ihtiyaç, d-hammadde sorununu çözmek, e-işgal etmek istedikleri coğrafyanın jeopolitik konumunun önemi varsa ele geçirmek f-bir de din ya da inançlarını başkalarına dayatma amaçlı olarak sıralamak mümkündür.

Başkan Apo AİHM savunmalarında: "İlk emperyalizm ve kolonicilik uygulamalarını sistemleştiren de Sümer uygarlığıdır. Akad Hanedanlığını kurup tüm Sümer şehir devletlerini fethedip birleştiren Sargon, ilk imparator olma unvanına sahiptir. Sargon sömürgeci devlet aşamasını başlatır. Ondan önceki Sümer şehir devletleri, kendilerini savunma ve ticaret amaçlı bazı karakollar dışında, fetih ve kolonileştirmeye yönelmezler. Sargon ise, karakollar yerine geniş koloniler ve şehirler içinde bir başşehir kurup, siste-

mi ileri ve yayılmacı bir aşamaya şiddet temelinde ulaştırmanın yaratıcısıdır. Ondan sonra tüm emperyalist ve kolonyalistlerin yaptıkları, bunu yetkinleştirip uygulamaktan ibarettir. Planlı şiddetle insan öldürmek, ellerindeki her şeyi almak, onları köleleştirmek, yararlarına buldukları yerleri kolonileştirmek ve kendilerine bağlı yönetim gücü halinde tutmak"tır.

Dahası: "Demek ki, klasik sömürgecilik anlamında kolonicilik, yaklaşık M.Ö 2000'lerden günümüze kadar gelen bir lanetli tarihe sahip olmaktadır. Baskı, yabancılaşma ve sömürü iç içe kolonilerde yaşanmaktadır. Sümerlerden sonra başa geçen Amorit kökenli Babil hanedanlık dönemlerinde, Hurri memleketlerinde ve özellikle Urfa yöresinde kolonileştirme layan kolonyalizm ya da sömürgecilik esas itibariyle halkların soykırıma uğratılmaya başlamasının da tarihi olmuştur. Sargon sonrası Hammurabi'nin yaptıkları da benzer içerikte olmuştur. Sargon kadar etkili ve belki de ondan daha da vahşi sömürüyü Asurların gerileme sürecinde halklara karşı uyguladıklarını söylemek yanlış olmayacaktır. Asurlar ve ardından ise Persler Kürdistan'da yürütürlerken peşi sıra bu işgal ve sömürge altına alma durumu farklı imparatorluklarca sürdürülür.

"Köleci Asur'un ardından Kürdistan üzerinde Perslerin egemenlik dönemi başlar ve bu egemenlik yüzyıllarca sürer. Ama bir avuç işbirlikçi aşiret reisi dışında, Pers egemenliğine karşı tüm halkın katıldığı ardı arkası kesilmeyen direnmeler mey-

Sömürgecilik özü itibariyle kan emiciliktir. Başkalarının emeğine zoraki el koyarak onları ve emeklerini hizmetlerine koşturmadır. Çoğu zaman ise bu zoraki el koymaya dünyanın en büyük hileleri eşliğinde en sert ezme ve soykırımlarda eklenir.

hız kazanır. Buna tepki olarak, tarihte peygamberlik adı altında bir muhalefet gelişir. Bu bir nevi günümüzün emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı aydınların yaptıkları mücadeleye benzemektedir… İbrahim'in Nemrut'a karış mücadelesi, özünde yerel halk gruplarının köleci emperyalist Sümer ve Babil temsilcilerine karşı direniş ve özgürlük mücadeleleri anlamına gelmektedir" diyerek sömürgeciliğin sömürüyle, ticaret ile de bağını vurgulamaktadır.

Hiç şüphe yok ki, bugünün kapitalist birikimini anlamak açısından da, sömürgeciliği derinliğine ele almak zorunludur. Biliyoruz ki, sömürgelerdeki birikimlere el koyarak bugünün akümülasiyonu yani birikimleri sağlanmıştır. Bu durumu ise bizler: "Kolonicilik veya daha sistematik sonuçları olan sömürgecilik, esas olarak ticaret tekellerinin yayılma politikalarıdır" tespitlerini ise Ortadoğu Savunma'sında dile getirilmiştir.

Sargonla birlikte sistematik olarak baş- dana gelir. Hep ülkenin doruklarına çekilip dağların kuytu yerlerinde gizlenen, özgür yaşamak için çırpınıp duran, kabile ve aşiret birimlerinden oluşmuş bir halk gerçekliği sürüp gider. Bu kez Romalılar belirir, ancak bunlar Perslerin tersine Batıdan gelirler. Anadolu'dan ve Akdeniz üzerinden ilerlerler. Fırat'ı ve Dicle'yi aşarak Kürdistan'a karşı saldırıya geçerler. Saldırıların merkezi Urfa'dır, Diyarbakır'dır, yani kent merkezleridir. Buralarda kaleler ve surlar inşa edilir ve kırsal kesimler buralara bağlanmak istenir. Ama Kürt halkı direnir. Daha sonra Makedonya kralı İskender çıkagelir, Kürdistan'ı boydan boya geçer, ama zapt edemez. Daha sonraları Sasaniler Perslerin geleneğini devralıp devam ettirirler. Bizanslılar ve Sasaniler köleciliğin sonu ve feodalizmin başlangıcında Kürdistan'a karşı iki karşıt kutuptan saldırıya geçerler. İki ezeli rakip Dicle ve Fırat havzasında, Mezopotamya üzerinde boğuşurlar. Kürtler yine dağların dorukla-

rında sıkıştırılır. Uygarlık merkezleri Roma, Sasani ve Bizans komutanlarına hükmetme zevkini sunan işgal ve istila merkezleri olurlar. Her kent merkezinde kaleler ve Diyarbakır surları gibi surlar diktirilir, kışlalar ve zindanlar inşa edilir. Kalelerin çevresinde hendekler kazılır" diye ifadeye kavuşturacaktır Başkan Apo Kürdistan'da Darağaçları ve Kışla Kültürü yapıtında.

Bilinsin ki bu gerçeklik bugün olduğu gibi dün de böyle yürütülmüştür. Tarihin ilk büyük sömürgecisi olarak yukarıda da ifade edildiği gibi Akadlı Sargon bilinmektedir.

"Sümer emperyalizmi, özellikle Asur döneminde halkları öyle alt üst etmiş ve yerlerinden atmıştır ki, Ortadoğu ve tüm dünyada etkisi halen yaşanmaktadır. Bir yandan yere çakma, kazığa çakılma, diğer yandan dağıtma bir terör ve soykırım yöntemi haline getirilip insanlığın belleğinde silinmez izler bırakmıştır. Sınıflı toplumda sömürü ve hakimiyetin insan türü üstünde bu ilk planlı ve sistemli yürütülmesi, günümüze kadar yetkinleşerek sürüp gelmiştir… Toplumun hakim ve sömürücü kesimi sürekli şişip bir fazlalığa yol açarken, sömürülen ve yönetilen kesimler zayıflayarak hep bir eksikliği yaşarlar." diyerek Asur zulmünü ve de politikalarının bugüne etkilerini genişçe Başkan Apo dile getirmektedir. Asurlardan sonrada benzer politikalar sürecektir. Farslar, Yunanlar, Romalar derken, Sasaniler, Araplar, Moğollar ve de Modern Çağda emperyalistlerin uyguladıkları…

Farslarla Kürtler aynı kültürü paylaşsalar da MÖ. 550 yıllarında Med İmparatorluğu ele geçirmeleri ardından MÖ. 521 yılında ise topyekûn bir saldırı ardından tamamen işgal etmişlerdir. İşgal ederken aydın ve kültür taşıyıcıları olarak bilinen Magları kıyımlarda geçirmeleri özü itibariyle sömürgeciliğin her zaman bir şekilde kıyım olduğunu net olarak vahşi pratikleriyle göstermişlerdir. Çok dile getirilmezse bile İskender bu coğrafyadan geçerken insanları karıncalar gibi ezip geçmiştir.

Sömürgeciliği daha iyi anlamak gerekmektedir. Sıradan ve tesadüfen gelişen bir işgal biçimi değildir, sömürgecilik. 60-70 yıl önce; Fransa'nın onurlu aydınlarından olan Jean Paul Sartre, boşuna "Sömürgecilik Bir Sistemdir" dememiştir.

İnsanların halen en iyi öğrenme yöntemi yaşayarak öğrenmeleridir. Bunun için diyoruz ki sömürgeciliği en iyi anlayan, en iyi dile getiren, en iyi tanımlayan ve tabii ki buna karşı da mücadele edecek olanlar en çok bu durumu yaşamış olanlardır.

Unutmayalım ki sömürgeciliğin sorunsuz yürüyebilmesi için öncelikli olarak sömürge altına aldıkları toplumları ürkütmeleri, kendilerine güvensiz kılmaları gerekmektedir. Aksi taktirde sömürgecilik başarılı olamaz. Başarılı yürüyemez. Bunun yolu kesinlikle: "yaşamaya hakkı olmayan alt-sınıf ırklar" oluşturmaktan geçer. Başka bir şekilde milyonlarca insanın katledilmesi, milyonlarcasının köle haline getirilmesinin izahatı zor olacaktır. Elbette; baskın olan toplum yani egemen olan topluluk eritmek ve yok etmek istediklerine birçok şeyi yakıştırmadan da yapamaz: "paganlar, ilkeller, yontulmamış barbarlar, kafirler, yozlaşmışlar, dinsel sapkınlar, aşağı ırk" derken biz Kürtler için 2000 yıl sonra ise: "Ermeniler, şakiler, teröristler, caniler, dinsizler, çeteler, sünnetsizler, imansızlar," gibi ne kadar çok sıfatı sömürgecilerin yakıştırdıkları yaşananlardan biliniyor.

"Köleci toplumun gelişmesini halklar sessizce karşılamadılar. Kölecilik tarihi, aynı zamanda, halkların özgürlüklerini korumak, ulusal değerlerinin tahribini önlemek için verdikleri mücadelelerin tarihidir. İstilacı kavimlere karşı savaşarak varlıklarını koruyan halkların büyük bir bölümü günümüze kadar gelebilmişlerdir. Bu dönemde köleci egemenliği tanımayan çoğu kabile ve aşiretler dağlık alanlara çekilerek bağımsız yaşantılarını sürdürmeyi başarmışlardır. Köleci egemenler ve bunların işbirlikçilerine karşı, köleler ve köle halkların yaptığı mücadeleler ilkçağ tarihinin devindirici gücüdür."

Kürt "özgürlüğüne" olan bağlılığından dolayı bu merkezlere hep uzak kalmak istemiştir. Uzak kalması onun yaşama imkânını ve yaşama şansını yaratmıştır. Çünkü kentlere, bu bağlamda ovaya yerleşen Kürt erimiştir, eritilmiştir. Kent yabancının kendisini rahat hissettiği ve

yaşamayı tercih ettiği yerdir. Kent bunun için sınıflaşmanın, sömürünün merkezidir. Bu bağlamda eritilmenin de yeri ve merkezidir. Erimeyen, onurlu yaşamak isteyen Kürt hemen tasfiye edilmiştir, kılıçtan geçirilmiştir. Bunun için kent teslim olmanın, başkalaşmanın diğer adıdır. Kürt bundandır ki "bajarîye" mesafelidir. Daha da ilerisine giderek şehirliye acır. (Bunun içindir ki aşiretten kopan ve sonradan Kurmanç diye hitap edeceklerine uzun yıllar alay ve acıyla dolu bir yaklaşım göstereceklerdir.) "Yaşadıkları kültür bir kent, sınıf ve devlet kültürü değildir; kendi içinde otoriterleşmeye, sınıflaşmaya yer vermeyen ve kabile demokrasisinde ısrar eden bir kültürdür. Kürtlerin kolay zapturapt altına alınamamaları bu kültürel demokrasileriyle ilgilidir." O, hep dağların en kuytu köşelerine çekilerek yaşamın en zorlusunu seçmiştir. Kendini savunma, dağların zirvelerine çıkma adeta temel bir içgüdüye dönüşmüştür. Yaşamak için kendine her şeyi mubah görür. Yöntemi de yaşama biçimine bağlı olarak şekillenir. Düzensiz, keyfi, bildiğinden şaşmadan, kendi başına buyruk ve yarınını çok düşünmeden, günübirlik, bugünkü kavramlaştırmayla asi-avare, zapturapta gelmez bir kişiliği Kürt'te yaratmıştır.

Kürt, dağların doruklarına sığınarak tek dişli uygarlık canavarından kendisini korumaya çalışmıştır. Yaşamı bu diyalektik üzerine kuruludur. Fakat paradoksal olarak; dediğimiz gibi bunu yaparken de kendisine has ve yaşam şartlarıyla bağlantılı olarak asi, boyun eğmez duruşuyla da bir iç disiplin yaratmanın uzağında kalır.

Uygarlığa yol açan, yön veren bu kültürel doku, köleliğe karşı doğal toplumun değer yargılarını savunmak için çok kutsal mücadeleler vermenin yanında, bir de yaşanmışlıklarla bağlantılı olarak ihaneti dar bir düzeyde de olsa içselleştirme durumuna yol açmıştır.

İnsanda düşünselliğin başlamasından bu yana ihanet, en lanetli bir biçimde vicdanlarda, inançlarda ve yaklaşımlarda mahkûm edilmiştir. Dünyanın her toplumunda geçerli tek bir ortak kural vardır. O da; Kendi özüne yapılan saldırının ihanet olarak kabul edilmesi ve en güçlü yaptırımlarla cezalandırılmasıdır.

Bir örnek olarak Harpagos, Astiyages'e ihanet edip, Med Krallığı'nı altın tepside Perslere sunduğunda, o kadar soğukkanlıdır ki, tüyleri bile ürpermiyor. Hatta dediğimiz gibi tersine, Astiyages'e karşı sanki büyük bir marifet yapmışçasına ona; "bak dün kraldın, bugün kölesin" diyebiliyor. Daha yakın tarihte ise onlarca yıl T.C Devleti'nin kurumlarında siyaset yapan ya da siyaset yaptığını düşünen bazı kişiliklerin nasıl birden bire Kürt kesildiklerini hepimiz görebiliyoruz.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, büyük Kürt çelişkisi olan aşiretçilik, Kürt toplumunun tarihi süreç içerisinde ortadan kalkmasını engellemiştir. Fakat aynı aşiret yapısı, Kürt toplumunun gerek birlik olmasını gerekse de Ortadoğu'da bir "devlet-güç" olmasını da engellemiştir. Yani bir yandan varlığını korumuş, diğer yandan da ayak bağı olmuştur. Bu Kürt paradoksunun iyi anlaşılması gerekiyor. Aşiret kavgaları, kan davaları, bir diğer aşirete karşı güçlenmek için işgalci güçlerden yardım ve destek almak, yani dolayısıyla egemenlik altına girmek gibi birçok aşiretsel davranış; Kürtlerde ihanet olgusundan ne anlaşıldığını da sorgular hale getiriyor. "Aşiretler kabile topluluklarının bir nevi federasyonu olarak daha da önem taşımışlardır. Varlıklarını büyük oranda köleci uygarlıkların saldırıları karşısında kazanmışlardır. Yok olmamak için birleşme ve direnme ihtiyacı aşiret örgütlenmesini doğurmuştur." Ancak: "Dağdaki köy ve komlar ne kadar özgürlük alanları olmuşsa, kentler de o kadar yabancılaşma, işbirlikçi olma, köleleşme ve asimilasyona uğrama alanları olmuştur. Köy-kent ayrımı, bu temelde toplumu da derinden etkilemekte ve ayırmaktadır. Bu temel ayrışma gelecekte de Kürtlerin temel ayrımı olarak kalacak ve günümüze kadar varlığını sürdüren bir sosyal ayrışmadır. Dağdaki özgürlükçü Kurmanç ve kentteki etnik işbirlikçi ve aristokrat kesim Kürt etnisitesinin halk-egemen ikiliğini oluşturacaktır." Yine, Başkan Apo: "Kürt etnisitesi ne kadar özgürse aristokrasisi o kadar silik ve işbir-

likçidir. Bu temelde sınıflaşma çarpık ve soy inkârcılığıyla iç içedir. Bir Grek, Roma, Pers aristokrat sınıfı Kürt toplumunda öne çıkamamaktadır. Daha çok hâkim aristokrasilerin içinde, onlara özenerek şekillenmektedir. Kraldan çok kralcı nitelemesi Kürt işbirlikçiliği için kullanılabilir. Bir Roma aristokrasisi, hatta Sümer, Mısır benzeri bir devlet sınıfı doğsaydı, şüphesiz Kürdistan'daki toplumsal gelişme farklı olurdu." Kürtlerdeki aristokrasi ayrışması bir sınıf olma özelliğinden çok işbirlikçi karakterde bir gelişmedir" demektedir.

Bu gelişmenin kesinlikle sömürge altına alınmayla, işgal sonucu oluşmuş ve oluşturulması bilinçli bir şekilde hedeflenmiş olan işbirlikçi gerçeklikle bire bir bağı bulunmaktadır. Benzer bir durum ise işbirlikçilikle bağlantılı olarak gelişen ihanetlerdir.

İhanet olgusu, Kürt toplumunun tarihinde çok da istendiği ve tercih edildiği için değil; toplumsal oluşumundan kaynaklı olarak, bir nevi kendi iç örgütlenmeleriyle bağlantılı bir şekilde, tâbî bir gelişme trendi olarak yaşanmıştır. İhanet bir seçme ya da intihap sorunu olmayınca, kendine karşı duruş, yani ihanet etmek de çok zor olmamıştır. Sınıf mücadelelerinde çokça görüldüğü gibi ihanet etmek, öyle sanıldığı gibi çok planlı başlayan bir süreç değildir. Tersine bireyin karakteri ve özellikleri, bireyi adım adım doğduğu medeniyet özelliklerine çeker. Bir kez bu medeniyet yani sınıflaşma kirlerine bulaşmaya görsün, peşinden gidecek olan kendi davasından hızla uzaklaşmaktır. Çoğu zaman bu durumu yaşayan bireyler, yaşadıkları ihanet durumunun farkında bile olmadıklarını en çok Kürdistan gerçekliğinde sıklıkla görüyoruz.

"Sömürgeleştirmeye hoşgörü gösterdiği sürece sömürge insanının tek olası alternatifleri asimilasyon ya da donup taş kesilmektir" der Albert Memmi. Bu ise utanç vericidir. Utanç, devrimci bir duygudur. Eğer ar perdesi yırtılmamış ise o zaman yapılacak olan bu asimilasyon ve taş kesilmeye karşı durmak olacaktır.

"Sömürgecilik halkı ağına düşürmekle ya da sömürge halkın beyninden her tür biçim ve özü boşaltmakla tatmin olmaz. Bir tür sapkın mantıkla sömürge halkın geçmişine yönelir, bu geçmişi bozar, biçimsizleştirir ve yok eder. Sömürgecilik öncesi tarihin değersizleştirilmesi girişimi bugün diyalektik bir önem taşır" diye tespit eden Frantz Fanon'un söylediklerini tersine çevirmek de devrimci bir intikam duygusunu gerektirir. Devrim son tahlilde sömürgeciliğin yaptıklarını tersine çevirerek yargılama olayıdır. Söz konusu Kürdistan olduğunda, boydan boya sömürgeciliğin yargılanmasıdır. Onun düşünce yapısını yargılamadır. Pratikte yaptıklarını yargılamadır. Onun yarattığı işbirlikçi, teslimiyetçi, kendini inkar eden duyguyu yargılamadır. Estetik yitimini yargılamadır. Sömürge kişiliklerinde ortaya çıkardığı, ahlaksızlığı, felsefesizliği, özgüvensizliği, düşürülmüş olan kölece yaşamı yargılamadır.

Yararlanılan kaynaklar.

1- Kürdistan'da Darağaçları, Kışla Kültürü Ve Devrimci İntikam Görevimiz –ABDULLAH ÖCALAN
2- Kürdistan Devrimin Yolu-Manifesto
3- Kürdistan Tarihi-Yayınlamış -MEHMET HAYRİ DURMUŞ
4- Kürdistan Tarihi- Yayınlanmamış MUSTAFA GEZGÖR
5- Ortadoğu'da Uygarlık Krizi Ve Demokratik Uygarlık Çözümü-ABDULLAH ÖCALAN SAVUNMALAR
6- Kapitalist Uygarlık-ABDULLAH ÖCALAN SAVUNMALAR
7- Sümer Rahip Devletinden Halk Cumhuriyetine Doğru-ABDULLAH ÖCALAN SAVUNMALAR
8- Bir Halkı Savunmak –ABDULLAH ÖCALAN SAVUNMALAR
9- Tarih Şimdidir –KASIM ENGİN
10- Urfa Savunması-ABDULLAH ÖCALAN SAVUNMALAR
11- 19. Yüzyıldan Günümüze Kürdistan Gerçeği-ABDULLAH ÖCALAN
12- Yeryüzünün Lanetleri –FRANTZ FANON
13- Sömürgecinin Portresi Sömürgeleştirilenin Portresi-ALBERT MEMMİ
14- Sömürgecilik-JEAN PAUL SARTRE

FEODAL SÖMÜRGECILIK, ZIHNIYET VE YARATTIĞI ETKILER

Doğrusalcı tarih anlayışı, tarihi, toplumsal gelişim, değişim ve dönüşümü üretim araçlarının niteliğine ve biçimine göre sınıflandırmaktadır. Bu anlayış, hiyerarşik ve devletli uygarlığın doğuşunu, gelişimini ve bugüne kadarki sınıfsal yapılanmalarını üretim tarzlarına bağlı olarak köleci, feodal ve kapitalist toplumlar olarak yorumlamaktadır. Sosyalist ve komünist toplum modelleri de, yine, üretim ve üleşim bağlantılı olarak değerlendirmektedir. Hiyerarşi ve devletli uygarlık öncesi toplumsal yaşayışı da ilkel komünal olarak tanımlamaktadır. Bu toplum modellerini belirleyen, temelde üretici güçlerle üretim ilişkilerinin durumudur.

Her ne kadar hiyerarşik ve devletli uygarlık öncesi toplum komünalite olarak değerlendirilmiş olsa da, üretici güçlerin konumu ve ilişkileri belirlenmemektedir. Dolayısıyla ilkel komünal toplum denilse ve komünalite burada bir tarz gibi görülse de, diğer sınıflı toplum tanımlamaları gibi, üretim tarzıyla bağlantılı değerlendirilmemektedir. Bu tarz ya da toplum değerlendirmesi paylaşım çerçevesinde yapılan bir tanımlamadır ve diğer toplum tanımlarının üretim bağlantılı tanımlamalarından farklıdır. Bunun esas nedeni de, bu toplum modelinde ekonominin gerçekleşmiş olmadığı varsayımsal değerlendirme ve yaklaşımıdır. Yani, ilkel komünal denilen toplumsal süreçte metanın dolaşım sistemine girmemiş olması nedeniyle, ekonominin oluşmadığı değerlendirmesine dayanmaktadır.

Bu anlayışa göre, ekonomi, pazar için yapılan üretim ve metanın dolaşım sistemine girmesiyle başlamaktadır. İlkel komünal toplum sürecinde pazar için meta üretimi diye bir şey yoktur. Yapılan üretim de tamamen yaşamsal ihtiyaçları gidermeye yöneliktir. Oluşan sınırlı düzeydeki artı da başka bir ihtiyacı karşılamak üzere değiştirilmektedir. Dolayısıyla, insanın bir üretim aracı olarak değerlendirdirildiği sisteme de adını veren köleciliğin gelişimine kadar ekonomi oluşmamış demektir. Ne zamanki, insan köle olarak bir üretim aracıyla (bir kazma-kürek, bir öküz vb.) eş tutulmaya başlanmış ve üzerinde her türlü tasarruf hakkı kullanılmışsa, o zaman ekonomi gerçekleşmiş oluyor.

Bu durumda sormak gerekiyor; ilkel komünal denilen toplumsallık sürecinde insanların yaptıklarını nasıl tanımlamak gerekiyor? İnsanların yaşamlarını sürdürebilmek amacıyla yaptıklarını "iş"i ekonomi olarak değerlendirmek gerekmez mi? Bu iş sürecinde bir birikim sağlanmamış olsa da, yaşamsal ihtiyacı gideren bir nesne yaratılmamış mıdır? Hiyerarşinin doğuşuna doğru bir artı'nın oluştuğu ve bu artı'nın başka artı'larla değiş-tokuş edildiği de doğru değil midir? O zaman yapılan bu iş'e üretim demeyecek miyiz, demeyeceksek ne diyeceğiz? Pazar için yapılmamış da olsa bu iş'i yok mu sayacağız? Pazarı da sadece metanın dolaşıma girdiği süreç olarak mı değerlendireceğiz? O zaman bırakalım devletli uygarlığın gelişimini, hiyerarşinin bile henüz etkin duruma gelmediği, sınıflaşmanın oluşmadığı, kadın aleyhine cinsel kırılmanın gerçekleşmediği, ama elde biriken bir artı'nın başka bir ihtiyacı karşılamak üzere başka

bir artı ile değiş-tokuşun gerçekleştiği zemini nasıl değerlendireceğiz? Değiş-tokuşun olduğu zemin pazar değil midir?

Pazar, sınıflı ve devletli uygarlığın 5 bin yıllık varlığından önce de vardı. Değişim, yani, bir artı'nın başka bir artı ile değiştirilmesi hiyerarşik, sınıflı, devletli uygarlığın gelişiminden çok önce vardı ve sınıflı, devletli uygarlığın gelişiminin bir ürünü olarak da değerlendirilemez. Eğer, ekonominin oluşumunu metanın dolaşım sistemine girmesi olarak değerlendirecek olursak, yani, değişimin varlığıyla başlatılacak olursa, devletli uygarlığın gelişiminden önce de değişim vardır. Ekonomi rahiplerinin söylemini baz alsak bile, yine de ekonomi oluşmuş demektir. Varmak istediğimiz yer, ekonomiyi geliştirenin devletli uygarlık olmadığıdır. Devletli uygarlığın geliştirdiği, toplumun elinde birikmiş olan artık-ürüne bir sınıf adına el koymasıdır. Biz bunu sömürü olarak değerlendiriyoruz.

Doğrusalcı tarih anlayışına göre, üretim ilişkilerindeki değişiklikler üretim tarzlarındaki değişikliklere neden olmaktadır. İnsanın bir üretim aracı derekesine düşürülmesi, köleci üretim ilişkilerinin, köleci sistemin gelişmesine neden olmuş veya ilişkilerdeki bu gelişim ve değişimden hareketle bu tanımlanma kazanılmıştır. Burada belirleyici olan, köle emeğinin köle sahibi tarafından sahiplenilmesidir. Sömürünün niteliği köle emeğine el koymaktan geçmektedir. İç toplumsal ilişkilerde olduğu kadar, dış sömürgeci yaklaşımlarda da egemen olan budur. Yani, insanı ele geçirmek, köleci sömürgeciliğin yaklaşımı ve servet elde etme yöntemi olmuştur.

Tanım gereği; üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki uyumsuzluk yeni üretim tarzlarının gelişmesinin hem nedeni hem de gerekçesidir. Bu uyumsuzluk köleci sömürgeci sistemin son bulmasını, yeni bir üretim tarzı olarak feodalizmin gelişmesinin zemini olmuştur. Köle emeğinin üretkenliğinin düşmesi, sistemin kendisinin üretim karşısında bir yük durumuna gelmesi bu tarzın son bulmasının nedeni olmuştur. Aynı neden-sonuç ilişkileri diğer üretim tarzlarının son bulması ve gelişmesi açısından da değerlendirilmiştir. Yani feodalist üretim tarzının dar ve yetersiz kalması, tasfiye olmasının; kapitalist üretim tarzı ve dolayısıyla da sömürü tarzının gelişmesinin nedeni olarak değerlendirilmektedir.

Burada belirtilmesi gereken, her ne kadar üretim tarzlarından hareketle farklı toplum tanımlamalarına varılmışsa da, tarihin tanıdığı toplum modelleri; "Doğal toplum, hiyerarşik devletli uygarlık toplumu ve demokratik çoklu toplum" modelleridir. Üretim tarzlarıyla bağlantılı yapılan sömürü tanımlamalarında değişen, aslında sadece biçimdir, özde bir değişiklik yoktur. Bahsi edilecek olan şey, sömürünün derinleşen niteliğidir. Köle ile, toprağa bağlanmış, feodalin angarya çalışmasını yürüten, feodalin izni olmadan bulunduğu topraktan kopamayan, başka bir yere gidemeyen, satılan toprakla beraber alınıp-satılan, efendisi de değişen serfin-köylünün köleden tek farkı; toprağa bağlanmış olması ve bir aile sahibi olabilmesidir, ki, o da, feodal için yeni serf-köylü, üretken insan ve dolayısıyla da zenginlik demektir. Yani burada görülen, üretim araçlarında ve bununla bağlantılı olarak üretim tarzında bir değişiklik olsa ve köle sahibi senyöre, köle serfe dönüşmesi biçiminde bir değişiklik yaratmış gibi görünse de, özünde bir farklılaşma olmamıştır. Olan, köleciliğin derinleşmiş,

Ne zamanki, insan köle olarak bir üretim aracıyla (bir kazma-kürek, bir öküz vb.) eş tutulmaya başlanmış ve üzerinde her türlü tasarruf hakkı kullanılmışsa, o zaman ekonomi gerçekleşmiş oluyor.

yaygınlaşmış ve de katlanılır hale gelmiş olmasıdır. Aynı şey daha da derinleşmiş haliyle ücrete bağlanmış proleter-işçi için de geçerlidir. Köle sahibinin, feodalin yerini ücret almış durumdadır. Proleter-işçi yaşayabilmek için ücret karşılığı her gün emeğini satmak zorundadır. Ücret yöneten tasma, yeni efendidir. Ücrete bağlanmış kölenin hem yönetilmesi daha kolay hale gelmiş, hem de riski azalmıştır.

Artı ürün-değere el koyma, emeği sömürme toplumsal parçalanmayı, üst toplum ile alt toplum katmanlarının oluşmasını beraberinde getirmiştir. Üst toplum üretim araçlarını kendi denetimine almış, alt toplum üzerinde egemen hale gelmiştir. Devletli uygarlığın tüm iktdar araçlarını da denetimine alan alanlarda da olsa aynı yıkıntıların altında şekilleniyordu. Üretim aracı olarak kölenin yerine toprağı koyan, adına da feodalizm denilen sömürü sistemi ve zihniyeti köleci sistemin ve zihniyetinin yerini alıyordu.

Feodal Sömürgecilik Zihniyeti-İdeolojisi

Hiçbir toplumsal değişim kolay gerçekleşmemiştir. Eskinin iktidar gücü olan sınıflar iktidarlarını korumak amacıyla yeniye karşı her zaman direniş, karşı koyuş içerisinde olmuşlardır. Dolayısıyla üretim ilişkileri ve tarzlarının değişimi her zaman sert mücadelelerle gerçekleşmiştir. Aynı devletli uygarlık içerisindeki değişimlerde de aynı sert çatışmalar yaşanmıştır. Köle sahipleri sınıfının yeni

Pazar, sınıflı ve devletli uygarlığın 5 bin yıllık varlığından önce de vardı. Değişim, yani, bir artı'nın başka bir artı ile değiştirilmesi hiyerarşik, sınıflı, devletli uygarlığın gelişiminden çok önce vardı ve sınıflı, devletli uygarlığın gelişiminin bir ürünü olarak da değerlendirilemez.

üst toplum, hakimi olduğu toplumun emeğini sömürmeyi yeterli görmemiş, gücünün yettiği her alanı ve toplumu denetimine almanın, sömürü alanlarını geliştirmenin çabası içerisine girmiştir. Başka halkları köleleştirmek, değerlerini talan etmek, köleci sömürgeciliğin gelişim gerekçesi olmuştur. Köleci imparatorluklar geliştirilen bu sömürü alanları üzerinde kurulmuşlardır. Ancak bir üretim aracı olarak kölenin kendisinin üretimin geliştirilmesinin, dolayısıyla sömürünün artmasının önünde engel hale gelince, yüzlerce yıllık köleci imparatorluklar da tüm ihtişamlarıyla ortadan kalkmışlardır.

Köleciliğin bir üretin tarzı olarak son bulmuş olması, sömürüyü, sömürgeciliği ortadan kaldırmamıştır. Aksine sömürü yöntem ve alanlarının geliştirilemsinin arayışları devam etmiştir. Tarz değişiklikleri, zihniyet değişiklikleri de bu arayışların sonucu gelişmişlerdir. Köleci sömürü ve zihniyeti Roma'nın yıkıntıları altında kalırken, yeni sömürgeci zihniyet farklı üretim ilişkilerini biçimlendirecek olan feodalizme karşı dirençleri de aynı sertlikte olmuştur. Köle sahipleri sınıfı kendilersiz bir toplum modelinin olabileceğine asla ihtimal vermemiş, sanki kölecilik ezelden beridir varmış ve ebede kadar da devam edecekmiş gibi davranmışlardır.

Feodalizm, öncelikle köleci zihniyete karşı kendi zihniyetini geliştirerek işe başlamıştır. Eski ve karşı çıktığı sistemin zihniyetini derin ve sert eleştirilerden geçirmeden, kendi zihniyetini oluşturmadan ve topluma da benimsetmeden, yeni toplumsal ilişkileri kurmak mümkün olamazdı. Kendi zihniyetini oluşturmak, hem de sağlam argümanlarla oluşturmak, feodal sistem açısından olmazsa olmaz kabilindendi. İdeolojik bir yaklaşım olmadan ve zihniyette bir devrim gerçekleştirilmeden toplumsal değişim gerçekleştirilemezdi. Feodal sistem adına çıkış yapanlar, toplumsal değişimi gerçekleştirmek isteyenler de bu gerçeklikten hareketle öncelikle zihniyette değişim ya-

parak işe başlamışlardır. Tanrının insanları eşit ve özgür kılan buyruğu olan din de, bunun ideolojik formülasyonu olmuştur.

Köleci sistem insanları, insan olma vasıflarından arındırarak bir üretim aracı durumuna düşürmüştü. İnsanlar bir meta-mal gibi pazarlarda alınıp-satılıyorlardı. Feodal sistem, insanların bir mal olmadıkları, yaratıkların en şereflisi (eşrefi mahlukat) ve tanrı katında eşit oldukları savından hareket ederek, köleciliğin insana yaklaşımına karşı çıkmışlardır. Köleciliğe karşı çıkmada temel ve başta gelen noktalardan biri bu olmuştur.

İnsanları köle olmadıkları, doğuştan gelen hakları oldukları, tanrı katında eşit ve özgür oldukları, onları yargılama gücünün de sadece tanrıya mahsus olduğu vb. değerlendirmeleri ve bu yönlü topluma yapılan çağrıların yankısı çok hızlı ve çok şiddetli olmuştur. Özgürlük, eşitlik, sonsuz yaşam ve cenneti kazanma insanların motivasyonunda büyük bir güç ve mücadele azmi yaratmıştır. O zamana kadar yok sayılan, hayvanlarla aynı derekede değerlendirilen ve bir mal gibi alınıp satılan insan, bir anda kendisini yaratıkların en şereflisi ve tanrı katında bir olduklarını görmeye başlamışlardır. İnsanı değerli kılan argümanların öne çıkması, insanlarda büyük bir güç ve coşku yaratmıştır. Kendi değersizliğinin aşılması, hele de cennet ve vadedilenler karşısında insanları, köleci sistem altında daha fazla tutmak mümkün olamazdı. Öyle ki, son tek tanrılı din olan İslam'ın üzerinden 1400 yıl geçmiş olmasına rağmen, aynı söylemler halen de inanan insanları en fazla motive eden argümanların başında gelmektedir.

Özgürlük ve eşitlik kavramları, sadece din bağlantılı feodalizmin değil, her toplumsal değişimin en motive eden temel değerleri arasında olmuşlardır. Bu inanç ve kendi değerinin bilincine varan insanların yeni sistem altında toplanmaları fazla zor olmamıştır. Bu inanç ve yeni zihniyet durumu zamanını doldurmuş olan köleciliğin ve köleci sömürgeciliğin sonunu getirmiştir.

Feodal sistemin tanrı buyruğu din temelinde ve köleci sömürgeciliğe karşı da gelişmiş olsa, sömürüyü sonlandırmamıştır. Son bulan, devletli uygarlığın insanı meta gibi ele alan köleci sömürü sisteminin varlığıdır. İnsan emeğini sömürme zihniyeti feodal sistemle biçim değiştirmiş, sömürü ve sömürgeciliği daha da derinliğine işletir hale getirmiştir. Bir inanç sistemi olarak, ama esasında egemen bir sınıfın iktidarı ele geçirme yaklaşımlarının sonucu olarak gelişmiş olan din, "özgürlük" yanında topluma vadettiği cennettin fethi olmuştur. Cennet, inananlar için her ne kadar uhrevi bir ödül olarak dillendirilmişse de, bir de yeryüzündeki cenneti ele geçirme gibi bir yaklaşım da vardır. Uhrevi cennet toplumun inanan büyük kesimi açısından tek ve mükafatın büyüğü olarak kabul edilse de, iktidarı ellerinde bulunduranlar, toplumun inanmışlarından farklı olarak yeryüzü cennetini ele geçirmeyi esas almışlardır. Bu cennet de, her zaman iktidarların sınırları dışında olmuştur. İçte gerçekleştirdikleri feodal sömürü yetmezmiş gibi, bir de, sınırların ötesindeki diğer toplumların birikimlerini ele geçirmek amaçlı geliştirilen feodal sömürgecilik vardır. İslam'da bunun adı cihat ya da fütuhattır; Hıristiyanlıkta da, Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adına inancı yayma ve Kutsal Toprakları kurtarmaktır vb... Minareyi çalanın kılıfını bulacağı gibi, başka toplumların emeğini gasp edenlerin de yaptıklarının kılıfını bulacaklardır.

Dinsel inançlarda insanları kurtarmak önemli bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır. Fetih savaşları tanrı adına ve insanları kurtarmak amacıyla gerçekleştirildiği iddia edilir ve toplum buna inandırılır. Cihat'a katılanlar, insanları kurtarmak adına bu savaşlara katıldıklarına inanırlar, ama kimi, kimden kurtaracaklarını düşünmeden. Fetih savaşlarının ardından ele geçirilen yerlerde yaşayanların bir kısmı imha edilirken, büyük bir kısmı da inançlarını terke zorlanır, toplumsal birikimleri gasp edilir, ülkeleri işgal edilir, cizye'ye-vergiye bağlanırlar. Tanrı adına inancı yayma, insanları kurtarma savaşlarına katılanlar, insanların kitlesel olarak yok edilmesinde, ülkelerinin talan ve işgal edilmesinde, birikimlerinin gasp edilme-

sinde bilerek-bilmeyerek bir rol oynarlar. Hiç kuşku yok ki, oynadıkları bu rolün karşılığı, insanları kurtarmanın ödülü olarak, fethedilen yeryüzü cennetinden bir parça, gasp edilen toplumsal artı ürünün bir kısmını sahiplenmeyi de hak etmiş olurlar.

Gasp edilen, gaspa katılanlar arasında paylaşılır. Bu da din ve tanrı adına yapılır. Feodal sömürgeciliğin geliştiği sınırların dışına taşmada bu yaklaşımın küçümsenemeyecek bir rolü vardır. Büyük feodal imparatorlukların hepsi bu yaklaşım temelinde oluşmuşlardır. Diğer toplumların birikimleri bu feodal imparatorluk merkezlerine akmışlardır. Sarayların ihtişamının kaynağı, tanrı ve kutsallık adına geliştirilen savaşlarda elde edilen ganimete, gaspa dayanmaktadır. Asr-ı Saadet denilen İslam'ın ilk dört halifesi zamanındaki gelişme de dahil, aynı yaklaşım çerçevesinde gelişmişlerdir. Egemenliği, sömürgeciliği üç kıtaya yayılan Emevi Hanedanlığı, ardından daha da geniş bir alan üzerinde sömürgeciliği geliştiren Abbasi Hanedanlığı, aynı sömürgeci yaklaşım temelinde varlıklarını sürdürmüşlerdir. Binbir Gece masallarına konu olan Halife Harun Reşit'in, Bağdat'taki Hilafet sarayının ihtişamının kaynağı da aynı sömürgeci yaklaşım olmuştur. İster Selçuklular, İster Memlüklüler, isterse Osmanlılar olsun, Halifeliği devralan diğer feodal imparatorlukların yaptıkları da farklı olmamıştır. Geliştirilen feodal sömürgecilik olmuştur. Memlüklülerden, Safevilere, Osmanlılara kadar tüm feodal dönemin imparatorluklarının izledikleri yol, feodal sömürgecilik olmuştur.

Feodal sömürgecilik sadece İslam inançlı imparatorluklar tarafında geliştirilmemiştir. Hıristiyanlığın Katolik, Protestan, Ortodoks, Anglikan vb. mezhepsel imparatorlukları tarafından da geliştirilmiştir. İnançları karşıt da olsa, uygulamaları ve zihniyetleri ortak olmuştur; diğer toplumlar üzerinde sömürgeciliği uygulamak, ellerindeki birikmiş toplumsal değerleri talan ve gasp etmek, katletmek, ülkelerini işgal etmek, inançlarını değiştirmeye zorlamak, vergiye bağlamak vb. Kutsal Roma-Cermen İmparatorluğu'nun, Ortodoks Çarlık İmparatorluğu'nun feodal sömürgecilik uygulamaları itibariyle ne Emevilerden, ne Abbasilerden, ne Memlüklülerden, ne de Osmanlı İmparatorluğundan geriye kalır yanları yoktur.

Dinin kutsallık atfettiği şeylerin çoğu sömürgeciliği gizlemenin perdeleridir. Kuşkusuz ki, toplumun kutsalları vardır ve bizim bahsini ettiğimiz toplumun tarihsel süreç içerisinde oluşturduğu bu kutsalları değildir. Bizim bahsini ettiğimiz iktidar sahiplerinin fedoal sömürü çarkını gizlemek amaçlı tanımladıkları kutsallıklardır. Cihat, tanrının buyruğu doğrultusunda inancın yayılması savaşları olarak değerlendirilmektedir. Bu savaşlarda ülkeler harap ve talan edilmekte, insanlar toplu olarak katledikmektedirler. Ve bu da kutsallık adına, tanrının buyruğu adına yapılmaktadır. Burada hangi dinin hangi dine karşı bunları yaptığının önemi yoktur ve yapılanlar sadece bir dinle de bağlantılı değildir. Önemli olan kutsallığın kaynaklandığı merkezdir. Çünkü dinsel ideolojide inancın kaynağının tek ve tanrı olduğu belirtilir ve bunu belirtenler de her inanç kesiminden iktidar olanlardır. Eğer ki, inancın kaynağı tek ve o da tanrıdan gelme ise, o zaman tanrının hangi buyruğunu kim kime taşırma kutsal yükünü taşıma hakkına sahip olmuş oluyor? O zaman tanrı adına geliştirilen cihat, fütuhat ve yapılanlar hangi kutsallığın taşıyıcısı oluyorlar? Acaba, bu kutsallık, iktidarların dini iktidar aracı olarak kullanıp, feodal sömürü sınırlarını genişletmenin aracı olmasın? İslamik devletlerin, başka İslamik devletlere karşı savaşı, Müslüman'ın Müslümanla savaşında hangi tanrı buyruğunun ulaklığı vardır? Ya da bir Hıristiyan devletinin başka bir Hıristiyan devletle savaşında kutsallık atfedilen böylesi bir buyruk var mıdır? Olmadığı açıktır. Tarih bunun örnekleriyle doludur.

İslamiyet adın Emevi orduları Endülüs'e, Osmanlı orduları Balkanlara ve Avrupa'nın içlerine tanrı buyruğunu ulaştırmak, orada yaşayan insanları Müslümanlaştırıp tanrıyla buluşturmak adına oralara kadar ilerlediklerini söylerler. Oysa orada yaşayanlar da Kur'an'ın hak dini ve

kutsal kabul ettiği tanrı kelamını içeren kitaba sahiptiler. Onlar da aynı tanrıya inanıp, ibadetlerini gerçekleştiriyorlardı. Bunun aslında feodal sömürü alanlarını genişletmeden başka bir şey olmadığı açıktır. Belki bunu uç bir örnek olarak verdik, yayılmanın sadece buralarla sınırlı kalmaması, Asya ve Afrika'ya da aynı kutsallık atfedilen yaklaşımlarla yayılınması, ele geçirilip Müslümanlaştırılması da aynı yaklaşımlar çerçevesinde geliştirilmiştir. İslamiyet cephesinde bunlar örnek teşkil ederken, Hıristiyanlık cephesinde de Haçlı Seferleri bunun en güzel örneklerinden birini teşkil eder.

Papa 7. Gregorius "Kutsal Toprakları kurtarmak" amacıyla Doğu'ya bir Haçlı Seferi düzenlemeyi düşünür. Her ne kadar kendisi bunu gerçekleştirme imkanı bulamazsa da, halefi 2. Urbanus bu planı gerçekleştirir. Düzenlenen Haçlı Seferleri'nin görünürdeki amacı, İsa'nın doğmuş olduğu toprakların Müslümanlar'dan kurtarılmasıdır. Kutsal denilen toprak her üç tek tanrılı dinin de kutsallık atfettiği ve merkez olarak kabul ettiği bir alandır. Yani, Kudüs Hıristiyanlar için ne kadar kutsal ise, Müslümanlar ve Yahudiler için de en az o kadar kutsaldır. En azından o inanç topluluklarının yaklaşımları bu çerçevededir. Yani, Haçlı Seferleri'nin gerçeği hiç de 2. Urbanus'un ve selefinin düşündükleri ve söyledikleri çerçevede değildir. Nedenler söylenenden çok daha farklıdır.

Eğer Haçlı Seferleri'nin gerekçesi kutsal toprakları kurtarmak olsaydı, o zaman bir Hıristiyan devlet şehri olan İstanbul ele geçirilmez, talan edilmez, yakılıp-yıkılmaz, yerine de Latin devleti kurulmazdı. Amaç; Doğu'nun zenginliklerini talan etmek, topraklarını ele geçirmek, feodal sömürgeciliği yaymak ve bunun yanında Avrupa toplumunun sırtında yük olan işsiz-avare insanların telef edilmek üzere bu topraklara gönderilmesidir. Bilindiği gibi, kutsal topraklara hareket eden Haçlı Ordusu'nun yanında, bir de kadın, çocuk, yaşlı avare sivil insanlardan oluşan bir ordu hareket etmiştir. Avrupa bununla adeta "bağırsaklarını temizlemeyi", ağırlık yükünü Doğu'nun sırtına atmayı amaçlanmıştır. Bu da kutsallık adı altında yapılmıştır.

Kutsallık ve tanrının buyruğu olarak gösterilenlerin gerçekle, söylenenlerle bir bağı yoktur. bunun tamamen iktidar ve sömürüyle bağlantılı olduğu çok açıktır. Kutsallığın altında talana, ganimete el koyma vardır. Fethin de, cihat'ın da amacı talandır, ganimeti ele geçirmedir. Kutsallık, kutsallık adına oluşturulan dogmalar, feodal sömürgeciliği gizleme perdesinden başka bir şey değildir ve olmamışlardır. Bu konuda Önderlik aşağıdaki değerlendirmeyi yapmaktadır:

"Hükmeden ve sömüren ilişkisi sorgulanamaz dogmalara ihtiyaç gösterir. Dogmalara kutsallık, tanrı sözü ve dokunulmazlık gibi tabu değerler bahşedilmesi, gizledikleri ve meşruiyet sağladıkları hiyerarşik ve sınıfsal çıkarlarla, sömürü ve iktidarla ilişkilidir. Bir anlayışta ne kadar katı bir hüküm varsa, orada o kadar zorbalık ve sömürü gizlidir."

Feodal üretim tarzı, üretim aracı olarak temelinde toprağın yer aldığı bir sistemdir. Toprak, diğer zenginlik kaynaklarının yanısıra, en başta gelen zenginlik kaynağıdır. Toprağın zenginliğin, servetin kaynağı olması, duyumsuz iktidar sahiplerinin daha fazla toprak ele geçirme arzularını ve dolayısıyla da fetih, cihat, sömürü savaşlarını geliştirmelerini kamçılamıştır.

Sömürünün niteliği köle emeğine el koymaktan geçmektedir. İç toplumsal ilişkilerde olduğu kadar, dış sömürgeci yaklaşımlarda da egemen olan budur. Yani, insanı ele geçirmek, köleci sömürgeciliğin yaklaşımı ve servet elde etme yöntemi olmuştur.

Daha fazla servetin sahibi olmak, daha fazla zenginleşmek için daha fazla toprağın ele geçirilmesi gerekiyor. Ortaçağ feodalizmi döneminde yaşanan adına din savaşları da denilse, Haçlı seferleri de denilse, tanrı buyruğunun ulaştırılması, tanrı adına insanların kurtarılması da denilse, esas amacın daha fazla toprak ele geçirmek, daha fazla servet sahibi olmak, daha fazla zenginleşmek olduğu açıktır. Bu da yıkılan ülkeler, katledilen insanlar, talan edilen birikimler, gasp edilen değerler anlamına gelmektedir. Kutsallık giysisi giydirilmeden bunların hiçbiri yapılamazdı.

Sonunda krallar, imparatorlar, çarlar, şahlar en büyük feodaller olarak en geniş toprakların sahibi olmuşlardır. Rus Çarı'nın 10 milyon desiyatinlik toprağa sahip olduğu söylenir ki, bu zamanının Rusya topraklarının neredeyse yarısından fazlası demektir. Osmanlı imparatorları, İmparatorluğun sınırlarının olduğu tüm toprakların sahibiydiler. Aynı şey diğer kral, melik, sultan, şah vb. feodal iktidar sahipleri açısından da geçerlidir. Büyük toprak sahibi, hatta ülke sahibi olmayan bir tek kral, sultan, şah, çar, melik vb. gösterilemez. Yine sömürgeci olmayan, diğer toprakları ele geçirmek istemeyen, talan ve gaspla beslenmeyen, ister İslamiyet adına Halife, ister Hıristiyanlık adına Papalık olsun, yoktur. Hepsi de feodal sömürgeciliğin uygulayıcılarıdır ve bu uygulamalarının, güçlerinin kaynağını da dinden, tanrıdan almaktadırlar. Öyle ki, kendilerini "tanrının yeryüzündeki gölgesi", yeryüzündeki temsilcisi olarak tanımlamaktadırlar. Hepsi "Zillullah"tırlar.

Feodal dönemin sömürge zihniyeti, insanları kul, toplumları da sömürünün kaynağı olarak görür. Toplumlar ve bireyler merkezi feodal yapının güç ve zenginlik kaynağı olarak değerlendirilirler. Birey ve toplumun merkezi feodal yapı karşısında herhangi bir hakları yoktur, görevleri vardır; feodal yapıyı korumak, duyurmak, onun adına savaşmak, ölmek. Merkezi feodal yapının ulus kimliği olmakla beraber, çevre yapılarının ulus rengi ve kimliği yoktur. İnanç ulusal kimlikten önce gelir. Önce Müslüman-Hıristiyan, sonra ulusallık gelir. Ülke sınırları yok, merkezi yapının sınırları, inancın sınırları vardır. Toplumlar inançları bağlamında değerlendirilir, inançlarının olduğu sınırlar ülkelerinin sınırları olarak değerlendirilir. İslam bu ayrışımı geliştirdiği kavramlarla verir. Ulus kimliğini göz ardı ederek inanmış olanların tümünü vatandaş kabilinden "ümmet" ve yaşadıkları toprakları da "diyar-ı İslam" olarak değerlendirir. İslam olmayan diğer toplumları da "kafir" ve yaşadıkları toprakları da "diyar-ı küfar" olarak değerlendirir. Diyar-ı küfar ayı zamanda diyar-ı harp anlamını da bağrında taşır. Sömürgeci egemenlik amacıyla inançlara dayalı olarak geliştirilen bu ayrımcılık, her iki dinde de mezheplere kadar indirgenir. Önce Katolik, Protestan, Ortodoks vb., sonra Hıristiyan; önce Şii, Suni, Vahabi vb., sonra Müslüman. Bu yaklaşım merkezi sömürgeci feodal yapıların iktidar sınırlarını genişletmek kadar, korumak amacıyla da kullanılmıştır.

Toprak, sadece feodal dönemde değil, diğer üretim sistemlerinde de servetin kaynağı olmuştur. Köleci sistem her ne kadar köle emeğini sömürünün kaynağı olarak ele almışsa da, toprak olmadan kölenin hiç bir değer-servet üretemeyeceği açıktır. Kapitalist modernite de, toprağı, servetin kaynaklarından biri olarak ele almıştır. Uzun süre devam eden "klasik sömürgecilik", esasta işgal ve istilayla toprak elde etmeye, elde edilen toprakların yeraltı ve yerüstü kaynaklarını gasp etmeye ve kullanmaya dayalı olarak bir sömürgecilik olmuştur. Her ne kadar "Ulusların Zenginliği"ni kıymetli madenlerin elde edilmesine dayalı olarak geliştirilen ticarete dayandıran kapitalist modernitenin ekonomistleri olmuşsa da, toprağı zenginliğin ve servetin tek kaynağı olarak gören anlayışlar da olmuştur. Öncülüğünü Quesnay'ın yaptığı Fizyokratların yaklaşımı bu temeldedir. Yani, üretim tarzı ne olursa olsun, toprak, her zaman için yaşamsal bir değerde olup, servetin esas kaynağı olmuştur.

Feodal Sömürgeciliğin Kürdistan'daki Etkileri

Kürdistan, coğrafi konum itibariyle stra-

tejik bir zeminde yer almıştır. Üç kıtanın birleştiği-keşiştiği bir yerde olması, jeo-stratejik bir konum arz etmesine imkan sunmuştur. Bu da tarihsel olarak yaşadığı gelişmelerin hem nedenini, hem de sonucunu tayin etmiştir. Bu jeo-stratejik özelliğinden dolayı Kürdistan, her çağ ve dönemin sömürgeci güçlerinin ilgi odağı, ele geçirmek istedikleri bir merkez konumunda olmasına neden olmuştur. Adeta imparatorluk olabilmenin yolu, Kürdistan'dan geçer olmuştur. Köleci imparatorluklardan feodal imparatorluklara, kendi dönemlerinin en büyük imparatorluklarının hemen hepsi Kürdistan'a sefer düzenlemiş, sömürgeleştirmek istemişlerdir.

İslam feodalizmi gelişmeye başladığı tarihlerde Kürdistan, coğrafyanın iki büyük köleci imparatorluğu olan Sasaniler ile Bizanslıların hakim olmak amacıyla savaştıkları bir coğrafyaydı. Bu iki güç arasındaki savaş yüzyılları aşan bir zamana yayılmış, Kürdistan'ın önemli bir kesimi bu iki güç arasında el değitirmiş, dolayısıyla savaşın esas tahribatını Kürdistan ve Kürt halkı yaşamıştır. Sadece bu iki köleci imparatorluk değil, öncesinde de köleci imparatorluklar Kürdistan üzerinde ağır tahribatlara neden olan işgal, istila, talan saldırı savaşları olmuştur. Bu iki köleci imparatorluklar, köleci sistemin son temsilcileri olarak Kürdistan üzerinde egemenlik savaşları yürütmüşlerdir. Kısaca söyleyecek olursak; köleci sömürgeciliğin en ağır etkilerini yaşayan alanların başında Kürdistan'ın geldiği söylenirse yanlış olmayacaktır.

İslam feodalizmi Kürdistan'ın kıyısındaki bir coğrafyada gelişti. Geliştiği anda da, bölgede hakim olan köleci imparatorluklarla iktidar savaşına girişti. Bu güçleri etkisiz duruma getirmeden yeni bir güç olarak kendisini etkin ve egemen hale getiremeyecekti. Feodal bir impaatorluğun gelişmesi, bölgedeki köleci imparatorlukların bu son kalıntılarının ortadan kaldırılmasıyla mümkün olabilirdi. Devletli uygarlık sisteminde yeni her gücün yaptığı şeyin aynısını İslam feodalizmi de yapacaktı.

İslam feodalizminin köleciliğe karşı savaşta argümanları, yukarıda belirttiğimiz gibi, eşitlik, özgürlük ve tanrı katında birlikti. Bu ideolojik yaklaşımlarla hareket eden İslam feodalizmi toplum tarafından kısa sürede ve etkili olarak benimsenecektir. Hz. Muhammed'in pergamberliğini ve İslamiyeti ilan etmesinin üzerinden on yıl geçmeden bölgenin bu köleci imparatorluklarıyla rekabet edecek, savaşacak bir güce ve etkinliğe ulaşacaktı. İslam orduların karşısına çıktıkları ve son verdikleri Sasani imparatorluğu olacaktı. Sasanilerle savaş, Kürdistan'ın da İslam ordularıyla, dolayısıyla İslam feodalizmiyle tanışması anlamına da gelecekti.

Kürt halkı, tarıma yabancı değildi. Tarihin en büyük devrimi olan Neolitik Tarım Devrimi'ni gerçekleştirenler Kürt atalarıydı. Tarım, Zerdüşt dininin temel kavramlarındandı. Toprak ve hayvan sevgisi-dostluğu Zerdüşt Peygamberin önem verdiği, öne çıkardığı, inancını üzerinde şekillendirdiği temel yaklaşımlardı. Kürtler bu inançla kendi toplumsallıklarını, köleci sömürgeciliğe karşı kendi direniş ideolojilerini de yaratmış oluyorlardı. Yani, İslam feodalizmi, 640 yıllarında Kürdistan kapılarından içeri girerken, Kürtler ciddi bir toplumsallığa, bir direniş ideolojisine sahiptiler.

İslam feodalizmi gittiği her yerde olduğu gibi, Kürdistan'da da kendi ideolojisini, inancını dayatmıştır. Hiçbir toplum kendi inanç sistemini, başka bir inanç sisteminin dayatmaları karşısında kolayca terk etmemiştir. En pagan toplumlar bile, en "ilerici" bir dine karşı direnmiş, inançlarını terk etmemiş, kolay teslim olmamışlardır. İnançlar, toplumların onunla kendilerini var ettiklerine, hayat bulduklarına inandıkları şeylerdir, dolayısıyla kolay terk edilmezler. Kürtler de başlangıçta dışardan gelen bu inanç sistemine karşı bir direniş içerisinde olmuş, kendi Zerdüşti kimliğini korumaya çalışmıştır. Ancak, yaşanan ağır tahribatlardan ve etkili çağrılar karşısında, toplumun büyük çoğunluğu direniş ideolojilerini terk etmiş, İslamı, dolayısıyla da feodal sömürgeciliği kabul etmiştir. Toplumun az bir kesimi de, yeni dinsel ideolojiyi, kendi ideolojileriyle harmanlayarak kabul etmişlerdir.

İnançlar, toplumların ruhsal şekillen-

melerini yapılandıran temel karakterlerdir. Güçleri muazzam ve etkindir. Bundan dolayı hiçbir toplum ağır baskı ve yıkımlar gerçekleşmeden kendi inanç sistemini terk etmemişlerdir. Dışardan gelen, başka bir inanç sistemini kabul eden, o inanç sisteminin yapısal karakterini de kabul etmiş olur. Dışardan gelen inanç sistemi, içinden çıktığı toplumun karakterlerine göre bir biçim kazanmıştır, bunun işgal edilen yerel topluma uyması, onlara hitap etmesi çok zordur. Bunu kabul etmek, kendi karakter yapısından vazgeçmek, başka bir karakter yapılanmasını kabul etmek anlamına gelir ki, bu da o toplumsal yapılanmada büyük yıkıntılara, çöküntülere neden olur. Kendi inanç sistemini terk etmesi, dışarıdan gelen bir inanç sistemini kabul etmesi Kürt toplumunda da aynı derin yıkıntılara, çöküntülere neden olmuştur. Feodal sömürgecilik daha Kürdistan'a girdiği ilk anda, büyük yıkım ve katliamlardan daha fazlasını, böylesi bir tahribat da yaratmıştır.

Her sömürgecilik gibi, feodal sömürgeciliğin yaptığı da, fiziksel yıkıntıların yanısıra, toplumun tüm birikimlerine el koymak olmuştur. "Her yol Roma'ya çıkar"ın anlamı, Roma'nın egemenliği altında olan topraklardan elde edilen gaspın, ganimetin, toplumsal birikimlerin Roma'nın merkezine akmasıdır. Roma'nın ihtişamı, toplumlardan gasp edilen birikimin sonucu olmuştur. Köleci Roma'nın yerine geçen, feodal sömürgeciliğinin yaptığı da aynısı olmuştur. Değişen sadece merkezler ve belki bir nebze de üretim tarzıyla bağlantılı olarak geliştirilmiş olan sömürgecilik olmuştur. Roma'nın yerini Şam, Bağdat, daha sonrasında da İstanbul, İsfahan vb. alacaklardır.

Feodalizm Kürdistan'da toplumsal parçalanmalara, yarılmalara neden olmuştur. Kendi inancıyla yaşadığı zaman, iç çelişki ve çatışmaları olsa ve bunlar iktidar temelli gelişseler de, Kürt toplumu bütünseldi. İnancı onun bütünselliğini sağlıyordu. Ancak İslam feodalizminin inançsal yapısı kabul edilince, halen de günlük olarak ağır sonuçlarını yaşadığımız toplumsal parçalanmaların yaşanmasına neden olunmuştur. Mezhep ve tarikat nedir bilmeyen Kürtler, inanç sistemlerindeki değişiklikle birlikte, İslamın egemen olduğu coğrafyada belki de en fazla mezhep ve tarikatın olduğu bir alan haline gelmiştir. Toplumsal parçalanma ve çelişkileri iktidarlarının sürdürülmesinin en önemli silahı sayan iktidarların bu farklılıkları derinleştiren yaklaşımları, bu ayrılıkların çatışmalara, farklılaşmaların derinleşmesine neden olmuştur. Kendi iç çelişki ve çatışmalarında yoğunlaşan toplum sömürgecilikle mücadeleye zaman bulamayacak, zaman ayıramayacak, birlik olamayacaklardır. Feodal sömürgeciliğin Kürdistan'a girerken yapmış olduğu en büyük tahribat, Kürt halkına verdiği en büyük zarar, O'nun birlik dokusunu bozması, parçalaması, karşıt hale getirmesi, birini yanına, diğerini karşısına alarak çelişkiyi derişletirip kullanması olmuştur. Eğer halen Kürt toplumu birlik olamamayı, parçalı ve karşıt durma sorununu yaşıyorsa, temelinde bu inanç farklılaşmasını görmek gerekir.

İslam feodalizmi adına iktidar olan Emevi, Abbasi hanedanlarının geliştirdikleri sömürgecilik yüzyıllar boyunca Kürdistan'da etkili olmuştur. Kürt toplumunun İslami karakter temelinde yeniden yapılandırılmasında, Kürt toplumsal üst kesimlerinden bazılarının soy olarak kendilerini Araplılığa dayandırmasında, İslam ideolojisinin artık sadece bir dayatmayla kabul edilen değil, içselleşen bir özellik kazanmasında, ama aynı zamanda örgütlü yapılarının dağıtılmasında etkili olmuştur. Bu hanedanlıkların ortadan kalkması da Kürdistan'da uygulanan sömürgecilikte fazla bir farklılaşmaya neden olmamıştır.

Bu hanedanları iktidardan düşüren, onlar yerine kendi adlarına iktidar oluşturan ve aynı topraklar üzerinde egemenlik inşa eden Türk boy beylikleri, feodal sömürgeciliğin yeni uygulayıcıları, efendileri olarak Kürdistan'da etkilli olacaklardır. Hilafetin nesnel kalıntılarını da ele geçirip kendi merkezlerine taşıdıktan sonra, iktidarla beraber dini, şeyhülislamlığı da kendi merkezlerine taşımış, etki alanlarını çok daha geliştirmişlerdir. Türk boy beyliklerinin Kürdistan üzerinde hakim olmalarında, sömürgeciliği

uygulayan olmalarında bu yaklaşım ve gelişmenin çok önemli bir rolü olmuştur. Dinsel inançlar kimin elinde olmalarına bakmaksızın, toplumlar üzerinde çok etkili olurlar. İktidarların ve sömürgeciliklerin sürdürülmesinde dinsel inançlar her zaman en güçlü araçlar olarak rollerini oynamışlardır. İktidar merkezlerinin değişmesi bile bunu engelleyememiştir.

Kürdistan'da iktidar olan, sömürgeciliği geliştirip sürdüren diğer bir güç de, Fars egemen sınıfları olmuştur. Osmanlılar İslamiyetin Suni mezhebini sahiplenirlerken, Fars egemen sınıfları da Şia mezhebini sahiplenmişlerdir. Kürt toplumundaki mezhepsel parçalanmalar, bu devletlerin yaklaşımlarıyla daha da derinleşmiştir. Bu devletler arasında yaşanan sömürge savaşları yansımasını mezhepsel renkte bulmuştur. Adeta İslamiyetin iki mezhebinin savaşı olarak yansıtılmıştır. Devletin egemeni olan sınıf ve hanedanlar esasında sömürgecilik savaşları yürüttüklerinin bilincindedirler, ancak toplumu yönlendirmenin aracı olarak bu inançsal yaklaşımları propaganda ederek öne çıkarırlar. Kürdistan toplumunda yaşanan bu durum, Kürt halkının parçalı halinin derinleşmesine neden olmuştur.

Kürt halkı o zamana kadar inançsal bağlamda, mezhepsel temelde parçalı bir durumu yaşıyordu. Bu parçalılılık, bu devletler arasındaki savaşlar sonucu, Kürdistan ülkesi ve coğrafyası da, yani toprak olarak da parçalanacak, bu güçler arasındaki anlaşmayla da bu parçalanma perçinlenecek, Kürt toplumsal yapılanmasında onulmaz tahribatlara neden olacaktır. Kürdistan bu güçler arasında sömürgecilik çerçevesinde parçalanıp paylaşılmıştır. Bu parçalanma ve paylaşılmayla beraber Kürdistan, devletler arası bir sömürge durumuna gelmiş ve bu durum bugüne kadar da varlığını devam ettirmiştir. Sömürgeciliğin kapitalist modernist gelişimiyle beraber bu parçalanma artacak, Kürdistan'a egemen olanlar çoğalacak, Kürdistan'da uygulanan sömürgecilik statüsü de uluslararasılaşacaktır.

Özetle; hangi üretim tarzıyla bağlantılı olursa olsun, hangi toplum üzerinde uygulanırsa uygulansın, sömürgecilik toplumların dinamiklerini dağıtmayı, parçalamayı, kendi olmaktan çıkarmayı hedef almışlardır. Sömürgeciliğin uygulandığı ülke ve halklar sadece zenginliklerini yitirmekle sınırlı kalmazlar, bundan daha fazlası olarak toplumsal yapılarında büyük yıkımları yaşarlar. İradeleri kırılmakta, kendilerine olan güvenleri sarsılmakta, örgütlülükleri dağılmakta, inançları ortadan kalkmakta, başka bir inancı kabule zorlanmakta, hatta başka bir dili konuşmaya zorlanmakta, nadir de olsa, Kürdistan'daki gibi, kendi dilleriyle konuşmaları dahi yasaklanmaktadır. Bu yaklaşımların toplumsal psikolojideki etkileri çok derin yaşanmaktadır. Bu türden bir sömürgeciliğe maruz kalan toplumlar kolay kolay kendilerine gelememektedirler.

Kürt halkı tüm toplumsal sistemler altında sömürgeciliği en derinliğine yaşayan ülke ve halkların başında gelmiştir. Halen de en ağır sömürgecilik uygulamaları Kürdistan'da yürütülmektedir. Kürt halkının varlığı bile, sömürgeciliği uygulayan devletler tarafından kabul edilmemektedir. Sömürgeci devletler Kürt halkını adeta bir uzuvlarıymış gibi değerlendirilmektedir. Kürt halkı dil yasağını yaşayan nadir halklardan biri olmuştur. Kürdistan coğrafyası ve halkıyla parçalanıp paylaşılan uluslarası bir sömürge durumunu yaşamaktadır. Uluslararası güçlerin siyasetleri, oluşan bu statükoyu onaylamak ve sürdürmek temelindedir. Son yüzyılın Kürdistan üzerinde sürdürülen sömürgecilik ve statü bu temelde oluşmuştur.

Önder APO tarafından geliştirilen Özgürlük Hareketi uluslarası sömürge konumundaki Kürdistan'da uygulanan bu sömürgeciliğe karşı tarihsel önemde bir direniş geliştirmiş, Kürt halkını yeniden kendi kimliğiyle buluşturmuştur. Özgürlük mücadelesi henüz sonlandırmamış olsa da, Kürdistan'da uygulanan sömürgeciliği önemli oranda sarsmış, oluşan uluslararası statüyü parçalamış, Kürt varlığını kalıcı hale getirmiştir. Sömürgeciliği sonlandırmak, artık, tamamen geliştirilecek olan mücadeleyle bağlantılı olacaktır.

KAPİTALİST MODERNİTENİN SÖMÜRGE TOPLUMLARDA YARATTIĞI SORUNLAR VE FEODAL DÖNEMDEKİ YAŞANAN SORUNLAR ARASINDAKİ FARKLAR

Kapitalist dönemin sömürgeciliği feodal dönem, yine köleci dönemin sömürgeciliğinden çok farklıdır. Her şeyden önce bu farklılıkların görülmesi gerekir. Kapitalist modernitenin sömürge zihniyetiyle feodal dönem zihniyeti arasındaki farklılıklar anlaşılmadan kapitalizmin zihniyetinin toplumda ekonomik, toplumsal, kültürel, siyasal, psikolojik etkilerini tam anlamak mümkün değildir.

Feodal dönem sömürgeciliğiyle kapitalist dönem, kapitalist modernite sömürgeciliği arasında çok köklü farklılıklar bulunmaktadır. Feodal dönem sömürgeciliği esas olarak askeri işgale ve bu temelde de siyasal egemenliğe dayanır. Ekonomik, sosyal, kültürel alanda çok kapsamlı sömürüden söz edilemez. Yine psikolojik alanda çok köklü değişikliklerden söz edilemez. Feodal dönemde feodal imparatorluklar, devletler belli topraklar üzerinde egemenlik kurmayı ve oradan vergi ve asker almayı esas alırlar. Feodal dönemin sömürgeciliği vergiye ve asker almaya dayanır. Kuşkusuz ülkelerin karakterine göre önemli yeraltı ve yerüstü zenginlikleri varsa bunların da belli düzeyde talanına dayanır. Feodal sömürgeciliğin bu yönlü uygulamaları da vardır. Zaman zaman ekonomik alanda müsadereler yaparlar. El koymalar gerçekleşir. Bunlar da yapılır. Ama askeri işgal yapıldıktan sonra siyasal egemenliğe boyun eğilirse, bunun dışında o alanda tamamen şehri ben yöneteyim, kasabayı ben yöneteyim, köyü ben yöneteyim gibi merkeziyetçi totaliter egemenlik yöntemlerine başvurulmaz. Eğer işgalcinin siyasal egemenliğine boyun eğilirse bu siyasal açıdan yeterli görülür. Kuşkusuz egemenlik altında tuttuğu için de egemenlik altında tuttuğu halkın üretiminin bir kısmına vergi ya da doğrudan el koyma biçiminde el koyar.

Feodal imparatorlukların genel karakterine bakılırsa esas olarak beyliklerin, prensliklerin, yani yereldeki sosyal yapıların, aşiretlerin kendi kendini yönetmesine izin verilir. Bu yönüyle prenslikler vardır, beylikler vardır. Bunlar feodal imparatorluğa, egemen devlete vergilerini verirlerse, belirli dönemlerde savaşçı verirlerse diğer alanlarda kendi kendilerini yönetmelerine izin verirler. Feodal dönemin böyle bir gerçekliği vardır. Geçmiş dönemde Türkiye’de çok tartışılan bir konu vardı. Avrupa feodalizmi ile Asya feodalizmi arasında belirli farklılıklar ortaya konulurdu. Belli düzeyde farklılıkları da bulunurdu. Asya tipi üretim tarzında, ya da Asya feodalizminde biraz daha merke-

ziyetçi yan olduğu söylenirdi. Avrupa feodalizminin daha fazla yerel ve prensliklere dayandığı belirtilirdi. Ama şu açıktır, ister Asya, isterse Avrupa'daki feodal egemenlik, yönetim, ya da sömürgecilik tarzında köye kadar, kasabaya kadar nüfuz eden, her tarafta padişahın, hükümdarın, kralın, çarın, hanın, şahın tümüyle doğrudan yönettiği bir egemenlik biçimine rastlanmazdı. Feodal dönemde yerellerin kendi kendini yönetmesine izin verilirdi. Bu, feodal dönemin genel kuralı gibidir. Böylelikle hem prensler, beyler eliyle orada asayiş sağlanır, hem de egemenliklerini, vergilerini, sömürülerini onlar üzerinden yaparlardı. Bir nevi onları kendilerinin yereldeki temsilcileri, iktidarı olarak görürlerdi.

Feodal dönemde herhangi bir dili, kültürü, kimliği yok edeyim biçiminde bir eğilim yoktur. Ulus devlet anlayışı gibi bir yaklaşım yoktur. Kuşkusuz din savaşları, mezhep savaşları olmuştur. Dinlerin egemen olma, kendisini tek doğru görme, diğerlerini dinsiz, imansız, kafir görme yaklaşımları farklı inanç grupların, toplulukların baskı altına alınmasını getirmiştir. Ama yine de tümüyle yok etme gibi bir durum görülmemektedir. Kuşkusuz ezme, daraltma, katliamlar olmuştur, ama tümüyle kökünü kazayım yaklaşımıyla hareket edilmemiştir. Böyle bir kök kazımanın feodal dönemde çok fazla koşulları da yoktur. Öte yandan İslamiyet'te görüldüğü gibi farklı topluluklar, halklar bir nevi gelir alanı, sömürü alanı olarak görülür. Onlardan vergi birkaç kat daha fazla alınır. Böylelikle feodal dönemde İslam devletleri, imparatorlukları hazinelerini bu yönlü gayri Müslimlerden alınan vergilerle doldururlar, güçlendirirler. Böyle bir yaklaşım da vardır. Ama genel olarak feodal dönemde farklı kimlik, kültür, halklar, milletlerin yok edilmesi gibi özel bir yaklaşım yoktur. Bu hedefle, bu amaçla bir egemenlik sürdürülmez. Katliam da yapılır, baskı da, zor da ama topyekun ortadan kaldırma gibi bir yaklaşım yoktur. Esas olan, siyasal egemenliğin, yani boyunduruğun kabul edilmesidir. Feodal dönemdeki katliamların çoğunluğu bu amaçla yapılmıştır. Egemenlik kabul edilirse, hakim devlet ve imparatorluk açısından sorun kalmaz. Ama özellikle farklı inançlar üzerinde feodal dönemde baskıların olduğu görülür. Farklı diller, kültürler, kimlikler için ise bu konuda farklı inançlara yaklaşım gibi bir yaklaşım olmaz. Çünkü Hıristiyanlık da olsa, İslamiyet de olsa bunlar farklı halklara da seslenirler. Tek bir halka seslenmezler. Bu yönüyle farklı kimlikler, diller konusunda yok etmekten çok, tüm farklı kimlikleri ve kültürleri kendi bayrağı altında, kendi dinleri etrafında toplama esastır.

Feodal dönemde her kes kendi dilini, kültürünü, kimliğini yaşar. Kuşkusuz yine de feodal dönemde bazı kültürler biraz daha avantajlıdır. Hangi toplum, hangi kimlik, hangi hanedan hakimse, onların dili, kültürü, kimliği biraz daha baskın ve ayrıcalıklı olur. Ama bu diğerlerini yok etme, ortadan kaldırma gibi planlı bir politika biçiminde yürütülmez. Feodal dönemin sömürgeciliği bunu gerektirmez. Feodal dönemin sömürgeciliğinde köye kadar, toplumun hücrelerine kadar hakim olma anlayışı olmadığından, feodal sömürgecilik böyle bir sömürü anlayışına dayanmadığından farklı kimliklere, topluluklara, halklara, aşiretlere yaklaşımında kapitalist dönemde görüldüğü gibi yok edici bir politika ve uygulama görülmez.

Kapitalist dönemin sömürgeciliği, kapitalist modernitenin ekonomik, toplumsal, siyasal, psikolojik ve kültürel etkileri feodal döneme göre çok farklıdır, çok kapsamlıdır, çok derindir, çok yönlü irdelenmesi gerekmektedir. Çünkü kapitalist modernite döneminin sömürgeciliği önceki bin yılların işgal, istila, siyasal egemenlik ve sömürgeciliğinden çok çok farklıdır. Birkaç yüzyıllık tahribatları binlerce yıllık tahribattan daha fazladır. Bu yönüyle kapitalist dönem sömürgeciliğinin, kapitalist modernitenin sömürge zihniyetinin etkilerinin çok kapsamlı irdelenmeye ihtiyacı vardır. Özellikle son dönemin daha kapsamlı incelenmesine, irdelenmesine, sonuçlarının ortaya konulmasına ihtiyaç vardır. Önder Apo genel olarak kapitalizm, özel olarak da kapitalist modernitenin finans kapital çağının toplum üzerindeki ekonomik, sosyal, kültürel, psikolojik etkilerini çok kapsamlı irdelemiştir. Sonuç itibariyle kapitalizmi, kapitalist moderniteyi

kanserli toplum olarak değerlendirmiştir. Bu yönüyle kapitalizmin geldiği aşamayı insanlığın bitişi olarak ifade etmiştir.

Kapitalizmin ve onun modernitesinin, zihniyetinin, sömürgeciliğinin nasıl bu noktaya geldiğinin de tarihi süreç içerisinde işlenmesi gerekmektedir. Kapitalist modernitenin sömürgeciliğinin dört dönemde ifade edilmesi gerekmektedir. Genel olarak üç dönemde ifade edilir, ama en son dönemin sömürgeciliğinin daha derinliğine incelenmesi ve irdelenmesine ihtiyaç vardır. Bu nedenle biz dört dönem biçiminde ifade etmekteyiz. Birinci dönem, ilkel sermaye birikimi dönemidir. İkinci dönem, serbest rekabet dönemi ve sömürgelere meta ihracı dönemidir. Üçüncü dönem, kapitalist emperyalist aşamadır; finans kapital çağı olarak değerlendirilmektedir. Bu dönemde de sermaye ihracı esastır. Son dönemin kapitalist modernitesi ve sömürgeciliği ise yine finans kapitale dayanmakla birlikte farklı özellikler taşımaktadır. Buna Neo liberal dönem de denilebilir. Bu dönem sermayenin serbest ve güvenli dolaşımını ifade eden Neo liberal dönem olarak ifade edilmektedir. Bu yönüyle her dönemin sömürgeciliğinin sömürge zihniyeti ve bunun ekonomik, toplumsal, siyasal, kültürel ve psikolojik sonuçları da farklı farklıdır. Bu açıdan her birini farklı farklı değerlendirmek, sonunda da daha kapsamlı biçimde kapitalist modernitenin yarattığı ekonomik, siyasal, toplumsal, kültürel, psikolojik sorunların zirvesi olarak Neo liberalizm dönemini ele almak gerekmektedir.

İlkel sermaye birikimi denen dönemler, 15. ve 16. yüzyılları ifade eder. Bu dönemde esas olarak sömürgeciler İspanya, Portekiz, İngiltere ve Hollanda'dır. Bunlar özellikle deniz yollarını kullanarak Afrika, Asya alanlarına giderler, buralarda belirli alanları işgal ederler, sömürge haline getirirler ve buralarda halkların ellerindeki zenginlikleri taşıyarak Avrupa'ya getirirler. Afrika'nın, Uzak Asya'nın birçok yerinde Portekiz'in, İspanya'nın, Hollanda'nın, İngiltere'nin sömürge alanlarının oluşması böyle gerçekleşir. Sömürge alanlarını genişletmek için denizaşırı yapılan seferler sonunda Amerika'nın keşfi de gerçekleşir. İlkel sermaye birikimi temelinde sömürge merkezlerinde hem ticaretin geliştirilmesi, hem manifaktürden başlayarak ilk sanayi üretimlerinin yapılması Avrupa'da belli bir sermaye birikimi ve buna dayalı giderek çeşitli sanayi dallarının gelişmesi gerçekleşir.

İlkel sermaye birikiminin ağır sonuçları olur; birçok yerde işgal edilen ülkelerin bütün zenginliklerine el konulur. Oralara zorla el koyma yanında incik boncuk götürülür, oranın zenginlikleriyle değiş tokuş edilir. Böylelikle Avrupa'da deniz yollarının bulunmasıyla birlikte kapitalizmin ilkel sermaye birikimi denen dönem yaşanır. Bu, iki yüzyıl kadar sürer. 15. ve 16. yüzyıllar esas olarak ilkel sermayenin birikim dönemini ifade eder. Sömürgelerin önemli ekonomik imkanlarına el konulur ve buralar işgal edilir. Oranın toplumsal ve inanç yapısı da yavaş yavaş bozulmaya uğratılır. Bu yönlü ilk adımlar atılır. İnançları da değiştirilir; yerel inançlar yerine Hıristiyanlık hakim kılınmaya çalışılır. Askeri işgal temelinde kendi egemenliklerini kurarlar. Belirli işbirlikçi kesimler de yaratırlar. Kendi kültürlerinin üstün olduğunu, onların barbar olduğunu, onların geri olduğunu ortaya koyarlar ve onlarda sömürgecileri üstün gören gerilik psikolojisi yaratılır. Avrupa'dan giden Hıristiyanlık inancı ve Avrupa yaşam tarzı, kültürü onlara üstün bir değer olarak yansıtılır; onlar üzerinde sadece siyasal ve kültürel egemenlik değil, psikolojik egemenlik de kurulur. Ekonomik olarak da onların kendi kendilerine yeterli ekonomilerine müdahale edilir. Onların kendi kendilerine yeterli olan ekonomileri dağıtılır. Böylelikle de yüzyıllar boyu, bin yıllar boyu kendi kendilerine yeterli olan ekonomik alanları dışarıdan gelen sömürgecilikle bozulur. Değerlerine el konulur. İlkel sermaye birikimi dönemi sömürge alanlarında giderek bir yoksullaşma ortaya çıkarır. Bu dönemde altın, gümüş ya da başka değerli madenler başta olmak üzere her türlü ekonomik kaynakları, üretimleri sömürge merkezlerine taşınır. Bir kısım sosyal ve kültürel değer geri görülüp yok edilmeye çalışılırken, bir kısmı da metropollere taşınır.

Sömürgeciler gittikleri yerlerde kısa sü-

rede hakimiyet kurarlar. Çünkü silahları vardır, askeri güçleri vardır. Daha sonraları birçok yer Avrupa'nın sömürgesidir, İspanya sömürgesidir, Portekiz sömürgesidir, Fransa sömürgesidir, Hollanda sömürgesidir, İspanya sömürgesidir, İtalyan'ın sömürgesidir. Özellikle Afrika'nın her tarafı parsel parsel bölünmüştür. Öyle ki hakim oldukları alanların başına Alman, Fransız, İngiliz, Hollanda ya da İtalya adı konur. Tam bir talan yapılır. İlkel sermaye birikimi dönemi en fazla da tahribatını Afrika üzerinde yapar. Yine Uzakdoğu'da birçok yer ele geçirilir. Filipinler'den Avusturalya'ya kadar, Yeni Zelanda ve Endonezya'ya kadar birçok alan ilkel sermaye döneminde ele geçirilir. Kuşkusuz bu ele geçirme yoğunluğu serbest rekabet dönemi sömürgeciliğinde daha da artar ve yaygınlaşır. Özellikle İngilizler birçok yeri ele geçirirler.

İlkel sermaye birikimiyle giderek sömürge merkezlerinde sanayi gelişimi için önemli imkanlar ortaya çıkar. Özellikle İngiltere, Hollanda gibi ülkeler İspanya ve Portekiz'in de önüne geçen sömürge ülkeleri olurlar. Daha sonra bunlara Fransa da katılır. İlkel sermaye birikimi döneminden sonra giderek bu sömürünün yarattığı birikimle sömürge merkezlerinde sanayi alanında önemli bir gelişme sağlanır. Bilimsel teknik alandaki gelişmelerle birlikte sanayi devrimi gerçekleşir. dokumadan demir-çelik alanına kadar birçok alanda sanayi atılım gösterir. İşte bu dönem kapitalizmin serbest rekabet dönemi olarak tanımlanır. Serbest rekabet dönemi sömürgeciliğinde meta ihracı esas haline gelir. Kuşkusuz meta ihracını da daha çok sömürge alanını elde ederek yaparlar. Çünkü kapitalizmin sanayi devrimi denen devrimle birlikte yoğunlaşan meta üretimi aynı zamanda yeraltı ve yerüstü zenginliklerinin de sömürge merkezlerine aktarılmasını gerektirir. Demir, bakır ve diğer madenler gibi yeraltı zenginlikleri yanında, sanayi için gerekli diğer hammaddeler de sömürge merkezlerine taşınır. Hem meta ihracı, hem de zenginliklerin taşınmasıyla sömürge merkezlerinde sermaye birikimi daha da yoğunlaşır.

Kapitalizmin serbest rekabet dönemi bir nevi kapitalizmin temel felsefesi olan bırakın yapsınlar, bırakın geçsinler biçiminde ifade edilen liberalizmin hakim olduğu bir dönemdir. Yani herkes istediği gibi yatırım yapsın, ticaret yapsın biçiminde sermaye sahiplerine, ticaret yapanlara rahat ortam sağlayan, onların önünde hiçbir engel olmasını istemeyen bir dönemdir. Herkes üretim yapmaktadır; iç ve dış pazarda rekabet etmektedir. O dönemde iç Pazar da doyumsuz olduğundan iç pazara yönelik de üretim yapılmaktadır. Kapitalizm gelişiyor, ama hala kırda eski üretim biçimleri de vardır. Bu bakımdan serbest rekabet döneminde toplumdaki meta akışı ve ticaret yaygınlaşırken, dışarıya da meta ihraç edip karşılığında hammadde almak esastır. Meta ihraç ederek dış ülkelerin ve sömürgelerin bütün değerlerini sömürge merkezlerine taşınması bu dönemin temel ekonomik karakteri olmaktadır.

Bu dönemin içeride ve dışarıda sonuçları daha da ağır olur. Artık toplumdaki ekonomik denge tümden yıkılır. Kırla şehir arasındaki denge tamamen yıkılarak şehirlerin ekonomik olarak hakim olduğu, kırın da tümüyle şehirler için çalıştığı bir ekonomik üretim dönemi yaşanır. Eskiden kırla şehir arasında bir ekonomik denge vardır; zanaatçılık vardır, köylerde de bir üretim yapılır; böylelikle şehir üretimiyle kır üretimi bir denge içinde yaşamını sürdürür. Ama sanayinin gelişmesi ve sermaye birikiminin artması, meta üretiminin yoğunlaşmasıyla birlikte kır-şehir içindeki denge şehir lehine bozulur ve kırdaki üretim eski değerinde olmaz. Artık şehirdeki üretim kırı daha fazla sömüren, oranın emek değerlerine el koyan ve buna dayanarak da daha fazla zenginleşen bir ekonomik sistem ortaya çıkar. Dışarıya ve sömürgelere yönelik ise meta ihracı olur. Sömürgelerin yeraltı ve yerüstü zenginlikleri merkezlere taşınır. Sanayi üretimi çok fazla hammaddeye ihtiyaç duyar. Yine emeğe de daha fazla ihtiyaç duyar. Nitekim Afrika'dan kölelerin çalıştırılması esas olarak bu döneme rast gelir. Köle emeği de bu dönemde kullanılır. İdeolojik hakimiyetin sağlanması için de çok yönlü çalışma yürütülür. Artık meta ihracı döneminde işgal edilen bölgelerde oranın tüm inançları, dinleri ortadan kaldırılır. Onun

yerine misyonerler gönderilerek işgal edilen yerlerin Hıristiyanlaştırılması sağlanır. Bu dönemde Afrikalılar sömürgeciler gelmeden önce bizim Hıristiyanlık gibi bir dinimiz yoktu, ancak özgürlüğümüz vardı; sömürgecilikle birlikte dinimiz oldu, ama özgürlüğümüzü kaybettik, demektedirler.

Yine ilkel sermaye döneminden başlayarak sağlanmak istenen psikolojik üstünlüğü, uygarlık üstünlüğü yaklaşımı daha fazla hakim kılınarak sömürgelerin de sömürgeciliğe ait siyasal, sosyal, kültürel temelde şekillenmesi sağlanır. Artık siyasal sistem de, sosyal, kültürel, ekonomik yaşam da sömürge merkezlerinin ihtiyaçları doğrultusunda şekillenir. Klasik sömürgecilik dönemi işgalle sağlanan bir sömürgeciliktir. İşgal edilen yerler sömürge valileri, sömürge yönetimleriyle sömürgeci ülkenin egemenliği altına alınır. Bu açıdan da sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel politikalar sömürgeci egemenliğin isteği doğrultusunda şekillendirilir.

Serbest rekabet döneminin klasik sömürgeciliği Afrika'da, Uzakdoğu'da yaygın biçimde gerçekleştirilmiştir. Amerika ilkel sermaye birikimi döneminde keşfedilmiştir. Amerika üzerinde bir soykırım gerçekleştirilir. İnkalar, Mayalar ve diğer yerli toplulukların uygarlıkları yıkılır, yerle bir edilir. Uygar, gelişmiş olan Avrupa'nın tam hakimiyeti yaratılır. Afrika'da da öyledir. Afrika; İngiltere, Fransa, Portekiz, İspanya, Almanya, İtalya ve Hollanda gibi ülkeler tarafından parsel parsel bölüşülür. Sömürgeciler gittikleri yerde ilk önce askeri işgal, askeri işgale de dayanarak sömürgeciliği hakim kılarlar. Öyle ki, İngiltere neredeyse dünyaya hakim olur. İngiltere'nin sadece Afrika'da değil, Ortadoğu'da, Uzak Asya'da, her yerde sömürgeci egemenliği vardır. Hindistan İngiliz egemenliği altındadır. Amerika'nın önemli bölümünde İngiliz hakimiyeti sağlanır. Bu açıdan İngiltere'ye güneşi batmayan imparatorluk denir. 17.-18. ve 19. yüzyıllar bir nevi İngiltere'nin baskın sömürgeciliğinin egemenliği altında gerçekleşir. Artık dünyanın her yerindeki yeraltı, yerüstü kaynaklar Avrupa'ya akar. Öyle ki, oraların ekonomisi tamamen sömürge merkezinin ihtiyacına göre şekillenir. Tarım gerekiyorsa tarım, maden çıkarma gerekiyorsa maden çıkarma, sömürge merkezinin ihtiyacı neyse ona göre ekonomik faaliyet yapılır. Sömürge merkezlerindeki birçok şirket sömürgelerde şubeler kurar. Artık şu şirket, bu şirket (company) biçiminde, ekonomik şirketlerin her yerde hakim olduğu, acentelerini açtığı, oralarda sömürge merkezlerindeki işletmelerin ihtiyaçlarını karşıladığı bir ekonomik sistem kurulur. İşgal edilen sömürgelerde tarım ve diğer alanlardaki tüm ekonomi sömürge merkezlere göre düzenlenir.

Klasik sömürgeler sömürge valileri tarafından yönetilirler. Bu ekonomik şirketler işgal koşullarında askeri güce dayanarak bu sömürüyü yaparlardı. Toplumların her isyanı zorla bastırılırdı. Gerçekten de halklar için karanlık bir dönem başlar. Özellikle Afrika ve Uzak Doğu'da sömürgeciliğin askeri işgali altında halklar ağır baskı altına alınır. O güne kadar kendi kendine yeten topluluklar dağıtılarak sömürgeciliğin hizmetine sokulan bir toplumsal yapılanma ortaya çıkarılır. Eski toplumun birbirini beslediği, birbirine destek olduğu, birbirini yaşattığı gerçeklik önemli düzeyde yıkılır. Toplumsal yaşam da tamamen bu sömürgeciliğe hizmet eder hale getirilir. Artık oranın kültürü geri görülür; sömürge kültürü hakim kılınır. Papazlar, misyonerler sadece sömürgelere din için gitmezler, aynı zamanda gittikleri yere kendi kültürlerini de götürürler. Oralarda okullar açarlar ve bu okullarda kendi kültürlerini hakim kılarlar.

Afrika'da kurulan egemenlik bir ideolojik egemenlik de sağlamıştır. Bu da daha çok Hıristiyanlığın Afrika'da hakim kılınmasıyla yapılır. En önemlisi de artık kendilerini sıradan görmeleri, basit görmeleri, o güne kadar tanımadıkları, bilmedikleri, yaşamadıkları aşağılık psikolojisini yaşamaları durumu ortaya çıkar. O güne kadar kendi içlerinde, kendi yaşamlarıyla, kültürleriyle yaşayan, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayan bu topluluklar batıdan gelen beyazlar tarafından aşağılanırlar. Onlar üstün ırktır, diğerleri ise cahil, geri, ilkel insanlardır, topluluklardır. Kapitalist sömürgeciliğin bir argümanı da ilkel topluluklara medeniyet

götürme, onları ilkellikten çıkarma, medenileştirme politikasıyla yaklaşmasıdır.

Kapitalist sömürgeciliğin hakim olduğu sömürge toplumlarında nasıl tahribat yaptığı, özellikle de bu klasik sömürge döneminde görülür. İşgal edildikten sonra halkların ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel yaşamına tümüyle hakim olma da sağlanır. İşgalle siyasal egemenlik kurulurken, iradelerinin kırılması için de sosyal ve kültürel olarak kendilerine benzeştiren, kendilerini hakim kılan yaklaşımları dayatmışlardır. Bunun sonucu psikolojik olarak ezilmiş bir toplum gerçekliği ortaya çıkar. Ezilmiş toplumların davranışları, psikolojikleri, refleksleri gelişir. İradesi kırılan, artık kendisi için düşünmeyen, sömürgeci egemenliğin kendisine dayattığını kabul eden bir toplum gerçeği otaya çıkmıştır. Kapitalist modernitenin klasik sömürge zihniyeti halkların isyan etmesini engellemek için sadece askeri işgali, şiddeti, zoru kullanmamış, bunun yanında ideolojik ve kültürel olarak da kendi hakimiyetini kabul ettirme saldırısı yürütmüştür. En başta da o halkların kendisini geri görme, sömürgeciliği ileri görerek boyun eğme gerçeği yaratılmış, bu da psikolojik olarak kendisini aşağı görme biçiminde bir toplumsal psikoloji ortaya çıkarmıştır. Sadece bireylerin değil, toplumun da iradesinin kırıldığı bir süreç olmuştur.

Klasik sömürgecilik döneminde geçmişte büyük devlet olan imparatorluklar, devletler kurmuş ülkeler üzerinde ise Afrika'daki, Uzakdoğu'daki, Hindistan'daki durumdan farklı olarak yarı sömürge diyebileceğimiz bir sömürgecilik gelişir. Artık onların kendi yönetimlerinin olduğu, siyasal iktidarların olduğu, ama bunların sömürgeci ülkelere bağlı olduğu bir sistem vardır. Yarı sömürgelerde de işbirlikçi siyasi egemenliğin yanında kendi toplumsal, kültürel değerlerini götürmeye çalışmıştır. Buralar belki açık işgal edilmemiştir, ama artık siyasal olarak bağımlıdır, ekonomik olarak bağımlıdır, sosyal ve kültürel olarak sömürgeci güçlerin etkisi altındadır. İşgal altındaki klasik sömürgelerden biraz daha hafif olmakla birlikte benzer ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel, psikolojik sonuçlar buralarda da oluşmuştur. Buraların da yeraltı ve yerüstü zenginlikleri sömürge merkezlerine taşınmıştır. Buralardaki ekonomik dengeler de bozulmuş, sömürgeci ekonominin çıkarlarına göre şekillenen bir ekonomik sistem yaratılmaya çalışılmıştır. Birçok ekonomik alan sömürge şirketleri tarafından kontrol edilmektedir. Osmanlı, İran ve Çin gibi ülkeler 19. ve 20. yüzyılda bu duruma düşerler. Bunlar devlet geleneği eski olan ülkelerdir. Yarı sömürge ülkelerde sömürge ülkelerin şirketleri yatırımlar yapar; oraların yeraltı ve yerüstü kaynaklarını sömürürler. Öte yandan buralarda yerel burjuvazinin güçlenmemesi için, milli denen bir burjuvazinin ortaya çıkmaması için de sürekli bir siyasal, ekonomik baskı yaparlar. Ekonomik alanın daha çok sömürgeye bağlı şirketler tarafından kontrol edilmesi sağlanmaya çalışılır. İşbirlikçi komprador burjuvalarla söz konusu ülkedeki ekonomik yaşam kontrol edilmeye çalışılır.

Kapitalist modernitenin ekonomik zihniyetinde sömürge toplumunun ihtiyacı hiçbir biçimde dikkate alınmaz. Tam bir hoyratlık vardır. Kapitalist merkezlerin, şirketlerin ihtiyaçları vardır. Bu bakımdan genellikle ekonomik alanda birkaç sektöre ağırlık verilir. Bunlar pamuksa pamuğa ağırlık verilir, buğdaysa buğdaya, muzsa muza, ya da ihtiyaç olan madenlerin çıkarılmasına ağırlık verilir. Sömürge toplumların ihtiyacı düşünülmediğinden işgal edilen ülkelerin ekonomileri çöker ve ağır toplumsal sonuçlar ortaya çıkarır. Afrika'da kölecilik hakim kılınır; hatta sömürge merkezlere de köleler taşınır. Ya köleler çalıştırılarak ya da insanlar üretimden koparılıp tamamen sömürge merkezinin çıkarları doğrultusunda işçi yapılarak sadece ekonomik denge değil, toplumsal denge de bozulur.

Kapitalizmin feodal sömürgecilikten en temel farklı özelliği ise kültürel hegemonyadır. Kendi kültürünü taşır; kendi kültürünü etkili kılmaya çalışır. Böylelikle egemenliğini daha fazla pekiştirmek ister. Yine toplumsal yaşam tamamen sömürgeciliğin hizmetine sokulur. Toplumda yükselen değerler sömürgeciliğe ait değerlerdir. Sömürgeciliğe ait olmayan her türlü sosyal ilişki tu kaka edilir ve

dağıtılır. Sömürgeciliğe hizmet etmeyen her türlü kültürel değer aşağılanır. Böylelikle sömürgecilik sosyal ve kültürel yaşama hakim kılınmaya çalışılır. Sömürge merkezlerindeki ulus devlet anlayışın tek tipçiliği sömürgelere de yansıtılır. Hatta Cezayir'de olduğu gibi sömürge ülke tamamen Fransa'nın parçası, Fransa'nın doğal uzantısı haline getirilmeye çalışılır. Sömürgeciliğin dili ve kültürü hakim kılınmak istenir. Bu yönlü feodal dönemden farklı olarak girdikleri ülkenin toplumsal ve kültürel yapısını, psikolojisini bozar; moral değerlerini çökertir. Moralsiz, kendine güvensiz, sömürgeciliğe öykünen bireyler ve toplumsal gerçeklik yaratılır. Kapitalist modernitenin klasik sömürgecilik döneminde bu yönlü sömürgecilik de önemli mesafeler alınır.

Kapitalizmin emperyalist aşaması, tekelci aşama denilen dönemin sömürgeler üzerinde yarattığı tahribatlar daha da ağırdır. Emperyalist kapitalizm aşaması 20. yüzyılın başı olarak ifade edilir. Emperyalist aşama meta ihracı yanında sermaye ihracının yoğunlaştığı, finans kapitalin daha fazla hakim olduğu bir dönemdir. Zaten kapitalist emperyalist aşamaya gelindiğinde dünyada kapitalizmin, emperyalizmin bölüşmediği alan kalmamıştır. Bütün alanlar emperyalist ülkeler tarafından bölüşülmüştür. Eğer yeni bir bölüşüm yapılacaksa bu ancak savaşla olabilecektir. Zaten Birinci Dünya Savaşı bu nedenle gerçekleşmiştir. Bütün alanların paylaşıldığı ve zaman içinde bu paylaşmadan kendisinin az pay aldığını düşünenlerin yeni bir paylaşım düzeni yaratmak için savaşa başvurmaları durumu gerçekleşmiştir. Birinci Dünya Savaşının Almanya tarafından başlatılması bu gerçeklikle bağlantılıdır.

Kapitalizm, klasik sömürgecilikte sömürge ülkenin ekonomik yapısını dağıtarak tamamen kendisine bağımlı kıldığı gibi, kendisinin ürettiği ürünlerin sömürge ülkede tüketildiği bir sistem yaratır. Metalar karşılığında da sömürge ülkenin bütün değerlerini ele geçirir, sömürür. Sermaye ihracıyla birlikte durum daha da değişir. Sermaye ihracıyla birlikte egemenliğin daha da içselleştirilmesi esas alınır. Meta ihracının hakim olduğu klasik sömürgecilik döneminde esas olarak askeri işgal, askeri güç, siyasi egemenlikle hakim olunurken, sermaye ihracının yoğunlaştığı dönemde sömürgecilik toplumun daha da derinliklerine nüfuz eder. Sömürgeciliğin içselleştirileceği bir siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel sistem yaratılmak istenir. Sömürgeciliğin şehirlere, kasabalara, köylere kadar kendini etkin kılarak sömürge ülkenin bütününe hakim olduğu, bütün politikalarını sömürge ülkenin istekleri doğrultusunda şekillendiren bir siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik sistem öngörülür. Artık sömürgeciliğin içselleştirilmesi, toplum tarafından benimsenir hale getirilerek yaygınlaştırılması esas alınır. Öyle ki, sömürge ülkeyle sömürgeci ülkenin birbirinden kopmayacak biçimde siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik ilişki içinde olması hedeflenir.

Kapitalist emperyalist aşama ilk dönemlerinde 1940-1945'lere, yani İkinci Dünya Savaşı sonuna kadar hala klasik sömürgecilik hakimdir. Açık karakterde olduğundan klasik sömürgeciliğe karşı toplumların tepki göstermesi, hem de klasik sömürgeciliğin artık kapitalist emperyalist sistemin ihtiyaçlarına cevap vermemesi sonucu yeni sömürgecilik denen bir sömürgecilik biçimi şekillenir. Yerel işbirlikçilerin bulundukları ülkelerde iktidar olmasını hedefleyen bir sömürgecilik biçimi geliştirilir. Bu sömürgecilik biçimi sömürgeciliğin daha da derinleşmesini ve kapsamlılaşmasını ifade eder. Klasik sömürgeden daha fazla yeni sömürgecilik kapitalist emperyalizmin çıkarlarını toplumun derinliklerine, hücrelerine kadar yayar. Artık hem sermaye ihracı, hem meta ihracı bunları gerektirir. Feodal dönemde sadece bir siyasal egemenlik söz konusuyken, finans kapital çağında yeni sömürgecilikle birlikte toplumun bütün hücrelerine nüfuz eden bir sömürgecilik gerçeği ortaya çıkar. Feodal sömürgecilikten ayrı olarak toplumun bütün hücrelerine nüfuz etmek ister. Feodal sömürgecilikte meta ihraç etmek, toplumu dağıtarak iş gücü haline getirmek gibi bir ihtiyaç bulunmadığından siyasal egemenlikle yetinilir. Kapitalizmde ise tüm toplumun kapitalist sömürüye açık hale gelmesi amaçlanır.

Köye, aileye, hatta insanların beynine bile hakim olmak ister. Feodal dönem, köleci dönem sömürgecilikleri otoriterdir, baskıcıdır; kapitalist dönem sömürgeciliği ise baskıcı ve otoriterliğin yanında esas olarak totaliterdir. Bütün hücrelere, her yere nüfuz eder, hükmeder. Ancak böyle kapitalizmin ihtiyaçlarına cevap verebilir. Bu maksatla kapitalist emperyalizm toplumun dağıtılmasını esas alır. Toplum dağıtılmadan, bireycilik geliştirilmeden, köy ve tüm aileler kapitalizme açılacak biçimde kapitalizm kendini yaymadan kapitalizm sömürüsünü geliştirip büyüyemez. Emperyalizm ve sermaye ihracıyla birlikte sömürünün derinleştirilmesi daha da kapsamlılaştırılır. Artık yeni sömürgeci iktidarlar eliyle toplumun hücrelerine kadar nüfuz eden bir egemenlik esas alınır.

Kapitalizm geliştikçe toplumu dağıtır. Toplumu dağıtmadan yaşayamaz. Toplumu dağıtacak, bireyciliği geliştirecek, bunun üzerinde kapitalizm gelişecektir. Bu açıdan emperyalist kapitalist aşamada toplumun dağıtılması hızlanır. Emperyalizmin kapitalizm aşaması bir yönüyle de genişlemesine yayılma imkanları yerine, artık her yere hakim olunmuştur; kapitalist emperyalizmin hakim olmadığı alan kalmamıştır. Artık hakim olduğu alanlarda derinlemesine sömürünün gerçekleşmesi gerekir. Her köye girmesi gerekir, her yerde toplumu dağıtması gerekir. Köyü de bireyin kafasını da yüreğini de kapitalizme açması gerekir. Sömürü ancak böyle gelişir. Bütün toplumun emeğini sömürmesi gerekir. Bütün toplumun ve bireyin kapitalist sistem içine alınarak sömürünün dişlisi olması gerekir. Bu yönüyle kapitalist emperyalist aşama sermaye ihracı ve yeni sömürgeciliğin gelişmesi, kapitalizmin her alana girmesinden öte derinliğine yayılmasını ifade eder. Bunu yaparken kendi kültürünü götürür; sosyalitesini götürür, toplumsallığı dağıtmayı esas alır. Kapitalizm başından itibaren toplumu dağıtmaya yöneliktir, ama finans kapital çağı, emperyalizm çağı topluma düşmanlığın, topluma saldırının zirveleşmesini ifade eder. Neredeyse toplum bırakılmaz, toplum sömürüye engel olarak görülür. Toplumun varlığı kapitalizmin gelişmesine engel olarak görülür. Bu açıdan kapitalizmin emperyalist aşaması ya da finans kapital çağı denen çağ, yeni sömürgecilik toplum düşmanlığını ifade eder.

Türkiye'de Turgut Özal gerçeğinin kapitalizmin nasıl bir toplum kurmayı hedeflediğini ortaya koyması açısından irdelenmesi gerekiyor. Demirel kapitalizm gelişirken, Türkiye'deki anayasanın ve yasaların kapitalizmin gelişmesini engelleyecek düzeyde bol olduğunu söyler. Örgütlenmeye yol açan toplumsallığın baskı altına alınmasını sağlayan anayasa ve yasalar ister. Bunun daha açık ifadesi ise Türkiye'de kapitalizm gelişiyor, ama Türkiye ve Kürdistan'daki kültür toplumcudur; toplumcu kültürdür. Toplumculuk hala Türkiye ve Kürdistan'da toplumun önemli bir değeridir. Bu açıdan eğer ki kapitalizm geliştirilmek isteniyorsa onun kültürünün de geliştirilmesi gerekiyor. Yani toplumculuğun dağıtılıp bireyciliğin esas alınması gerekiyor. Bu yönüyle Özal 12 Eylül döneminin yarattığı baskı koşullarını imkan ve fırsat bilerek toplumu dağıtmaya yönelmiştir. Yasaların, anayasanın, ekonomik politikaların, kültürel politikaların hepsi toplumsallığı dağıtmayı hedeflemiştir. Kapitalizmin geliştirilmesi isteniyorsa toplumsallığın dağıtılıp bireyciliğin geliştirilmesi gerekir yaklaşımını hakim kılmaya çalışmıştır. Bu bakımdan toplumsallık dağıtılarak bireyciliğe dayalı bir kültür yaratılmak istenmiştir. Zaten 12 Eylül faşist cuntasının iktidara gelir gelmez bütün örgütleri dağıtması da bu nedenledir. Örgütler dağıtılarak toplumda var olan toplumsallığın örgütlenme haline gelmesinin önüne geçilmek istenmiştir. Bu yönüyle kapitalizm toplumculuğu istemediği gibi, toplumun örgütlü olmasını da istemez. Herkes birey olmalı ki güçsüz olsun ve sömürülsün! Birey güçsüzdür, güçlü birey yoktur. Bireyin güçlü olması mümkün değildir. Birey ancak toplumuyla güçlü olur, örgütlülüğüyle güç olur. Bu yönüyle de kapitalizm toplumu güçsüz bırakmak ve daha fazla sömürmek için toplumsallığı da dağıtır; örgütlülüğü de dağıtır. Kapitalizmin en temel hedefleri toplumculuğun, toplumsal zihniyetin dağıtılmasıdır. Tabii ki bu temelde de her türlü örgütlenmeye

saldırılır. Örgütlü olmayan bir toplum yaratılmaya çalışılır. Örgütlü olmayan bireyler istenir. Kapitalizmin toplumsal olarak en temel karakteri toplumu dağıtmasıdır. Toplumun kapitalizm önünde engel görülmesidir. Toplum demek, kapitalizme karşı direnmek demektir. Toplumculuk demek kapitalizm karşıtlığı demektir.

Kapitalizm zaten sömürge ülkelerde o toplumun ekonomisini tümden dağıtır. Sadece ekonomik kaynaklarına el koymaz; her toplumun var olan ekonomik dengesini yerle bir eder. Finans kapitalin hakim olması ve sermaye ihracıyla birlikte sömürge toplumdaki bütün işletmeler o toplumun ekonomik bağımlılığını arttırmasını hedefler. Yeni sömürge olan toplumun bütün ekonomik değerleri yok edilir, onun yerine sömürgecilik, yani kapitalizm hangi alanda üretim isteniyorsa o alanda üretim yapılır. Otomobilse otomobil, yolsa yol, pamuksa pamuk, tütünse tütün; artık hangi ürün üzerinden sömürü yapacaksa, sömürüsünü derinleştirecekse öyle bir ekonomik sistem kurar. Yeni sömürgelerde montaj sanayi de geliştirilir. Emperyalistler hangi tür hammaddeye, ürüne ihtiyaç duyarsa ona yönelik işletmeleri oluşturur. Böylelikle toplumun o güne kadar yaptığı üretimlerin büyük bölümü çöker. Kapitalist emperyalist yaşamın bir özelliği de toplumun ürettiği ürünleri tasfiye edip tümüyle çökertmesidir. Türkiye'de tütün mü üretilmesini istemiyor, tütün üretilmesin der. Buğday üretimi mi uygun görülmez, buğday üretimi yaptırmaz. Çünkü kendisi buğday gönderir, kendisi tütün gönderir. Bu yönüyle kapitalist emperyalizm finans kapital çağında bütün sömürge ve yeni sömürge ülkelerin hangi ekonomik dala ağırlık vereceği, hangi ürünleri üreteceği konusunda bir yönlendirme yapar. Üretim planlaması kapitalist merkezin, emperyalist merkezin ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirilir.

Kapitalist modernitenin, sömürgeciliğin diğer bir yanı ise soykırımcı olmasıdır. Kültürel soykırımcı olmasıdır. Ulus devletler zaten tüm farklılıkları yok ederler. Alman ulus devleti Yahudi soykırımını yaptı. Ekonomik nedenleri de var, ama ulus devlet anlayışı da buna yol açmıştır. Osmanlı devleti ulus devlet anlayışıyla Ermenileri yok etmiştir. Ulus devlet anlayışı soykırımcıdır. Bu yönüyle kapitalist modernite bir soykırım sistemidir. Kültürel ve sosyal olarak tek tipleştiricidir. Öte yandan toplumu dağıtmak zaten soykırımdır. Kapitalist sömürgecilik çağı aynı zamanda soykırım çağıdır. Kapitalist sömürgecilik kadar farklı kimlikleri, kültürleri, inançları yok eden başka bir çağ olmamıştır. Kapitalist modernite çağında birkaç yüzyılda yok edilen kimlikler ve inançlar, daha önceki üç bin dört bin yılda yaşanmamıştır. Bu yönüyle kapitalizmin savunulacak hiçbir yanı yoktur. İnsanlık açısından iflas etmiş bir sistemdir. Toplumsal değer bırakmaz. Tek değer, sömürüdür. Tek değer çıkardır. Bu bakımdan kapitalizm ahlaksız bir rejimdir. Toplumu çürütür. Soykırımcı karakteri insanlık suçudur ve yargılanması gerekir. Sadece Yahudiler, Ermeniler, Asuri-Süryaniler yok edilmemiştir, birçok farklı inanç ve etnik topluluklar da silinecek noktaya getirilmiştir. Kürdistan'da neredeyse Alevilik kalmamıştır; Êzidîlik kalmamıştır. Kapitalist sistemin tek tipleştiriciliği ve ulus devlet anlayışı Türkiye'deki egemen ulusun da soykırımcı karakterini ifade etmektedir. Zaten Türkiye Cumhuriyeti hiçbir zaman klasik sömürge olmadı; yarı sömürge, sonra yeni sömürge durumuna geçti ve bir ulus devlet olarak şekillendi. TC başından itibaren Türk ulusuna dayalı ve diğer farklılıkları yok eden bir ulus devlet gerçeği olmuştur. Bu bakımdan kapitalist modernitenin soykırımcı karakterinin en iyi biçimde Kürdistan'da uygulanan politikalarda ortaya çıktığını çok iyi görmekteyiz.

Kapitalist emperyalist aşamanın özelikle reel sosyalizmin yıkılmasından sonra yeni bir aşamaya vardırılması olan Neo liberalizm, kapitalizmin toplumu tümden bitirdiği bir aşama olarak görülebilir. Bireycilik şahlandırılıp tüketim toplumuyla insanlar köle gibi çalıştırılırken, bu temelde kapitalistler sürekli şişirilmiş bir zenginliğe ulaşırlar. Ekonomik olarak tamamen finans kapitale dayanan, parayla para kazanmayı ifade eden bir ekonomik sistemdir. Sermaye ihracı bu dönemde yine temeldir, ama paradan para kazanma temel karakter haline gelmiştir. Önder Apo'nun dedi-

ği gibi para komutandır. Faiz, kredi ve borsa oyunlarıyla parayla oynayarak bir anda yeni sömürge ülkelerde insanların cebindeki para hortumla çekilir gibi kapitalizm merkezlerine çekilir. Parayla para kazanma bu dönemin en önemli karakteri olur.

Öte yandan sermaye ihracı yanında tüketim toplumu çok fazlasıyla geliştirilir. Öyle ki, insanları gece gündüz çalıştırırlar. Eskiden ailede bir kişi çalıştığında yeterli olurken, şimdi bütün aile fertleri çalışır; ama yine de sürekli borçlu olan bir toplum yaratılır. İnsanlar da bu borcunu ödemek ve tüketim malzemelerine erişmek için suyu sıkılmış biçimde çalışır. Bu düzeyde yoğun çalışmalar tamamen finans kapital içindir, tekeller içindir. Emperyalist aşamanın en temel özelliği tekeller olduğu gibi, Neo liberal dönemde tekeller daha fazla hakimdir. Özellikle finans sermayesi, para bu tekellere de tamamen hakimdir. Lenin'in sanayi sermayesi ile banka sermayesinin iç içe geçmesini ifade eden finans kapital bu dönemde zirveye çıkar. Tüketim toplumunu yoğunlaştırmak için bireycilik had safhaya ulaştırılır. Artık toplumsal hiçbir değer bırakılmaz. İnsanlar sadece maddiyat peşinde koşan, yani tüketim nesneleri peşinde koşan varlıklar haline getirilirler. Bir nevi Pavlov'un köpeği gibi aç bırakılan ve sadece açlığını doyurmaya yönelik insanlar haline getirilir. Bireycileştirilen bu sürü toplumunun tüketmekten başka bir değeri yoktur. Tüketmek, daha fazla tüketmektir. Bu da bireycilikle mümkündür. İnsanlar tüketmek için, tüketim nesnelerine ulaşmak için her türlü ahlaksızlığı yaparlar, her türlü değeri yerle bir ederler. Paraya ulaşma en temel değer haline gelmiştir. Bunun için insanlar birbirini yer; her türlü ahlaksızlığı yaparlar, birbirlerinin ayağını kaydırırlar. Kapitalizmin tüketim toplumu aşamasında, Neo liberal aşamasında artık kardeş kardeşin, baba oğulun, oğul babanın, anne kızın, kız babanın, kız annenin ayağını kaydırabilir. Böyle hiç kimsenin kimseye güvenmediği, herkesin birbirinin üstüne çıkarak maddi yaşam peşinde koştuğu bir toplum yaratılır. Ekonomik olarak zaten bilimsel tekniğin imkanlarından daha da fazla yararlanarak toplumlar iliklerine kadar sömürülürler.

Sömürge ülkelerde de hemen hemen her ülkeye işbölümleri verilir; onlar o temelde tarımda mı ya da sanayinin bir parçasında mı ona yoğunlaşarak sömürü merkezlerine hizmet ederler. Yeni sömürge toplumun insanları da tüketim nesnelerine ulaşmak için çalışırlar. Zaten kendi ülkelerinde ekonomi bitmiştir. Var olan ekonomideki tüm çalışmaları da esas olarak emperyalist sömürgeci güçler içindir. Öte yandan kültürel ve sosyal yaşam da emperyalist kapitalist ülkeleri taklit etme biçiminde olduğundan, kapitalist emperyalist merkezlerindeki tüketim anlayışı bire bir yeni sömürge ülkelerde de yaşanır. Zaten şimdi New York'ta üretilen bir meta bir hafta sonra Van'da denilmesi bu gerçekliği ifade etmektedir. Yakın zamanda Samsung yeni nesil akıllı telefon üretmişti. Bu akıllı telefonun en fazla satıldığı ülkelerin başında ise Başurê Kurdîstan gelmişti. Bu gerçeklik, kapitalist modernist kültürün halkların nasıl bağladığı ve tüketimi arttırmak için halkları nasıl kendisine benzeştirdiğine iyi bir örnektir. Kapitalizme bağımlı ülkelerde böyle bir sistem gerçekliği oluşur.

Neo liberalizmin bu aşamasında sermaye ihracının yoğunluğuyla tüketim toplumunun gerçekleşmesi yaşandığı için sermayenin serbest ve güvenli dolaşımı esas alınır. Kuşkusuz metalar için de serbest ve güvenli dolaşım esastır. Gümrük duvarları eskisi gibi katı olmaktan çıkar. Ulus devlet varlığını sürdürür, ama eskisi gibi çok katı, sınırları geçirgen olmayan temelde değil de, sermayenin serbest ve güvenli dolaşımını esas alan bir ulus devlet anlayışına evrilir. Ulus devletin görevi artık uluslararası sermayenin serbest ve güvenli dolaşımını sağlamaktır. Yeni sömürge iktidarları ise bu sermayenin serbest ve güvenli dolaşımını sağlayan, sömürüyü kolaylaştıran organlar haline getirilir. Bu yönüyle devletler de bir nevi uluslararası tekelci sermayenin çıkarlarını gözetirler. Uluslararası tekellerin daha fazla sömürüsünü düzenleyen yasalar çıkarırlar. Yabancı sermaye teşvikleri bu temelde yapılır. Ülkelerini tamamen uluslararası tekellerin sömürüsüne açarlar. Sömürünün daha da derinleştirilmesi sağlanır. Kapitalist mer-

kezler dışındaki alanlarda topluluklar karınca gibi çalıştırılırlar. Zaten birçok işletme de fabrika da ucuz işgücünden dolayı oralara kaydırılır. Sömürge merkezlerinde bağımlı ülkelerin sömürülmesiyle beslenen bir tabaka oluşur. Bütün dünya çalışır, bu merkezlerdeki toplumlara yedirilir, içirilir. Bu bakımdan özellikle de ucuz iş gücüne dayanan ya da doğayı tahrip edebilecek bütün işletmeler yeni sömürge alanlarına, kapitalizm merkezinin dışındaki alanlara gönderilir. Bu kadar yoğun sömürü ortamında sömürünün bir kısmı da bağımlı ülkelerde bırakılarak o ülkelerdeki işbirlikçi tabakaların da palazlanması sağlanır. Böyle bir işbirlikçi düzen kurulur.

Neo liberal dönem denen dönemin bir özelliği de esas olarak yoğun bir işsizliğin olmasıdır. Teknik yoğunluklu işletmelerle emekçiler işlerinden atılır, diğer kalan emekçiler de işsizliğin yoğun olduğu dönemlerde çok ucuza çalıştırılırlar. Öyle ki, artık 20. yüzyılda var olan sendikal örgütlenmeler tümüyle tasfiye edilmiştir. Artık insanlar sendikal örgütler içine girme eğiliminde değildirler. Çünkü işsizlik o kadar yoğundur ki, bir kişinin işini ele geçirecek on tane işçi hazırdır. Kapitalizm bunları işçiler üzerinde baskı aracı yaparak onların örgütlülüğünü dağıtmıştır.

Tüketim toplumunun en temel özelliği toplumun dağıtılmasıdır. Bu bakımdan Neo liberalizm çağında bireycilik şahlandırılır, birey kutsanır; toplum tu kaka edilir. Bireysel özgürlük adına bireylerin köleliğinin derinleştirildiği bir sistem ortaya çıkarılır. Artık toplum yoktur, toplum dağıtılır. Toplumun en temel bileşeni olan, toplumu toplum yapan kadın tümüyle bir cinsel meta haline getirilir. Kadınlar açısından bireyin özgürlüğü adına kadının düşürülüşü biçiminde bir dönem ortaya çıkar. Gerçekten de kadın Önder Apo'nun dediği gibi metaların kraliçesi haline getirilir. Gençlik örgütlenmeleri tamamen dağıtılır, gençlik de uyuşturucu, fuhuş ve futbol gibi alanlara sevk edilir. Böylece kapitalizm karşısında örgütlenecek, direnecek hiçbir dinamik bırakılmaz. Zaten kadının ve gençliğin düşürüldüğü bir yerde herhangi bir toplumsal dinamizmden söz etmek mümkün değildir.

Sömürgecilik öyle bir kültürel saldırı yürütür ki, yeni sömürgelerde kapitalizm merkezlerinde üretilenler dışında hiçbir değer bırakmaz. Tam bir kültürel soykırım başlar. Tek kültürel değer, kapitalizm merkezlerinde üretilen değerlerdir; tek sosyal yaşam kapitalizm merkezlerinde üretilen sosyal yaşamdır. Bütün farklılıklar, bütün zenginlikler ortadan kaldırılır. Neo liberal çağ, insanlığın sosyal ve kültürel olarak bitirildiği, insanların kültürel olarak ortadan kaldırıldığı bir çağ olarak da değerlendirilebilir. Zaman zaman farklılıkların özgürlüğünden ve eşitliğinden söz edilse de, farklılıklara değer verildiği biçiminde ifadeler kullanılsa da bu sözde kalır; pratik ise sosyal ve kültürel olarak bütün toplulukları egemenliği altına alan, bütün toplulukları kendisi gibi yaşamaya, kendisi gibi düşünmeye zorlayan bir kültür emperyalizmi, bir toplumsal yaşam dayatması yapılır. Kapitalist modernitenin propaganda gücü, etki gücü o kadar yüksektir ki, diğer toplumlardaki tüm değerler küçümsenir, aşağılanır. Kapitalist dönemin ifadesiyle 'out' olur. Kapitalizmin tüm değerleri ise 'in'dir. Yani kapitalizm merkezlerinden gelenler yükselen değerdir, benimsenen değerdir. Böylelikle toplum kapitalist emperyalizmin bu kültürel saldırısı, toplumsal yaşam saldırısı altında kapitalist merkezdeki yaşamları taklit eden bir duruma getirilir. Kapitalist merkez dışındaki bütün yaşamlar, bütün değerler, bütün kültürler geri görülür, tek tipleşme yaratılır. Bu da toplumları sömürüye açan, bireyleri sömürüye açan bir saldırıdır. Bireycilik bireylerin özgürlüğü değildir; bireysellik bireylerin özgürlüğü değildir; tamamen toplum ve örgüt olarak dağılmış, birey olarak güçsüzleşmiş kapitalist merkezlerin sosyal, kültürel modellerinin taşındığı, benimsendiği bir insanlar yığını haline getirilme durumudur. Gerçekten insanlar giderek ortak değerler etrafında yoğunlaşmış toplum olmaktan çıkarak yığın ve sürü haline gelir. Bu yönüyle de yönetilmeleri kolaydır. Kapitalizme bağımlı ülkelerde bir inek gibi sağılan ve yönetilen bir toplumsal gerçeklik ortaya çıkar.

Reel sosyalizm döneminde toplumları yanında tutmak için sosyal politikalar iz-

leyen sosyal demokrasi reel sosyalizmin çöküşüyle bir tarafa bırakılır. Sosyal politikalara ayrılan bütçeler tekellere aktarılır. Çünkü uluslararası tekeller arasında büyük rekabet vardır. Her ülke kendisi açısından önemli gördüğü uluslararası tekellerin başarı kazanması için bütün sosyal harcamaları bu sektörlere ayırır. Bu yönüyle Neo liberal dönemde sosyal politikaların bırakıldığı, tamamen tekellerin sömürüsünün en üst düzeye çıkarıldığı bir sistem ortaya çıkar. Bu da toplumsal sorunları daha da derinleştirir. Toplum dağıtıldığı gibi, toplumsal sorunlar krizi artar. Hiçbir değeri kalmayan sürü toplumu aynı zamanda her türlü bunalımın üretildiği toplumdur. Bu açıdan kapitalizmin merkezlerinde de, yeni sömürgelerde de toplumsal sorunlar çözülememektedir. Toplumsal sorunlar ağırlaşmaktadır. Çünkü toplum örgütsüzdür, toplum dağıtılmıştır, toplum tamamen sömürü sisteminin çarkına sokulan bireyler haline getirilmiştir. Bu açıdan toplumsal sorunların, toplumsal örgütlenmeler tarafından çözülme imkanları ortadan kalkmıştır.

Öte yandan Neo liberalizm politika yürüten iktidarların ise bireyleri ve toplumu düşünme gibi bir dertleri yoktur. Çünkü sömürücü tekeller çıkarları temelinde şekillendirilmiş iktidarlar vardır. Bu açıdan toplumsal sorunlar çözümsüz hale gelmiştir. Neredeyse bütün ülkelerde toplumsal, siyasal, sosyal, kültürel, ahlaki kriz vardır. Krizli bir toplum ortaya çıkmıştır. Nitekim bunun sonucu olarak Neo liberal politikalar, sosyal demokratlar tamamen çökmüştür. Eskiden bunlar topluma seslenirdi, toplumun sorunlarını çözeceğini belirtirlerdi, toplum bunlara oy verirdi, bunlardan çözüm beklerdi; ama Neo liberalizmin bütün dünyada politik olarak hakim olduğu bir dönemde liberal ya da sosyal demokrat politikalar hiçbir çözüm bulamamaktadır. Hatta sorunları daha da ağırlaştırmaktadır. Bu nedenle de radikal sağ iktidarlar ortaya çıkan toplumsal sorunlar karşısında liberallerin ve sosyal demokratların aciz olduğunu vurgulayarak “biz sorunları çözeriz, bizim radikal tedbirlerimiz, politikalarımız sorunları çözeriz” deyip krizlere, sorunlara kılıç vuracaklarını, kökten çözeceklerini iddia etmektedirler. Toplumlar da çözümsüz kaldıkları için, zorluk ve sıkıntı yaşadıkları için, bir kurtarıcı aradıkları için kılıç vurup bütün sorunları çözeceğini iddia eden sağ iktidarlara oy vermeye başlamışlardır. Sağ iktidarlara oy verme, aslında liberalizmin, sosyal demokrat politikalarının, sistem içi sol politikaların tümden çöktüğünü gösterir. Böyle olunca da sistemin sahibi olduğunu düşünen sağ iktidarlar sert politikalarla, kılıcı keskin politikalarla içeride ve dışarıda sorunlara çözüm bulma iddiasıyla ortaya çıkmışlardır. Tarih boyu da insanlar, topluluklar böyle kriz anlarında, kaos anlarında keskin söylemlerin peşinden koşmuşlardır. Kapitalizmin yarattığı sorunlar karşısında radikal çözüm üretecek, sorunları kökten çözecek sol da, sosyalistler de zayıf olduğundan sağ alternatif haline gelmiştir. Sağın bu kadar ağır sorunlar karşısında alternatif haline gelmesinin bir nedeni de solun, gerçek sosyalistlerin, gerçek antikapitalistlerin zayıflığındandır.

Bu gerçeklik şunu ifade eder, toplumlar sosyal demokratlarla, sol liberallerle sorunu çözmek istemişlerdir; ama bunlar çözümsüz kaldıkları için toplumda sağ iktidarlara yönelme eğilimi gelişmiştir. Sorunlar altında bunalan toplum sorunlara çözüm beklemektedir. Sağ da ben kılıcı vuracağım, çözeceğim dediği için iktidara gelmiştir. Ama şu açıktır; kriz sistem içi partilerin krizi değildir, kriz tamamen kapitalizmin, kapitalist emperyalizmin krizidir. Toplumun dağıtılmasının krizidir. Bu açıdan krizi yaratan sistemin kendisidir. Krizi yaratan sistemi savunan partilerin sorunlara çözüm bulması da mümkün değildir. Hele hele sağ iktidarların çözüm bulması hiç mümkün değildir. Sağ iktidarlar sorunları ve krizi daha da ağırlaştıracaklardır. Bu yönüyle giderek liberal ya da sosyal demokratlar değil, sağ iktidarlar da kapitalizmin bu kriz ortamında çözümsüz kalacak, bu durum da alternatif sol, sosyalist güçlerin, gerçek antikapitalistlerin alternatif olma önünü açacaktır. Önümüzdeki dönemde kapitalizm merkezlerinde sorunlar ağırlaşacağı gibi, bağımlı ülkelerde daha da ağırlaşacaktır. Kapitalist sömürgeciliğin

sorunlarının en ağırlaştığı yerler olan yeni sömürgeler, kapitalizme bağımlı ülkelerde kriz daha derinleşecek, bu da krizin en fazla derinleştiği kapitalizme bağlı ülkelerde gerçek sol ve sosyalist iktidarların mücadeleyi geliştirerek kendilerini alternatif kılma imkanları fazlasıyla artacaktır.

Kapitalizmin bunalımı en ağır olarak bağımlı ülkelerde, yeni sömürgelerde yaşanmaktadır. Bu da tamamen bir toplumsal krize dönüşmektedir. Toplum tamamen krizli hale gelmektedir. Bu yönüyle kapitalizme bağımlı ülkelerde uyuşturucu, fuhuş ve futbol ekonomik bir sektör haline getirilmiş; toplumu uyutmanın özel savaş aracı olarak kullanılmaktadır. Bir zamanlar İspanya, Portekiz diktatörlerinin toplumu 3 F ile yönettiklerini söylemesi gibi, şimdi de kriz ortamında toplum bu tür özel savaş araçlarıyla yönetilmeye çalışılmaktadır. Artık kriz dönemsel değildir, ya da toplumun bir kesimini etkilememektedir. Şimdi süreklileşmiş ve tüm toplumu içine çeker hal almıştır. Artık toplum tümüyle bunalımlıdır. Bu bakımdan hırsızlıktır, uyuşturucudur, fuhuştur, yani toplum karşıtı olan, toplumu dağıtan eğilimler bunalımın zirveleştiği eğilimler, olaylar, olgular haline gelmiştir. Gelinen aşamada zirveleşen bunalım etkenleri faşist sağ iktidarların malzemesi haline gelmektedir. Eğer sosyalistler, sol demokrat güçler güçlü değilse, kapitalizme bağımlı sömürge ülkelerde bu tür sağ eğilimlerin toplumu aldatması, çaresizlik ortamında psikolojik olarak bunalıma giren topluma kendilerini bir kurtuluş umudu olarak gösterip toplumu etrafında toparlama durumları da yaşanır. Bu yönüyle hem sağ faşist iktidarların gelişime, hem de devrimci demokratik sosyalist güçlerin gelişme imkanları bulunmaktadır. Önümüzdeki dönemde hem merkezlerde, hem kapitalizme bağımlı ülkelerde, yeni sömürge ülkelerde böyle bir siyasal mücadele ortaya çıkacaktır. Krizin ortaya çıkardığı sağ iktidarlara karşı krizi çözecek sol radikal devrimci güçlerin mücadele gerçeği daha fazla görülecektir.

Kapitalizme bağımlı olan bir Türkiye'nin sömürgesi olan Kürdistan'da ise durum daha da ağırdır. Kürdistan'da kapitalizmin, kapitalist sömürgeciliğin etkilerinin, sonuçlarının daha kapsamlı irdelenmesi gerekmektedir. Kapitalizmin, kapitalist sömürgeciliğin Kürdistan'da yarattığı sonuçlar çok çok ağırdır. Bu nedenle kapitalizmi Kürtler ve Kürtlük açısından soykırımcı bir sistem olarak değerlendirmek gerekmektedir. Kürdistan'da kapitalizmin soykırım yaratmaktan, Kürt'ü bitirmekten başka bir işlevi yoktur. Çünkü kapitalizmin en temel sorunu toplumu dağıtmaktır, toplumu ortadan kaldırmaktır. Toplumsal direnci bitirmektir. Bu ise Kürdistan'da soykırımcı sömürgeciliğe karşı toplumu dirençsiz bırakmak, toplumu tamamen soykırımı yaşar hale getirmektir. Bu açıdan kapitalizm Kürt düşmanıdır, kapitalizm Kürt soykırımcısıdır; kapitalist Kürt düşmanıdır biçiminde değerlendirmeler yapmak gerekmektedir. Şunu bir kere vurgulamak gerekir; Kürt bugüne kadar ayakta kalkmışsa, ilk toplumsallığın yaratıldığı, yani neolitik devrimin ilk yaşandığı coğrafyanın toplumu olması nedeniyledir. Toplumsallık Kürdistan'da çok derin yaşanmıştır. Aşiretler olarak, kabileler olarak tarih boyu toplumsallık derinliğine yaşanmıştır. Bu nedenle çok güçlü bir toplumsallık vardır. Bütün saldırılar toplumsallığın gücüyle kırılmıştır. Eğer Kürt tarih boyu sürekli saldırılar altında olan bir coğrafyada yaşamışsa, buna rağmen ayakta kalmışsa, bunun nedeni, toplumsallığın güçlü olmasındandır, toplum olarak çok güçlü olmasındandır. Kapitalizm ise şimdi Kürt'ün en temel güç kaynağını, bütün saldırılar karşısında ayakta tutan güç kaynağı olan toplumsallığı dağıtmaktadır. Kapitalizm toplum düşmanlığıdır. Toplum düşmanlığı ise Kürt düşmanlığıdır. Bu açıdan şimdi Kürdistan'a giren kapitalizm toplum dağıtma saldırısı yürütmektedir. Sömürgecilik bunu bilinçli yaratmaktadır. Kapitalizm doğal olarak toplum düşmanlığı olduğu gibi, Türk devleti de kapitalizmin karakterini bilerek toplum düşmanı kapitalizmi Kürdistan'a sokup Kürdistan halkının direncini kırmaya çalışmaktadır.

PKK kırk yıllık mücadelesiyle kapitalizmin Kürdistan'da toplumu dağıtmasının önüne geçmiştir. Kürt toplumsallığını korumuştur. PKK'nin Kürtlere en büyük hizmeti, Kürt toplumsallığının dağıtılma-

sına engel olmasıdır. Kürt toplumsallığını korumaya çalışmıştır. Şimdi soykırımcı sömürgecilik PKK'nin direnişinden dolayı dağıtamadığı toplumsallığı kapitalizmi Kürdistan'a yoğunlaştırıp derinleştirerek Kürt toplumunu dağıtıp, direncini kırıp soykırımı tamamlamak istemektedir. Bu yönüyle kapitalist modernitenin sömürge zihniyetinin ya da kapitalist sömürgeciliğin Kürdistan'da yarattığı ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel, psikolojik sorunların daha kapsamlı değerlendirilmesi gerekmektedir. Kapitalizmin bütün toplumlar açısından olumsuz etkisi vardır; bütün toplumlar kapitalizm altında baskı ve sömürü görmektedirler. Kapitalist sömürgecilik sömürü demektir. Bütün toplumlar için ağır sonuçları vardır; ama Kürtler için varlık sorunu yaratmaktadır. Varlığını tehdit eden bir sömürgecilik olmaktadır. Bu yönüyle de Kürdistan'da Kürt'ün var olma mücadelesinin bir yönüyle de kapitalizme karşı mücadele biçiminde olması gerekmektedir. Kapitalizme karşı mücadele içine girmeyen Kürtlük bitmiştir. Kürtlük kapitalizmle yaşayamaz. Kürtlüğün toplumsallığı dağıldığı an, Kürtlük Ortadoğu'da bitirilir. Bu gerçekliğin görülmesi gerekmektedir. Sorun, kapitalizm Kürdistan'a geldi, ekonomik sistemi dağıttı, ekonomik sömürü yaptı değildir. Ya da Kürdistan'daki ekonomik imkanların, ekonomik faaliyetlerin tümüyle Türkiye'deki sömürgeci sisteme, onlar üzerinden de uluslararası kapitalizm merkezlerine bağlı olduğunu söylemek çok yüzeysel bir yaklaşım olur. Türk sömürgeciliği Kürdistan'da ekonomiyi böyle sömürüyor; şöyle talan ediyor demek Kürdistan'da soykırımcı sömürgeciliğin yarattığı sonuçlara yüzeysel yaklaşmak olur; basit yaklaşmak olur. Dünyadaki herhangi bir sömürge ülkedeki sonuçlar çerçevesinde genel bir değerlendirme olur. Bu, Kürdistan'da uygulanan soykırımcı sömürgeciliği gizleyen, o gerçekliğin yeterince görülmesini engelleyen bir durum yaratır. Kürdistan'da durum farklıdır. Kapitalist modernitenin sömürge zihniyetinin Kürdistan'da yarattığı sonuç tamamen soykırımcılıktır, Kürt'ün diliyle, kültürüyle, kimliğiyle bitirilmesidir; Kürt'ün soykırımcı sömürgecilik karşısında dirençsiz bırakılmasıdır. Kürdistan'da sadece sömürgecilik yoktur; Kürdistan'daki sömürgecilik soykırımcılıkla birliktedir. Soykırım vardır, soykırımcı sömürgecilik vardır.

Bu açıdan Kürdistan'a giren kapitalizmi, kapitalist moderniteyi daha farklı biçimde değerlendirmek gerekiyor. Sadece ekonomik yaklaşımlar çerçevesindeki değerlendirmeler çok yüzeysel kalır. Hatta kapitalizmin gelişmesini Kürdistan'da olumlu gören tarihi bir yanılgı, gaflet durumu bile ortaya çıkarır. Kapitalizm Kürdistan'a giriyor, yollar yapılıyor, binalar yapılıyor, şöyle tüketim imkanları ortaya çıkıyor gibi kendini kandıran, daha doğrusu soykırımcılığı öven, kendisini soykırımcılığa yatıran bir yaklaşım gösterilir. Nitekim Kürdistan'daki kapitalizmden nemalanan orta sınıf kapitalizmin Kürt'ü bitirdiği gerçeğinin farkında olmayarak kapitalizmin savunucu olmaktadır. Bu yönüyle Kürt soykırımının uzantısı, parçası haline gelmektedir. Çünkü kapitalizmin Kürdistan'da yarattığı toplumu dağıtma gerçeğini, bunun yarattığı soykırım gerçeğini, kimliğini, dilini, kültürünü bitirme gerçeğini görmediği takdirde kapitalizm olumlu olarak görülür. Nitekim 1970'lerde Kürdistan'da kapitalizmin gelişimini neredeyse olumlayan Kürtlük adına çıkmış hareketler vardı. Bunlar büyük bir gafleti yaşıyorlardı. PKK belki o gün kapitalizmin bu soykırımcı karakterini bu kadar derinlikli söyleyemiyordu, ama kapitalizmin Kürdistan'da ilerici olmadığını söylüyor ve kapitalizm karşıtlığını o zaman da açıkça ortaya koyuyordu. Bu yönüyle kapitalist modernitenin, sömürge zihniyetinin toplumlarda yarattığı etkileri değerlendirirken, bunun Kürdistan'daki soykırımcı sömürgecilikle daha farklı bir boyut kazandığını görmek gerekiyor. Yoksa kapitalist modernist zihniyetin sömürgelerde yarattığı sonuçların benzer bir iz düşümü olarak Kürdistan'daki sorunları ele almak ve diğer ülkelerde yapılan çerçevede değerlendirmek çok tarihi yanılgılara götürür. Hatta bilmeyerek ihanetin taşıyıcısı haline gelinir.

SÖMÜRGECİLİĞİN KADIN ÜZERİNDE YARATTIĞI YIKIM VE RADİKAL ÇÖZÜM YOLU

İnsanlık tarihin de sömürgeciliğin gelişimi kadının köleleştirilmesi ile başlar. Sömürgecilik tarihinin ana kökü, zihniyeti erkeğin, kadın üzerinde egemenlik fikrinden ve uygulamalarından gelmektedir. Erkeğin kadını köleleştirmek için kullandığı yol ve yöntemler daha sonra halklar üzerinde geliştirilen sömürgecilik tiplerinin ana esin kaynağı olmuştur. Dolayısı ile sömürgeciliği çözümlemek erkeğin kadın üzerinde ki uygulamalarını anlamakla mümkündür. Halkların sömürge haline getirilmesi, kadınlarını sömürge haline getirilmesi ile bire bir ilişkili ve benzerdir.

Sömürge halkların kadınları ise hem cins hem de ulusal kimlik anlamında katmerli, geniş ölçekli bir kölelik zinciri içerisin de yaşamak zorunda bırakılmışlardır. Bu açıdan beş bin yıllık erkek egemen sistem tanımlaması bile yaşanan durumların anlaşılması için yetmez. Cins olarak köleleşmenin yanında halk olarak da sömürüyü yaşama kadınlar açısından ruhsal, bedensel yaşamın tüm alanlarında çok ağır, kahırlı, acılı, biyolojik olarak varlığını sürdürme sınırında yüz yüze kalma demektir. Biyolojik olarak varlığını sürdürme ise yaşamın anlam yitimine uğraması demektir. Kadınların kendini yakması, kadın intiharları, evden kaçışların tümü erkek egemen sistemin yarattığı anlam yitiminin sonuçları olmaktadır. Sömürge halkların kadınları, insan olmanın tüm vasıflarından soyutlanarak egemen sistemin krizleri ile yaşamlarını sürdürmek zorunda bırakılıyor. Bu açılardan bakıldığın da tüm dünya savaşlarını onlarca kez aşan bir şiddet, işgal, istila politikalarının kadın cinsine, bedenine, ruhuna karşı uygulandığı herkesin kabul ettiği bir durum olmaktadır. Buna karşılık kadınlar da hep bir direniş içinde olmuşlardır. Hem insanının toplumsallaşmasında öncülük yaptıklarından hem de biyolojik olarak analık rollerinden dolayı köleleşmeyi, sömürgeleştirilmeyi asla kabul etmemişlerdir.

Günümüz de birçok arkeolojik, bilimsel araştırmalar, buluntular, tarihsel eserler M.Ö 2000 yıllarına kadar dahi şiddetli kadın- Erkek çatışmalarının yaşandığını tespit etmektedir. Sümer uygarlığında ki Gılgamış destanın da bile bunun izlerine rastlamaktayız. Erkek egemen sistem baskı, zor, şiddet, yalanlarla kadına karşı büyük savaşlar açarak kadının elinde ki tüm değerlere el koyarak şimdiki konumuna geldi. Kadının elinde ki tüm öz savunma araçları, ekonomik imkânlar, karar süreçlerine katılma mekanizmaları ortadan kaldırıldı. Kadınlar güçsüz ve zayıf düşürüldüler. Buna karşılık kadınlar kadın kültürünü, toplumsallaşma kültürünü er-

kek mantığının fazla anlayamayacağı bir tarzda, çeşitli yöntemlerle, nesilden nesile sürekli direniş ve özgürlük ruhunu koruyarak yaşadılar. Bu nedenle de günümüz de bile kapitalist modernist sistemin tüm gücü erkeğin eline vermesi, kendini güçlü gösterme konusunda ki manipüle edici, abartılı yaklaşımlarına rağmen kadınlar ilk fırsat bulduklarında, kendilerini savunma, yaşatma olanaklarını yakaladıkların da erkek egemen sistemin yaşam tarzına başkaldırmayı elden bırakmazlar. Bu açıdan şunu hep bilmek ve vurgulamak gerekir ki kadınların yaşam duyargaları hem gelişkindir ve hem de sürekli bir direniş içeresindedir. İnsanlık, kapitalist modernitenin doğayı, toplumu yok edici politikalarına karşı her şeye rağmen direniyorsa bunda kadınların direnişinin çok önemli bir öncülüğü ve rolü vardır.

Kadına yönelik sömürgeci politikaların ve buna karşılık gelişen direnişlerin özgürlükçü akademik, bilimsel dünya da bile hep son sıralarda yer alması yine sosyalist, ulusal, demokratik mücadeleler için de kadın özgürlük sorunlarının yeterince değerlendirilmemesi, gündem yapılmaması da ataerkil bakış açısının etkisi ile açıklamak mümkündür. Sömürgecilik, sömürülen halkların kadınlarına yapılanlar konusunda çok yetersiz bir aydınlanma içindeyiz. Elbette ki hiç kimseden beklentili olmadan kadının sömürge statüsünü daha derinlikli ortaya çıkarmak, gündemleştirmek ve bunun mücadelesini yürütmek en fazla da aydınlanmış, özgürlük amaçlarında örgütlenmiş kadınların görevi olmaktadır. Kadın örgütlenmeleri, kadın hareketleri geliştikçe kadının sömürge statüsü de ayrıntılı ortaya çıkmaktadır.

Sömürgeciliğin, emperyalizmin, kolonyalistimin yaratıcıları erkeklerdir. Sümer rahip devletinden bu yana çok yönlü egemenlikli inşa faaliyetini, ideolojik faaliyetleri erkek hegemonyasının arttırılması için yürütülmüştür. Rahipler, şamanlar; kendi egemenliklerinin, çıkar faaliyetlerinin, savaşın meşru ve haklı gösterilmesi çalışmalarını olağan üstü bir çaba ile gerçekleştirip toplumu peşlerinden sürüklemişlerdir. Savaşlarla kurumlaşmalarını geliştirmişlerdir. İlk çağlardan günümüze değin savaşları planlayanlar, yürütenler hep erkekler olmuştur. Tüm savaşlara erkekler öncülük etmiştir. Tarihte devlet ve iktidar aygıtlarının bulunması ve geliştirilmesi bir avuç şaman- komutan- yönetici erkek tekeli tarafından geliştirilmiştir. Bu egemen erkek tekeli yarattığı yaşam modeli ile kendisi bin kez kazanırken toplumda ki erkeklere de kadın köleliğini meşrulaştırarak toplumu bu temelde köleleştirmiştir. Önderliğimiz "Ben bu çağın erkeği olmadım" derken. Kadınlarla kölelik tarzıyla ilişkilenmeyi ret edişini kast etmektedir. Önderliğimiz sömürgeciliğin yarattığı yaşam tarzını, ilişkilenme tarzını asla kabul etmemiş ret etmiştir. Sömürgeci politikaları kendi yaşamında boşa çıkarmıştır. Bütün yaşam ülkenin, toplumun, kadınların özgürlüğüne göre yeniden düzenlenmiştir.

Kapitalist modernist sistemin tarihsel oluşum dinamiklerine bakıldığında kadının sömürge statükosu içinde tutulmasının kendi içerisinde devasa bir tarihi, bunun köleleştiren yaşam anlayışı vardır. Temel amacı daha fazla toprak, doğa ve insan kaynaklarını elde etme olan sömürgeci mantık; en vahşi, insanlık dışı yöntemleri uygulamaktan geri durmamıştır. Erkeğin doymak bilmeyen kar elde etme hırsıyla süregelen saldırılarında kadınların ganimet olarak görülmesi, köleleştirilerek esir alınması aynı zaman da o halkın sömürü altına alınması anlamına gelmekteydi. Sömürge savaşlarında erkekler katledilir. Ya da köle olarak kullanırlar. Ancak Sömürge edilmiş halkların kadınlarına karşı geliştirilen uygulamaları biri bin tanesini aratacak şekildedir. Köleleştirilen halkların kadınları esir edilir, tecavüze uğrar. Asla tanımadıkları, düşmanları olan erkeklerin çocuklarını dünyaya getirir. Yabancı sömürgen bir halkın döl fabrikası haline gelirler. Hiç tanımadıkları mekânlara, alanlara götürülürler. Yabancı bir dünya içinde kör, sağır, dilsiz yaşamak zorunda bırakılırlar. Ya da kendi vatanlarında yabancı erkeklerin saldırısı altında kendi kültürlerine, dillerine, dinlerini inkârı ilericilik, gelişmişlik adı altında zor, baskı, tecavüz yöntemleri ile zorla

yaşamak ve yaşatmak zorunda bırakılırlar. Büyük bir kişilik kayboluşu yaşanır. Yanı sıra ucuz iş gücü temelinde kullanılırlar. Sömürgecilik savaşlardan kaçmayı başaranlar ise eşlerini, babalarını, kardeşlerini, çocuklarını kaybetme ile yüz yüze kalıp aç, susuz, evsiz, barksız, yurtsuz kalırlar.

Kürt Halkının tarihi, Kürt kadınlarının burada ki durumu sömürgeciliğin işleme tarzı ve anlamı farklılaşmaktadır. Mekansal ve zamansal olgular burada çok güçlü değerlendirilmelidir. İnsanlık hakikatleri bu hakikatlerin kapitalist modernite tarafından ne denli ayaklar altına alındığını en fazla da Kürdistan ve Mezopotamya'da kadın tarihine bakarak çok yalın bir şekilde anlayabiliriz.

İnsanlık Kürdistan da kadınların öncülüğünde toplumsallaşma yaşadı. İnsan burada insan oldu. Bu coğrafya tüm insanlığın doğuşuna kadınlar öncülüğünde beşiklik etti. Yarattıkları ile insanlığın cenneti olarak adlandırıldı. Toplumsal yaşamın kolaylaştırılmasında ilk icatların, buluşların yani ilk ateşin, hamurun, hayvanları evcilleştirmenin, tarımı geliştirmenin, ilk kap- kacak bulunuşunun ve daha birçok ilkin bulunmasın da bu topraklar da yaşayan insanlar öncülük ettiler. Yaşamın, coğrafyanın zor koşulları kadın- erkek arasında işbölümüne dayalı bir eşitlik ve özgürlük ilkesi ile aşılabiliyordu. Kadın özgürlüğünü kendisi için ilke edinmiş toplumsal yapı yaratıcılık, üretkenlik temelinde bereketleniyordu. Coğrafyanın zenginliği, insanların gelişkinliği ve güzelliği, Kürt kadınlarının yaşam da ki etkili rolü bu toprakları çekici kılmaktaydı. Bu nedenle Kürdistan sürekli olarak çevreden işgal ve istila seferlerine hep maruz kaldı. İnsanlık bu seferleri analarına ihanet temelinde gerçekleştirmiş oluyordu. Buna karşı meşru savunma savaşımı görkemli Kürdistan coğrafyasına dayanılarak yapıldı. Kürdistan zenginliğini ele geçirmek için büyük bir kıskançlık, hırçınlık ile Kürdista n coğrafyalarına yapılan bu saldırılar geriye püskürtüldü. Kaldıklarında ise Kürt kültürünün, dilinin gelişkinliği nedeni ile eridiler. Kürtlerin dil ve kültürlerini öğrenip yaşam tarzlarını tabi oldular. Kürt kadınları sömürgeciliğe karşı yürütülen meşru savaşlarda erkeklerle birlikte yerlerini aldılar. Toplumun cesaret, fedakârlık, doğruluk, direniş ve özgürlük kaynakları olarak sürekli rol oynadılar. Kadınlar adsız kahramanlar olarak Kürt direniş tarihinde sürekli yer almışlardır.

Kürt kadınları, erkeğin sömürgecilikle işbirliği ve ihanet içerisine girmesine karşılık tarihsel Kürt değerlerini kendi kişiliklerinde, kültürlerinde, dillerinde yaşatmayı da başarmışlardır Sömürgecilikle işbirliği yapan erkek ise hem halkına hem de özün de kadınlarına ihanet etmiş oluyordu. Bu açıdan özgürlük mücadelemiz çok boyutludur. Dünyanın hiçbir halkında Kürt halkın da olduğu kadar ülke özgürlüğü ve kadın özgürlüğü bu denli iç içe geçmemiştir. Kürtlerin anaerkil kültürün yaratıcısı olan bir halk olması özgürlük ateşinin gür yanmasını beraberinde getirmektedir. Dolayısı ile burada kadın özgürlüğü, halkın özgürlüğü kavramları çok farklılaşır. Halkların birliğine, kadınların özgürlüğüne, toplumsal özgürlüğe doğru giderek güçlü bir ilerleyiş yaşanır. Özgürlük mücadelemiz birleşik, bütünlüklü olduğu kadar son derece evrensel bir karaktere sahiptir. Sömürgecilik kavramı da burada farklı olduğu gibi Özgürlük, özgürleşme, mücadele tüm kavramları da farklı, evrensel bir niteliğe bürünmektedir. Mücadelemizin evrensel karakteri bu nedenledir. Ortadoğu'yu Dünyayı mücadelemizle etkileme, belirlemekteyiz.

Kürdistan Tarihin de halkımızın kurtuluşu ile insanlık kurtuluşunun iç içe yaşandığını Önder APO, PKK'nin mücadelesi ile birlikte anlaşıldı. 20. Yüzyıl başlangıcı ile Kürtlere karşı uluslararası güçler çok kapsamlı soykırım politikaları uyguladılar. Bu yüzyılda Kapitalist sistem, ulus-devlet projesi ile paylaşım savaşlarını, kirli ittifaklarla Kürdistanı parçalama siyasetini kapsamlı yürüttü. Katliam politikaları peyderpey yürürlüğe girdi. Kürt halkına karşı önceki yüzyıllardan çok daha fazla ağırlaştırılmış bir savaş yürütüldü. Kürt kimliği, dili, vatanı büyük bir inkâr, imha asimilasyon politikasına dâhil edildi. Kürdistan'nın en büyük ve nüfusu en faz-

la olan parçası derin bir sömürgeleştirme politikası içine alındı. Buna karşı Kürt halkı Botan, Amed, Serhat, Dersim yörelerinde büyük direnişlerle karşılık verdi. En son 1938 yılında Kürt halkına karşı Türk devlet güçlerinin Dersim de ki soykırım operasyonları, Dersim Tertelesi Kürtlere, kadınlara yapılan zulmü, katliamı ve soykırımları anlamak açısından çok önemlidir.

Dersim 20. Yüzyıla kadar özerkliğini savaşkanlığı, direngenliği ve coğrafyasının çok korunaklı olmasından dolayı koruyabilmişti. Alevi-Kızılbaş inancına göre yaşaması nedeniyle Ezîdiliğe benzer bir biçim de kadınların eşit ve özgürlüğe yakın konumları, doğayı dost gören ve kutsayan bir yaşam tarzları vardı. Bu özellikleri ile de Kürtlüğün özünü 1937-1938 yıllarına kadar kendi gelenek ve göreneklerine göre çok güçlü koruyan özelliklere sahipti. Dersimli kadınlar tüm bu direnişler içerisinde açık sözlülükleri, cesareti ve yaşamı yaratma gücü ile başat bir rol oynamaktaydılar. Dersim katliamı Kürtlerin en çok direndiği bir bölge olması itibarıyla emsal teşkil etmekteydi. Bu nedenle TC buradan köklü bir sonuç almak istiyordu. Dersim de Kürtlüğün bitirilmesi ile Kürt sorunun da ortadan kaldırılacağına inanılmaktaydı. Dersimin Türkleştirilmesi, kendi din, kültürel değerlerinden uzaklaştırılması ile Kürt sorunun bir daha asla canlanamayacağını düşünüyorlardı. Bu nedenle Kürdistan'nın sömürgeleştirilmesi tarihin de fiziki katliamların yanında beyaz katliamın en fazla yürürlüğe koyulduğu alan Dersim olmuştur. Uçaklarla bombalanmış ve gaz bombaları ilk kez buralarda kullanılmıştır.

Dersim katliamı esnasında ve sonrasında Kürdistan'nın hiçbir bölgesinde rastlanmayacak bir şekilde kadınlara yönelik çok acımasız, vahşi, kolonyalist bir politika izlenmiştir. Kadınlar burada bir ganimet olarak ele alınmıştır. İsyan esnasında binlerce Kürt kadını Türk askerlerinin eline geçmemek için kayalıklardan kendini atmış, Munzur nehrine kendini bırakarak ölümü seçmiştir. Burada Kürt kadınlarının sömürgeciliğe asla teslim olmayan direnişçi ruhu görülür. Yine esir edilen kadınlara ve genç kızlara Türk askerlerinin el koyması, köleleştirmesi ise çok daha vahşicedir.

Bu durum 2014 yılında DAİŞ'in gerçekleştirdiği kadın katliamı ile bire bir benzemektedir. Dersimli kadınlar, ele geçirilen küçük kızlar askerlerin, generallerin evlerine hizmetçi, köle olarak alındılar. Türk egemen kültür içinde büyütüldüler. Türk asker ve subayları tarafından tecavüze uğradılar. Kullanıldılar. Ailelerinden ve çevrelerinden köklerinden koparıldılar. Başka bir kültür içinde eritildiler. "Dersimin kayıp kızları" adlı kitapta yaşananlar ayrıntılı, somut anlatılmaktadır. Bu kitap ile Dersim kadınları üzerinde ki sömürgeci, soykırım politikaları son derece açıklayıcı tarzda tüm Dünya ve Türkiye kamuoyuna açıklanmıştır. Dersim kadınlarının şahsında Sömürgecilik Kürtlük, Alevilik, kadınlık değerlerini tümüyle bitirmeye çalışmıştır. Soykırımdan sağ kurtulanların bir kısmını büyük bir korku cenderesi için de tutarak teslim almaya çalışmışladır. Diğer kısmını da Türkiye'nin asimilasyon ve inkâr yasaları içerisin de çeşitli şehirlere sürgün olarak yollamışlardır. Kürtçe tamamı ile yasaklanmış, Türkçe öğrenmeye zorlanmışlardır. Asıl kültürlerinden tarihlerinden tamamı ile koparılmak istenmişlerdir.

Soykırım savaşlarından sonra sömürgeci politikalar Dersim şehrinde yürürlüğe konuldu. Dersim halen de bu sömürgecilik kanunları, olağan üstü uygulamalarla yönetilmektedir. 1938 Katliamı sonrası başta genç kızlar olmak üzere toplumun tümüne çok özel bir asimilasyon ve inkâr politikası uygulandı. Türkçe dili öğretme kampanyaları başlatıldı. Kız okulları, yatılı

Erkeğin kadını köleleştirmek için kullandığı yol ve yöntemler daha sonra halklar üzerinde geliştirilen sömürgecilik tiplerinin ana esin kaynağı olmuştur.

okullar açılarak bu kızların bütünü ile Türkleştirilmesi politikaları uygulandı. Türkleşme çağdaşlaşma, ilericilik olarak bölge insanına gösterildi. Sömürgecilik tüm kurumları ile kendisini toplumsal yaşam içerisinde inşa etmenin çalışmalarını yürüttü. Kürdistan içerisinde kendi kültürüne, diline, kimliğine en bağlı toplum tersine çevrilerek asimilasyon, inkâr politikaları ile kendisinden uzaklaştırıldı. Kendisine yabancılaştırıldı. Dersim kadınları üzerinden uygulanan bu politika sömürgeci mantığı çok açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Türk devletinde ki sömürgeci mantık hiçbir ahlaki-vicdani kural tanımadan, en insanlık dışı, vahşi uygulamalarını Kürdistan da, Dersim de gerçekleştirdi.

Kendi ülkesinden göçertilmenin kadın üzerindeki tahribatları çok yönlüdür. Köyünden çevresinden uzaklaştırılan Kürt ailesi, kadınları yalnızlaştırılır. Erkek devletle çeşitli biçimlerde tanışır. İşyerleri, karakollar, hasta haneler, okullar her yer yabancıdır. Toplumsal cinsiyetçilikle derinlikli tanışma buralarda yaşanır. Erkek kadına, kadın erkeğe bu politikalar sonucu yabancılaştırılır. Erkek tüm zorlanmalarını, şehirle uyumsuzluklarını, parasızlığı, işsizliği kadınlardan ve çocuklardan çıkarmaya çalışır. Kadına şiddet en fazla da şehirlerde yaşanmaktadır. . Kadın köleliği ve erkeğin egemenliği yine en fazla şehirlerde geliştirilir. Metropoller ve şehirler sömürgeciliğin üretim merkezleridir. Sömürgen zihniyet kadınları küçük, zayıf görür. Kürtlüğü dıştalar, ötekileştirir. Sömürgeci yaşam modelleri kadınların ulusal giyimlerine, dillerine, yaşam tarzlarına çeşitli biçimlerde müdahale eder. Anaların kendi çocuklarına Kürtçe seslenememesi, Kürtçe ad koyamaması, Kürtçe okullarda okutamaması, Kürt gelenek ve göreneklerine göre büyütememesi de sömürgeciliğin ağır asimilasyon politikalarına bağlı olarak halen yürürlüktedir. Sömürgeci mantık en çok da kadınları kendi egemen yaşam tarzı içinde eritmeye, kendine benzetmeye çalışmaktadır. Yine son yıllar da özgürlük mücadelemize karşı Kürt kadınlarının fuhuşa ve uyuşturucuya bulaştırılmaları, bunların yaygınlaştırılması, kadınların kişiliksizleştirilmesi, direnme güçlerinin ortadan kaldırılması için gerçekleştirilen sömürgeci politikalardan kaynağını almaktadır. Sömürgeci mantıkta kadının sömüren ulusa bütünüyle benzeştirilmesi ve sömürgeci ulusun bir üyesi haline getirilmesi çalışması halen de çok özel bir şekilde yürütülmektedir.

Aynı soykırımcı mantık 2014 yılı itibarı ile DAİŞ'in Şengal'e yönelik katliamın da tekrarlandı. DAİŞ eğer Şengal'i ele geçirebilse idi. Tüm Şengal kadınlarına ve çocuklarına Dersim de uygulanan sömürgeci politikaların daha da ağırlaştırılmış bir şeklini uygulayacaktı. PKK gerillalarının direnişi sayesinde varlıklarını koruyabildiler. DAİŞ'in asıl amacı insanlık tarihinin en eski kök kültürünü ortadan kaldırmaktı. DAİŞ saldırıları sonrasın da 3000 den fazla kadın

Cins olarak köleleşmenin yanında halk olarak da sömürüyü yaşama kadınlar açısından ruhsal, bedensel yaşamın tüm alanlarında çok ağır, kahırlı, acılı, biyolojik olarak varlığını sürdürme sınırında yüz yüze kalma demektir. Biyolojik olarak varlığını sürdürme ise yaşamın anlam yitimine uğraması demektir. Kadınların kendini yakması, kadın intiharları, evden kaçışların tümü erkek egemen sistemin yarattığı anlam yitiminin sonuçları olmaktadır.

ganimet olarak kaçırıldı. En vahşi insanlık dışı uygulamalara maruz kaldılar. Şengal kadınlarının yaşadığı vahşet aslında beş bin yıllık erkek egemen sistemin en çıplak, maskesiz yüzünü ortaya koymaktadır.

Sömürgeciliğin kadınlara yönelik fiziki katliamlarının tam sonuca ulaşması için Kürtlerin, kadınların yaşam koşullarını daha da ağırlaştırma en temel yöntem olarak yürürlüğe konulmuştur. Okullar çocuklar için tam bir işkenceye dönüştürülmekte, Kürt dili horlanmakta, küçük görülmektedir. İş, okul, sağlık yaşamın her tüm zorlanmaların tüm acısını kadından çıkarmaktadır. Yaşamsal tüm krizler aile içi şiddet, namus cinayetleri, kadın ile erkeğin birbirine yabancılaşması, erkeğin şehir yaşamına alışması ile birlikte kadına karşı geliştirdiği saygısızlık, sevgisizlik, sömürgeci yaşamın insan benliklerinde yaşattığı parçalanmaların tümü kadın yaşamlarına derinlemesine sızmaktadır.

Dincilik, milliyetçilik, cinsiyetçilik, Bilimcilik zehirlerinin tümü en başta kadınları, aileyi zehirlemektedir. Kadın bedeni üzerinde ki yağmalama siyaseti ülke

tüm dünya savaşlarını onlarca kez aşan bir şiddet, işgal, istila politikalarının kadın cinsine, bedenine, ruhuna karşı uygulandığı herkesin kabul ettiği bir durum olmaktadır. Buna karşılık kadınlar da hep bir direniş içinde olmuşlardır. Hem insanının toplumsallaşmasında öncülük yaptıklarından hem de biyolojik olarak analık rollerinden dolayı köleleşmeyi, sömürgeleştirilmeyi asla kabul etmemişlerdir.

alanın da Türk olmak, şehir toplumuna benzemek, aslını unutmak bir modernlik özelliği olarak lanse edilmektedir. Halka eğitim ve sağlık alanlarında hizmet sunmayarak, sunulduğunda ise Türkleştirme politikaları ile birlikte bunu yapmak tam bir toplum kırım, kadın kırım politikasını yaşamak ve yaşatmaktadır. Kadınlar bu sömürgeci yaşamın en kahırlı yanını çekmeye mecbur edilmektedir.

Örneğin; özgürlük mücadelemizin gelişimi ile birlikte Ağrı başta olmak üzere bu bölgelerde ki kızların küçük yaşlar da çeşitli Türk illerinde yaşlı erkeklerle evlendirilmesi, Kürdistan'dan başka illere traktörlerle tıka basa doldurularak pamuk işçiliğine götürülmesi, yollarda gelişen kazalar, ucuz işçi olarak kullanılmaları, gittikleri yerlerde taciz ve tecavüzlere maruz kalmaları da sömürgeci politikaların bir sonucudur. Kürt erkekleri de başta da belirttiğimiz gibi kendi işsizliğinin, yabancılaşmasının, devletle zorla işbirlikçi konuma getirilmesinin, topraklarının yağmalanması siyasetine benzemektedir. kadının yaşam biçimini düzenleme, kürtaj yasakları, kaç çocuk doğuracağına kadar devlet adamlarının yaptıkları konuşmalar, işsizlik, sağlık ve eğitim imkânlarına kavuşamama, devletin kadını eve kapatma ya da evsiz bırakma yaklaşımlarının tümü kadını teslim almaya dönük geliştirilen sömürgeci politikaların bir sonucudur. Yine devletin basın- medya kuruluşları ile sürekli kadın yaşamlarını biçimlendirmeye çalışması, evlendirme programları, boş işlerle sürekli uğraştırılması da bu sömürgeci politikaların günlük yansımaları olmaktadır.

Bu temel de sömürgecilik kadın bedenleri, yaşamları üzerinden tüm topluma karşı büyük bir savaş içerisindedir. Bu politikaların tümü erkek egemen düşünce ve yaşam biçimlerinin kadına kabul ettirilmesi amaçlıdır. Sömürgeciliğin yaşam tarzı erkek egemen politikalar temelinde kadın kişiliğine ve yaşamına sindirilmekte, köleliğin içselleştirilmesi

sağlanmaktadır. Günümüzde devletçi ve iktidarcı erkek egemen sistem toplum ve bireylerin üzerinde bu temelde kapsamlı bir tahakküm kurmuştur. Bu tahakküm sadece fiziki olarak geliştirilen bir tahakküm değildir. Kapitalist modernite kendi çıkarlarına denk düşecek şekilde bir yaşam tarzını insanlara kabul ettirmiştir. Derin egemenlik ve kölelik yaşam modeli her ana, dakikaya sızmıştır. Bu anlam da zihniyette kurtuluş, yenilenme olmadan, fiziki kurtuluş kesinlikle olamaz. Özgürlük zihniyeti ile donamış kadınların, halkların örgütlü mücadelesi ile ancak yol alınabilir. Yeniden diriliş, canlanma gelişebilir.

Kadınlar özgürlük potansiyellerini, başkaldırı güçlerini bir biçim de çok zorlansalar da kendi içlerinde korumayı başarmışlardır. Doğru bir özgürlük ideolojisi, örgütlülüğü ile buluştuklarında hızlı bir şekilde uyanışa geçerler. Erkeklere göre dan rahat etmez. Toplumu, kadınları ötekileştirerek, dışlayarak, değersizleştirerek, bir meta haline getirerek kendine ait kılar. Mülkleştirir. Kadınları, kadınların şahsında tüm toplumu kendi mülkü kılarak devlet ve erkek hegemonyasını geliştirir.

Sömürgeciliğe karşı radikal özgürlük çıkışı özgürlük düşünceleri ile örgütlenme, öz savunmanın geliştirilmesi ile mümkündür. Kürdistan da sömürgeciliğe karşı Rêber APO ile birlikte büyük bir çıkış yaşanmıştır. Çağdaş özgürlükçü düşünceler çerçevesinde PKK kurulmuştur. Önder APO'nun yaşam ve mücadele felsefesinde kadın özgürlüğünün başat bir yer alması ve her şeyden önce bunu uygulama ustalığı Kürt toplumunun, Kürt kadınlarının tarihsel gerçekleri ile buluşması sağlanmıştır. Bir toplum kendi tarihsel gerçeklikleri ile buluştuğunda doğru bir özgürlük ideolojisi, program, örgüt

Kadına yönelik sömürgeci politikaların ve buna karşılık gelişen direnişlerin özgürlükçü akademik, bilimsel dünya da bile hep son sıralarda yer alması yine sosyalist, ulusal, demokratik mücadeleler için de kadın özgürlük sorunlarının yeterince değerlendirilmemesi, gündem yapılmaması da ataerkil bakış açısının etkisi ile açıklamak mümkündür.

kendi öz kültür, dillerini koruma oranları, yurtseverlikleri daha fazladır. Ev içinde kalmaları nedeniyle devlet işbirlikçiliğine de fazla bulaşmamışlardır. Kadınlar kendi kültür ve geleneklerine, toprağa daha fazla bağlı olduklarından özgürlük bilinci ile buluştuklarında çıkışları güçlü olmaktadır.

Sömürgecilik politikalarından kurtuluş özgürlük çıkışı için devletten, egemen erkekten sömürgecilik yaşam tarzından kopuş yaşanabilmelidir. Sömürgeciliğin mantığında halkların, kadınların kendi özgün, özerk örgütlenmeleri, öz savunmalarının, kişiliklerinin yıkımı söz konusudur. Toplumun, kadınların her yönü ile kendilerine teslim olmasını isterler. Sömürgecilik halkları, erkek ise kadını kendi düşünce ve yaşam tarzında eritip tam teslim alma- yaratıldığında yeniden canlanma, yaratılış gerçekleşmektedir. Büyük bir özgürlük yürüyüşü ve çıkışı bu temel de mümkün olabilmektedir. Kürt kadınları Rêber APO'nun özgürlük felsefesi ile buluşup örgütlenince başarılı bir yürüyüşün sahibi olabildiler. Sömürgeci politikalar da bu mücadele ile birlikte giderek etkisini yitirdi. Kadınlar ve halkta toparlanma, özgüven olgusu gelişti. Kadınlar da, halklar da sömürgeci politikaların aşılması ancak yüksek bir mücadele iradesinin yakalanması ile mümkün olabildi. Sömürgecilik altında kalan bir toplum, kadınlar katliam yaralarını ancak direniş ve özgürlük temelin de çalışarak, meşru savunmalarını geliştirerek bu etkileri aşabilirler.

Özgürlük düşünceleri temelinde ör-

gütlülük, öz savunma olmadan onurlu bir yaşamın yolları açılamaz. İnsanlık ailesinde kimliksiz, dilsiz, yurtsuz bir şekilde varlığını sürdürmek yaşayan ölüler gibi olmak demektir. Kör, sağır, dilsiz bir yaşama yaşam denilemez. Aileleri katliamdan, soykırımdan geçirilmiş bir halkın insanları, kadınları normal bir yaşamı asla sürdüremez. Bu açıdan sömürgeciliğe karşı başkaldırmadan onurlu bir yaşam, aile, okul vb hiçbir şey yapılamaz. Sömürgeciliğe karşı başkaldırmak direnmek en meşru bir haktır. Kürt kadınları bu anlamıyla çok tarihsel bir zaman ve mekânda halka, özgürlük mücadelesine öncülük yapmaktadırlar. Kadın sisteminin geliştirilmesi temelinde yeni bir toplumsal sistem oluşturularak sömürgeci yaşam tarzı aşmaktayız. Dikkat edilirse Dünya da kadın özgürlüğü ve ulusal kimlik haklarını kazanma üzerinden mücadele eden en örgütlü kadın hareketi Kürt kadın hareketidir. Dünya da kadınlar olarak en güçlü öz savuma gerilla gücü olarak Kürt kadınları tarafından oluşturulmuştur. Eş başkanlık ve eşit temsiliyet Kürt özgürlük hareketinde yaşam bulmuştur. Jineoloji temelli büyük bir ideolojik açılımı yaşamaktayız.

Kürt kadınlarının özgürlük mücadelesine karşı özellikle 1990 yılları ile birlikte gelişen TC devlet politikaları da bütünüyle sömürgeci politikaların bir devamı niteliğindedir. Kürdistan da ajanlaştırma, fuhuş, kadına karşı şiddet, namus olayları da tümüyle bu politikalarla bağlantılıdır. Ayrıca son iki yılda öz yönetim direnişlerinde kadın gerillalara karşı geliştirilen vahşi uygulamalar, Kürt kadın siyasetçilerinin, parlementerlerin, anaların, belediye başkanlarının, özgürlük temelli mücadele yürüten herkesin tutuklanması, zindana konulması, zindanlarda kadın tutsaklara yönelik geliştirilen uygulamaların tümü de Türk devletinin sömürgeci politikalarının bir sonucudur. Ancak kadınlar bir kez özgürlüğün nefesini solumuşlardır. Artık geriye dönüşü yaşamazlar.

Bu anlam da sömürgeciliğin geliştirdiği ulus- devlet yapılanmalarına karşı kadınlar öncülüğünde demokratik ulus yapılanmalarını geliştirmek hayati önem taşımaktadır. Beş bin yıllık erkek egemen sisteme karşı yaşamın tüm boyutlarında alternatifi yaratmaktayız. Ancak bu yapılırken kadınların özgün, özerk yapılar içinde öncelikle örgütlenmesi, özgürlük bilinci ile donanması, özgürlüğe alışması gerekmektedir. Kadınların özgün, özerk örgütlülükleri gelişip derinleşmeden demokratik ulusa da öncülük yapmaları beklenemez.

Kadınlar kendi içinde özerk örgütlenmeyi geliştirerek yaşamın tüm alanlarında öncülük yapmalıdırlar. Kadınlar cins bilinci, örgütlülüğü, mücadelesini geliştirmeden asla özgür olamazlar. Halklarında hakiki kurtuluşları kadın özgürlüğünün başarısında gizlidir. Sömürgeci zihniyetten kurtuluş Jineoloji temelli olabilmelidir. Mevcut uygarlık güçleri eleştirilmeden, sorgulanmadan ve en önemlisi alternatif yaratılmadan başarıları yakalayamayız. Sadece direnmekte olmaz. Direnişle birlikte başta özgür yaşam ve ilişkiler olmak üzere yaşamın siyasi, sosyal, diplomasi, ekonomi, hukuk, eğitim, sağlık, kültür, basın, öz savunma alanlarında alternatifi geliştirmeyi başarmalıyız. Kadınlar yaşamın her alanında örgütlü kimlikleri ile yer alarak çalışmalılar. Sömürgeciliğin kadınları tek tek yalnızlaştırıp teslim alma stratejisine karşılık kadın örgütlülüğü, dayanışması, birlikteliği yakalanabilmelidir. Sömürgeciliğin kadın üzerinde ki yıkıcı etkisi ancak özgür düşünce gelişimi temelindeki örgütlülükle, bunun öz savunmasının yapılabilmesi ile sağlanabilir. Her yönü ile sömürgeciliğe teslim olmuş, onun yaşam tarzını kabul etmiş, özümsemiş insanlardan onurlu bir duruş beklenemez. Esasen böyle insanlara insan bile denemez. Sömürgeciliği kabul etmiş adaletsizliğe, haksızlığa boyun eğmiş olanlar ancak bir yığın olabilirler. Özgür toplum, özgür bireyler, özgür kadınlar için biricik yol özgürlük temelinde örgütlenme ve öz savunmanın geliştirilmesi ile özgür yaşamın yeniden yaratılmasıdır. Sömürgeciliğin kadın üzerindeki yıkımı, kişilik parçalanması ancak ve ancak özgürlük mücadelesi ile aşılır. Özgürleşme örgütlülük ve meşru savunmanın pratikleşmesi ile gerçekleşebilir.

SOYKIRIMCI MODERNİTENİN ÜRETTİĞİ EKOLOJİK SORUNLAR

Toplumsal ekolojinin tarihini esas alırsak, hiyerarşik ve sınıflı toplumsal gelişme karşısındaki tarihsel gerçekliği işlemek durumundayız. Çünkü mevcut tarih anlayışı, Önderliğin deyimiyle "Kuru, soyut, idealist olduğu kadar zalimce duygusal bir anlayıştır bu tarih". Bu tarih kavranmadıkça soykırımcı sistemin anlaşılmayacağı bir gerçektir. Ekolojinin tarihi evrenin tarihidir. Birinci ve İkinci Doğa gerçekliği anlaşılmadan yaşanılan ekolojik sorunlar da anlaşılmayacaktır. Hatta sorun olarak dahi görülmeyecektir.

Zekâsı sayesin de doğada en güçlü tür olarak insan değerlendirilir, oysaki insan dehası bir anlamda en büyük zayıflığıdır. Zayıflığımızla yaşam döngüsünün dengesini bozuyoruz. Dünya da her beş çocuktan dördü okuyor, tarihte eğitim hiç bu kadar geliştirilmemişti, ama cehalet ve kendine yabancılaşmada hiç bu kadar derinleşmemişti. Paradoks! Eğitimiyle cehalet üreten bir sistem yarattı, en büyük kırımda bu olmaktadır.

İnsanlık tarihi nasıl ki Ortadoğu'da (kalbi Kürdistan'da) başladıysa, doğa katliamının da (ekolojik yıkımın) tarihi burada başlamıştır. Önce ormanlardan başlandı. Gılgamış destanı bunun ilk ve en eski hikâyesini anlatır. Sonra coğrafyanın hayvan ve bitkileri yok edildi, toprağı çöle dönüştürüldü. Yer üstünde insandan başka tüketilecek bir şey kalmayınca toprağın derinliklerinde petrol arayışı ve yerin kalbinde yaşamın damarları olan suyu kesmeye başladılar. İnsanlığın atardamarı olarak işleyen ve bin yıllarca verimliliğiyle insanları cezbeden topraklar artık her gün binlerce kişinin ölümü göze alarak kaçtığı topraklara dönüşmüştür. Orman kalmayınca toprak, toprak kalmayınca bitki, hayvan ve sonra insan kalmadı. İnsan en zengin topraklar da aç kaldı, susuz kaldı ve her gün vebadan kaçarcasına buralardan kaçmaktadır. Sonuçta en zengin topraklar, en yoksul, göçülen topraklar haline geldi. Geçmişin cennet hayalini yaratan topraklar kapitalist modernite ile birlikte şimdinin ölüm korkusunu yaşatan topraklara dönüşmüştür. Her şeyin ruhunun olduğunu düşündürten topraklar yerine önce her ruha hükmeden tanrılar yaratıldı, kapitalist moderniteyle birlikte ruhsuzluğun topraklarına dönüştürülmüştür. Oysa ruhların varlığı yaşamın, canlılığın, çeşitliliğin ve farklılığın var olduğunu gösteren özelliktir.

Genelde iktidar ve devlet özel de ise kapitalist modernite ekolojik yıkımla geliştirilen ruhsuzlaştırma, "canlı doğa" anlayışı yerine "ölü doğa" anlayışını hakim kılmıştır.

Açık olan şu ki insan yarattığı sistemle kendi türüne tarih boyunca inanılmaz kötülükler yaparak doğaya da her türlü

kötülüğü yapabileceğini göstermiştir. İnsana hükmetmek doğaya hükmetmek kadar soylu olarak görülmüştür. Tersi bir durumda geçerlidir. Doğaya sürekli istila ve fetih seferlerinin düzenlenmesi de bunu göstermektedir. Kahramanlıklarla dolu anlatılan uygarlık tarihi esasta toplumsal ve doğasal yıkımın tarihidir.

Kapitalist modernite de oluşturulan Eko-sistem ve felsefesi

Ekoloji kavramı 1870'lere kadar götürüle bilinir, Ernest Haeckel ekoloji kavramını ilk kez, hayvanlar bitkiler ve inorganik çevreler arasındaki karşılıklı ilişkilerin araştırılmasını açıklamak için geliştirmiştir. Fakat ekoloji bilimi 19. yy 'da Almanya merkezli Ernst Moritz Arndt tarafından geliştirilir. Arndt, orta Avrupa'daki sanayileşme ile yok olmaya uğrayan ormanları koruma çabasında bulunur. Özellikle savunduğu ve korumaya çalıştığı Almanya ormanları ve toprağıdır. Ekolojik düşüncesinin kapsamı Alman toprağı, ormanı ve insanıdır. Arndt'ın çevreciliği şiddetli bir yabancı düşmanlığına götüren ulusalcılığın içinden geliştirir. Arndt'a göre tek, biricik ve hâkim Alman ulusunun, kültür, dil, dini gibi coğrafyası (ülkesi) toprağı da üstündür. Arndt başka bir ulus ve toprağını kabul etmediği gibi ciddi bir düşmanlık içinde bulunur. Nazi liderleri bu çizgiyi her zaman benimsemiş, ekolojik yaklaşımları olarak gündemlerinde tuttular.

Ekolojik sorunların ana kaynağında felsefi yaklaşımın problemli oluşu yatmaktadır. Eflatun ve Aristoteles'ten bu yana tamamen aklın hükmüne bırakılmış bir doğa anlayışı ve insan-doğa ilişkisi söz konusu. Elbette uygarlık süreciyle başlayan büyük bir ayrışma ve tahakküm ilişkisi oluşturulmuştur. Yunan felsefe geleneğiyle bu daha keskin düşünce kalıplarına büründürülür. Eflatun ve Aristoteles'in evreni uzlaşmaz karşıtlıklar olarak görme (ruh ve beden karşıtlığı) felsefi yaklaşımları kendilerinden sonraki pek çok düşünce ekolünü etkilemiştir. Ruh bedene, akıl duyulara, düşünce maddeye, eril olan dişil olana, erkek kadına, insan doğaya, bilgenin cahile hükmetmesi evrenin "düalisttik" ilkesi gereği görülmekte. Aristoteles bunu daha da katı düşünce kalıplarına bağlar hiyerarşik düzenin de cansız şeylerin bitkilere, bitkilerin hayvanlara, hayvanların insanlara (doğanın insana), kadının erkeğe hizmet ettiği bir düzeni tasavvur eder. Asıl özne akıl, insan ve erkektir; " Erkeği dölleyen erkektir" derken bu gerçeği ifade etmeye çalışır. Aristoteles'e göre erkek kadın bedenine ihtiyaç duymamakta çünkü o, sakat ya da eksik kalmış erkektir. Dolayısıyla ancak erkeğe "hizmetçi" olabilir, tıpkı doğanın insanın hizmetin de olduğu gibi. Bu felsefi yaklaşım Batı Felsefe anlayışını derinden etkiler. Hem skolastik felsefi yaklaşım da hem de tek tanrılı dinsel yorumlamada da doğa insanın, kadın ise erkeğin hükmüne alınmıştır. Değiştirilmeyecek tek gerçek olarak felsefe dünyasında da kabul edilmiştir. Yunan felsefe geleneği bu düşünce dünyasından etkilendiği gibi kendinden sonraki ekolleri de etkilemiştir. Bu düşüncenin ana kaynağı Sümer mitolojisi ve ilk hiyerarşik sınıf dünyasıdır.

15. yüz yılla birlikte gelişen Rönesans felsefesi bu düşünce dünyasını değiştirmeye çalışır. Doğadan kopan zihniyet sorgulanır ve yeniden doğaya dayanan bir zihniyet oluşturulur. Sanat, edebiyat, bilim ve düşünce de (felsefe) canlı, yaratıcı, özgür, sezgili bir doğa anlayışı hâkim kılınmak isteniyor. Bu hem insanlığın hem de Batı felsefe kültürünün yeniden doğuşu demektir. Dinsel otoritenin zayıflamasıyla insan-doğa merkezli bir felsefi yaklaşım gelişiyor. Nicalaus Cosanus'un (1401-1461) skolastik felsefeye karşı mücadelesi, Copernicus'un (1473- 1543) güneş merkezli evren anlayışı ile bilimsel devrimin temelleri atılır. Copernik devrimi ile yer merkezli, statik yerleşik dinsel görüşler sarsılır. Eflatun, Aristoteles ve skolastik felsefe ciddi eleştiriden geçer. Bu süreci daha sonra Giordino Bruno(1548- 1600), Kepler, Galile Galileo(1564-1642), Bacon, Descartes, Newton devam ettirir. Fakat Bacon'un deneyci, Descartes'in öznelcil-nesnelcil ve Newton'un mekanik aklı kapitalist modernitenin sömürgeci zihniyetini büyütür, dolayısıyla Bacon, Descartes, Newton ile Rönesans'ın doğaya dayalı

felsefi yaklaşımından ayrışma gerçekleşir. Aydınlanma çağının, mekanikçi ve olgucu bilimin (pozitivizmin) temelini atarlar. Descartes, doğayı, dünyayı tamamen mekanik bir maddeye, makineye indirgiyor. Dev bir makine olarak gördüğü doğa ve evrenin işleyişini mekanik bir düzene benzetir. Descartes'e göre "Zihne ait her şey bedenin dışındadır; bedene ait olan her şey de zihnin dışındadır." yani canlı ve cansız maddeyi birbirinden ayrı iki dünya olarak ele alır. Korkunç bir özne ve nesne ayırımına gider. F. Bacon ise "bilgiyi doğaya hükmetmek ve onu denetim altına almak amacıyla kullanmak" düşüncesiyle doğaya hükmedildiği oranda güçlü olunduğu, doğaya hükmedildiği oranda da topluma hükmedebilir; doğa sömürüldüğü oranda toplum sömürülebilir düşüncesiyle kapitalist modernite ve onun üçlü saç ayaklarının doğaya ve topluma yaklaşımının temeli olmuştur. Kısacası Bacon, Descartes, Newton ile kurulan "Batı felsefesi" yaklaşık 300 yıldır düz ilerlemecilik ve katı nedensellikle, yani insanlığa kesin bilgiyle çağdaş kadercilik anlayışını dayattı. Dolayısıyla bu biçimiyle Kapitalist modernite, toplumsallığı ve eko-sistemi düşüncede en kapsamlı, fetheden ve sömüren bir sistemdir. Anti-toplum ve anti-doğa bir sistemdir. Çünkü toplumsal hiçbir değeri önemsemediği gibi doğayı ele almada da kar dışında hiçbir ölçüsü yoktur. Dolayısıyla ne toplumsal ne de ekolojik boyutta hiçbir kutsallığı yoktur. Bu anlamda kapitalist modernitenin toplum ve doğa fethini sömürgecilik üzerinden tanımlamak da dar kalmakta. Önder Apo "soykırım", "toplum kırım" biçiminde tanımladı, buna "doğa kırım-kıyım" da eklene bilir. Çünkü modernitenin doğa üzerindeki tahribatı sadece klasik anlamda sömürmek değil, yok etmek ve kıyıma uğratmaktır. Aşağıdaki veriler bunu çok net kanıtlamaktadır.

Bacon doğayı kadına benzetir, özellikle cadı kadın yargılamaların da bulunur, cadı kadın bilgeliğinin sırrını çözebilmek için yargılamalara katıldığı bilinmektedir. Kadının ve doğanın sırları keşfedilmediği müddetçe denetime alınmaları da gerçekleşmeyeceğini bilir. Dolayısıyla kadın denetime alınınca toplum ve doğa da fethedilmiş olacak, böylece toplum ve doğa kırımı gerçekleştiriliyor. Bu düşünce ki, Hitler'in faşist ve soykırımcı saldırılarına esin kaynağı olacak, halkların karılaştırılmasından bahsedecekti.

Toplumsal doğanın yitirilişi ve ekolojik sorun

İktidarlık ve onun kurumsallaşan hali olarak devletleşmek kişi ve yapılar için kendi çıkarını her şeyin üzerinde tutmak ve buna göre de toplum yapılarına hatta doğaya biçim vermeye çalışırlar. Bu durum insanın toplumsallığını yitirmesi ve başkalaşım halidir. Kapitalist modernitenin yarattığı ekolojik sorun aynı zamanda toplumsal sorundur. 1. ve 2. Dünya savaşları ekolojik sömürünün bir sonucuydu. Temel enerji kaynaklarına hâkimiyet kurmak, böylece bölgeler ve toplumlar üzerinde tahakküm kurmaktı. Avrupa Birliği'nin temelleri dahi atılırken (1951), "Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu" biçimindedir. 1957 "Roma Antlaşması"yla siyasal kimliği öne çıkar.

Kapitalist modernitenin yarattığı, üretim için üretim ve tüketim için tüketim toplumsallığı, çok uluslu şirketlerin ve ulus-devletlerin daha fazla kar elde etmek için doğayı fütursuzca sömürmesine ve yok etmesine neden olmuştur. Endüstriyalizm toplumsal kurtuluş ve zenginlik yolu olarak gösterilmekte, refah düzeyi sanayileşmede aranmakta böylece finans kapitalizmin uluslararası şirketleri (mevcut birçok ulus-devleti bu şirketler yönetiyor) sanayileşmenin yeterince gelişmediği ülke ve toprakları sermaye tekellerine açma çabasındalar. Bu ekolojik sorunların daha da büyümesi demektir. Şimdiden görülmektedir ki, Üçüncü Dünya Savaş'ının en büyük yıkımının ekolojik sorunların açığa çıkmasında görülecektir. Belki de bu yüzden şimdiden üçüncü dünya savaşına "su savaşı" denilmekte.

1950'den bu yana uluslararası ticaret hacmi 20 kat arttı. Yine 1950'den beri dünya nüfusu üç kat arttı. Nüfus artımının da en büyük ekolojik sorunların başında geldiği bir gerçektir. Kapitalist modernite

düzeninin yok ettiği eko-sistemle insan daha da aç ve yoksullaşmaktadır. Açlık dünya nüfusunun bir milyarını etkilemektedir. Oysa tüketim toplumunda üretilen her yeni şey bir zenginlik şamatası olarak sunulmaktadır. Kurulan her yeni kent, inşa edilen her yeni yapı daha iyi bir dünyanın reklamı ve daha mutlu bir yaşamın pazarlığı olarak sunulmakta. Kapitalist Modernitenin dünyasında, "tükettiğin kadar varsın, tükettiğin kadar değerlisin" bu onun en büyük özgürlükçü sloganı olmaktadır.

Makineler milyarlarca yıllık toprağın kendinde muhafaza ettiği enerjileri söküp koparmaktadır. Dünya nüfusunun % 20'si bu mineral kaynaklarının % 80'ini kullanıyor. Örneğin, kapitalist modernitenin siyasal öncüsü olan ABD, dünya nüfusunun yaklaşık %5 ini oluştururken, mevcut enerjinin % 30'unu, diğer kaynakların da %40'ını tüketmektedir ve karbondioksit üretiminin %25'ini gerçekleştirmektedir. Dünya da bir milyar araç bulunurken, Losencels'taki araba sayısı neredeyse insan sayısına eşittir. Yine Dubai'de su yok, tarım yapılmıyor, doğa adına pek bir şey kalmamış ama dünyanın en zengin şehirleri arasındadır; çünkü Petrol vardır! Nijerya Afrika'nın en büyük petrol ihracatçısı ancak nüfusunu %70 yoksulluk altında. Açığa çıkıyor ki büyük yoksulluklar zengin topraklarda yaşanıyor, zengin lüks yaşayanlar ise en katı sömürü ve soykırımı gerçekleştirenlerdir. Çünkü sömürünün en yoğun olduğu bölgeler ve ülkeler kaynak bakımından en zengin bölge ve ülkelerdir.

Dünyada 500 milyondan fazla insan çöllerde yaşıyor. Yapılan araştırmalarda dünya nüfusunun yaklaşık yarısı sağlıksız beslenmekte, yaklaşık %20'si ise tam bir yoksulluk içinde olup temiz su, temel sağlık hizmetleri ve yaşanabilir barınma gibi temel insani ihtiyaçlardan mahrum olarak yaşamaktadır. Her gün beş bin insan kirli içme suyundan dolayı ölüyor. Bir milyar insanın ise temiz içme suyu bulma imkânı yok.

Hindistan da ciddi bir su sorunu gündemleşiyor. Artan nüfustan kaynaklı bu tehlike her geçen gün büyüyor. Son 50 yılda 21 milyon adet kuyu kazılmış. Bu kuyuların çoğundan artık umut kesildi, çünkü fosil su rezervleri yavaş yavaş tükenmektedir. Muson yağmurlarını beklemek ise tek çaredir!

Şuan dünyamızda toprak, hava ve su kirliliği en üst düzeylere varılmıştır. Kimyasal maddeler ve atıklar en belirleyici kirletici maddelerdir. Kapitalist modernitenin üçlü saç ayakları doğada yürüttüğü sömürgecilikle ve ürettikleri zehirle sürekli ekolojik sorun üretmekte. Örneğin atmosferde kükürt ve dioksit oranın yükselmesiyle, atmosfer tabakasından geçen yağmur damlacıkları "asit yağışları" halinde toprağa düşer. Toprağa karışan bu asitli sular ağaç köklerini, bitkisel, hayvansal ve toprak canlılarına büyük zararlar vermekte, bu asitler toprağın reaksiyonunu etkileyerek besin maddesinin dengesini bozar, taban sularını içilmez hale getirir. Toprağı verimsizleştirir. Toprağın verimsizliğini gidermek için de kimya-

Zekâsı sayesin de doğada en güçlü tür olarak insan değerlendirilir, oysaki insan dehası bir anlamda en büyük zayıflığıdır. Zayıflığımızla yaşam döngüsünün dengesini bozuyoruz. Dünya da her beş çocuktan dördü okuyor, tarihte eğitim hiç bu kadar geliştirilmemişti, ama cehalet ve kendine yabancılaşmada hiç bu kadar derinleşmemişti. Paradoks! Eğitimiyle cehalet üreten bir sistem yarattı, en büyük kırımda bu olmaktadır.

sal gübreler kullanarak gidermeye çalışır. Bundandır hormonlu ürünün üretimi organik ürünü kat kat aşmaktadır. Kimyasal gübreler toprağa, hormonlu ürünler ise insan yaşamına zarar vermekte ve sağlıksız beslenmesine neden olmaktadır.

Kapitalist modernite azami karı esas aldığı için yine fabrika, termik santral, konutlar, taşıt araçları hava kirliliğini fazlasıyla etkilemektedir. Konutlar, endüstri kuruluşları, termik santraller, gübreler, kimyasal ilaçlar (pestisit), tarımsal sanayi atık suları, nükleer santrallerden çıkan sıcak sular ve toprak erozyonu gibi süreçler su kirliliğinde belirleyici faktörlerdir. Tüm bunlar doğrudan veya dolaylı nen canlı yaşamının en önemli beslenme rezervleri de yok ediliyor. Atmosferin her geçen gün daha da kirlenmesi, oksijen yerine karbondioksitin fazlalaşması gerçekleşiyor. Dolayısıyla iklimsel dengenin temel taşları olan ormanlar yok oluyor. Ormanlar ilaç deposudur; Tıpta kullanılan ilaçların %40'ı ormanlardan sağlandığını hesapladığımız da, modernitenin tükettiği ormanlar aynı zamanda tüketilen insan sağlığıdır. Dolayısıyla yaşam yok ediliyor.

Dünyanın en büyük yağmur ormanı olan Amazon ormanları 40 yılda %20 küçüldü. Dünyanın en büyük dördüncü adası olan Borneo Adası 20 yıl öncesine kadar da dünyanın en büyük biyolojik

Geçmişin cennet hayalini yaratan topraklar kapitalist modernite ile birlikte şimdinin ölüm korkusunu yaşatan topraklara dönüşmüştür.

olarak eko-sisteme ve toplumsal yapıya zarar vermekte ve sürekli ekolojik sorunlar üretmektedir. Sadece petrol elde etmek için Kanada'daki katran kumlarının eritilmesi ve enerjinin ayrıştırılma süreci tam bir çevre felaketi yaratmaktadır.

1990'lara kadar bile yeryüzünün üçte ikisi ormanlıktı, maalesef günümüz de ise bu oran üçte birin altına inmiştir. Afrika ormanlarının %85, Asya ormanlarının %75 ve Amerika ormanlarının % 50'si şimdiden yok olmuştur bile. Şimdiden ekilebilir toprakların %40'ı kullanılamaz duruma gelmiş, her yıl 13 milyon hektar orman yok oluyor. Ormanların yok edilmesinde pek çok neden vardır, kereste, kâğıt ve mobilya endüstrileri önemli nedenler sayılmaktadır. Ormansızlaşma toprak kaymasını sağlarken bu da beraberinde çölleşmeye sebep olur. Böylece dünyamız her yıl ortalama 10 ile 30 milyon hektar verimli toprağını kaybediyor. Kimi araştırmalara göre Afrika'nın bazı ülkelerinde çöller günde on beş metre kadar ilerliyor. Nehir yataklarındaki yok olan ormanlar yeni sel felaketlerine kapıyı aralıyor. Aslında yok edilen ormanlarla sadece ağaçlar yok edilmiş olmuyor, bir bütü- çeşitliliğine ve tümden ormanlıkla kaplı ada, böyle devam edilirse on yıla kadar tamamen ağaçsızlaşacağı belirtiliyor. Bu felaket hurma yağının üretimine karar verilmesiyle başladı. Hurma yağı yiyecek, temizlik, kozmetik ve alternatif yakıt ürünü olarak kullanılıyor. Kapitalist modernite de mekânın tüketimi ve mekânın tüketimiyle toplumun tüketimi paralel yürütülür, tek merkezli statik mekân da üretilen yaşam toplumsallığı aynı oranda tüketendir. Örneğin; Okaliptüs ağaçları kâğıt ihtiyacını karşılamak için üretiliyor, düz ve hızlı yetişiyorlar. Su rezervlerini tüketmekle kalmıyorlar aynı zamanda toprağa salgıladıkları bir çeşit zehir nedeniyle bu ağaçları yerine başka hiçbir bitki yetişmiyor. Doğamızın yaşamsal bağları tüketim ve lüks çılgınlığının kurbanı ediliyor.

Modernitenin yarattığı en büyük felaket ve tehditlerden biri de radyoaktif kirlenmedir. Hiroşima, Nagazaki ve Çernobil felaketleri, yine İngiltere'deki Windscale reaktör çekirdeğindeki (iyodin-131'in kazası-1967), ABD-Pennsylvania-Harrisburg'da Three Mile adasında çekirdek erimesi (iyot 131 kaçağı 1979) ve Japonya'da Fukuşima ve Tokaimura Nük-

leer Santral patlamaları (1999). Nükleer enerji santralleri, nükleer silâh fabrikaları, radyoaktif madde artıkları her gün canlı yaşamını ve toplumsallığı tehdit etmektedir. Radyoaktif maddeler yaymış oldukları elektronla hava, su, toprak ve bitkiler dünyasına zarar veriyor. Radyoaktif maddeye (radyasyonlu) sahip besin ürünleri zincirleme olarak bitkilerden (tarımdan) hayvanlara ve oradan da insana taşmakta. Bunun sonucunda bitki ve hayvanlar için türlerin yok edilmesi gerçekleşirken, insanlar için de bağışıklık mekanizmasının felce uğraması, organların zedelenmesi gibi tedavisi olanak dışı olan hastalıkların meydana gelmesi söz konusu.

Belki de her şey bir Kızılderili vecizesi olan bu sözde gizlidir: "İnsan tabiattan uzaklaştıkça kalbi katılaşır". İnsanlık ve toplumsallığın doğadan koparılmasından buyana, yaşam bütünlüğünün koparıldığı, ulusların ve toplumların yok oluşla yüz yüze kaldığı tarihsel gerçeklikle anlamış bulunmaktayız. İnsan, iktidar ve tahakkümle birlikte toplum dünyasında tek kültür ve tek yaşam biçimini hâkim kılmıştır. Toplumsal yaşama tahakküm insanın doğaya tahakkümünü de başlatır. İktidarın doğa üzerindeki yok edici gücü insan ve topluma yönelince aynı oranda toplumsal kıyım ve soykırımlar gerçekleştirir. Tarih bu gerçekliği yaşanmışlıklarıyla fazlasıyla kanıtlamaktadır. Tarihte yok edilen halk ve toplumlar bu gerçeğin yansımasıdır. Dolayısıyla çok kültürlülüğün yok edilmesi eko-sistemin yok edilmesiyle eş güdüm temelinde yürütülür.

Sonuç

Sürekli ve sonsuz bir büyüme ölçeği ile gelişen kapitalizmin ekolojik soruna duyarlı olması imkansızdır. Mevcut sistemden doğaya saygılı olmasını ve doğal kaynakları korumasını beklemek beyhude bir bekleyiştir. Bookchin'in deyimiyle "Kapitalizmin büyümeyi sınırlamaya 'ikna edilmesi', bir insanlığın nefes almayı bırakmaya 'ikna edilmesi'ne benzer." Dolayısıyla sınırsız büyüme ile beslenmenin sonuçta doğa üzerinde yok edici bir felaketi getireceğini bilmek için de kâhin olmaya gerek yoktur. Çünkü kapitalizm sınırsız kar için sınırsız rekabet ve üretime dayanır, bu yüzden temel ilke " büyü ya da öl". Karda sınırsızlık insanın sömürülmesi, toplumların soykırıma uğratılması, doğaya fetih ve talan hareketlerinin sürekli geliştirilmesi demektir. Kapitalist modernite de toplumsal ve doğasal kıyımların bu denli yoğun ve sert olmasının nedeni de bu özelliğinden ileri gelir. Soykırımcı modernitenin en büyük meziyeti yalan üretme yeteneğidir, kendi gelişim aşamalarını sürekli "iyiye doğru" gittiğine dair sunması da en büyük yalanıdır. Biyolojik evrimde canlı türü kendini uyarlayarak var olurken, kapitalizm ise her şeyi kendine uydurarak bozuyor ve yok ediyor. Toplumlara dayatılan tek dil, tek din, tek kültür ve tek yaşam biçimi kapitalizmin her şeyi bozarak kendine katmasından ileri gelir. Öyle ki modernite, insan ve toplumların ruhunu adeta ele geçirmeye çalışır, böylece insanın düşünce dünyasında hayal etmeyi dahi ortadan kaldırır. Başka bir dünyanın mümkün olmadığını hem düşünceye hem de ruha kabul etmeyi dayatır. Bookchin'in modernitenin egemenci sınıfının tekelci karakterine ilişkin "Yeşil bir bitkiyi fotosentez yapmaktan vazgeçmeye ikna etmek, burjuva ekonomisini sermaye birikiminden vazgeçirmekten daha kolaydır." derken gerçeğe yakın bir değerlendirme yapar.

Sonuç itibariyle hikâyenin nasıl başladığı bizim elimizde değildi, ama bu hikâyenin nasıl bitmesi gerektiğine karar verecek olan bizleriz. Çünkü çok az ömrümüzle milyarlarca yıllık dünyamızda, su ve havanın paylaşarak oluşturduğu yaşamın dengesini boza bildik. Bozabilme potansiyelimizi (analitik aklı) koruma ve inşaya kullanma zamanının geldiği de her geçen gün hissedilmektedir. Yeni yaşam umudu hiç bu kadar canlı olmamıştı. Apocu felsefe bu umudu büyütmektedir.

"21. yüzyılın devrimi ekolojiktir." ve "kadın devrimi" diyen önderlik, Marx ve Lenin gibi sanayi kapitalizme dayanmadı. Bu demokratik ve ekolojik toplumun inşası için en büyük zemini sunmaktadır. Önderliğin deyimiyle; "Yeter ki biraz toplumsal namus, biraz da aşk ve akıl olsun!"

KAPITALIZMDE SÖMÜRGE ZIHNIYETININ YARATTIĞI SIYASAL YÖNETIM BIÇIMLERI

"Şüphesiz bir toplumu sömürüye açık hale getirmenin ilk koşullarından biri, onu ahlâk ve politikadan yoksun kılmaktır. Bu iki dokunun düşünsel temeli olan toplumsal zihniyetin çöküşü sağlanmadan, bu yoksunlaştırma gerçekleştirilemez. Tarih boyunca egemenler, sömürgen tekeller, bu nedenle amaçlarına ulaşmak için ilk iş olarak 'zihniyet hegemonyasını' inşa etmişlerdir (Özgürlük Sosyolojisi)". Rêber APO'nun bu tespiti genelde devletli uygarlığın, özelde de kapitalist modernitenin sömürge zihniyetini nasıl inşa ettiğini, hangi temel yaklaşımı esas aldığını ve elbette kendisini hangi düzlem üzerine, hangi yöntemlerle inşa edip sürekli kıldığını yeterince ortaya koymaktadır.

Rêber APO, Özgürlük Sosyolojisi adlı eserinde Demokratik Modernitenin en net ve duru biçimde ifadesini ortaya koyarken bu yazının konusu olan Kapitalist Modernitenin sömürge zihniyetinin yarattığı siyasal yönetim biçimleri veya rejimlerinin de alternatifini en somut haliyle ifade etmiştir. O nedenle bu esere "ruhum" demektedir. Eserin hangi koşullarda yazıldığı da düşünüldüğünde aslında Rêber APO'nun Kapitalist Modernite ve onun dayandığı tüm tarihsel süreç ile uygulanan tecrit, baskı, tehdit hatta kalem-kağıt yasaklarına dahi verdiği bir cevap olarak ele almak önemlidir. Bunu da an 'da gelişmiş bir eylem olarak değil, Rêber APO'nun daha baştan bu yana yani 6 yaşındayken verili düzenin her tür biçimine karşı aldığı tüm tutumların bir sonucu olarak görmek gerekir.

Bu kitabın şahsında tüm Önderlik Savunmalarının, Zerdüşt'ün Avesta'sından (M.Ö. 600-500) bu yana Kürtler için yazılmış ilk kitap olduğu bilinmek durumundadır. Bu açıdan daha önce bir kitabı olmayan bir halktır Kürtler. Hatta her halkın bir kitabı varken Kürtlerin sadece üzerlerinde geliştirilen katliamları vardı. Kitabı olmayan her bir halkın yok olup gittiği veya var olanın içinde eridikleri bilinmektedir. Bundan kasıt bir düşünce, felsefe ve onu temsil eden bir bilgeliğin olmamasıdır. Rêber APO'nun bu "ruhu" yazarken dayandığı birçok kaynak var elbette. Her biri modern yüzyılın birer düşünce insanı ve o düşüncelerin temsilcileri olan bilge ve filozoflardır. Örneğin Childe, Nietzsche, Gunder Frank, Braudel, Adorno, Foucoult bunlardan sadece birkaçıdır. Esas büyük kaynak ise tarihsel toplum ve toplumsal tarihtir. Yani tarih ve toplumdur.

Konumuza giriş açısından yukarıda belirtilenleri tamamlamak adına şu soruyu da sormak faydalı olabilir: Rêber APO'yu diğer düşünürlerden ayıran en önemli fark neydi? Yaratılan sömürge zihniyeti ve onun siyasal yönetim biçimlerinin çözümlenmesi aslında sorun olanın tespitiyle mümkün olabilir. Kapitalist Moder-

nite döneminin her evresinde herkes bir sorun tarifi yapmıştır. “Sorun nedir?” diye sormuştur. Bu soru elbette çok önemlidir. İşte Marx sınıf sorunu demiştir. Anarşistler otorite-yönetim sorunu, feministler ise cins sorunu olarak tanımlamıştır. Bu örnekler çoğaltılabilir. Fakat tıpkı sorulan soru kadar esas önemli olan, toplumsal mücadelenin başarısı açısından sorunun doğru tespitidir. Zira doğru sorun tespiti doğru mücadele anlamına gelir. İşte Rêber APO’nun farkı da burada somutlaşıyor. Rêber Apo sorunun tarifindeki hatanın, toplumsal tarifi de etkilediğini ifade ederken bu gerçeği ortaya koyar. Her ne kadar anarşist öncüler buna yaklaşmışlarsa da hiçbirinde olmayanı Rêber APO ifade eder. Asıl sorun, tüm sorun tespitlerini içine alan toplumun kendisidir. Yani ahlaki-politik toplumdan bir bütün olarak kopuştur. Bu gerçeği parçalara ayırmak ya da sadece bir kesim üzerinde geliştirilen bir durum olarak ifade etmek, hakikati de parçalamak anlamına gelir.

Rêber APO’nun yaptığı “Kürdistan sömürgedir” tespiti de bundan ileri gelir. Bir tarafta bir ülke ve onun halkı tanımlanırken diğer tarafta da bu ülke ve halkının hangi statüde tutulduğu tespiti yapılıyordu. Konumuzun çerçevesinde olmadığı için ayrıntısına girilmeyecektir fakat bu iki kelimenin yarattığı sonuçlar ortadadır. Sadece Kürdistan değil, tüm dünyayı etkiler hale gelmiştir. Çünkü doğru tespit doğru bir mücadeleyi de açığa çıkarmıştır. Bu anlamda tespitin gereği de yapılmıştır. Bu iki kelimenin dile gelişi aynı zamanda “söz ”ün ya da “dil” in gücüne ve önemine bağlıdır. Bu, ifade edilen sözün yanına başka sözlerin eklenmesini ifade eder. Bu anlamda Rêber APO Özgürlük Sosyolojisinde, Kapitalist Modernitenin yarattığı sömürge zihniyetini “toplumun toplum olmaktan çıkarılması” temel tespitiyle açıklar ve ilk tespiti yeni bir boyuta taşır. Bir başka deyişle tikellik-evrensellik diyalektiği ve bütünselliğini sağlar. Bu haliyle söz yerini bir kez daha bulmuştur. İşte Neolitik devrimin öncüsü olan tanrıçaların (İnanna şahsında) 104 me’sinden (me; icat, buluş anlamındadır) biri de “söz”dür. Söze sahip çıkmak, onu korumak ve gereğini yapmak toplumsal ahlaka sahip çıkmaktır. Aksi durum toplumsal ahlakı kaybetmektir. Doğrunun değil yalanın hâkim olmasıdır. Bu yüzdendir ki tanrılar (Enki şahsında) önce bu me’lere el koydu, yani sözü de gasp etti. “Sözün bittiği yer” ifadesi de bunun karşılığıdır. O halde gereğini yapmak gerekir. Zerdüşt “Söyle sen kimsin” demiş ve o dönemin Asur İmparatorluğu sömürgeciliği ve zulmüne karşı durmuştur. Antik Yunan filozofları “Önce söz vardı” ve “Kendini bil” demiş ve insanlık tarihinin en büyük ikinci devrimi olan Grek-İonya felsefi aydınlanmasını geliştirmişlerdir. Yine Hindistan’ı İngiltere sömürgesi olmaktan kurtaran ve demokratik sivil itaatsizliğin öncüsü olan Mahatma Ghandi de bir söz ile harekete geçmiştir. Ghandi, David Toro adlı Amerikalı bir yurttaşın bir günlük cezaevi tecrübesi sonrası söylediği “Anladım ki biz istemezsek devlet bizi yönetemez, sömüremez ve zulmedemez” sözüne dayanmıştır. Dolayısıyla bir söz, kavram veya kelime böylesine bir heyecan, güç ve irade açığa çıkarabilir. Tabi tersi de geçerlidir. Yani bir sözle korku, baskı veya zulüm de açığa çıkarılabilir.

Bu anlatılanlar çerçevesinde toplumsal sorunun ne olduğu ifade edildi. Peki, ne zaman ve nasıl ortaya çıktı? Bunun tek bir cevabı vardır. Toplumsal sorunun ortaya çıkışı, toplumun öz değerlerinden uzaklaşmaya, kendi olmaktan çıkarılmaya başladığı hiyerarşik yarılma dönemindedir. Ana-kadın etrafında komünal bir yaşamın inşa edildiği ve insanlık tarihinin ilk büyük devrimi olan Neolitik Dönemin (ahlaki-politik toplumu yaratan tarımköy devriminin) tüm toplumsal birikim ve değerlerine, 3’lü ittifakın (rahip + kurnaz ve yaşlı erkek + avcı ve güçlü erkek) el koymaya karar verdiği dönemdir. İlk kavga da tanrıçalar ve tanrılar şahsında kadın ve erkek arasındaki mücadelede vücut bulmuştur (Tanrıça İnanna ile Tanrı Enki’nin savaşı, M.Ö. (5000-3000) Ahlakipolitik toplumu ifade eden komünal yaşam, dayanışma, adalet, eşitlik, paylaşım, doğal otorite (veya demokratik otorite) vb. değerlerden uzaklaşma, ardından bu

değerlerin yaşam bulduğu klan ve kabileleri parçalama, bu parçalanma sonucu dışlanan veya 3'lü ittifakın arkasından sürüklenen erkeklerin (çoğunluğu güçlü ve genç erkeklerdir) kurnaz ve yaşlı erkek etrafında toplanması (jenotokrasi), rahibin öncülüğünde ilk hiyerarşik ve iktidarsal yerleşim alanlarının inşa edilmesi söz konusudur. Bu yerleşim alanları (klan ve kabilelerin dışında veya etrafında oluşturulan kulübeler olarak tanımlanabilir), oluşturulmaya çalışılan yeni düzenin memurlarının yetiştirildiği, kadının köleleştirildiği ve artık ürün birikimlerinin gerçekleştirildiği ziguratlar olarak iktidarı kurumlaştırmış ve devlete dönüştürmüştür. alt katında toplananlar ise büyük kesimi ifade eder. Tüm bunlar analitik zekanın, o döneme kadarki zirveleşmesidir. Duygusal ve analitik zekayı optimal dengede yaşamsallaştıran ana-kadın öncülüğünün yenilgisi, duygusal zekayı da geriletmiştir. Tarihin akışını değiştiren en büyük icat da analitik zekâ türünün en kötü bir kullanımı ile gerçekleşmiştir. Rahipler, istedikleri düzenin zihniyet yapısını inşa ederken insanları ikna etmenin gerekliliğini görmüş ve tanrıyı icat etmiştir. Bu tanrı ulaşılmazdır. Oysa ahlaki-politik toplumda tanrıça toplum içindedir. Doğadadır. Görünürdür.

İşte bu anlatılan hikayenin ana teması da soykırımdır. Latince genos (soy) ve cidus (öldüren) kelimelerinden oluşan genocide (jenosit) sosyolojik ve siyasal bir kavramdır. İlk olarak 1944'te kullanıldı. 1915 Ermeni-Süryani-Keldani soykırımını inceleyen Hollandalı Yahudi bir savcı olan Rafael Lemkin'in bu kavramlaştırması, 2. Dünya savaşında Nazi Almanyasının gerçekleştirdiği Yahudi soykırımı sonrası Birleşmiş Milletler (BM) tarafından 1951'de kabul edilmiş ve tüm üye devletlerce "her türlü kitlesel fiziki, kültürel, ekonomik vb. katliamlar soykırımdır" biçiminde tanımlanmış ve insanlık suçu sayılmıştır. BM ve üye devletlerin bunu kabul etmiş olması, soykırımın bir devlet yaratımı olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz. Öyle ki soykırım "yeni" ya da "20. yüzyıl"a ait olan bir durum da değildir. Evet, 20. yüzyıl en kanlı yüzyıl olarak tanımlanmaktadır. Fakat bu genel kabulün arkasındaki temel gerçeklikte Sümer kent devletlerini yok edip kendi imparatorluğunu ve sömürge düzenini kuran Akad'lı Sargon'un soykırımcı krallığı vardır. Bu, tarihin ilk planlı insan öldüren ordusunun ve devletinin imzasını taşır. Hatta daha geriye gidilecek olursa yukarıda da belirtildiği gibi

Rêber APO'nun yaptığı "Kürdistan sömürgedir" tespiti de bundan ileri gelir. Bir tarafta bir ülke ve onun halkı tanımlanırken diğer tarafta da bu ülke ve halkının hangi statüde tutulduğu tespiti yapılıyordu.

Rêber APO'nun sorduğu ancak henüz tam olarak cevabı verilmemiş olan soru şudur: Kölelik nasıl kabul ettirildi? İnsan buna nasıl ikna oldu? Rêber APO bunu, ancak buna uygun bir zihniyet oluşturarak gerçekleştirilebileceğini ifade eder. Örneğin, daha başlangıçta insanlar, sömürge zihniyeti zigguratlarda yaratılmamış olsaydı ikna olurlar mıydı? Bunda mitolojik öykülemelerin işlenmiş olması önemlidir. İnsanın tanrı dışkısından yaratıldığı empoze edilmiştir. Geriye tanrıya ibadet etmek ve kulluk kalmıştır. Yani ilk efendi-köle ikilemi inşa edilmiştir. Burada rahibin rolü belirleyicidir. Tanrıyla iletişim kurabilen tek insandır. Onun tek temsilcisidir. Tanrı söylemekte, rahip de bunları "tanrı adına" topluma emretmektedir. Kurnaz erkek bunu örgütlemekle sorumluyken genç ve güçlü erkek ise bu düzeni korumakla, gerektiğinde zor yöntemini yine "tanrı adına" uygulamakla yükümlüdür. Tüm bu iktidarsal inşalar sınıfsallığı da kurumlaştırır. Zira tanrı ve rahiplerle (zigguratın en üst katı) bunlara bağlı yönetici ve ordulaşmanın prototipi olan oluşumlar (ikinci kat) küçük bir kesimi, zigguratın en

insanlık tarihinin ilk soykırımı, kadın üzerinde gerçekleştirilendir. Aradaki temel farklardan biri, kadının sömürgeleştirilmesi daha çok ideolojik yönü ağır basan yöntemlerle gerçekleşmişken diğerinde fiziki işgal, talan ve imha esas alınmıştır. Sargon'un ordusunun elindeki yeni silahlardan birinin, tüm kabile ve devletlerde de olan mızrakların, uzağa fırlatma sistemiyle donanmış olanlardan olması da belirleyicidir. Tüm bunlar bir araya getirildiğinde konumuz açısından da ilgi çekici üç sonuç ortaya konabilir. İlki, o dönemin fırlatılabilen mızrağıyla bugünün kıtadan kıtaya fırlatılabilen kitlesel bombası ya da devlet ordularının arasında özsel bir farkın olmadığıdır. İkincisi tüm bu tarihsel gelişmeler, sorunun kaynağında iktidar ve devlet yaratımının olduğunu göstermektedir. Üçüncüsü de Zerdüşt'te ahlaki toplumu ifade eden felsefi ve dinsel düşüncenin kral-tanrı ve kutsal devleti tanımlar hale dönüştürülmesidir. Denebilir ki 3'lü ittifak 5 bin yıldır örgütlü ve kurumsal halini bugüne dek sürdürebilmiştir.

Burada ifade edilmek istenen sömürge zihniyetinin ve onun her türden sistemsel karşılığının iktidar, devlet ve bunların temel aracı olan soykırım ile gerçekleştirilebileceğidir. Buna asimilasyonu da eklemek mümkündür. Bir başka deyişle sömürü, soykırım ve asimilasyon, iktidar ve devletli tarihle yaşıttır. Nicelik ve nitelikteki ya da yol-yöntemdeki değişiklikler esas amacı, yani sömürü düzeninin devamını sağlamak içindir. Bu nedenle genelde 5 bin yıllık iktidar-devletli sistemin, özelde ise son 5 yüz yıllık kapitalist modernitenin sömürü zihniyetini, onun oluşturduğu yönetim biçimlerini anlamak için "soykırım nedir, zihindeki etkileri nelerdir" sorularını sorabilmek ve cevap verebilmek gerekir.

İspanyol ressam Pablo Picasso'nun aynı adlı eserinde Guernica kasabasını İspanyol ve Alman devletlerinin nasıl yakıp yıkıp devlete tabi ettiklerini anlatması hala çarpıcılığını korumaktadır. Soykırım kısaca, toplumların her yönüyle ortadan kaldırılmasıdır. Fiziki ya da değil; önemli olan kendi olmaktan çıkmak, bir başkası olmak veya bir başkasının yönetimine girmektir. Bunun gerçekleşmesi için bir hazırlığın olduğunu bilmek gerekir. Bunun ilk kuralı, soykırıma uğratılacak olan toplumları "tehdit" olarak göstermektir. Asimilasyon da bunun inceltilmiş biçimi olarak tanımlanabilir ki hem soykırıma hazırlığı hem de yabancılaşmayı-başkalaşmayı ifade eder. İşte Nazi Almanya'sında Hitler'in her açıdan önünü açan kişi olarak Goebbels, enformasyon bakanı görevini yürütürken, tüm Alman toplumunu Yahudilerin soykırımına hazırlamıştır. Onları katledilmesi gerekenler olarak göstermiştir. Bugün de bunu Türk devleti ve onun hükümetleri Kürt halkı üzerinde geliştirmeye ve faşist-paramiliter güçleri örgütlemeye çalışmaktadır. O nedenle soykırım gerçeğinde iktidar-devletlerin "bu tehdittir, kötüdür, teröristtir" dediği yok edilmelidir ya da zihni tamamen işgal edilmelidir! Benzer örnekler dünden bugüne çoğaltılabilir. İşte ABD'de Kızılderili soykırımı ve aynı anda gelişen sömürü düzeninde, Afrikalıların köleleştirilmesi ve buna uygun siyasal rejimler inşa edilmesi, Arap ulusunun yirmi iki devletle paramparça edilmesi, Aborjinlerin katliamlarla ya modernizme entegre olmaları ya da belirlenen alanlar dışında klan-kabile yaşamlarını sürdüremez hale getirilmeleri, gerek tarihsel gerekse ideolojik olarak temel amaç ve yöntemlerde sömürge zihniyetinin süreğenliğini anlatan birkaç örnek sayılabilir. Değişen en önemli nokta bin yılların sömürge zihniyetinin son 5 yüz yıllık ifadesi olan Kapitalist Modernite 'de bu gerçekliğin daha yoğun, her türden kabaince yöntemlerle ve kendisinden önceki tüm tarihsel süreçlerdeki soykırımların toplamından daha fazla yaşandığıdır.

İşte tam bu noktada iktidarın sömürge zihniyetinin birer yönetim (aslında gerçek yönetim değildir) biçimi anlamında siyasal rejimlerin etkisi ortaya konmalıdır. Bunun en önemli sebebi, tüm anlatılanlar ışığında amaca uygun araç, yöntem ve biçim bütünlüğünü sağlayacak, gerektiğinde değişikliklere tabi olabilecek siyasal rejimler yaratarak sömürü zihniyet ve düzenini devam ettirmektir. Sistem için devamlılık, kendi içinde veya kendi dışı-

na karşı zaman-mekân diyalektiğiyle kimi yöntem ve biçim değişikliklerini gerektirebilir. Burada iktidarın temel araç olarak devlet dışında başka bir kurumu devreye sokmayacağını biliyoruz. Ancak bu aracın biçimi ve yöntemsel özellikleri değişebilir. Kapitalist modernite'de bu, ulus-devlet formu olarak temel biçim ve yöntemini de belirlemiştir. Geriye buna sistem kazandırmak kalmıştır. Sistem, bir kurumsal olgular bütünü, bütün içinde amaca uygun şekilde işler olması olarak kısaca tanımlanabilir. Burada sistemi oluşturan hiçbir parçanın özgünlüğü ya da özerkliği yoktur. Ulus-devlette sistem merkezidir. Çevre sadece ona hizmet eder. Kendi içinde de dışına karşı da bu geçerlidir. Bu, toplumsal hakikate uymadığı gibi alternatifinin olmadığı da zihinlere yerleştirilir. Yani esas ve "mutlak olan", teklik olarak devlettir, onun ulus-devlet formudur.

Konumuzun son kısmındaki somut örneklere geçmeden önce yine Rêber APO'nun "Kapıitalist Uygarlık" adlı eserinden alıntıları bir bütün olarak vermek faydalı olacaktır. Buna göre Rêber APO devlet, devlet biçimleri ve sistemsel yöntemleri konusunda özetle şunları ifade eder:

"Tarihi olduğu kadar günümüzü çözmek ve krizli toplum halini aşmak için devleti doğru tanımlamak, yorumlamak halen en temel mesele olma hüviyetini korumaktadır. Devlet çoğunlukça sorunların çözüm alanı olarak düşünülür. Devlette olmak, bütün sorunlardan kurtulmakla özdeş sayılır. Bunun bir adım ötesi, devletin tanrı-devlet olarak düşlenmesi halidir. Derinliğine bir sosyolojik kavrayış, uygarlık tarihi boyunca geliştirilen tanrısallıkla devletleşmenin iç içe geçtiğini gösterecektir. Rahibin devletleşmedeki katkısı, devlet ile tanrının iç içe gelişmesinin temel nedenidir. Rahip-kralın bir adım ötesi tanrı-kraldır. Roma İmparatorluğu'na kadar Sümer tapınak kökenli bu tanrı-kral veya imparator kavramı kullanılmıştır. İbrahimî dinler bu kavramı tanrı-peygamber veya tanrı-elçi platformuna çekerek biraz insani figür katmak istemişler ve bunda başarılı da olmuşlardır. 'Devlet yücedir, kutsaldır, temel kurtuluş aracıdır' gibi kavramsallaştırmalar, kökenini gerçekten ilk devlet inşacıları olan Sümerli rahiplerden alır. Devlet daha önce kapsamlı olarak çözümlemeye çalıştığım tapınağın (zigguratın) döl yatağında inşa edilmiştir. Hegel'in Napolyon'la başlattığı ulus-devleti 'tanrının yeryüzüne inmesi' biçiminde değerlendirmesi, yine Napolyon'un şahsında 'tanrının yürüyüşü' olarak sembolize etmesi ideası, yukarıdaki açıklama ışığında son derece öğreticidir. Ulus-devlet tanrı-devletin en son, aynı zamanda en tehlikeli biçimidir. Çerçeveye alınmış, kuralları belirlenmiş kurumlar bütünlüğü içinde yoğunlaşmış iktidar, hukuki açıdan devleti iyi tanımlamaktadır. Fakat yeterli değildir. İçeriğini açıklayarak biçimle bütünlediği, kapsam ve biçimi birlikte ele aldığı için daha tamamlayıcı bir bakış sunmaktadır. Devleti dar anlamda artık-ürün ve artık-değer üzerine kurulu ekonomik tekel olarak tanımlamak daha açıklayıcıdır. Artık-ürün ve değeri toplumdan sızdırmak isteyen devlet, kendini toplum üzerinde ideolojik araçlardan zor araçlarına kadar bir üstyapı kurumu olarak örgütleyip tekelleştirir. Devletin bu dar tanımı ışığında bakarsak, siyasetin, devlet politikacılığının son tahlilde artık-ürün ve değerleri gerçekleştirmeyi koordine eden bir yönetim sanatı olduğunu görürüz. En kaba bir formülleştirmeye bağlarsak, DEVLET = ARTIK ÜRÜN-DEĞER + İDEOLOJİK ARAÇLAR + ZOR AYGITLARI + YÖNETİM SANATI diyebiliriz. Tüm tarihsel gelişimi içinde değerlendirirsek, devlet deyince bu faktörlerin devrede olduğunu görürüz. Bu unsurlar veya faktörler dışında, ne bir bütünsellik olarak ne de tek tek her aracı devlet diye tanımlamak, devlet adlı ilişkiler yumağını çözümlemeye imkân tanımaz. Şüphesiz belirtilen her unsurun devletin varlığında kaçınılmaz bir yeri vardır, ama tek başına devlet olarak tanımlanamaz. Yapılan tanımların çoğu her unsuru öne çıkarmasına göre farklılık arz edip, eksik değerlendirmelere yol açmaktan kurtulamaz".

Bu çerçevede kapitalist modernitenin sömürge zihniyetinin yarattığı siyasal rejimlerin oturduğu zemin devletin kendisidir. Devletin, sömürü amacının gerçekleş-

mesi için bir sisteme kavuşturulmasıdır. Bu konuda birkaç önemli faktör vardır. İlki iktidarın karakteristik özelliğidir. İkincisi yönetilen toplumun ahlaki ve politik durumu ya da daha genel anlamda zihniyet durumudur. Bu ikisini, sömürgecinin ve sömürülenin portresi biçiminde de tanımlamak mümkündür. Üçüncüsü de sömürülecek alanın coğrafi, demografik, tarihsel, ekonomik ve dinsel açıdan stratejik durumu. Bunlara daha birçok etken eklenebilir. Fakat belirleyici olan, oluşturulan ya da oluşturulmak istenen yönetim sisteminin hem kalıcı bir siyasal rejim haline gelmesi hem amaca ulaşması hem lerinde yaratılmış örnekler vermek yararlı olabilir. Bu anlamda en bilinen bir örnek olarak faşist rejimler daha çok Hitler'in Nazi Almanya'sı ile dile getirilir. Fiziki soykırımın Yahudiler üzerindeki uygulamasını ifade eder. Amacı ari bir Alman ırkı ve dünya imparatorluğu kurmaktır. Böylece tüm dünyada siyasal ve ekonomik tekel haline gelmektir. Bu gerçekleşmemiş olsa da faşizmin, tüm farklılıkları yok eden zihni yapısını göstermesi açısından tüm devletli tarihin biriktiği en üst noktadır. Elbette Hitler'in Kavgam adlı kitabında ifade ettiği gibi Yahudi soykırımını Türk devletinin, 20 yüzyıl başlarından itibaren

Kapitalist Modernitenin yarattığı sömürge zihniyetini "toplumun toplum olmaktan çıkarılması" temel tespitiyle açıklar ve ilk tespiti yeni bir boyuta taşır. Bir başka deyişle tikellik-evrensellik diyalektiği ve bütünselliğini sağlar.

de kapitalist sömürü zihniyetine küresel anlamda "katkı" sunmasıdır. Tarih boyunca birçok farklı nedene bağlı olarak onlarca devlet biçimi görülmüştür. İşte toplum tarafından üretilen ürünlerin gaspı amacıyla (sosyal sınıflar açısından) köleci, feodal ve kapitalist devlet inşa edilmiştir. Yine iktidarı elinde tutan yönetici sınıfın etnik-dini kimliğini tarif eden rahip, hanedan, aşiret-kavim, ulusal ve ulus devlet biçimleri geliştirilmiştir. Bir başkası da seçilme, atama-atanma veya babadan oğula geçen biçimi olarak monarşik devlet ve cumhuriyet vardır. Artık değerin sızdırıldığı gruplar açısından da tarım, endüstri (sanayi), merkantilist (ticaret) ve finans devleti olarak tanımlanabilir. Son olarak da kapitalist devlet tekellerini perdelemek için her türden ideolojik aygıtları kullanmada meşruiyet yaratıp (özellikle de hukuk bu noktada ön plandadır) devleti görünmez ve tanımlanmaz hale getiren biçimler olarak liberal, sosyalist, faşist ve demokratik devlet sıralanabilir.

Rêber APO'nun genel olarak yaptığı bu tanımlamalarda adı geçen devlet biçimleri, kapitalist modernite ile farklı sistemlerle sürdürülmektedir. Dünyanın farklı bölge- başta Kürtler olmak üzere tüm farklı etnik ve dini farklılıklar üzerindeki soykırım uygulamalarından örnek aldığını söylemesi en önemli bir tarihsel gerçeği de yansıtır. Bu açıdan faşizmin hala Türk devleti eliyle Kürtler üzerinde soykırımı gerçekleştirme amacıyla hala devam ettirildiğini söylemek gerekir. Elbette faşizmin tek kimlik ve o kimliği de temsilen tekellerin iktidar ve hegemonya hedefi güttüğünü, dolayısıyla bunun önünde engel görülen her bir aktörün asimilasyonu, eğer olmuyorsa imhası "zorunludur"! Esasen de ulus devletin kendisi faşizm üretir. Özellikle de kendini sürdüremez duruma gelmesiyle milliyetçiliği devreye sokan ulus-devlet faşizmden bağımsız düşünülemez. İspanya'da Franco, Şili'de Pinochet, İtalya'da Mussolini vb. örnekler verilebilir. Fakat bilinmesi gereken en temel nokta şudur ki faşizm, tüm devlet biçimlerinde yedekte tutulan bir rejimdir. Örneğin ABD'de bugün dahi Afrikalı yurttaşlara "beyaz faşizm" uygulanagelmektedir.

Devletin neden demokratik olamayacağı anlatılmaya çalışılmıştı. Devletle demokrasinin zihniyeti, toplum yapısı ve işleyiş tarzı öz itibariyle farklı olduğu için

demokratik devlet olmaz. Fakat mevcut ulus-devletin sürdürülebilirliğinin, devletin demokratik unsurlarla kimi noktalarda ortaklaşmasıyla gerçekleşebileceği öngörülmüştür. Bu konuda örneklerine daha çok Avrupa'da rastlanılan parlamenter rejimleri buna örnek vermek mümkündür. Bu tip rejimin seçimlere dayanan temsili demokrasiyi ifade ettiği söylenebilir. Tarihsel olarak Atina demokrasisine dayanan ve kapitalist modernitede İngiltere'nin ilk uyguladığı parlamenterizm de bugün ulus-devletin krizine çözüm olamamaktadır. Zira temsili demokrasi denilenin, en inceltilmiş bir Oligarşik yönetim biçimi toplanmış, pratik yönetim işlerini yerine getirmesi için de seçimler yoluyla kurulan hükümetlere belli roller biçilmiştir. Hükümetler atıldır. Esas olan başkandır. Tek kişinin yönetimi esastır. Bir benzeri dinsel kavim ve aşiretlere dayanan krallıklar açısından da geçerlidir. İşte Suudi Arabistan buna örnektir. İran ise seçim, meclis ve devlet başkanlığı kurumlarının yanında bir de teokratik (fundementalist-dinci) rejimi esas alır. Anayasa şeriata göre inşa edilir. İran açısından Şia mezhebinin iktidarcı zihniyeti hakimdir. Vatikan da yarı devlet profilinde bir Ortodoks rejimle yönetilir. Vatikan, İtalya sınırları içinde

Rahipler, istedikleri düzenin zihniyet yapısını inşa ederken insanları ikna etmenin gerekliliğini görmüş ve tanrıyı icat etmiştir. Bu tanrı ulaşılmazdır. Oysa ahlaki-politik toplumda tanrıça toplum içindedir. Doğadadır. Görünürdür.

olduğu bugün dünyadaki farklı birçok örnekten anlaşılabilir. İşte Türkiye en yakın bir örnektir. Yine Azerbaycan, Rusya, Hindistan, Suudi Arabistan, İran ve Paraguay buna eklenebilir. Tüm bu örnekler içinde dikkat çeken bir nokta da parlamenterizm ile merkezi hegemon iktidar yönetimlerinin içiçe olmasıdır. Ulus-devlet ve parlamenterizmin doğduğu yer olan İngiltere ve Hollanda'da monarşi hala korunmaktadır. İngiliz kraliyet ailesi, tıpkı bir "emniyet sübabı" görevi görür. Britanya İmparatorluğu (sömürgeciliği yükselttiği dönemdeki ismiyle 'güneş batmayan imparatorluk') döneminde bağımsız birer devlet haline gelip bir ada ülkesi olan İngiltere'yi zayıf kılmaması için, Britanya sınırları içinde İskoç, İrlandalı ve Galli ulusları birarada tutmanın bir yolu olarak da görülmüş ve her birine birer parlamento kurma hakkı da verilerek İngiltreye bağlı kalmaları sağlanmıştır. Hollanda'da Orange Prensliği, iktidara ortak olmasa da özellikle ekonomi ve dış ilişkilerde esas alınan bir üst kurum niteliğindedir. Başkanlık sistemiyle yönetilen Azerbaycan, Rusya ve Paraguay gibi ülkelerde de bir devlette var olan tüm güçler başkanlık kurumunda özerk bir bölge olarak tanımlansa ve gerçek bir ülke büyüklüğünde nüfus, ordu, devlet kurumları vb. olmasa da esasında genelde tüm Hıristiyan devletleri, özelde de Ortodoks devletler (örneğin İtalya, Hırvatistan, Sırbistan, Çek Cumhuriyeti gibi Güney ve Doğu Avrupa ülkeleri başta olmak üzere) üzerinde ciddi politik etkiye sahiptir. Ortodoks Hıristiyanlığın tüm din ve mezheplerden daha çok "birliği" ve "zenginliği" hedeflenir. Çoğunluğu Afrika ülkelerinde olmak üzere kabilesel veya aşiretsel devlet biçimlerinde görülen ise bir kabile ve onun reisinin devletin tek yetkilisi olması ve geri kalan tüm toplumun bu iktidara hizmet etmesidir. Köleci devlet özelliklerini taşırlar. Fakat özellikle altın, elmas ve petrol kaynakları açısından zengin olan Orta ve Güney Afrika ülkeleri üzerindeki sömürüyü devam ettirmek isteyen Avrupalı devletlerin bir nevi uydusu konumundadırlar. Dünyadaki en demokratik ülkeler olarak tanımlanan İsviçre, İsveç ve Norveç'te ise yarı federal yönetimler hakimdir. Kanton, otonom bölgeler vb olsa ve doğrudan demokrasiye yakın denebilecek bazı özellikler taşısalar da nihayetinde merkezi iktidar

esastır. Bu tip rejimlerde önemli olan finans devlet biçiminin ayakta kalmasıdır. Modernitenin finans kapital çağının bankaları konumundadırlar. Bu nedenle kişi başına düşen gelirin en yüksek olduğu ülkeler olarak tarif edilirler. Bir anlamda demokrasiyi ekonomik gelir seviyesi üzerinden ele alırlar. Hollanda, Japonya, Avustralya ve Kanada da böyledir. Fakat bu son iki örnekteki devletlerde dikkat çeken nokta liberal devlet özellikleri taşımalarıdır. Yani bireysel özgürlükler, güncel deyimiyle üçüncü ve dördüncü kuşak haklarını kapsayacak şekilde "kişinin özgürlüğü "ne daha çok öncelik veren ancak kolektif hakları gündemine almayan, hatta iltica etmiş veya mülteci konumunda olan farklı kimliklere zaman zaman zor kullanmaktan kaçınmayan yaklaşımları vardır. Ayrıca kadının tam bir meta haline getirilmiş olduğu devletler olması da göründükleri gibi olmadıklarına somut bir örnektir. Orta Asya ülkelerinde de en çok görülen yönetim biçimi ise hanedan devlet çeşididir. İşte Kazakistan'da seçimler yapılıyor ve meclis, hükümet oluşturuluyor olmasına rağmen devlet başkanı, aynı hanedandan bir erkek olabilir. Çin, Küba, Venezüella, Kuzey Kore ve Kuzey Vietnam gibi sosyalist devletlerde ise anayasalar komünizme çokça vurgu yapsa da merkezi yönetim devlet başkanlığı ile somutlaşır. Diğer tip devlet biçimlerinden farkı ekonomik yönetimin tamamen veya büyük oranda devlet elinde olmasıdır. Devlet ekonomisi olarak da değerlendirilebilir. Sömürü düzeni ve toplumun bu sömürüye köle olması durumu değişmez.

Tüm bu örnekler ve ihtiva ettikleri yegâne konu sömürge zihniyetinin sürdürülmesidir. Toplumları ve bireyleri düşünemez, anlayamaz, karar veremez ve harekete geçemez hale sokup kendi olmayı aklına dahi getiremez kılmaktır. En demokratik yöntem olarak kabul edilen yerel ve genel seçim yöntemleri de dahil olmak üzere atama-atanma, eğitim-sağlık-medya tekelleri oluşturma, militarizm, askeri veya sivil darbeler, devlet hukukunu geçerli kılma, ekonomiyi özel veya devlet tekeline alma ve toplumu bunda "işçi-işsiz köle" pozisyonuna koyma, kaba ve ince baskı politikalarını sürekli kılma, ideolojik tüm aygıtlarla devletçi, iktidarcı, sömürgeci zihniyetin algısını sıcak tutma, öldürmeden aç bırakma, maddi ve manevi tüm toplumsal birikimlere el koyma ve gerekirse kendisininmiş gibi kullanma, gözaltı-tutuklama-idam uygulamalarını bir sopa gibi toplum üzerinden eksik etmeme, ekolojik tekel ve yıkımları güncel ve normal bir durum haline getirme, kadını her alanda her biçimde, rekabete ve tekele dayanan pazar ekonomisinin temel metası haline getirerek tüm bunları daimi kılma; bütünü oluşturan temel yöntem olarak da asimilasyon ve soykırım gerçeğidir devlet ve onun her türden biçimi. Elbette tarih ve toplum, devletli uygarlığın tarihi ve toplumu değildir ve tabi ki ahlaki-politik toplum yok edilmiş değildir. Tersine mücadelesini büyütmektedir. Ahlaki-politik topluma dayalı alternatif yaşam, sistem, düşünce, toplum ve zihniyet, Rêber APO'nun 40 yılı aşkın süredir yürüttüğü sistem karşıtı mücadelenin bir sonucu olarak " Demokratik, Ekolojik, Kadın Özgürlükçü Paradigma "da somutlaşmıştır. Bir başka yazının konusu olsa da bu anlamda yazıyı Rêber APO'nun "Kapitalist Uygarlık" adlı eserinde bir alıntıyla bitirmek daha anlamlı olacaktır:

"Sonuç olarak devlet uygarlığın ve uygarlık tarihinin çekirdeği olup, günümüze doğru hep çoğalarak gelmiştir. Sayısız biçimlenmelerle kesişerek kendini sürekli kamufle etmeye özen göstermiştir. İlk defa kapitalist uygarlık çağında, tüm ideolojik saptırmalara rağmen, gerçek işlevi içinde devleti tanımlama şansına kavuşulmuştur. Büyük zihinsel ve eylemsel çabaların sonucu olan bu tanımlama imkânına kavuşmak, kapitalizme karşı mücadelenin en anlamlı kazanımıdır. Yakıcı sorun, bu tanımlama ışığında demokratik uygarlığın gelişim ve başarısını anlamlı içerik ve biçimlenmelerle (örgüt ve eylemlilikle) daha da yükseltmek ve kalıcı kılmaktır".

Kaynaklar:

Kapitalist Uygarlık (2. Cilt), Rêber APO
Özgürlük Sosyolojisi, (3. Cilt), Rêber APO

SÖMÜRGECİLİK ZİHNİYETİ VE TÜRK ULUS-DEVLETİNİN KÜRDİSTAN' DA UYGULADIĞI POLİTİKALAR SONUCU TOPLUM VE DOĞADA YARATTIĞI SORUNLAR İLE OLUŞTURDUĞU İŞBİRLİKÇİLİK

Sömürgecilik: Eril Zihniyetin kök hücresi

Ana-Kadın etrafında şekillenen Demokratik, Özgürlükçü, eşitlikçi-komünal hayat, toplumun kendi hakikatıyla yaşamasıydı. Bu öz ve özgür yaşam parçalanmadan, değer hırsızlığı ve karşıtlığı oluşamazdı. Toplum cevheriyle örülerek, hayat kurulmuştu. Yaratıcı, üretken ve paylaşımcılığıyla birlikte sevgi dolu barışçıl yaşam felsefesiyle yüklü olan kadın, toplumsal saygınlık kazanarak, kutsanmış bir konumdaydı. Uzun vadede buna tahammül edemeyen avcı birikimli erkek, kurgusal zenginliği olan analitik zekâyı başat kılarak, eril zihniyetin tohumunu atar. Avını tuzağa düşürüp yakalamak, pusuya yatıp avlamak, kandırarak teslim almak için pratikleştirdiği ve bildiği tüm kurnazlıkları kurgulayarak, güç birliği içinde kadını hedefler.

Erkek kıskançlığı temel olmak üzere, BİZ olgusunun yerini BEN alması, bencilliğin zemin bularak yeşermesi, toplumsal bilincin, iradenin ve kişiliğin terkedilerek bireyci düşüncenin, arzunun ve karakterin oluşması, tahakküm isteminin gelişmesi, maddi birikimin hileyle ele geçirilmesi, şahsi mülkiyet fikrinin üretilmesi, kurnazlığın, komplonun ve kirli ilişkilerin sonucu, eril zihniyet adım adım nükseder.

Hiyerarşik-Statü ittifakına, zor araçlarına, maddi tasarrufa, fiziksel şiddete ve manevi hileye yönelir. Kadının düşürülüp, köleleştirilmesiyle ilk icraatını gerçekleştirir. Sömürgeleştirilen kadın mülk haline getirilir. Eril zihniyet filizlenerek, boy vermiş olur. Hanedanlıkla bunu zenginleştirip, iktidar araçlarıyla tüm topluma yayar. Kent, Pazar ve sınıf olgusuyla devlet formuna kavuşturup, derinleştirir.

Kapitalist-Moderniteyle Ulus-devlet biçimine büründürüp, liberal-faşizmle kapsam kazandırır. Finans çağıyla küreselleştirip, ebedileştirmeye yönelir.

Sömürgecilik, eril zihniyetin kök hücresidir. Tahakkümün oluşması, egemenliğin üretilmesi, mülkiyetin gelişmesi, sömürünün gerçekleşmesi ve iktidarın şekillenmesi sömürgeleştirme olmadan, olası değildir. Toplum karşıtı bu fenomenler sömürge ve düşmanlık üretir. Bu olgular analitik zekanın, duygusal zekadan kopuşunun kurgusal ifadesidir. Toplumsallığın parçalanıp, bencil-bireyciliğin hayat bulmasıdır. Toplumun komünal değerlerini hırsızlayıp, uygarlığı oluşturan bu fenomenlerdir. Sömürgeleştirmeyle başlangıç yapan bu olguların varoluşu da sömürgecilikle bağlaşıktır.

Eril zihniyetin ana hücresi olan sömürgecilik, iktidar ve mülk olgusu siyam üçlüsü gibidir. Biri olmadan diğer ikisinin ya da birinin gerçekleşip hayat bulması olası değildir. Hiç biri tek başına anlam ifade etmez. Aralarındaki ilişki hem simbiyotik hem de bütünü oluşturan bileşenler gibidir. Sömürgecilik, iktidar ve mülk fenomenleri ruh birliği ve biçim ögeleri toplamıdır. Bu üçlü eril zihniyetin ana hücresini oluşturur. Biyolojideki karşılığı kök hücredir. Fizikteki tanımı ise, atomdur. Kısacası iktidar, sömürge ve mülk unsurları tıpkı kök hücreyi meydana getiren embriyonlar, atomu oluşturan bileşenler gibidir.

İlk sömürgeleştirilen kadın olmuş. İlk iktidar kadın üzerinde gerçekleştirilmiş. İlk mülkiyet olgusu haline kadın getirilmiştir. Bu fenomenler eril zihniyetin kendisini ifade eder. Daha sonra üretilen ve gelişen tüm kavramlar ve uygulama biçimleri bu kök hücrenin dalları işlevindedir.

İçte geliştirilen sömürgecilik, ilk kadın üzerinde hayat bulurken, ana-kültür-kutsallığını ve ana-soylu-mirasını reddedip lanetler. Yerine ata-erkilliği ve ata-soyluluğu meşru ve yasal ilan eder. Bu zihniyeti ve uygulamayı topluma indirger. Alt-toplum ve üst-toplum (yöneten ve yönetilen) olarak parçalayıp, toplum karşıtlığını gerçekleştirir.

Kadının sömürgeleştirilip köleleştirilmesi ve mülk haline getirilmesi, alttopluma indigenerek uygulanır. Köleleştirilerek iradesiz kılınır. Savunmasız bırakılarak, teslim alınır. Ekonomiye karşıtlık temelinde müdahale ederek sömürü mekanizması geliştirilir. Pazara yönelip, denetim ve kontrolü sağlayarak talan, haraç ve gasp aygıtı oluşturulur. Din, inanç ve mezhep farklılıklarını tekeline alıp, manevi değerlerle oynayarak, varlığı ve çıkarları uğruna seferber ederek, iç ve dış işgallerde en etkili bir araç haline getirilir.

Sömürgecilik: Eril Zihniyetin güvencesi

Eril zihniyet anlayışı, başta kadın olmak üzere tüm toplumun sömürgeleştirilip, köleleştirilerek, teslim alınmasıdır. Çeşitli iktidar odaklarının toplum üzerinde oluşturulmasıyla tamamen mülk haline getirilmesidir. Yalın bir ifadeyle eril zihniyet içte ve dışta tüm toplumlara karşı başlatılan sömürgeleştirme seferberliğidir. Uygarlık tarihinden günümüze kadar çeşitli koloniler oluşturma, değişik bahanelerle işgaller gerçekleştirme, din adına cihad çağrıları yapma, fetih seferleri düzenleme, mezhep savaşları yürütme vb. çeşitli isimlendirme ve tanımlamalarla süre gelmiştir. Eril zihniyetin oluşumu ve varlığı sömürgeleştirmelere bağlıdır. Gelecek sigortası ve güvencesi de sömürgeleştirmedir.

Sömürgeci ideoloji iğdişleştiricidir. Özellikle sömürgeciliğin eğitim sisteminde şekillenmiş sömürge "aydını", sömürgeleşmiş bir bilince sahiptir. Yeni dönemin işbirlikçisi rolünü oynamaktadır. Egemen ulusun sosyete, bürokrat ve aydın tipi, yêgane modelleridir. İhanet sarmalında debelenen bu hain ögeler, sömürgeci efendiye benzeşme arzusunun ve duyulan hayranlığın tescilli bir göstergesidirler. Bu durum sömürgeci ilişkilerin hakim karakterinin sonucudur.

Sömürgecilik zihniyetini, amaçlarını, yöntemlerini ve uygulamalarını sadece dış-sömürge ülkelerde aramamak gerekir. Zira uygarlık tarihi başından günümüze sömürgecilik tarihidir. Önce İçe sonra zaman zaman dışa dönük uygulanan sömürgecilik, uygarlığın zihniyetini ve ruhunu, karakterini ve özelliklerini çarpıcı bir biçimde sergilemektedir.

Sömürgeleştirme, sürekli savaş halinin ilanıdır. Toplumların sistematik kırıma tabi kılınmasıdır. Aynı zamanda kutuplaştırıcıdır. Sömürgecilik, kapsamlı ve derinlikli sömürü metabolizması biçimidir. Kendi içinde yaşam eyleminin tüm alanlarına içerilmiş sürecin, yeniden üretilip derinleştirilerek sürdürülmesi ve sömürülmesidir.

Kimi istisnalar olmayla birlikte genelde askeri işgalle başlatılan dış-sömürgecilik siyasi denetimi kurma, ekonomik sömürüyü pekiştirme ve yayma amacına hizmet eder. Ardından çıkarlarına hizmet edecek azınlık-elit bir tabaka işbirliği içine alınır. Eğitim sistemiyle ideolojik egemenlik kurulur. Hastane, klinik, dispanser vb. kuruluşlar yoluyla sömürge toplumu üzerinde sağlık tekeli oluşturularak, minnet duygusu geliştirilir.

Bu tarihsel akış günümüz sömürgeciliği ve sömürünün başlangıç odağını karelerken, eril zihniyetin oluş temelini de sunmaktadır. İlk sömürgeleştirilenin kadın olması, kök hücreyi bize göstermektedir. Tahakküm altına alma, egemenlik-efendilik oluşturma, köleleştirerek mülk haline getirme, sömürgeci zihniyetin realitesidir. Bu lanetli durumdan kurtuluşun çözümü de başlangıçla bağlaşıktır.

Sömürgecilik uygulamaları her türden şiddet, yıkım, kırım ve çeşitli soykırım uygulamaları olmadan gerçekleşemez. Öncelikle askeri şiddet devreye konulur, ardından siyasi, kültürel ve ekonomik olarak işgal edilir. Tahakküm altına alınarak, zora dayalı iktidar oluşturulur. Ülke ve toplum köleleştirilerek sömürgeleştirilir. Sömürgecinin mülkü haline getirilir. Sömürgeci efendidir, uygar-özne konumundadır. Sömürge ise köledir, vahşi-nesne durumundadır. Terbiye edilerek, ehlileştirilmesi gerekir. Böylece üzerinde zora ve baskıya dayalı egemenlik oluşturulan sömürge, her türlü gayrimeşru ihtiyaçları karşılayacak, insanlık dışı taleplere cevap teşkil edecek, maddi ve manevi rezervler haline gelmiş olur. Artık talan, gasp, hırsızlama, sömürü, tecavüz, devşirme, asimilasyon, işbirlikçilik, çeşitli türden ihanet vb. uygulamalar, sömürgeci efendilerce meşru kılınır.

Bu duruma itilen sömürge insanı eğer direniş içinde değilse, artık toplum olarak tanımlanamaz. Kendi tarihine, kültürüne, kimliğine, diline ve bir bütün olarak varoluş gerçekliğine yabancılaşır. Kendi olmaktan çıkarak, ötekileşir. Yalan, yanlış ve yanılsamalı bir bilinç edinerek benliğini ve ruhunu kaybeder. Oluşum gerçekliğinden kaçış başlar. Ülkesinin ve toplumunun tarihsel değerlerinden uzaklaşır. Geleneklerine yabancılaşır. Öyle bir aşamaya gelir ki kendi kimliğinden, dilinden ve kültüründen utanarak, efendisine sevdalanıp, onun gibi olma hayalleriyle sürüklenir.

Kolektif-Sömürgecilik ve Kürt Kapanı

Bu lanetli ve ölümcül durumun en katmerleşmiş hali binlerce yıldır Kürdistan ve Kürt halkı üzerinde uygulanmaktadır. Uygarlığın üretilmesiyle başlayan, işgal seferleriyle uygulanan sömürgecilik günümüze gelene kadar Kürdistan ve Kürt halkını kadavraya çevirmiştir. Bu ülke ve halkın şahsında toplumsallık ve insanlık değerleri parçalanıp, yok edilmek istenmiştir.

Kürdistan ve Kürt Halkı üzerindeki sömürgecilik, uygarlık başlangıcına uzanır. Rêber APO' nun belirttiği "Kürt kapanı" bu dönemlerde kurulur. Zaman zaman toplumsal irade canlanıp, örgütlenerek bu kilitsiz kapanı parça parça ederek, söküp atar. Zamanların Merkezi Hegemonik güç odaklarınca tekrardan işgal edilerek, yeniden kapan kurulur. I. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrası yapılan Lozan antlaşmasıyla "Kürt kapanı" bir kez daha yeniden şekillendirilir. Ebedi olarak açılmaması, parçalanmaması ve sökülüp atılmaması kaydıyla, özel ve özgün olarak, "Kürt kapanı" oluşturulur. Uluslararası güç odakları ve bölge ulus-devletleri eliyle statüsüzlüğün-statüsü olarak projelendirilip, yok hükmünde sayılır. Kolektif-sömürgecilik uygulanarak, kolektif-sömürüye alınır. Diğer bir deyişle dört parçaya bölünen Kürdistan kolektif-sömürge yapılır ve uluslararası sömürüye açılır.

Tarihsel olarak sürüp gelen, dönemin emperyalist-kapitalist güçlerince biçimlendirilen ve Türk Ulus-devlet jandarmalığına teslim edilen bu "Kürt Kapanı", dönme ve devşirme egemen- taşaronlar eliyle kırk dişli, kırk kilitli, kırk zemberekli bir başka kapana alınır. Böylece Kürdistan ve Kürt halkı kapan içinde kapana hapsedilir. Yeni kurulan Türk Ulus-devleti faşist karakteri ve özellikleriyle yeni ve seçkin uygulamalara başlar. Kürt sorunu çıkışı bilinmeyen bir labirent kadar karmaşıklaştırılır.

Kürdistan'a reva görülen kolektif-sömürgecilik; tarihten günümüze kadar uygulanmış olan tüm sömürgecilik yöntemlerinin adeta toplamı ve fazlasıdır. İlk çağların kolonyalizm türlerinden başlayarak, antik dönemin işgal, fetih ve talan sömürgeciliği, keşif sömürgeciliği, klasik sömürgecilik ve yeni sömürgecilik ile günümüzün küresel-sömürgecilik uygulamalarını kapsamakla birlikte özgün ve özel yanları da içermektedir. Parçalanması yetmezmiş gibi, ülke ve toplumu

lime-lime eden, beyin hücrelerine kadar hükmeden, kılcal damarlara dek yayılan, düşün ve ruh dünyasını bile söküp alan, sömürünün en katmerli, ölümcül hali uygulanmaktadır. İnsan aklının alamayacağı, yüreğinin kaldıramayacağı yöntemler, bu toprakların kadim halkına, pervasızca ve fütursuzca uygulanmaktadır.

Mezolitik dönemin ve Neolitik Devrimin yaratıcısı olan bir halkın torunlarına beş bin yıllık uygarlık kini ve öfkesiyle yaklaşılmaktadır. Toplumsallık geleneğinin, İnsanlık değerlerinin yaratıcı beşiği olan bu coğrafya ve halkından beş bin yıllık eril zihniyetin, günümüz temsilciliğini yapan Kapitalist-Modernitenin adeta intikam alışıdır. Reva görülen ise; kan, gözyaşı ve acılar içinde kefensiz ve mezarsız bir ölümdür. Aslında bu kadim halk ve ülke şahsında öldürülerek, yok edilmek istenen toplumsallık geleneği ve insanlık değerleridir.

Özgün, özel ve statüsüz kolektif-sömürgeciliğe tabi tutulan Kürdistan ve Kürt Halkı, günümüze kadar Özel- savaş çemberi içinde özel yasalar, özel mahkemeler, özel valiler eliyle sıkıyönetim ve olağanüstü hallerle yönetilir. Eğitim ve sağlıktan yönetim erkine, tarım ve hayvancılıktan ticarete, üretim ve ekonomiden ekolojiye kadar, yaşamın her alanına ilişkin özel-savaş eksenli stratejik-politikalar ve projeler geliştirilir.

Beden ve ruh alıcı politikalar

İşe inkarla başlanılır. Cumhuriyetin kurucu ögesi olan Kürtler, bir gecede buharlaştırılarak, görülmez kılınır. “Kürt yoktur” yalanıyla kimliği, dili, ülkesi, tarihi, kültürü ve gelenekleri reddedilerek yasaklanır. “Dağ-Türkü” denilerek, “kart-kurt-kürt” şeklinde düzmece tez oluşturulur. Cumhuriyetin kurumlaşma çalışmaları, kurucu halkın inkarı üzerinden inşa edilir. Türkleştirme politikaları stratejik olarak belirlenerek hız verilir. Kürdistan toplumu ıslah edilerek, uygarlaştırılması gerekir. Özellikle Kürt halkı, egemen ukala-entellerce ulus-devlet için sürekli tehlikeli ve bölücü potansiyel sayılırken, dış dünya için ise, geri ve uygarlık dışı kalmışlığıyla, itibar zedeleyici olarak görülür.

Belirlenen temel strateji fiziksel-soykırım ve kültürel-soykırımdır. Her ikisi birlikte hayata geçirilir. Bu eksende asimilasyon ve devşirme yöntemleriyle Türkleştirme politikalarına hız verilir. Şeyh Sait kırımından, Ağrı katliamına ve Dersim soykırımına kadar varan uygulamalarla küçük, büyük tüm direnç odakları imha edilir. Bu on beş (15) yıllık sürede kan oluk gibi akar. Ölümün, yıkımın, işkencenin, tecavüzün ve talanın hesabı bilinmez. Mecburu iskan yasasıyla başlayan sürgünler ve zorunlu göçlerle Anadolu’nun ölümcül çorak toprakları, çölleri ve bataklıkları Kürtlerle dolar. Kürdistan cehenneme çevrilir. 1940’lara varıldığında ölüm sessizliği egemen olur. Fiziki-soykırım hızını kaybederken, kültürel-soykırım kulvarını genişleterek, yoluna devam eder. 1960’ lara geçilirken, Kürdistan yeniden yıkıma uğratılır. Askeri işgallerle sömürgecilik derinleştirilir. Adeta terör estirilir. Ulus-devlet baskısı ve otoritesi her yerde ölüm, işkence, tecavüz ve talanlarla canlı olarak tesis edilir. Devletin siyasi sistemi kurumlaştırılır. Her konuya el atılarak eğitimden sağlığa, sanattan kültürel alana kadar her yerde ulus-devlet faşizmi ve hakimiyeti egemen kılınır.

Stratejik hedef: dil siyaseti

Dil bir halkın kökenini ve kimliğini belirler. Ana dil bireyin ve toplumun kendini ifade aracıdır. Bir toplumun eritilip, yabancılaştırılması dilinin yasaklanmasıyla başlar. Başkalaşmanın, devşirmenin ve asimilasyonun en derin ve kalıcı yöntemidir. Toplumun dilsiz bırakılarak, ifadesiz kılınması teslim almanın diğer bir adıdır. Öteki adı ise ölümcül hastalıklı komalık halidir. Bilinçli amaçlı ve planlı bir şekilde bu stratejik-politika hayata geçirilir.

Türk ulus-devlet dili, yegane ifade aracı haline getirilerek, pazarın hakim dili yapılır. Kürt dili ve lehçeleri sürekli küçümsenir. Felsefe, bilim, teknik, siyaset, diplomatik, kültür vb. alanlarda yetersiz ve anlaşılmaz olduğu vurgulanır. Sömürgeciliğin resmi dili, kısa zaman içinde yaşam dili haline getirilir. Bunun için kapsamlı politikalar

yürütülür. Kanunlar devreye konulur. Özel yasalar yapılır. Çeşitli yasaklar geliştirilir. Mahkemeler harekete geçirilerek, cezalar yağdırılır. Kültür, sanat edebiyat, şiir ve spor etkinliklerinin dili yapılarak, zamanın modası haline getirilir. Sonuçta amaç ve strateji hedefli devasa ölçülerle tanımlanacak söylemsel, yazımsal ve görsel üretim oluşturulur. Politik uygulama ve pojeler vasıtasıyla hayata geçirilir. "Türkçe konuş, çok konuş" kampanyası seferberlik halinde yürütülür. Şehirler ve köyler, dağlar ve ovalar üretilmiş vecizelerle donatılır. Kürt insanı üzerinde duygu, düşünce ve dil parçalılığı yaratılarak, telafisi ve tedavisi imkânsız olan travmalara yol açar.

Kültürel değerler

Tarihsel değerleri, arkeolojik mirası, eserleri ve sözlü edebiyatı yasaklanıp, yok edilerek Kürt halkı belleksiz tutulmak istenir. Tarih bir halkın hafızasıdır. Tarih bilgisi ve bilinci toplumun benliğidir. Geleneğinin yolu, kimliğinin adıdır. Köklerinin ifadesidir. Varoluşunun anlatımı ve tanımıdır. Bunları yitiren bir toplum ve birey boş bir kaset gibidir. İstediğiniz şeyleri doldurup, ezberletebilirsiniz. Adlandırıp, yönlendirip, yönetebilirsiniz. Özellikle gelecek nesiller sömürgeci için adeta hammadde gibidir. İstediği şekilde, amaçları doğrultusunda biçim verebilir. İstediği kadar sömürüp, köleleştirebilir. Her işe gönüllüce koşturabilir.

Sömürgeci efendiler için Kürdistan insan ve ekonomik sömürü rezervleridir. Birikmiş maddi ve manevi kültürel değer deposudur. Dilediği kadar çalabilir, istediği şekilde kullanabilir, ilhtiyaç duyduğu ölçüde maddi değerlere el koyabilir. Gerekli gördüğü oranda askere alıp, paramiliter güçler ve yapılar oluşturabilir. "Kraldan çok krallar" yetiştirebilir. Emek ve cinsel sömürüyü ölçüsüzce gerçekleştirebilir. Bedensel ve ruhsal köleliği kılcal damarlara kadar enjekte edebilir.

Egemen ulus merkezleri, iktidar güçleri ve sermaye odakları sömürgelerini mülk olarak görürler. Bir yanıyla onların devasa çiftlik alanları ve uçsuz-bucaksız tarlalarıdır. Yer-üstü ve yer-alt zenginlikleriyle adeta tapulu mallarıdır. Diğer boyutuyla ise, özel mülkiyetleri ve işletmelerinde olan toplu cezaevidir. İnsanlarını her türlü ağır işlerde ve kobaylıkta kullanabilirler. Kirli ve karanlık faaliyetlerinin maşası yapabilirler. Öte yandan ise, egemen ulus elitinin hizmetine sunulmuş özel ve genel fuhuş yuvasıdır. Kaba tabirle iğrenç

Sömürgecilik, eril zihniyetin kök hücresidir. Tahakkümün oluşması, egemenliğin üretilmesi, mülkiyetin gelişmesi, sömürünün gerçekleşmesi ve iktidarın şekillenmesi sömürgeleştirme olmadan, olası değildir.

Psikolojik travmalar

Bilinçli ve sürekli olarak sömürgeci kurum, kuruluş ve kişilerce her fırsatta ve her konuda Kürt insanı hakarete uğrar, dışlanır. Yalana ve iftiraya dayalı düzmece sözler ve fıkralar kurgulanarak, alay konusu yapılarak, aşağılanır. "Eşeğe altın semer de vursan, eşek yine eşektir", "Kürt' den evliya olsa, sokma avluya", vb. denilerek küfürnameler dizilir. Her fırsatta ve olayda zan altında tutularak, potansiyel suçlu görülüp, standart bir formül hayatın geneline yaydırılır.

Bu uygulama ve söylevler ruhsal boyutta tahribatlar yaratır. Psikolojik travmalara sebebiyet verir. Ülkesini, kimliğini, dilini, tarihini, kültürünü, geleneklerini, değerlerini küçük görerek, kendinden ve toplumundan utanarak, amansız bir kaçışı getirir. Bu durum köleliğin kılcal damarlara kadar indiği zamandır. Düşmanına hayranlığın, katiline sevdalanmanın platonik hülyasının görüldüğü dönemdir.

zevklerinin ve çirkin arzularının tatmin edileceği açık genelevdir. Eril zihniyetin anlayışı ve pratik uygulamaları bu tablo eksenlidir. Bu resmin tüm kareleri ve fiğürleri, imgeleri ve betimlemeleri sömürgeci özne-efendilerce kurgulanır ve dizayn edilir. Nesneleri olan sömürge insanları ise düşünsel dumura, ruhsal parçalığa, duygusal erozyona ve psikolojik patolojiye uğrarlar. Fiziksel çöküntü çok-katlamalı olarak gerçekleşir. Özgürlük ve demokrasi mücadelesi vermeyenler, iradesizleşerek kişiliksizleşirler. Sömürgeci efendinin piyonuna dönerler.

Çöküşten Çıkış Arayışları

Türkiye'de demokrasi, özgürlükler, insan hakları ve evrensel hukukun üstünlüğüne izin verilmediği gibi, demokratik devrimde yaşanmadı. Eski rejim eklektik olarak kendini yenilediğini zannederken, ideolojik olarak eski paradiğmadan güçlü ve etkili bir kopuşu yaşamadı. Üsten eğreti ve içeriksiz yapılanmalar ile adeta giysi değişikliğiyle yenilendiği yanılgısı içinde varlığını sürdürmenin telaşıyla hareket etti. Bu ruh hali ve düşün yapısı ülke aydınlarını da kapsadı. Hal böyle olunca gelişen her sınıf, katman ve oluşum ister sosyal, ister siyasal isterse de ekonomik olsun, var olan iktidarın beslemesi ve uydusu olmayı aşamadı. Kendi aklı ve düşün dünyası olmadı. Ülke koşullarına ve realitesine uygun ideolojik ve felsefik doktrin gelişemedi. Ulus-devletin faşist zihniyeti Teşkilat-ı Mahsuse'nin üretimi olarak, İttihat ve Terakki, Kuvayi Milliye, Cumhuriyet Halk fırkası (CHP) ve versiyonları zinciriyle 70 yıllık bir yolun sonunda günümüz AKP fenomeniyle yeniden dizayn edilerek, cilalanıp hayata sürüldü.

Özgürlük ve Demokrasi mücadelesiyle şiddetli depremler yaşayan TC, inkarı sürdürmeye dayalı yeni arayışlara girer. Ulusal birliğin sağlanması, ruhsal düzenin oluşturulması, din kardeşliğinin diriltilmesi, ümmetçilik anlayışı içinde soruna çözüm/çözümsüzlük bulunması için mücadele edilmelidir yaklaşımı, dönemin sömürgecilik siyaseti olarak öne çıkar. Yeni keşfedilmiş gibi "siyasal-islama" (iktidar "islam"ına) ümit bağlanır. Kurtarıcı gözüyle "İslam ümmetçiliğine" can simidi gibi sarılarak, medet umulur. Tüm kurum ve kuruluşlarıyla, tüzel ve özel kişileriyle adeta seferberlik ilan edilir. Kürdistan için oluşturulan "ümmetçilik" eksenli Ulusal strateji ve politikalar, proje ve tasarılar çeşitli basın kuruluşları üzerinden propagandası yapılır. Dünya devletleri ölçeğinde destek bulurken, ulusal ve yerel anlamda taraftar bulması zor olmaz. Sonuçta ulusal tasarı işbirlikçi ögede cisimleşerek, modele dönüşür. Sözün hayata geçerek, ete kemiğe bürünmesi gerçekleşmiş olur. AKP ve işbirlikçileri kurulan tiyatro sahnesinde yerlerini alırlar. Anti-demokratik, anti-özgürlükçü ve Kürt düşmanı faşist perde açılır. Perde arkasında ise siyonist-masonik lobiler, bir ellerinde senaryo, diğer ellerinde dizginleri tutarak, oyunu başlatırlar.

Türk Ulus-devlet faşizmi tekçidir. 1980 askeri darbeyle birlikte amaçları ekseninde esas aldığı ideoloji; Türk-İslam sentezidir. Açılımı; resmi Türklük, Sünni-İslam (İktidarcı-"İslam"),Hanefi Mezhebi ve Nakşibendi Tarikatıdır. Bu doğrultuda ki stratejilerin gereği olan politikaları yaşamsal kılmak için, tüm bilgisini, yeteneğini, deney-tecrübesini ve imkânlarını harekete geçirir. Ancak bu ideolojiyle faşizm ikiye katlanır. Tarihin en amansız ve zalimane uygulamaları başlar. Firavunlara, Nemrutlara, Dehhaklara, Tiranlara ve Neronlara taş çıkartırcasına bir iktidar oluşur. Toplumların üstüne ceberrüt gibi çöker. Tekrardan yeni bir homojen toplum yaratmanın peşine düşer. Bu sürecin en çarpıcı ve yakıcı acısını, tahribatını Kürdistan halkı yaşar. Köhnemiş ideoloji ve çökmüş ulus-devlet, başka kimliklere, kültürlere, dinlere, inançlara tahammül gösteremez. İktidarını perçinlemek ve hedeflerine ulaşmak için sürekli yeni düşmanlar yaratır. Dönemin modası olarak, dilinden düşürmediği "din kardeşliği", "milli mutabakat", "ülkede barış, cihanda barış" sözlerinin anlamı; yeni resmi ulus kimliğinin (AKP modeli) benimsenerek, kutsal-devlete kayıtsız-şartsız itaat edilmesi istenir. Anadolu, Kürdistan ve Yukarı

Mezopotamya'nın binlerce yıllık kimlikleri, kültürleri, inançları ve gelenekleri ulus-devletin resmi kimliği içinde asimile edilirken, kırıntı biçiminde kalmış olanların üzerinden silindir gibi geçilir. Tespit edildiği kadarıyla toplam 52 çeşit kimlik, din ve mezhep buharlaştırılarak yok edilmiş. Geride kalanı ise, kendi amaçları ve hedefleri doğrultusunda yeniden şekillendirirken aslında şekilsizleştirir. Çünkü kimliklerinden, inançlarından, dillerinden kültürlerinden koparılan bu insanların varoluş dokusu parçalanarak, toplumsallıkları, tarihleri ve gelenekleri yok edilmiş. Hafızasız ve iradesiz olarak savrulurlar. Neo-liberalizmin popülerkültürü çemberinde uçurumlardan yuvarlanırcasına beyin ve ruh yıkımı içinde beden güdüleri peşinde sürüklenirler.

Maskeli Politika: Doğa Yıkımı

Bilim dünyasında Kürdistan "arkeoloji cenneti" olarak bilinir. Özellikle Kürdistan'ın yukarı Mezopotamya'yı da içeren, Toros-Zağros dağ kavisi, bereketli hilal (Altın Hilal) diye tanımlanır. Paleolitik ve Mezolitik dönemlerin en gelişkin evreleriyle Neolitik devrimin gerçekleştiği birçok ilklerin, keşiflerin, icatların, yaşandığı alandır. İnsanlık tarihine ışık tutacak, değiştirecek, yeniden yazımını sağlayacak derecede önemlidir. Paleolitik, mezolotik, neolitik ve uygarlık süreçlerine ait mağaralar, köyler, kentler, merkezi yerler, tümülüsler, kaya mezarları, kutsal mekânlar vb. arkeolojik kalıntı ve höyüklerle doludur. Binlercesi kazılmayı, araştırmayı beklerken, çok azı açığa çıkarılmış. Onlar da HES'lere, Barajlara, TOKİ'lere MTA'lara ve Özel Maden Şirketlerine, TPAO'lara ve Enerji Tekellerine kurban edilerek sulara, kuyulara, ocaklara ve beton blokların altıma gömülmüş ve gömülmeyi beklemektedir.

Toprağın, suyun ve havanın süratle zehirlendiği bir süreç başlamış demektir. Halbuki toprak, su, hava, bitki örtüsü, ormanlar, çalılar, otlaklar, vadiler, dağlar yöre halkının (köy, belde, ilçe ve kent toplumunun), kollektif-komünal değeridir. Ortak kullanım yerleri ve yaşam alanlarıdır. Çeşitli santrallerin, barajların ve Toplu Konutların yapıldığı, Petrol Kuyuları ve Maden Ocaklarının açıldığı yerler ise; adım-adım hayatın tüketildiği, gün be gün yaşamın öldürüldüğü bölgelerdir. Canlıların varoluş kaynaklarının kurutulduğu, yaşam damarlarının kesildiği, nefes-alma koşullarının dahi kalmadığı alanlardır.

Cehennem Vadileri: HES ve Barajlar.

Sayıları şimdiden birkaç yüzü aşan, baraj ve çeşitli santral inşaatları sürecinde yapılan doğa tahribatlarının hesabı dahi bilinmemektedir. Sadece yüzlerce kilometrelik yol açımları için kesilen ağaçların, kullanılan patlayıcıların, çalıştırılan kırıcıların, çevreye yayılan kimyasalların ve enva-i çeşit inşaat artıklarının yapacağı olumsuz etkiler dahi ekolojik-dengeyi bozmaya yeterlidir. Kaldı ki HES'ler ve Barajların kapladığı devasa alanlar ve yaratacağı yıkımlar, doğru temelde ve ekolojik bir bilinçle ele alınıp hesaplanabilirse, ortaya bir cehennem ve ölüm projesi çıkacaktır. Bu talana ve sömürüye dayalı yıkımları doğru tanımlayıp, adlandırmak gerekir. Bunlara; "Cehennem vadileri" ya da "doğa ve toplum mezarlıkları" demek yerinde olacaktır.

Yeraltı fosil kökenli (kömür, gaz, sıvı) kaynaklarla yer üstü hidrolik sisteme dayalı kaynaklara yönelip enerji elde etmek, EKO sisteme ve toplumsal yapılara en büyük zararı vermektedir. Hem doğa yaşamı ve döngüsü hem de toplumsal hayat ve akışı alt-üst olmaktadır. Doğa ve toplum arasındaki optimal denge, sürptimal hale dönüşmektedir. Onarılması imkansız tahribatlara yol açmaktadır.

HES ve Baraj inşaatları için onlarca ilçe, belde ve binlerce köy, mezra gibi yerleşim alanlarıyla birlikte, milyonlarca hektarlık tarım ve ziraat alanlarıyla ormanlıklar, meralar, bağ ve bahçeler kamulaştırılmış. Zengin bitki örtüsüyle kaplı vadi, kıyı ve yaylalar istimlak edilmiş-edilmektedir. Böylece kırsaldaki yoğun nüfus azaltılarak, kentlere göç-akışını sağlamada "gönüllü" zorunluluk ve çekicilik oluşturularak kimi stratejik alanları, bölgeleri insandan arındırmış. On beş bin yıllık kır-köy coğrafyasını, yaşanmaz hale getirmiştir.

Amaçlı, bilinçli stratejik ve politik uygulamalar bitki örtüsü, hayvan popülasyonu, hidrolik akışı, iklim kuşağı, yağış miktarı ve zamanı değişen coğrafyada bir bütün olarak ekolojik-denge, kendi döngüsünden çıkarılmış. Mevsimler arası uyum değişmiş. Bir yandan kuraklık, çölleşme oluşurken, diğer yandan mevsim dışı, aşırı yağmurlar sellere, yıkımlara, erozyonlara neden olmaktadır. Yüksek miktarlardaki kar yağışları da çığ olaylarına, toprak kaymalarına sebebiyet vermektedir. Neticede doğa kendi diyalektiğini işletemez olunca, ardı ardına gelen felaketlerle adeta intikam almaya yönelmektedir.

Halbuki bu coğrafyalar tarıma, ziraata, bağa, bahçeye, hayvancılığa, ormancılığa, balıkçılığa, arıcılığa, toprak ve su işlerine yatkındır. İnsanı; binlerce yıllık toplumsal birikimin, geleneğin ve emeğin ustasıdır. Hem bu coğrafyayı yaşatacak hem canlıları besleyecek hem de insanını ve kendini doyuracaktır. Bu da bireyin ve toplumun, toprakla doğayla uyumu ve simbiyotik ilişkisidir. Toplumsal-doğanın özgür- işleyiş kuralıdır. İnsanın kutsalıdır. Buna dokunuldu mu yörüngesinden kopmuş, meteor taşı misali, savrulup gider. Dur-durak bilmeden, parçalanıp un-ufak olana dek, pusulasız yol alır.

Beton Bloklar: toplumsal kırım

Türk ulus-devlet faşizmi hedefe varmak için; Köy-tarım toplumu ve hayvancılıkla geçinen göçebe yapıları, bir taraftan TOKİ' nin arazilerine dönük, gasp oyunları sürerken, diğer taraftan da GDO' ların insafsızlığına ve sömürüsüne açılmış. Tüccarların vicdansızlığına bırakılmıştır. Çiftçi ve besici ürettiğiyle geçinemeyip, emeğinin karşılığını bulamayınca, ekonomik sıkıntılar yaşar hale gelmiş. Doğa ise; kar hırsı ve açgözlülükle yapılan talan ve hırsızlama sonucu, yıkım ve tasfiyeyle yüz yüze bırakılmış. Köy ve göçebe toplulukları hayatlarını idame edemez duruma getirilmişler. Özellikle Kürdistan'da yürütülen kirli savaş ekseninde baskı, şiddet, yıkım, ölüm ve yasaklar da eklenince, yönünü şehirlere vererek, göç etmek zorunda bırakılmış ya da göçertilmiştir. Kırsalın Klan, kabile ve geniş aileleri parçalanarak Kentlere ve Metropollere sıkışmış. İşsiz ve gelirsiz duruma düşen bu Kürt insanları adeta açlıkla terbiye edilerek, teslim alınmak istenmiştir.

Kır-köy yaşamında kendine yeterliliği ağır basan, kendi üretip kendi tüketen, ortaklaşmayı bilen bir ekonomi mevcut. Eksik de olsa dayanışma, paylaşma ve yardımlaşmayı insani-değer bilen bir yaklaşım ve yapılanma var. Böylesi bir ekonomik ve hayat anlayışından, her şeyin para-kar-pazar döngüsü ekseninde ve mantalitesinde ele alındığı, bireyci ve bencilliğin esas kılındığı bir ilişkiler ve yaşam ağıyla karşı karşıya kalan kır-köy insanının dünyası alt-üst olmakta. Kapitalist-modernitenin dejenerasyon dalgaları karşında çırpınıp-durmaktadır.

Bakur-Kürdistan coğrafyasını çeşitli santral ve barajlarla TOKİ, Maden Ocakları ve Petrol Kuyularıyla parçalayıp, adacıklara bölerek, sınırsız denetimi ve güçlü kontrolü sağlamak. Böylece de Kürdistan Özgürlük Gerillasının manevra alanlarını daraltmak. Bölgeler, eyaletler ve parçalar arası geçişleri engellemek. Yazlık ve kışlık

> **Sömürgeleştirme, sürekli savaş halinin ilanıdır. Toplumların sistematik kırıma tabi kılınmasıdır. Aynı zamanda kutuplaştırıcıdır. Sömürgecilik, kapsamlı ve derinlikli sömürü metabolizması biçimidir. Kendi içinde yaşam eyleminin tüm alanlarına içerilmiş sürecin, yeniden üretilip derinleştirilerek sürdürülmesi ve sömürülmesidir.**

üstlenme yerlerini yok etmek. Doğal kamuflaj olanaklarını ortadan kaldırarak, askeri operasyonlarla imha etmek amaçlıdır.

Kırsal alanları insandan arındırarak, Özgürlük Gerillasının, Kır-Köy toplumuyla ilişkisini ortadan kaldırmak. Kır insanı üzerinden kent toplumuyla irtibatını kesmek. Çeşitli lojistik olanaklar ile istihbarat bilgilerinden mahrum ederek, eylemsiz tutmak. Gerillanın meşru savunma temelinde geliştirdiği, öz savunma gücünü işlevsiz kılıp, tasfiye etmek. Ya da marjinalleştirip etkisiz kılmak. Uzun vade de ise; yozlaşma ve çürümenin koşullarını sağlamaktır.

Sonuçta; Faunası, Florası ve klimatolojisi değişmiş, hidrolik sistemi alt-üst olmuş, çeşitli doğal barınma, korunma ve beslenme kaynakları kurutulmuş, ekosistemi tar-u mar edilmiş bir Kürdistan'da Özgürlük Gerillasının yaşam olanaklarını daraltarak tutunmasını, yeni hayatın oluşmasını engellemek için her yola başvurulmaktadır. Bir taraftan Özgürlük mücadelesi engellenmek istenirken, diğer taraftan talan, sömürü, gasp ve hırsızlama derinleştirilerek sürdürülmektedir. Bu gün doğa üzerindeki bu yıkımların, talanların ve tahribatların hesabı bile yapılamamaktadır.

Bu arada şunu özellikle vurgulamak gerekir. Tüm bu amansız yıkımlar karşısında, kendilerini her fırsatta doğa dostu, doğa koruyucusu ilan edenler sus-pus olmuşlar. TEMA, ÇEKÜL, ÇEKÜD, ÇEVKO, Doğal Hayatı Koruma Derneği ile uluslararası kuruluşlardan olan Greenpeace ve RobinWood…vb. gibi, kendilerine sivil toplum örgütleri diyen nice yapılanmalar sessiz kalıp, iktidar ve sermaye tekellerinin karşısına çıkamamışlardır. Çünkü finans dayanakları, beslenme kaynakları devlet ve tekellerdir. Özellikle Bakur-Kürdistanı söz konusu olunca, efendilerinin yaptıkları talana, yıkıma, kırıma ve katliama ve özelliklede onlarca yıldır sistematik olarak yapılan orman yangınları ve genç ağaç kesimine söyleyecekleri sözleri, geliştirecekleri tavırları, örgütleyecekleri eylemleri, yürütecekleri diplomatik faaliyetleri olamaz. Çünkü varlıkları, varoluşları tehlikeye girecektir. Onlar için toplum ve doğanın önemi, iktidar ve sermayenin çıkarlarından daha değerli olamaz. Üstelik iktidar ve sermaye tekellerinin Anadolu ve Bakur-Kürdistan'ına dönük uygulamaları karşısında bu örgütlerin gerçeklikleri, doğruları ve samimiyetleri çarpıcı biçimde gözler önüne seriliyor. "Yalancının mumu yatsıya dek yanar" tespitindeki halk deyişi gibi; koca-koca yalanları tuzbuz olup, tüm gizli-çıkar maskeleri düşerek, gerçek yüzleri açığa çıkmış oluyor.

Kendilerini soylu ve asil olarak tanımlarlar. Halktan ayrı tutarak, onları yönetme hakkını (üst-toplum olarak) kendilerinde görürler. Aslında bunlar Kürdistan'ın soysuzlarıdırlar. Bunlarda işbirlikçilik kronikleşmiştir.

İşbirlikçiYapılar

Kürt Halkı tarih boyu işgal ve istila fetihlerine uğramıştır. Bunlara karşı sürekli bir direniş içinde olmuştur. Ancak bu direniş geleneğiyle birlikte soyları Enkido, Harpagos ve Mativazza'ya dayanan işbirlikçi bir gelenek mevcuttur. Bu işbirlikçi yapılar her dönem değişiklik gösterse de varlıklarını bir gelenek olarak günümüze kadar taşımışlardır.

1- Klasik-İşbirlikçi Aileler:

Kürdistan özgülünde varlıkları ve çıkarları TC sömürgeciliğinin amaçları ve menfaatleriyle örtüşen, yerel egemenleri ifade eden köklü ailelerdir. Mir, Bey, Hanedan ve Aristokrat-elit kesimi kapsar. Kendilerini soylu ve asil olarak tanımlarlar. Halktan ayrı tutarak, onları yönetme hakkını (üsttoplum olarak) kendilerinde görürler. Aslında bunlar Kürdistan'ın soysuzlarıdırlar. Bunlarda işbirlikçilik kronikleşmiştir. Ege-

men-sınıf bilinciyle hareket ederler. Kürt halkı içinde yerel iktidar odakları olarak varlıklarını sürdürürler. İşgalci ve sömürgeciliğin yerel ayakları ve otoriteleri olarak işlev görürler. Kürdistan genelinde ortalama beş yüz (500) aile bu işbirlikçi tutum içindedir. Her zaman ihanete en yakın çizgide duran kesimdir. Çıkarları tehlikeye girdiğinde ihanete adım atmaktan çekinmezler. Sömürgecilik bunların üzerinden hakimiyetini tesis eder. Bunların varlık ve etki alanları, işgalci gücün sınırlarını ve otoritesini belirler. Sömürü ve talan ağırlıklı bunların eliyle gerçekleşir. Kendileri de bu yağmadan pay alırlar.

2- Komprador-İşbirlikçi-Bürjuva:

Kapitalist-modernitenin geç döneminde oluşmuş, Komprador-Burjuvalar olup, çoğunlukla kent kökenlidir. Şehrin sermayedarlarıdır. Tüccar, tefeci, acenteci, emlakçı, kabzımal, müteahhit, orta ölçekli işletme sahibi, komisyoncu vb. Bunlar egemen ulus burjuva ve tekelleriyle ekonomik ve ticaret ilişkisi içinde olup, onların Kürdistan'daki uzantılarıdır. Burjuvalaşma hevesi ve yolunu takip ederler. Çıkarları her türlü değerin üstündedir. Menfaatleri ve sınıf karakterleri gereği işbirlikçi konumda dururlar. Sömürgeci ulus-devletin hakimiyetini savunarak, ihanet çizgisiyle paralel yürürler. Bazen işbirlikçi bazen de ihanet noktasında seyrederler. Ancak ülkede özgürlük dalgası gelişip, devrim arifesine gelindiğini gördüklerin de saf değiştirebilirler. Kürt Burjuvalığına dönüşerek Kürdistan'ın zenginliklerini ve değerlerini sömürmeye ülke yönetimde söz sahibi olmaya aday olarak ortaya çıkarlar.

3- Geleneksel-Orta-Sınıf İşbirlikçiliği:

Bunlar ağırlıklı kentli olup, iki kesimi ifade ederler. Birincisi: Ağırlıklı kent eşrafını kapsar. Esnaf, zanaatkâr ve küçük yanmeta üreticisi olup, kendilerini kentin sahibi görürler. Şehir adına karar verme, hareket etme hakkının ve tasarrufunun kendilerine ait olduğunu belirtirler. Kentin pazarı ve ekonomisinde azımsanmayacak etkiye ve role sahiptirler. Ayrıca kent kimliği ve kültürü onların şahsında somutlaştığından, kent üzerinde söz sahibidirler. Maddi varlıklarına ve fiziki yaşamlarına yok edici zarar gelmediği sürece, iktidarlara itaat etmeyi vazife bilirler. Sömürgecilikle onun iktidar kurumlarıyla sorunları yoktur. Ellerinde tuttukları maddi imkanları koruma pahasına, sömürgeciye karşı duruş içinde olmazlar. Devrime de inançsızlıkla yaklaşırlar. Ancak açıktan tavır almazlar. Sözde tarafsızlığı oynarlar. Varlık duruşları işbirlikçi konumu ifade eder. Devrim dalgası gelişip, kenti kapsayarak, kendi rengini verdiğinde saf değiştirirler. Her zaman güç ve otoriteden yanadırlar. Güvensiz, inançsız ve ikircikli durumları düşün ve ruh dünyasını ifade eder. Devrim mücadelesi süresince gel-git eşiğinde seyrederler.

İkincisi: Bunlar eğitim görmüş, kent aydınlarını içerir. Mühendis, Doktor, İktisatçı, Avukat, Öğretmen, Edebiyatçı-yazar vb. Kentin elit kesimidir. Dünyayı bilen-tanıyan, gelişmeleri tahlil eden, sözleri dinlenen, her kese akıl veren, çeşitli konularda bilgi sahibi olan kişiler olarak bilinirler. Kentin çok az bir kesimini ifade ederler. Çoğunlukla zengin ve yerleşik olan etkili ailelerin çocuklarıdırlar. Kendilerini toplum-üstü medeni insanlar olarak tanımlarken, halkla bağları zayıftır. İçinde bulundukları durumu görmez, sömürge gerçekliğinin çarpıcı yakıcılığını bilince çıkaramazlar. Büyük bir oranda egemen ulus-aydın bilinciyle hareket ederler. Var olan siyasi yapılara, Devrim hareketlerine akıl vermekten de uzak durmazlar. Bunların bir kesimi ülke ve toplum realitesinin farkına vararak, arayışlara yönelirler. Çeşitli oluşumlar gerçekleştirirler. Ya da var olan yapılara dahil olurlar. Karmaşık ve çelişkili bir kesimdir. Halk gerçekliğiyle sömürgeci realite arasında sıkışmış haldedirler. Bedel ödemeye, emek harcamaya, zorluklara katlanmaya meyilli değiller. Ancak içlerinden sivrilerek, sorunlara parmak basan, topluma öncülük yapanlar da olur. İhaneti kaldıramazlar ancak ezilen toplumun saflarına katılmakta zorlanırlar. Özellikle ezilenlerin öncülüğünü ve yönetimini hazme-

demezler. Kendilerini akılmend görürler. Hem devrim mücadelesinden hem de sömürgeci uygulamalardan rahatsızlık duyarlar. Her ikisinin arasına sıkışmış haldedirler. Ancak Devrim mücadelesinin zayıfladığı dönemlerde fikirleri, sözleri ve yaşam duruşlarıyla işbirlikçi konumunda olurlar. Çoğunluğu liberal kesimi ifade ederken, sömürgeciliğin değirmenine su taşıdıklarının farkına varmazlar. Devrim mücadelesi dalgalanıp, kent ve ülke genelinde etkili ve sürükleyici olduğunda, saflarda yer almaktan da çekinmezler. Sınıf ve bilinç yapıları onları sürekli ikircikli kılmıştır. Öncü ve aktif kişilerde bunların arasından sıyrılır. Çoğunluğu zor süreçler yerine rahat ve bedel ödemeyi gerekli kılmayan dönemlerde boy gösterirler.

Bütünün parçası olan bu her iki kesim aynı zamanda kendi içinde sivil ve yarı resmi örgütlü yapılar da yer alırlar. Çeşitli STK biçimindeki oluşumların bileşenleridirler. Çeşitli Meslek Odaları, Barolar, Kooperatifler, Esnaf Dernekleri, Sendikalar, Sağlık, eğitim, sanayii, Ticaret Kuruluşları, İnsan Hakları dernekleri, Vakıflar, Lokaller vb. yapılar bünyesinde etkinlikler yürütürler.

4- İşbirlikçi potansiyeli: Lümpen yığınlar

Köylerin askeri zora, baskıya, işkenceye dayalı yakımı, yıkımı ve boşalımıyla Kürt insanları Kentlere Metropollara savruldular. Şehirlerin varoşlarını mekân tuttular. Köyün kendine yeterli ekonomisi çökertildi. İşsizler ordusu oluşturuldu. Kırsalın-köyün realitesine göre bilgili, birikimli, deney-tecrübeli, yetenekli ve marifetli olan bu insanlar, Kent ve Metropol koşullarında vasıfsız elemana dönüştü. Geçimini yapamayan, hayatını idame etmekte zorlanan bu insanlar ve yeni nesilleri lümpen yığınlara dönüştü. Demokratik ve Özgürlük mücadelesiyle buluşmayan, bilinçlenmeyen kesimler, pis ve karanlık işlere sürüklendiler. Ulus-devlet faşizminin kurum ve kuruluşları eliyle uyuşturucu ve fuhuşa bulaştırıldılar. Devlet çeteleri üzerinden cinayete, hırsızlığa, her türlü mafya işlerinin tetikçiliğine alındılar. İktidar ve sermaye odaklarının bütün kirli ve gizli işlerinin uygulayıcısı yapıldılar. Bir kesimi ise devrim inancı ve umuduyla Özgürlük serhıldanlarının dinamikleri haline geldi. Çeteleştirilip kirli işlere bulaştırılanlar, ahlak düşkünlüğü ve vicdani erozyonla özel-savaşın eleman rezervleri haline geldiler. Her türden İşbirlikçilik bunların üzerinden geliştirildi. Teslimiyetten ihanete, ajanlıktan tetikçiliğe, ihbarcılıktan özel-savaş elemanlığına kadar ülke ve toplum karşıtlığıyla birlikte devrim düşmanlığı geliştirildi.

5- Küresel-Sermayenin İşbirlikçi Taşeronları:

Bunlar sömürge statüsünden doğrudan maddi çıkar sağlayan yeni işbirlikçi elitlerdir. İdeolojik bilinçleri, sınıf karakterleri ve çıkarları söz konusu statükonun sürdürülmesini gerekli kılıyor. Yeni bir sınıf olarak ülke genelinde işbirlikçiliğin en derin ve örtülü haliyle sivrilirler. Bunların kimisi siyaset alanına atılırken, bazıları sermaye sahasında boy gösterir. Kimileri de eğitim, sağlık, düşün dünyası vb. alanlarda faaliyet yürütürler. Bunlar Kapitalist-küresel sistemin ülke bazındaki fenomenleridir.

Sömürgeci yapının ve kapitalist merkezlerin "seçkin" üniversitelerinde eğitim görmüş diplomalı, sertifikalı uzman elitlerdir. Kapitalist-Modernitenin düşünce kalıplarını almış, yaşam felsefesini benimsemiş ve değer ölçülerini kendi hayat biçimi haline getirmiştir. Ülke genelin de Neo-liberalizmin temsilcileri olup, post-modern yaşam tarzının taşıyıcılarıdırlar. Kendilerine Akademisyen, aydın, yazar, edebiyatçı, sanatçı vb. yaftalar yapıştırarak, toplumsal öncülüğe soyunmuşlardır. Aslında bunların gerçek işlevi, bu entelektüel yapıları ve aydın meslekleri kendi şahsında dejenere ederek yozlaştırılması, hatta öz itibariyle inkarıdır.

Kapitalist-Emperyalist merkezlerde üretilerek, dünya ölçeğinde yayılan egemen-hakim ideolojiyi benimsemiş ve içselleştirmişlerdir. Bunun bilinciyle hareket ederek, ülke gerçekliğine, toplumsal realiteye yabancılaşırlar. Kendi gerçekliklerinden koparlar. Bu realiteyi becerdikleri oranda soysuzlaşarak, itibarsızlaşırlar.

Ancak bu karaktersizliği ve kalitesizliği gerçekleştirdikleri ölçüde Kapitalist-emperyalist merkezler ve sömürgeci kurumlar nezdinde makul kişiler olarak kabul görüp, değer biçilerek, itibar kazanırlar. Üst-toplumun düşünce kalıplarını alt-topluma taşırarak, kabullenmesini sağlamak için öncelikle yalanlarla kurgulanmış, doğruların ve değerlerin çarpıtıldığı ideolojik yanılsamayı yaratırlar. Oluşturdukları bu mistifikasyon üzerinden alt-toplumu bilgilendirme, bilinçlendirme söylevleriyle üst-toplumun düşünce formatını, yaşam tarzını, yönetme gereği ve kabiliyetinin kabulü ekseninde genel bir rıza oluştururlar. Karşıtlıkların önünü alırken, rahatsızlıkları da törpülemiş olurlar. Böylece ideolojik-köleliğin geliştirilerek, neo-liberalizm düşüncesinin ve post-modern hayat tarzının içselleşmesi sağlanmış olur. Bu anlayış ve yaşam felsefesiyle alt-toplum yönlendirilerek, üst-toplumun hizmetine koşturularak, sömürünün gelişmesi sağlanırken, devrim potansiyeli de eritilerek, zayıflatılmış olur.

Demokratik-Özgürlükçü hareketler bunun bilinciyle hareket ederek, asıl tehlikenin tespitinde zorlanmazlar. Toplumun devrimsel ve evrimsel mücadelesinde önemli bir hedef olarak, ideolojik, felsefik ve politik faaliyetin yoğunluk ve süreklilik içinde yürütülmesi gerekir. Çünkü klasik-işbirlikçilerin yeterince teşhirleri sonucu etki alanları daraltılarak, neredeyse işlevsiz kılınmıştı. Ancak bu yenilenmiş yeni kesim, eskinin hem sınıf hem de işbirlikçi rolünü çalarak, sahnedeki yerini almıştır. Eskiye oranla daha dinamik ve manevra kabiliyeti çok yüksek, ilişki ağı geniş ve zengin olan bu kesim, işbirlikçi zihniyet ve karakteriyle alt-toplumu kuşatarak, tehlikeli bir misyon içindedir. Bertaraf edilerek etkisiz ve işlevsiz kılınması için demokratik-özgürlükçü propagandanın, bilincin ve faaliyetin daha kapsamlı etkinliğini gerektirir.

Yeni türeyen kesim-sınıf olarak hayatın değişik alanlarında boy gösterirken, maddi çıkarları uğruna yapmayacakları hiç bir iş, vazgeçmeyecekleri her hangi değer yoktur. İnsanlık tarihi boyunca toplum ve birey adına yaratılan maddi ve manevi değerlerin tümü pazar malıdır. Karşılığı da paradır. Tek dertleri ve kilitlendikleri amaç para ve iktidardır. Finans-çağının tanrısı olan para, bu sınıfında ilahıdır. Bildikleri, öğrendikleri, tanıdıkları ve tek değer olarak kabul ettikleri olgu paradır. Buna sahip olmak için tüm değerler, ilkeler, kurallar ve ölçüler hiçbir anlam ifade etmez. İster maddi ister manevi olsun bilinç dünyalarında yürek atışlarında rüyalarında ve hülyalarındaki tek değer paradır. Ahlak, vicdan, din ve inancın dahi para ve iktidar uğruna, paspas seviyesine indirgenmesi meşru görülür. Amaç iktidar ve paradır. Buna ulaşmak, elde tutarak korumak için her yol ve yöntem mubahtır. Bu yolda yürürken toplumsallık, yasallık ve meşruluk anlamsızdır. Bu kesim için yapılacak en iyi tanım; sünger-beyinli, kara-vicdanlı, taş-yürekli insan müsveddesi demek abartı olmayacaktır. Bu sınıfın şahsında gerçekleşen ise, uygarlık-sömürgecilik tarihi boyunca bilinen işbirlikçiliğin en tehlikelisi ve katmerlisidir. İhanet çizgisine en yakın seyreden bir işbirlikçi kesim-sınıf olarak, kurgulanmaya çalışılan popüler-kültürün hayat realitesidir.

Eril Zihniyetin varoluş olgusu olarak sömürgecilik ve özellikle de Kürdistan gerçekliğinde uygulanan Kolektif-Sömürgecilik, toplumsal mücadeleyle parçalanmadan, Ortadoğu halklarının demokratik, özgürlükçü istemleri hayat bulamaz. Bunun içinde sömürgeciliğin başlangıç noktası, aynı zamanda çözümün anahtar formülünün gizlendiği tarih ve AN' dır. Buradan çıkış yapmak sömürgeci zihniyetin koruma zırhını parçalamaktır. Bunun içinde toplumsal yeniliklerin, değişim ve dönüşümlerin, devrimsel mücadelelerin, evrimsel akışların merkezinde ve öncülüğünde kadın, kendi tarihsel özü ve özelliğiyle olmalıdır. Kadın dinamiği ve renginin başat olarak yer almadığı her çeşit İdeolojik, felsefik, bilimsel düşünceler ve stratejiler ile yürütülecek politik mücadeleler, verilecek emek ve bedeller sonuçta eril zihniyete hizmet eder. Bu da sömürge ve sömürü olgularının içselleştirilerek kabulü ve devamı demektir.

NASIYONALÎZMA ŞÎ'A YA ÎRANÊ Û BANDORA WÊ LI SER CIVAKÊ

Pêkhatina dewlet-netew li Rojhilata Navîn zererên zêde gihandiye vê navçeyê û ji bilî hêsir û xwîn, tiştek li pey nebûye. Ev yek Rojhilata Navîn xistiye nava mehîrek ku bi dîtineke dewletgera, rewşa heyî nayê guhertin. Rêbazên piştestûr bi desthilat û dewlet, Rojhilata Navîn zêdetir bi qeyran dike. Rojhilata Navîna zengîn di qadên civakî û çandî tenê li ser bingeha hêzên demokratîk a xwe dikare ji vê rewşa aloz rizgar bibe. Îran di vê têkoşînê de roleke wê ya girîng heye; ji ber ku mûzayîkeke ji çandan e û xwedî pêşîneya pêkve jiyana aştiyane ya hemû netewe û olan e. Civaka Îranê ji êşa nasyonalîzm û şiyîgerî ahê dikişîne. Tevîhevkirina van têgehan xwîna civakên Îranê dimije. Lewma ji bo çêkirina Îraneke demokratîk, pêwîstî bi fêmkirin û lêhûrbûn li ser sedemên pêkhatin û tevîhevbûna nasyonalîzm û şiyîgerî û hêzên piştperde heye. Bi vê nirxandinê em dikarin bi kûraniya karesat û rêya herî guncaw ji bo derbasbûn ji qeyran bigîjin. Hemû hêzên civakê yê ku di eniya dijberê nasyonalîzma şiyiyê Îran û şaristaniya dewletgera ne, di nava hêzên jiyara demokratîk de cih digirin. Şerê di navberê hêzên şaristaniya demokratîk ên di navçeyê de, şerekî navxweyî ye ku qurbaniyên wê gelên herêmê ne. şaristaniya dewletgera xwedî cewherekî qeyransaz e û rewşa heyî ya Rojhilata Navîn bi temamî ji vê çavkanî digire. Rewşa ku rojane bi sedan qurbanî digire û gelek ji welatên Rojhilata Navîn girtiye naw xwe. Lewma tenê hêzên jiyara demokratîk dikare aştiyeke mayînde û bi şeref biafrîne û demokrasî û azadiya rastîn di civakê de belav bike.

Derbasbûn Ji Împiratoriyet Ber Bi Dewlet-Netew û Despêkirina Yeknetewsazî

Di dawiya sedsala 19'emîn û despêka sedsala 20'ê de, ligel pêşketina kapîtalîzma komprador li Îran û bi sedema nifûza aborî û çanda welatên kapîtalîstî ku di mêjiyê xwe de dagîrkirina Rojhilata Navîn dihewandin, bêjeya netew li Îranê belav bû. Ev têgeh her çi qas berê jî hebû, lê di vê qonaxê de bi şêwazeke rêkxistinkirî bû rojev. Ev têgeha nû ji netew û pênaseyên Nasiyonalîstî (netewperistî), tevî milîgeriya heyî li Îranê bû û hêzeke wêranker da wî. Ziman, çand, dîrok, bîrgeha komî û nejada yekane ji xalên sereke ya pênaseya netewekî yekane ye. Lê van pênaseyan li welatên ku pêşîneya wan ya împiraturiyê heye, kêmtir ligel rastiya wan ya dîrokî digunce. Di rastiyê de şûna ku wan di pêşîneya dîrokî de cî bigirin û bingeha yekparçebûna netew ji despêkeka dîrokê

çavkanî bigire, diviyaye di nava çerxên dewleta modern a ku ji navenda Ewrûpa ya endustrî ser hildaye, bi rêya prosesa netewsazî wiha rolekî bilîzin. Wate, netewa yekpare bi ziman, dîrok û çanda yekane derxistin holê. Her ku netewa yekparçe, kokê wê ya dîrokî tuneye û berhema dewrana modern e. Nasnameya yekpare tenê di nava qewman, ew jî bi radeyî tê dîtin, lê li navenda pêkhateyên dîrokî û împiraturiyên mezin ev têgeh nayê dîtin. Neteweyan li têkiliyên ligel hev, ji hev û din bandor bûne. Lê dewlet-netewe hewl didin dîroka netew û gelên din yên di nav cogirafiya xwe de lêç bikin û di proseya asmîlasyonê de hemû veguherin neteweke yekane; cudahiyan ji holê radikin û çavkaniya vê guhertinê, ew netewe ku dewlet-netew bi xwespartine wî, dixwaze nasnameyeke yekpare ava bikin. Bi dîtina dewlet-netew di welatekî de du an çend netew û gel nikarin hebin û wan weke sedema parçebûnê dibîne. Wate her girûbek ku xwedî taybetmendiyên netew be, dikare welatek pêk bîne. Ji ber vê sedemê, dewlet-netew, li Rojhilata Navîn hewldana yeknetewsazî (netewsaziay yekstûnî) kirin. Bi rêya komkujî û pişaftina çandî ku mînakên vê di dîroka hemdemî de pir in, hewl dan bigihîjin vê armaca xwe. Di vê dîtingehê de dewlet, desthilata serhildayî ji xwesteka netewe, herwiha welat aydê netew, û dewlet jî parêzvana tevahî welat dizane. Şerta netewzanîna gelekî, damezrandina dewlet e. Lihevxistina hemû gelan bi taybetîî ji aliyê zimanî ve, tevgereke ku ji nasionalizma ewrûpî ya sedsala 19'ê hatiye girtin. Di dewlet-netewan de her sê têgehên Welat, Netew û Dewlet şûna hev û din tên bikaranîn. Ev tê wateya hewldan ji bo tevhevkirina gelan û netewan di nava yekîneyekî netewî û yekparesaz. Wan bi dîroksazî û di bin navê dahênanên dîrokî, ji bo çêkirina nasnameyeke yekane ya yek netew, dîrokê berovajî dikin. Dîroka netewî ya ku rastiyên etnîsîte û netewên din nedîtî digire, bi şêwazekî rêkxistinkirî wan înkar dike. Saziyên perwerdeyî, ragihandin, polîs û leşkerî, dezgehên brokratîk û ewlekarî, saziyên herî xurt yê dewlet-netew in ji bo pêkanîna siyaseta wê. Wiha sîstemek, pêkhateyeke yekane ya siyasî, aborî û zimanî – çandî çê dike. Lûmên siyasî – aborî bi alîkariya lûmên ewleyî û leşkerî, bi desteka ku ji îdolojiya nasyonalîzmê digirin, yekparçekirina zimanî – çandî pêk tînin. Dema ji aliyê netew û etnîsîteyên din ve li hemberî asîmîlasiyon û otoasîmîlasiyonê berxwedanî were nîşandan, pêkanîna wê rengê zorê digire xwe.

Hemû dewlet-netewên desthilatdar li ser Kurdistanê, berî pêk werin, di nava du împiraturiyên Osmanî û Îranî de cih girtine. Împiraturî yekeyeke mezin e ku di firehiya cogirafiyeke berfireh de, çend gel bi ziman û çandê cuda tê de dijîn. Îmoiraturî ji hêlê pêkhateyî ve, ji dewlet-netewan demokratîktir bûn. Împiraturiyên herî xwînxwar heta dema xwe sipartibe etnîsîteyeke serdest, ziman û çanda wî, dîsa nasnameya qewm û netewên din înkar nedikir, belkî dixwest li ser wan hikum bike. Ji ber vê, wan ji bo pişaftina etnîsîteyên din di etnîsîteya hikumdar de hewldan nedekirin. Çunke sembola serwerî ji bo netewa serdest, netewên bindest bû. Lewma hewl nedane wan tune bikin, belkî sembolên serweriya xwe parastine. Lê Siyaseta pişaftina çandî di împiraturiyên olî ku pişt re pêk hatin, heya astek tê rêvebirin, helbet ne bi tundî û kuraniya dewlet-netewan. Wan ligel ola averêkirî, xwe xwedî peyamdariya cîhanî dizanîn ji bo yekdestkirina çand û netewên din. Împiraturiyên Bîzans, Emewî, 'Ebasî û Osmanî bi navê peyamê cîhanî ya mesîhî û islamê, hewl didan bi netewên bin hikumdariya xwe nasnameya yekane ya olî bidin. 'Erebkirina netew û qewmên din, bû beşek ji projeya misilmankirina wan. Rumîkirin jî bi heman rengî di împiraturiya Rûm ya mesîhî dihat dîtin.

Lê pişaftina netew ji aliyê pêkhateya dewlet-netew, diyardeke ku hemû hêman û nîşaneyên pircurebûna zimanî û çandî tune dike. Îdeolojiya nasyonalîzm bi şêweya faşîzm û milîtarîzm, di piranî welatên Rojhilata Navîn de hakim e. Çanda serdest, çandên din weke (hûrdeçand)

bi nav dike ku divê werê pişaftin. Netewa serdest bi sersipartina bê lêpirsîn bi rêbertiya siyasî û desthilata navendî, ji bo cîhangîrî bi navê netewa yekane, welatê xwe û welatê dinê dinyayê veguhertiye meydana şer. Lê belê bi çêbûna şerên zêde bi taybetî şerên cîhanî yê yekem û dûyem, bû sedema çêbûna guhertin di asta dinayê de ku mikûrhatin bû ji bo binketina vê sîstemê. Di Rojhilata Navîn de jî niha em dibînin çawa wiha sîstemek li pey hev bi bin dikeve. Ev proje di vê navçeyê de zêdetir ji heremê dinê cîhanê rastê binketinê hat. Hêza dewlet-netew têra zengînî û hêza pêkvejiyana netewên Rojhilata Navîn nekir. Ev heman taybetmendî bû sedema ku pêkvejiyana

Damezrandina Dewlet-Netewa Modern li Îran û Derketina Têgehên Nasiyonalîstî

Îdolojiya sazkirina dewlet-netewa modern li Îranê, ji sedsala 19'ê ve kete vî welatî û di encamê de, bi "Şoreşa Meşrûtiyet" şeklê fermî û pêkhateya wê ya siyasî çêbû. Bi vê armancê gelek hewldan hatin kirin. Bingehên îdarî, artêş û perwerdeya netewî ji serdema qeymeqamên Qacar dest pê kir û heya niha dirêj kiriye. Îro em hêmayên binketina danepêşa ziman, çand û nasnameya yekane di dîrokeka yekane ji bo netewa yekpareya Îranê eşkeretir dibînin. Wanebêjiya dîroka netewî û guncandina wê di pirtûkên waneyî de, di dewreya seltenetê Pehlewî û seltenetê

Civaka Îranê ji êşa nasiyonalîzm û şiyîgerî ahê dikişîne. Tevîhevkirina van têgehan xwîna civakên Îranê dimije. Lewma ji bo çêkirina Îraneke demokratîk, pêwîstî bi fêmkirin û lêhûrbûn li ser sedemên pêkhatin û tevîhevbûna nasiyonalîzm û şiyîgerî û hêzên piştperde heye.

wan a bi salan, di nava aştî û aramiyê de. Lewma ji hev veqedandina wan bi rê xetên kişandî û bi navê sînorên dewletî gengaz nebû. "Çanda berxwedanê" di Rojhilata Navîn de cihekî wê yê bilind û taybet heye û rê nade tu hêzekê, çi yên heremê çi yên derve ku yeknetewsazî pêk bînin.

Yek ji sedemên vê binketinê, ev e ku hakimên dewlet-netew ji aliyê qewmên din ku hewldan ji bo yekdestkirina wan tê kirin, bi temamî nayên piştevanîkirin. Heta netewa serdest bi sedema danîna vî navî li ser wê, ew kiriye dijminê qewm û neteweyên din, dilê wî ne rehet e. Bi siyaseta dijminsazî di nava sînoran de û êriş li ser çandên din, şer digîje lûtkeya xwe. Meseleya şer û nebûna ewlehiyê dibe sedema bênirxbûna rêgeza netewî. Ev diyarde bi xwe re tenê kîn û nefretê ji bo welat tîne.

Welayî de bi şêweyekî sîstematîk praktîze bû. Pîlansazî û pêkanîna netewsazî û netewa yekparçe ji aliyê dewleta ku xwe bi nûnerê temam û kemalê netew dizane, li Îranê tenê di nava çîneke bajêrî ya girêdayî dewletê ma û giştî nebû. Di bicihanîna vê projeyê de pêkhateyekî çandan a berxwedêr hebû; lewma hikumdaran ev çand bi "rizî" dizanin û xwestine tune bikin. Têgehên derkirinî û biyanî bi hebûn û nasnameya gel û netewên Îranê li proseya praktîzekirina netewsazî kapolî û sist bûye û bi şoreşên gel têk çûne. Dewleta komara islamî ya Îranê jî di berdewamiya siyasetên binketiyên pehlewî de her tim hewl daye bi navê "islamê petî ya mihemedî" nasyonalîzma şî'a ya xwe belav bike, lê ew jî bi bin ket. Bi binketina dewlet-netew û berxwedan ji aliyê civakan ve, dewlet naçar ma hîleya hemwelatî bi kar bîne. Ya ku em niha dibînin "civaka aydê yek dewlet" e. Dix-

wazin têgeha " netewa çêtir" veguherin " hemwelatiyên dewletê çêtir " . Lewma dewlet-netew ji aliyê çêkerên vê ve tên rakirin. Wate, hemwelatiya yek dewlet dikare bi ziman û çandê xwe hebe, lê divê civak beşek ji dewlet bizanibe. Di vê têgehê de faktora bingehîn, yasa ye ne ku faktorên çandî, dîrokî û nijadî. Dewletên netewî ku bi zor, yekbûna netewî ragirtiye, bi lez heldiweşin; Îraq, Îran, Tirkiye û Sûriye wek mînaka vê yekê, yek bi yek ber bi helweşînê ve diçin.

Bêjeya " hakimiyet " (serwerî) çi di " zagona meşrutê" û çi di têgeha " umeta komara islamî " bi eşkere tê dîtin. Piştî şoreşa Îranê, dadgehên tewanên dijşoreş li 1980'yî bi armanca rûnîştandina " hakimiyeta netewî " û parêzvanî ji deskeftên şoreşê çêbûn. Nasyonalîzma veşartî li pişt umet heman ji despêka şoreşê ve eşkere dibe. Di yasayên meşrutê de jî cezayê hewldana li dijî ewlehiya netewî û serxwebûna nîştiman, zîndana hetahetayî û sêdaredan bû. Di zagona bigehîn ya meşruteya netewî de hatiye nivîsandin ku " seltenet emanet û spardeyeke ku ji aliyê milet ve radestî padîşa tê kirin." Lewma her cure hewldana wan rewa û netewî ye. Di her du pergalan de jî çalakiyên gelî, netewî, bisazîkirin û xwerêxistinkirina civak ji aliyê gel ve, wek letemedayin bi serbixweyî û temamiyeta erdî (yekparçêtiya welat) ye. Hakimiyet tê wateya vîna li ser vînan. Wate netewa serdest jî li gorî têgeha hakimiyet nikare xwedî vîn be. Her cure desthilatî, aydê hakimiyetê ye û civak tenê erkdarê bicihanîna wê ye. Hakimiyet û dewlet têkilê hev in, Lewma bikaranîna bêjeyên weke dîn, gel û netew li kêleka hakimiyet û dewlet, tenê ji bo rewatîdan e bi van du diyardeyan desthilat û dijminîkirin ligel civakê. Li Rojhilata Navîn netew heye, lê ne gengaz e dewleta netewî çêbe. Di dewleta netewî de, netew ji şêweyên xwe yên xwezayî derdikevin û bi rêya dewlet, ji wan re şekil tê dayîn. Di rastiyê de neteweyên dewlet şêwe digirin. Ew civakên ku bi vê razî bin, êdî mirov nikare wek netew bi nav bike. Ji ber ku li pêkhate, nirx û çandê wan dest tê werdan. Têgeh û hêmayên pêkhateyeke civakî ne gengaz e di diyardeyeke were peydakirin ku rengê pêkhateya dewletî girtiye xwe. Dewleta netewî wek amûrekî ji bo sepandina dîtinên hikumeta navendî dixebite. Di vê dîtingehê de, dewlet diyadeyeke ku ji aliyê pergala çînî, zihniyeta mêrsalar û desthilatdar bi sazî bûye û dahênerê netewe ye; Pîroz e, bi nirx e, şaşîtî nake û li ser her tiştekî tê danîn. Heta dewlet di hinek welatan de bi " bavê netew " tê binavkirin ku ji bilî başiyê zarokên xwe, tiştek naxwaze û karekî din nake. Helbet her wek me behs kir proseya çêkirina wiha neteweyeke sexte rastê binketinê hat û pêkhateya netewî ya derveyî Dewleta netewî di rûbirûbûna bi homojênsaziya sepandî ji aliyê dewletê ve li ser civakê, nasnameya xwe parast.

Di dewreya derbasbûna têgehên Nasiyonalîstî bi Îranê, çîna sermayedar ku hîna nebibû çîneke komprador û di mejiyê wî de sewdaya çêkirina têkilî bi bazara navxweyî û pêşbirkê ligel kala û sermayeya biyanî û bidestxistina mafê siyasî û dadê li hember saziya seltenet û derfetên geşekirina aborî hebû, bû propagendecî û bingeha civakî ya netewegeriyê. Di wê demê de du bizavên dijber derketin holê; yekem bizava reformîst ya çîn û tiwêjin zengîn û roşinbîrên girêdayê çînên navîn û bandorbûyî ji çanda welatên kapîtalîstî bû. Ya duwem jî bizava civakî ya şoreşgera netewî bû ku pişta xwe dabû çîn û tiwêjên deşenî û bi taybetî mehrûman, kedkaran û roşinbîrên ku xwezkarê rizgariya misogeriya girseya berfireh a gel ji belaya xizanî û zilmê bûn. Bizava yekem bi temamî ketibûn nav hêz û berjewendiyên xwe yên takekesî. Hejmareke zêde ji bizava duyem jî berê xwe dane lihevkirin, hevkarî, qaşo pêkvejiyana aştiyane, têkoşîn bi rê tevlîbûn li hikumet û zeliqîn bi pergalê ve, lê ew kesên ku heya dawî ji bo armanca xwe têkoşîn kirin pir bûn.

Hikumetên li Îranê salên piştî şoreşa 1979'ê, ji bo pêşxistina mêtingerî, bicihkirina desthilat û talanê li navçeyên curbicur ya Îranê, hevgav ligel destdirêjiya leşkerî û aborî, siayseta sivikandin, parçekirina netewî-mezhebî û çandî ya

şêniyên van herêman pêk tînin. Ji dîtina wan dewleta şî'a, sazî, rêxistin û stûna siyasî ya herî mezin, ya civaka Îranê û misilmanan tê hesibandin. Vê îdêalê bi îqnakirin an bi rêya bikaranîna amûrên zorê li ser hemûyan didin pejrandin. Komara islamî ligel berovajîkirina dîrokê, siyaseta xwe dimeşîne. Dîroksazî ji rêbazên herî zirav û bi bandorê dizekirin û sulteya mêtingeriyê hikumdarên Îran e ji bo gehîştin bi armancên aborî û siyasiyên xwe li civakan. Li gorî wan, ziman, şêwazê kinc liberkirin û meseleyên rûkeşî, têkiliya wê rasterast bi têgehîştin, çand, siyaset, exlaq û hişê netewan re heye. Pîvandina van xalan, çand û gelê serdest e û bi qasî ku netewên din bi xwe re homojen bike, bi heman awayî bi qasî wan netewan têgehîştî û xwedî çand in; dikarin tevlî siyasetê bibin; xwedî exlaq in; mirovên hişmend tên hesbandin ku êdî wan bi " gêj û xêvik " nayên binavkirin. Hewldan ji bo berovajîkirina dîrok, veşartina rastiyên dîrokî yê fikir û tevgerên azadîxwaz û dijezilm, herwiha dahêlankirinê lehiyên tohmet, bohtan û etîketên bêexlaqî ji serkirde û rêberên van tevgeran, bi dirêjahiya dîrok, stratîjiya siyasî û çandiya çînê hevbenda mêtingerî li civakên mêtingeh bi sebeba nasyonalîzmê ye. Herwiha xwekêmdîtin, meyl bi netewa serdest, bêbawerî bi xwe û qeyrana nasname di nava gelên din de belav dikin. Kesên ku nasyonalîzmê belav dikin, ji aliyê zanayan, dîroknivîsan, zanayên olî û civaka serdest (dewletî) tên destekirin. Di bin şert û mercên hakim ên li Îranê û etmosfera fetisandinê, beşek ji roşinbîran rakêşê saziyên pergalê hakim bûne an jî di dijwariya pirsgirêkên hundirîn hewl didin parê xwe ji desthilatê diyar bikin.

Komara islamî ligel berovajîkirina dîrokê, siyaseta xwe dimeşîne. Dîroksazî ji rêbazên herî zirav û bi bandorê dizekirin û sulteya mêtingeriyê hikumdarên Îran e ji bo gehîştin bi armancên aborî û siyasiyên xwe li civakan.

Mezindeyên Redbûya Nijadî Di Derbarê Gel û Netewên Li Îranê De

Nasyonalîzma çînên serdest pişta xwe dide mezindeyên redbûyî ya nijadî, redkirina hebûna çînên civakî û berdewamkirina talan û kedxwariya aborî di çarçoveya şêweya hilberandina mêtingeriyê de. Ev çîn ji hêla aborî û çandî ve, beşek ji mêtingeriya kapîtalîstî ye û li gorî şert û mercên heremî, dijmintiya nijadî bi şêweyên curbicur di nava qewm û girubên mirovî yê heman civakên mêtingeh ligel welatên cîran û her wiha di nav xwe de belav dikin. Axivîn ji niştimana mezin û pesn û pîrozkirina hakiman, şahan û fatihan, her wiha resentiya nijadiya xwe û sivikandina qewm û girûbên dinê mirovî ku qaşo ji nijadeke ketî ne, mijara wêje û propagendeya wan pêk tîne. Nijada Îranî ew jî farsîziman û helbet şî'emezheb (farsên şî'e) ji hemû mirovên din bilindtir û rêzdartir e; lewma pergala hakim û çîna serdest xwedî maf û erk e rêbertî, rêveberî û hînkirina neteweyên din ên Îranê bigire dest. Ew xwedî mafê her cure xapandin, durûtî, derew, dizî, vegirtin, komkujî û karên dijmirovî li ser netew û mirovên ku şert û mercên wan napejrînin, pêk bînin. Van çalakiyan jî di bin navê parastina azadî, mafê mirov, belavkirina dad û wekhevî, weşandina şaristanî, belavkirina ola islamê, berjewemdiya Îran û islamê, berevanî ji nasnameya Îranî û Îranê, pêşketin û pêşvebirina civaka Îranê divedişirin. Her ku hiş, jîrî û çand, tu têkiliya xwe bi meseleyên teşeyî ku xalê pîvandina wan e, tuneye. Ev taybetmendî tenê hêmaye ji bo ciyawaziyê netewan û gelan û nîşaneya bi avantaj û çêtirbûna yekek li ser yê din nîn e. Hikumet û nete-

wa serdest ji îdealên nijadî ji bo parastina otorîteya xwe sûd werdigire. Ew destdirêjî li ser netew, çand û qewmên din dikin û xwe bi bicihînera emr û fermanên îlahî, belavkerên islamê, pêşengê şaristanî û yekane xwedan marîfet û îman bi nav dikin. Berxwedanî li hemberî vê destdirêjiyê ji aliyê netewan ve bi taybetî netewa têkoşer û azadîxwazên kurd jî wek sedemê xwînxwarî, hovîtî û tundûtûjbûna vê netewê nîşan didin. Bi derew û propagendeyên pûç û bêbingeh, gelê kurd weke zalim, êrîşker û kujer pênase dikin. Bi belavkirina van pênaseyan re di nav gelên li Îranê û nîşandana wê weke ciyawaziyeke di navbera netewan de, hewl didin mafdarî û rewatiya destdirêjiya xwe biselimînin. Bi van karan, ji aliyekî ve xwedîtin û xweperestiya civakî, siyasî, çandî û mezhebî di nav netewa fars de xurt dike û ji aliyê din ve dîtineke neynî di derbarê gelê kurd û gelên din de belav dikin. Lewma komkujî û çewisandina civaka kurd û civakên din ên li Îranê, çêkirina dubendî û veqetandina wan bi rêya sînorên çêkirî, bi van mahneyan rewatî didin. Helbet sînorên siyasî û dabeşkariyên brokratîk nikarin nasnameya hevbeş ya gelê kurd biguherin an jî lewaz bikin.

Hikumet li Îranê li ser bingeha têgeha " rêbertiya netewa fars li ser tevahî Îran û netewên din, ji ber nijad û mazheba wî ya çêtir e " , nasyonalîzmê xurt dike. Ew ne tenê netewên din ên Îranê bi nijadên nizm dizanin, ji ber ku bi siyasetên dubendîsaz yên mezhebî û qewmî, wan netewan bi girubên piçûk û piçûktir dabeş dikin. Ew bi siyaseta xwe, netewan dikin dijminê hev û din, bi şêweyekî wan meseleyan dixin rojevê ku qaşo nakokiyan ji kokeke dîrokî ye, aştî û dostînî di navbera wan de ne gengaz e. lê belê ew mesele, berhem û çêkiriyên hikumeta navendî ne. Wan bi rêya siyasetên xwe yên taybet û kesîn girêday xwe, wan dijminatiyan çêdikin û pişt re bi rêya navendên xwe yên propagende wan mezin dikin. Ji ber sensor û zextên li dijî kurdan û gelê din û tevgerên wan ya demokratîk, raya giştî ya Îranê derfetên wan yên agahdarbûn ji şert û mercên wan nîn e. Di ragihandinan de sedemên sereke yên narazîbûna gelê kurd û gelên din, daxwaziyên wan nayên rojevê û bi perdeyeke stûr ji propagende û etîketê, her tiştekî berovajî nîşan didin.

Hal ku çandên li Îranê mîna tevahî Rojhilata Navîn û heta hemû dinyayê tevlîhev bûne û hev û din xurt dikin. Çandên di nav pêkvejiyan û danûstaneke çêker de bûne, lê hikumetên navendî ev têkiliyên çêker û xwezayî bi destwerdanên xwe veguhertine têkiliyeke wêranker, şerê di navbera netew, qewm û mezheban de. Hal ku ciyawaziyên teşeyî bi şert û mercên cogirafî re têkeldar in û cudatiyên din bi baweriya mirovan in. Lewma nabe netewek bi nizm û yeke din jî bi bilind bê binavkirin. Çêkirina nakokiyên navbera nijad, netew û gelan, sînorbendî û nîşandana netewan bi şêweyeke cuda û biyanî ji hev li ser bingeha îdealên netewa serdest, ji bo kolekirin û bendîtiya netewên din û gelan tê pêkanîn.

Meseleya Ewlehiya Netewî di Sîstema Dewlet-Netew de

Her dewletek bi taybetî dewleta Îranê, nerazîbûnên ji aliyê netewan ve, weke êriş li ser welat an girêdana bi biyaniyan tê nîşandan. Ji ber vê, meseleya ewlehiya netewî anîne rojevê ku piştî damezrandina dewlet-netew bû xaleke sereke û îro hemû welatên dinyayê bi xwe re mijûl kiriye. Lê li Rojhilata Navîn, ewlehiya netewî bi xwedî pênaseyeke cuda ye. Şîroveya pergalên otokratîk, teokratîk û olîgarşîkê herêmê, tenê berjewendiyên gerguhêz û qonaxkî ji bo çîn an tiwêjekî teng e; Di rastiyê de veguheriye ewlehiya dewletan û berjewendiya wan. Wan bi rêya çêkirina nijadê netewî û teoriya komplo li dijî netewa serdest û welat, ji pêkanîna her hewldanek di bin navê ewlehiya netewî de çav nagirin. Îro meseleyên cîhanî, herêmî û navxweyî ya welatan tevlihev bûye ku cudakirina wan ji hev, dibe bingeh ji bo pejirandina siyaseteke şaş û binkeftinê di diyarkirina pêşeroja wan welatan de.

Ji bo ronîkirina zêdetir a meseleya ewlehiya netewî, divê li ser pêşketina

teknolojî, proseya cîhanîsazî, şovenîzma Dewleta netewî û aboriya lewaz a welatên Rojhilata Navîn biseknin. Bi pêşketina zanist û teoriya Niyoton, endustriya piştestûr bi wizeya etomî û elektromegnatîs derket holê ku sedema sereke bû li serûbinbûna pîvan, têgeh û têkiliyên klasîk. "Dewleta netewî", "sermayeya netewî" û "welatê netewî yan dewlet-netew", beşek ji vê têgeh û şêweya têkiliyan e. Pêşketinên berbiçav ên têkiliyan di dawiya sedsala bîstemîn de bû sedem ku leza danûstandina fikrî, made ango her nirxên din bigîje asta herî kêm. Veguherîna di faktora demê, faktora cogirafî weke rehenda cih û astengiya sereke li ser têkiliyên dernavçeyî û netewî bêbandor kir. Van veguhertinan di proseya şaristanî de sê hevrikiyên sereke bi xwe re anîn; yekem, nakokiya di navbera civaka rojava û sistemên hakim de, di van welatan de ku encama vê her çi qas bi temamî bersiva pêwîstiyên mirovatî nebe, lê bû sedema belavkirina demokrasî, damezrandina saziyên medenî, pêkanîna yekîtiyên navçeyî, şûna têkiliyên netewî û amadekirina zemîna guncaw ji bo derketin û pêşketina jiyara demokratîk li pêşerojê. Duyem, nakokiya piranî gelan ligel kapîtalîzma Rojava ye ku di çarçoveya pergala nû ya cîhanî, dixwaze vexwendinek nû li ser bingeha bejewendiyên xwe ji proseya cîhanîbûnê (globalîzm) bike. Sêyem, nakokiya proseya cîhanîbûn ligel şovenîzma netewî û aboriya lawaz a welatên weke welatên Rojhilata Navîn e.

Ya ku zêdetir girêday mijarê me ye, hevdijiyên duyem û sêyem e û bi taybetî bandora wê li ser ewlehiya netewiya welatan bi taybetî li ser Îranê. Eger li proseya pêşketina şaristanî ya di dîrokê de binêrin, em fêm dikin ku Ewrûpa piştî ronesansê veguheriye bistera şaristaniyet. Ev şêweya gehîştin bi hizrandina zanistî û bicihkirina wê şûna hizirandina felsefî, bû eleqeya têkiliya navbera dînê mesîh û faktora sereke ya vê pêşketinê. Bi vî rengî, Ewrûpa bi şoreşeke fikrî re, ji qonaxa feodalîzmê gav avête qonaxa kapîtalîzma klasîk û rola navendîtiya şaristaniyet di vê qonaxê de girt ser milê xwe. Navçeyên dinê dinyayê jî rola dorandor lîstin. Têkiliyên mêtingerî di vê qonaxê de li ser bingeha welatên li derdora vê navendê bûn. Di wê demê de Rojhilata Navîn ji bo kapîtalîzma klasîk rola şademarê dilîst. Hikumetên zordest ên heyî li Rojhilata Navîn û bi taybetî li Îranê, veguherîn berhevkera daxwaziyên welatên Ewrûpî. Pêşketina kapîtalîzmê li rojava, ji bo gelên Îranê zêdetir xizanî û belengaziyê bi xwe re anî. Pêşketina endustrî û derbaskirina dewletên netewî li Ewrûpa, zêde naveroka meseleyê neguhert, belkî mêtingerî tenê şêwazên xwe ji bo hakimiyet li ser gelan guhert. Bikaranîna teknolojiya çêtir û aboriya çêtir li kêleka êrişa çandî û li ser bingeha bêçandkirina civakan, di rastiyê de nîşanderê berfrehbûna cureyeke faşîzma postmodern li rojava li dijî gelên din ên cîhanê ye. Faktora çandî di proseya cîhanîbûna xwedî heman girîngiyê ye ku faktora cogirafî di qonaxa kapîtalîzma klasîk de xwedî wê bû. Lewma cîhanîbûn tenê xwedî aliyê aborî ye. Eger cîhanîbûn ligel tevlîbûna çandên curbicur yên hemû gelên dinyayê be, tê wateya bikaranîna dadperwerane ji teknolojî ji bo hemû cîhaniyan. Lê yê ku îro gef li gelan dixwe, ew e ku hinekan li cîhanê li pey bikaranîn û sûdwergirtin ji teknolojiyê ne li ser bingeha berjewendiyên xwe. Pergala nû ya cîhanî bi pêşengtiya Emerîka nîşanderê vê meseleyê ye.

Bêguman pergala nû ya cîhanî di çarçoveya çêtirbûna çanda Rojava ji bo gelên Rojhilata Navîn nayê pejrandin. Ji ber vê sedemê bû ku demek kurt piştî bûyera 11'ê eylûlê, hemû ragihandinên Rojava bê ku pêşkêşkirina tu belgeyekî, Rojhilata Navîn wek sedem û navenda terorîzmê ragihandin. Li gorî nirxandin û şîroveyên ku li jor hatin diyarkirin, bi çi şêweyekî divê li hemberî van êrişan hemû; aborî, çandî û leşkerî berxwedanî were kirin? Gelo gelên Îranê di pozisiyoneke wiha de ye ku bikaribe ji mîrasa xwe ya dîrokî û çandî berovanî bike? Bi wateyeke din, gelo têgehên civakî, aborî, siyasî û îdolojîk yên civaka Îranê, ama-

de ye proseya cîhanîbûnê bipejirîne?

Ji aliyê aborî ve, aboriya yekber hemû, bi taybetî aboriya piştestûr bi madeya xam, nikare bibe bersiv ji pêwîstiyên civakê re û hêza wê ya pêşbirkê ligel aboriya modern ya heyî di asta cîhanê de nîn e. Sîstema siyasî a ku pişta xwe dide vê aboriyê jî, bi sedema bikarberî (mesrefgerî) ya civakî û geşekirina tiwêja navîn û brokrat ku têkiliya xwe ya rasterast bi aboriya dewletiyê re heye, meydaneke zêde dide dewlet ku bi temamî insiyatîv ji civakê digire. Ji aliyê din ve zêdebûna rantên aborî bi xwe re tîne ku geşe bi derz û dijheviya civakî dide. Di rastiyê de ev sîstema siyasî û aborî ji bo cihgirtin di asta cîhanî de pir lerzok e û êdî nikare bibe bersiv. Lewma bi derbasbûna demê, qeyranên aborî roj bi roj aloztir dibin.

Ji aliyê civakî ve, ji ber ku nasnameya îdolojîkî ya berê êdî bersiva guhertinên hundirîn û derve nade, civak ber bi aliyekî tajo ku bê şert û merc, nasnameya vekîtbûyî ji aliyê Rojava ve bipejirîne û ev bi xwe jî bi rastiya çandî û dîrokiya gelan li dij hev in. Ne tenê afirînerî li gorî çanda heyî bi sedema parêzkariya desthilata navendî nehatiye holê, belkî tiştê heyî jî ji rê derxistiye. Eger ev zext û ji rê derxistin nebûya, pêşketin û nûbûn dihat holê. Mirov dikare bêje nasnameya gelên Îranê di bin gefeke mezin de ye. Nebûna veguhertin di pêkhateya civaka heyî de, derzeke mezin xistiye navbera civak û sîstema siyasî ya welat. Ev sîstem ji halê hazir ve bi tundî li hemberî veguhertinên giştî û bingehîn in ku bikaribe derz û hevdijên heyî kêm bike li ber xwe dide.

Ji aliyê ekolojî ve her çend li her cihekî dinyayê, tevî rewşeke giştî, faktorên diyar bandorê lê dikin jî, lê jîngeha Îran'ê di proseyeke lez a têkçûnê de ye. Di vê jîngehê de hêmanên qirêjker hene ku aloziyên zêde çêdikin; qirêjiya zêde ya petrolê, qirêjiya kîmyewî, mîkrobî yên avên sahilî (berav), qirêjbûna avê bi rêya noyînên endustrî û bajêr, bendavsazî, bikaranîna zêde ya sifreyên avên binerd, qirêjbûna hewayê bi taybetî li bajarên mezin û hwd… Di rastiyê de Îran jî weke welatên din, pêşketina bajarvanî û veguhertina heremên gund û civakên cotyarî bi heremên bajarî û civakên endustrî, bûye sedema guhertina têkiliyên mirovî bi jîngehê re. Ji ber ku çawa mînakên aboriya cîhanê bala xwe nade jiyana mirovî û paqijbûna jîngehê, li Îran'ê jî modela mentiqa aboriya rant û meyla çetewarî û sûdperestane asteng e li hemberî rêzgirtina jiyan û jîngehê. Ev di demekê de ye ku Îran berê ne wisa bûye û tam bi berovajî niha, xweza û jîngeh parastiye.

Bêguman eger bi giştî nirxandinek rast ji têkiliya dewleta netewî û dîtinên mezhebî ya dogmatîk a tiwêja hakim bi astengiyên çêbûyî li ser rêya geşekirin neyê kirin, gefên hundirîn û derve her roj zêdetir pergal û gelên Îranê dixe xeteriyê. Ji ber ku nêzîkatiyên heya niha li ser vî bingehî hatine holê, hêzên sereke ku dikarin bibin parêzvanên ewlehiya netewî, veguherîna potansiyela dijberiyê. Ji aliyê din ve nebûna veguhertinê di pêkhateya siyasî, aloztirbûna pirsgirêkên aborî û civakî bi xwe re tîne û di encamê de pejirandina çêtirbûna aborî û çandî ya Rojava di çarçoveya pergala nû ya cîhanî jê ne revîn e. Ji ber ku em niha di qonaxekê de ne, ji aliyêkî ve ligel bidestxistina sîstema îdealên xwe, em dikarin bi vîna xwe tevlî proseya cîhanîbûnê bibin an jî bi pêkutîkirin li ser pozîsyona heyî, gelên Îranê neçar dibin vexwandina dinyaya Rojava û Emerîka ji pergala nû ya cîhanî bipejrînin û radestî xwestekên wan bibin. Lê belê tiwêjê hakim di halê heyî de ji ber dîtingeh û berjewendiyên çînî, her cure veguherînên ku nîşandera rolê gelên li Îranê di proseya cîhanîbûnê de be, weke gefekê li ser ewlehiya netewî dihesbînin. Hal ku ewlehiya netewî dema di xeteriyê de ye cîhanîbûn tenê bi vexwendineke Emerîkî û Rojavayî re be. Bi wateyeke din ewlehiya netewî dema tê parastin ku di çarçoveya pîvanên hemdem de bigihîje asteke bi geşekirina demokratîk re di civakê Îranê de be.

ARAP ULUS DEVLETIN KÜRT HALKINA DÖNÜK POLITIKASI

Arap yarım adasının kadim halklarından ve Sami kavminden olan Arap halkı, kendi ulusal uyanışına başlamıştır. İslam dininin Arap yarım adasından çıkmasıyla Arapların yaşamında yeni bir dönem başlamıştır. Arap halkının kültürünün ve hegemonyasının, Asya-Afrika coğrafyasının büyük bir bölümünün ve Avrupa coğrafyasının bir bölümüne yayılması dönemidir.

Bu yayılmada Kürt halkıyla Arap halkı arasında çatışmalar meydana gelmiştir. İslam dininin çıkışından sonra Araplar Sasani ve Romalıları savaşta yendikten sonra ilk yöneldikleri yer Kürdistan coğrafyası olur. Bu durum Arap halkı ile Kürt halkı arasında diyaloğun gelişmesine neden oluyor. Tarih bilgilerine dayanarak MS 650 li yıllardan sonra kürdistan coğrafyasının büyük bir bölümü islamın kontrolüne girdiğini söyleyebiliriz, İslam dini ilk başta Arap halkının içinden doğduğu ve geliştiğinden, gittiği ve girdiği her yere kendi ideolojisi ve inancının esaslarıyla birlikte Arap kültürü ve geleneklerini de götürdüğünü belirtebiliriz. Buda Kürdistanda İslam dininin yayılmasıyla beraber Kürt yaşamı ve kültürüne Arap kültürünün etkilerinin yansıdığını ifade edebiliriz.

Şüphesiz 1400 yılla yakın bir süredir Kürt halkıyla Arap halkı uzak yakın birlikte yaşıyorlar. Bu sure zarfında karşılıklı etkilenmeler olmuştur, nasıl ki Arap kültürü, dili Kürtler üzerinde etkili olmuşsa, aynı şekilde Kürt kültürü dili, Arap halkı ve iktidarı üzerinde etkili olmuştur. Ancak Arapların İslam halifeliğinde iktidarda güç sahibi olması, kuran ve peygamberin hadislerinin başka dillere çevrilmesine müsaade edilmemesi, yani Arapça dilinin İslam dininin resmi ve kutsal dili olarak görülmesi, daha çok Arap kültürü ve dilinin Kürt kültür ve dili üzerinde etki sağlamasına yol açmıştır. Fakat unutmamak gerekir ki o dönemdeki iktidar ve yaşam ilkeleri, dini inanç ilkeler üzerinde inşa edilmişti, İslam inancında da toplumun farklı yapı ve kesimlere saygı duyuluyor, yaşam imkânını tanıyordu, buda hükümdarların diğer ulus ve etnikleri yok etmelerinin önünü alabiliyordu. ' ancak burada şunu da belirtmeliyiz ki, bazı hükümdarlar, söz edilen İslami ilkelere uymamış, zorla halkların dinini, inancını ve kültürünü değiştirmeye çalışmışlardır.' Buda Kürt halkı ile Arap halkı arasında genelde dostluk temelinde bir ilişki içerisinde olmalarını sağlamıştır. Özellikle Selahattin'i Eyyubi 1173 – 1193 döneminde Avrupalı güçler karşısında durmasına yol açmış ve ciddi bir rol oynamıştır, ardından 1258 de Moğolların eliyle Abbasî halifeliğinin yok edilmesiyle Arap halkı da Kürt halkı gibi çoğu zaman dış güçlerin hükümdarlığı altında yaşamasına sebep olmuştur. Bu da her iki halkın da daha çok bir birine yakınlaşmasını beraberinde getirmiştir. Bu yakınlaşma Osmanlı iktidarının özellikle 19. Yüzyılda artış göstermiş, Kürt ve Arap ulusun lider – öncü, âlim ve aydınları birbirine yakınlaştırmıştır. Bu durum kendisiyle beraber 19. Yüzyılın sonlarında ve 20.yüzyılın başlarında daha çok gelişme gösteren Kürt

– Arap kardeşliğini meydana getirmiştir. Ayni süreçte Mikdat Madhat Bedirxan'ın kahire ye sığınıp orada ilk Kürtçe gazete olan KÜRDİSTAN'ı yayınlamaya başlamasını da bu kapsamda değerlendirebiliriz.

Kürt aydınlardan Muhammet Ali Avni 1897 – 1953, Huzni Mukıryani 1893 – 1947, Mâruf Ressafi 1894 – 1945, Cemil Sadık Zehavi 1863 – 1936 ve Ahmet Şevki 1868 – 1932 Kürt – Arap aydınlar arasında ilişki sağlamada büyük rolleri olmuştur. Şükrü Fezli, Muhammet Mehdi Cevahiri de Arap aydınlarının örneklerinden olup bu konuda öncü rollerini oynamışlardır.

Tüm bunlarla birlikte bu süreçlerde, Kürt – Arap devrimcilerin arasındaki ilişkiler önem kazanıyor. Örneğin; Suriye ve Lübnan da İbrahim Hannan ile sultan Etreş, Şêx Mahmut Berzenci ile Irak'ın orta ve güney kesimi arasındaki ilişkileri, birinci dünya savaşı sırasında İngiltere'ye karşı yürütülen Şuâbi savaşında ortaklaşmaları, yine 1920 ki İngiltere'ye karşı Irak devriminde İbrahim Xani Delo'nun de katılması, ortak yürütülen mücadelelerden bir kaç örnektir. Öte yandan Kürtlerin Irak ve Suriye devletleri kurmada Arap ve diğer uluslarla birlikte aktif rol alması, bu halkların arasında dostluğun ve birlikte yaşama eğiliminin göstergesidir. Dini yönden de Kürdistan din ulemalarının Arap din ulamalarla dostluklarına önem verilebilir düzeyde, Süleymaniye de sorun yaşanması ardından, Mevlana Xalit Nakışbendi 1779 – 1827 de Şama gidip yerleşmesi ve oradaki ulemalarına gösterdikleri misafirperverlik, açıklayıcı bir örnektir. Yine M. Sait'i Kürdi Nursi (bedii elzaman – 1877 – 1960) nin Arap ulamalarla ilişkisi 20. Yüzyıl başlarında bir kez daha bu gerçeği göz önüne seriyor. 20. Yüzyılın ilk yarısında Seyit Muhsin Abdulhakim gibi Arap din ulemalarına, yine Abdulkerim Kasım, Cemal Abdulnasır gibi Arap liderlerin yaklaşımları Kürt Arap dostluğunun gözde örneklerindendir. Elbette Kürt devrimlerinin özellikle Filistin davası gibi Arap hareketlerini desteklemeleri, bu duygu ve yaklaşımdan kaynaklanıyor.

Bu durum Kürt ve Arap sanatçıların dostluklarında da etki yapmıştı, gördüğümüz üzere 20.yüzyılın ilk yarısın da; Ali Merdan, Şemal Saaip, Tahsin Taha, Gülbahar ve Muhammet Şêxo gibi Kürt sanatçılarla Nazım Xezali, Ferid Etreş ve diğer Arap sanatçılarla arasındaki güçlü bağlar yaratmıştır.

Bu dostluk Kürt ve Arap solcularının tez şekilde bir birine karışmayı sağlamış, birlikte solculuk bayrağını dalgalandırmayı getirmiştir. Buradan yola çıkarak Arap solcuları Kürt solcu liderlerini karşılamışlardır. 1949 – 1953 yılında Fehıd ve arkadaşları İngiltere ve ırak hükümeti tarafından idam edilmeleri ardından Bahaddin Nüri (1927 – hala hayattadır) Hizbi Şiuyi Irak (Irak Komünist Partisi) İKP başkanı olurken, 1963 ten 1993 e kadar ki süreçte de Selam Adil'ın idam edilmesinden sonra İKP başkanı olur. Suriye de de Xalit Bektaş uzun süre Suriye Şiuyi (Suriye Komünist Partisi) lığı yapmış.

Burada kast etmek istediğimiz şey Kürt ve Araplar arasında hiç sorun yaşanmadığı – yaşanmıyor gibi bir durum değil, anlatmak istediğimiz Kürt ve Arap arasında bir dostluk zeminin var olduğudur. Şuan bile Arap ulus devlet iktidarın Kürt halkı karşısında uyguladıkları politikalara rağmen, yine de her iki halk arasında dostluk zemini vardır. Bu zeminle birlikte Kürt ve Araplar arasında birbirini kabul etmeme ve karşı durma eğilimleri geliştiğini de görmemiz gerekir. Ki bunun da doğal olmaması bir yana, Arap nasyonalizmin iktidar yoluyla diğer ulus ve etniklere karşı yürüttüğü politikaların ürünüdür. Buda bizi Arap devleti politikası üzerinde durmamızı ve Kürt halkına karşı yaptıklarını anlatmamız zorunda bırakıyor.

Açık ki birinci dünya savaşından sonra küresel güçlerin anlaşmaları sonucunda hem Arap halkı hem Arap toprakları parçalandı. Ancak Kürt halkı gibi Arap halkı inkar edilmedi, tersine Kürtler bazı ulus ve etnik Araplara entegre edildi, 20.yüzyılda artık Arapçanın konuşulduğu topraklarda 20 den fazla Arap devleti kuruldu. Güney ve Rojava Kürdistanda da Kürt halkı Irak ve Suriye ye entegre edildi. Her ne kadar her iki devletin kurulmasında İngiltere Irak devletini, Fransa da Suriye devletinin kurulmasını koordine etmiş olsalar

da, farklılıkların hak ve özgürlüklelerinin korunmasında ve o devletlerin sadece Arap devletleri olmayacakları, herkesin devleti olacaklarından bahsedilse de mevcut gerçeklikte böyle bir durum ortaya çıkmadı. Fakat bu devletlerin, ulus devlet temeli üzerinde kurulduklarından dolayı, dünya sistemi de bu anlayışı 20. Yüzyılda dünyaya hakim kılmaya çalıştıklarından, Arap nasyonalizmi de her iki devleti Arap kimliğiyle tanıtmaya, devlet kapsamı içine yerleştirilen Kürt halkı ve diğer etnikleri Arap çemberinde eritmeye çalıştılar. Çünkü Arap nasyonalizmi (hizbi baasi arabi iştiraki) nın kurulmasıyla adım adım şekil almaya başlamıştı. Mişel Eflek 1910 – 1989' ile Selahattin Xirbitar 1912 – 1980' öncülüğünde kurulan, Arap aydını olan Zeki Necip İbrahim El-Ersuzi düşünceleriyle gelişim gösteren Baas partisi, ilk olarak 07-04-1947 Suriye de kurulmasıyla, kürt halkını kendine tehlike ve risk bilmiş, baas partisinde birinci söz sahibi olan Eflak Kürtlerin üyeliğini kendi partisinde kabul etmemiş, Kürtleri ikinci israile benzetmiş ve adlandırmıştır. Baas partisi ile Hizbi Arabi iştiraki (Ekrem Reşit Mıhyettin Er-Hurrami 1911 – 1996' liderliğini yapmıştı) nın birleşmesıyle, Mişel Eflek, Ekrem Hurraminın partisinde yer alan Kürtleri kendi partisinde istemedi ve üye olmalarına izin vermedi. Bu yaklaşım eflaki birleşik bir Arap devleti kurma amacını gösteriyordu. Irakta krallık rejimin yıkılması ve cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte, Eflak kısa bir süreliğine Bağdat'a gidiyor, Irak baas partisi ve Iraklı liderlerden 1958 Şubatında Mısır ile Suriye arasında kurulan cumhuriyete katılmalarını talep ediyor. Ancak Irak'ın farklılıklar açısından zengin olmadığı gerekçesiyle Abdulkerim Kasım katılmıyor. Bu yaklaşımından dolayı 1959 de Irak baas partisi ve liderleri Abdulkerimi katletmeye kalkışsalarda, başarılı olmadılar.

Baas partisi 1947 – 1963 yıllar arasında örgütleme açısından pek güçlü değildi, kendi prensip ve anlayışlarını adım adım yaymaya başlamıştı. Suriye'de yaşanan 1949 – 1954 darbelerinde de belirleyici düzeye olmasa da rolleri vardı, yine o dönemde kurulan bir kaç hükümete katılım sağladılar. Irakta 14-07-1958 Abdul kasım Darbasini desteklediler, kurulan yeni hükümette de yer aldılar ve bir bakanlıkta kendilerine verildi. Ancak 1959 deki Abdulkerim Kasıma suikast girişiminden sonra, hükümetten çıkartıldılar, onlarda gizli örgütlenmelere yönelip, bir kaç başarısız girişimlerden sonra, en son Abdulselam Arif'ın desteğiyle darbe yapıp, o iktidarı sonlandırdılar ve Abdulselam Arif cumhurbaşkanı, Ahmet Hasan Bekir'i de başbakan olarak Baas partisinin temsilcisi yaptılar. Baas partisi Arap milliyetçilerin iktidarı olarak tanınan yaklaşık (9) ay (1963 baharından – aynı yılın yarısının sonuna kadar) süren iktidarında, Kürdistan'da sayısız katliamlar yapıldı, bu katliamı da kominizim ve İsrail ajanlığının kökünün kurutulması adı altında gerçekleştirildi. Yani hem Kürt olmak hem de komünist olmak bir suçtu. Ki o dönemde PDK Kürtleri, komünist partisi de solcuları temsil ediyordu, Kürdistan'ın büyük bir bölümü de bu iki tarafın taraftarıydı, bu da Arap milliyetçilerinin Kürtleri katliamdan geçirmelerine berhane oldu.

Diğer yandan baasçılarının iktidar ve yönetmede tecrübelerinin olmaması, Irak'ta iktidar üzerine çelişkiler ortaya çıkarıyordu, o yılın son baharında Abdulselam Arif, baasçılarını iktidardan uzaklaştırdı. Burada önemle üzerinde durmamız gereken şu; 1963 Nisanında baasçılar ile Abdulselam Arif, birlikte geçici bir anayasa hazırladılar, Abdulkerim Kasımın döneminde hazırlanan anayasadaki " Irak Arap, Kürt ve diğer bileşenlerin ülkesidir" maddesini kaldırıp, yerine Irak bir Arap ülkesidir, maddesini yazdılar ve Irak'ı tamamen bir Arap ülkesi olarak ilan ettiler. Buda Kürt halkı ve diğer etnik halkların soykırıma uğratmanın tehlikeli bir başlangıç sürecine götürdüğünü ifade edebiliriz. Nitekim Abdulselam Arif baasçıları iktidardan uzaklaştırdıktan sonra, Barzani den çatışmaları durdurmasını istedi, Kürt sorununun çözümüne hazır olduğunu ve Kürtlere bireysel hakları (hukmi zati) vereceğine dair çağrılar yaptı, bu temelde 10-02-1964 Barzaniler ateşkes ilan ettiler. Ancak oda çok hızlı bir şekilde söylediklerinden ca-

yıp tekrar Kürdistan'a saldırmaya başladı, bununla da kalmayıp Kürt askerlerini, özellikle öncü düzeylerde bulunanları ordudan uzaklaştırmaya çaba gösterdi. Kürtlerin devlet kurumlarında özellikle önemli kurumlarında hak ve söz sahibi olmasını engelledi. Oda giderek Irak da Arap anlayışını ve çizgisini hakim kılmaya çalıştı.

14-04-1966 da Abdulselam Arif Bağdat ile Basra arasında helikopter ile yolculuk ettiği sırada, helikopterin infilak etmesi sonucunda öldü. Ardından, üst düzey askeri komutan ve kardeşi olan abdulrahman Irak başkanı oldu, oda iki yıl iktidarda kalabildi ve bu süre zarfında ciddi bir değişiklik yaşanmadı, ağabeyinin izinde yumuşak bir yürüyüş sergiledi.

17-07-1968 de Baasçılar bir darbe daha gerçekleştirir ve Abdulrahman Arifın iktidarını sonlandırırlar. Bu darbede Baasçılar Abdulrahmanın zayıflıklarından yararlandılar. Darbeden sonra Ahmet Hasan Bekir Irak başkanı oldu ve 1969 da Saddam Hüseyin baas partisinin ikinci adamı olarak çıkış yapıp 1979 da resmi olarak Irak başkanı olur, 09-04-2003 e kadar Irakta baas partisi iktidarı sürdürdü.

Bu süreçte baasçılar Irak'ın mutlak iktidarı olmaya çalıştılar, bunun için de ilk adım olarak Irakta en önemli ve ağır soruna yani kürt sorununa el attılar. 1968 – 1970 yılları arasında yapılan çok yoğun bir diyalog sonucunda 11-03-1970 Kürt – Baas anlaşması meydana geldi. Bu anlaşmada Baas hükümeti Kürt halkın kimliğini ırakta yaşayan bir halk kimliği olarak tanıdı, Kürtlerin çoğunluğu oluşturdu bölgelere birey özgürlüğü verip Kürt dili de eğitim ve okuma yazma dili olarak kabul edildi. Bu hem Kürtler hem de Irak için önemli bir adımdı. Yine Baas partisinin gösterdiği de büyük bir cesaretti. Ancak bu anlaşma Baas partisinin strateji ve anlayışıyla birleşemediği için, dış güçler müdahale ettiler ve sonuç itibariyle yürütülüşte başarı elde etmedi ve bir daha iki taraf arasında çatışmaların yaşanmasına neden oldu. Sonradan da 1983, 1985,1987,1991 de olmak üzere Baas partisiyle Kürt hareketi arasında diyaloglar gerçekleşmiş olsa da, sonuç alıcı bir gidişat elde edilemedi.

Önemli bir konuda Irakta Arap nasyonalizmi ve Arap ulus – devletidir, özellikle Baas döneminde, bir yandan Irak ulus devleti şiddet yoluyla Kürt halkını sindirmeye ve kendi politikasında eritmeye çalışıyor, diğer yandan da anayasa ve yasalarla Irakta Kürtlerin etkisini azaltmaya ve adım adım Irak'ı Araplaştırmayı hedeflemiştir. Bu çerçeve de 1963 – 1975 ve 1976 – 1988 de Kürdistan'a karşı her türlü saldırıda bulunmuş, uçaklarla, toplarla, diğer kitle imha araç ve gereçlerle Kürdistan'ın köylerine dağlarına yönelmiş, 1980'lerin başından itibaren Pencwen, Seytsadık, Qeredax, Çıwarta, Haci Omeran, Helepçe ve Qeladıze'e iktidar tarafından yakılıp yıkılmıştır. Hatta bununla yetinmeyip Kürdistan'ın birçok yerinde kimyasal silahlar kullanılmış, Rojhılat Kürdistan'ın Serdeşt şehri, Helepçe, Balisan, Sêûsênan, Şeyh Wesanan, Goptepe ve Asker, binlerce Kürdün katledildiği en gözde örneklerdendir.

Irak hükûmeti 1960'lı yıllarda köyleri yakıp yıkmalara, köy boşaltmalara başlamıştır, ancak 1977 – 1983 yıllarında yeni bir soykırım politikasına uzandılar; köyleri boşaltma ve göçertme politikası yürütülmeye başlandı. Bu süreçte hükümet kırsal

Dini yönden de Kürdistan din ulemalarının Arap din ulamalarla dostluklarına önem verilebilir düzeyde, Süleymaniye de sorun yaşanması ardından, Mevlana Xalit Nakışbendi 1779 – 1827 de Şama gidip yerleşmesi ve oradaki ulemalarına gösterdikleri misafirperverlik, açıklayıcı bir örnektir.

ve şehir merkezlerine 10km uzak yerleşim alanlarına ulaşılamadığı adı altında, köy ve diğer yerleşim alanlarına hizmetleri kestiler, oraları boşaltıp, halkı zorunlu kamplara yerleştirmeye başladılar. Halkı ikna etme adına da her kese toprak ve para vereceğini ilan ettiler. Toprak, yaşam ihtiyaçları, okul vb şeyler vaat edilmiş, bu kapsamda sınıra yakın bölgeleri boşaltma politikası uygunlaşmıştır. Şengal dağına yakın köyleri boşaltıp, şehre yakın mekânlarda kamplar kurdular. Ardından yavaş yavaş o bölgeleri yasak bölge olarak ilan edip sivil giriş çıkışları yasakladılar. Açık ki 24-09-1980 da İran Irak savaşının başlaması, peşmerge eylemliliklerin genişlemesi bu planın tamamen başarılı olmasına engel oldu. Plana göre 1980'nın başında çok sayıda köyün boşaltılması gerekirken, 1985 sonrasında boşaltılan-boşaltılmayan yerleşim alanı, Irak devleti tarafından askeri alan olarak ilan edildi, geliş gidişleri yasaklandı. Böylece 1977 – 1982 yılları arasında (500)den fazla köy boşaltıldı, o tarihten sonra da bu sayı 3500'e yükseldi. 1988 Şubat'ından Eylül ayına kadar enfal operasyonları çerçevesinde, 8 operasyonla tüm bu alanları yakıp yıktılar ve halkada enfal uyguladılar.

Elbette Baas rejiminin bu uygulamaları, sadece askeri ve siyasi amaçla değildi, çok yönlüydü. Arap milliyetçiliği köy yaşamı ve dağlar Kürtlerin başat korunma alanları olduğunu anlamıştı. Peşmergelerin gücünü köylerden aldığı biliniyor. Bu anlamıyla Baas rejimi Kürtleri kendi öz yaşamından, kültüründen koparıyordu, ayni zamanda Kürt hareketine ağır darbe vuruyordu, genel olarak da vurduğu bu darbelerle Kürdistan toplumunu kendi öz gücüne dayanmasına, hükümete kalmamasına neden olabiliyordu. Ancak bu adımla Kürdistan toplumunun ekonomik gelirini engelliyor ve halkı şehir yaşamına zorluyordu. Elbette bu durum toplumu devlete hazır bir av haline getiriyordu. Şehirlerin doğal bir büyüme içinde olmadığı gibi, köyden şehirlere doğru göçler de doğal olmayacaktı, bu toplumun ahlaki ölçülerine olumsuz etki yapıyor ve çarpıklaşmalarla birlikte toplumun yapısını bozuyordu. Özellikle enfal operasyonunda, Kürt kültürü ve tarihi büyük bir darbeye maruz kaldı, çünkü binlerce hikâye, Lawık, dengbeji, hore ve siyaçemane yok edildi. Yani tam anlamıyla bir kültürel soykırım yaşadı.

Tüm bu uygulamalarla Irak hükümeti bir kaç yasa ve sistematik bir şekilde Kürtleri devletin önemli mevkilerinden uzaklaştırmaya ve bir daha Kürtleri almama politikasını uyguladı. Bu şekilde de bir çok Kürdü işinden çıkardı yada yaşadığı yerden çok uzaklara sürdü. Yine sorunlu bölgelerde yaşayan Kürtleri çıkarıp yerlerine Arapları getirip yerleştirdi. Bu çerçevede Kerkük, Xaneqin, Şareban, Mendeli, Bedre, Şengal, mahmur ve diğer bölgelerden binlerce Kürt ailesini sürüp yerine Arapları yerleştirdi. Bunda ki amacı o bölgelerdeki Kürtlerin sayısını azaltmak ve Arapların sayısını çoğaltmaktı. Bununla da kalmayıp kimlik düzenleme yasasıyla da, Baas hükümeti bir çok Kürdün kimliğini hatta Ezidilerin kimliğini, Musul da Guy, Homeri, Gergeri ve Hesni beyliklerinin kimliklerini Araplaştırdı, yine sorunlu bölgeler de Kürtlerin alım satımlarda bulunma hakından mahrum bırakıp Kürtleri Arap kimliğini almaya, taşımaya zorluyorlardı. Çünkü Kürtlere tanınmayan hakların hepsi Araplara ve Arapların kimliğini taşıyanlara tanınıyordu. Ayni zamanda Irak ulus devleti sürekli Kürtleri Araplar için tehlike unsuru olarak göstermeye çalışıyordu.

En etkin olan ulus devlet politikası Suriye'nindir, o da Baasla yükselişe geçti. 08-03-1963 de Baas partisi darbe gerçekleştirdi ve Emin Hafız (1921 – 2009) Suriye başkanı oldu. 23-02-1966 de Selah Cidid darbenin başkanlığını ele geçirip iktidarın başına geçti, Nurettin Ataç devlet başkanı olmasına rağmen, Selah Cidid daha çok hakimdi. Daha sonra 16-11-1970 de zamanın savunma bakanı olan Hafız Eset tarafından Selah cidid görevden uzaklaştırıldı, cezaevine atıldı. Artık Hafız Esat alevi mezhebinden olan biri olarak 12-03-1971 den itibaren Suriye devletinin birinci adamı olarak 10-06-2000 de vefat edene dek Suriye cumhurbaşkanıydı. Ardından hafızın oğlu Beşar Esad 10-07-2000 demokrasiden uzak bir

seçimle Arap Suriye cumhurbaşkanı oldu.

Daha önce de söz ettiğimiz gibi, Baas liderlerinin amacı birleşik bir Arap ulus devletiydi. Ancak yine kendileri 28-09-1961 de Suriye'nin Mısırdan ayrılmasında başat rol oynadılar ve Suriye Arap cumhuriyetini kurdular. Unutmamak gerekir ki Mısırla birleşmeden önce sadece Suriye cumhuriyetiydi, birleşik Arap cumhuriyetinden, Suriye Arap cumhuriyeti ismini aldılar. Ki buda Kürtler ile diğer ulus ve etnikleri eritmede ciddi bir adımdı. Bu adımdan sonra Suriye Arap ulus devleti politikasında ciddi rol oynayan başka bir adım da, dönemin rejimi Haseke de (Emni siyasi) kurumun sorumlusu olan Muhammet Telleb Hilal'ın projesidi. Kürtlerle muamele konusu içeren bu projeyi 1962 de hazırlandı ve devlet siyasi liderliğine sunar. Bu projeye göre;

1- Kürtler Suriye'nin içlerine doğru göç ettirilmeli, orada dağıtılmalı, bunu yaparken de tehlike arz edenlere dikkat edilmeli.

2- Kürtlerin okumaması, bilinçsiz kalmalarına özen gösterilmeli ve okutulmamalı.

3- Cizre'de yaşayan birçok Kürt, Türkiye kimliğini taşımakta, bunlara Suriye kimliği verilmemeli.

4- İş imkânı sağlanmamalı, istikrarsız yaşatılmalı ve siyasi örgütsel faaliyetlerden uzak tutulmamalı.

5- Arap toplumunda Kürt karşıtı propagandalar yayılmalı.

6- Kürt din alimleri yerine Arap din alimleri yerleştirilmeli, çünkü Kürt din alimleri kürtlük yapıyor, dine önem vermezler.

7- Kürtler arasında çelişkiler yaratılmalı, bunun içinde kendi soyu Araplardan olduğu söyleyenlerden faydalanmalı.

8- Kürtler içerisinde özellikle sınır bölgelerinde Arapların yerleştirilmesi ve yerleştirilenlerinde her olasılığa hazır olmaları açısından askeri yönden eğitilmeleri gerekmektedir.

9- Türkiye sınırında bulunan Kürtlerin yerine Araplardan oluşan güvenlik kemeri uygulamasına geçilmesi.

10- Arapça dilini konuşmayanların, seçme ve seçilme hakkının verilmemesi.

11- Araplar dışında o bölgelerde yerleşenlere kimlik verilmemesi.

Açık ki daha sonra Baas partisi iktidarı tarafından bu proje üzerinde çok çalışıldı ve bu durum Rojava Kürdistan'ın demografasını ve kimliğini değiştirdi. Bu çeşit politikalar dışında Suriye hükümeti yer yer şiddete başvurmuş, devletin kendisini sorumlu tutulmayıp, devlet politikasına bağlı olanların eliyle yapmıştır. Örneğin 14-11-1960 de daha sonra olağan bir olay gibi göstermeye çalıştıkları, bir plan çerçevesinde Amude sinemasında 28 çocuğu yaktılar. Yine 12-03-2004 Kamişloda taraftarların kavgası olarak göstermeye çalıştıkları futbol taraftarları katliamdan geçirdiler. Amaç elbette Kürtleri korkutup sindirmektir.

Genel olarak Suriye Baası içerik olarak Irak Baasıyla ayni politikayı uygulamış, ancak farklı ve yumuşak araç ve yöntemlerle bu uygulamayı hayata geçirmiştir.

Genel olarak geçen yüzyılda Arap ulus devletler açısından benzeri az olan tutumlar dışında, o devletlerin iktidarları her daim Kürtlere suçlu gözüyle bakmış ve Kürtlerin haklı ve onurlu davasını desteklememişlerdir. Ancak mevcut gerçeklik böyle olsa da Arap halkı açısından ele aldığımızda Baas partisinin veya devlet politikalarının halkı çok etkilemediğidir. Arap toplumunu etkilemediği gibi şuan da Kürtler ile Araplar arasında dostluk zemini, düşmanlık zemininden daha ağır basıyor. Buda bölgede pozitif bir değişim yaratabilmek adına Kürt ve Arap halkına ortak mücadele imkânı sunuyor. Nitekim Rojava Kürdistan ve Suriye kuzeyinde gördüğümüz, karşılaştığımız böyle bir dostluğa gidilebildiğinin işaretidir. Ortadoğu halkları bin yıllardır beraber ve kardeşçe yaşamış halklardır. Ulus devlet politikaları ve uygulamaları ortadan kalktığında veya bu zemini yakaladığında tekrar birlikte ortak özgür yaşamı inşa edecek zemin ve imkanlar mevcuttur. Halkların birlikteliği ve kolektivizm nasıl ki tarihte Mezopotamya'da yaşamsallaştıysa bugünde aynı koşulları yakalamanın imkan ve olanakları mevcuttur.

Sömürgecilik ve soykırımın yaşandığı bir vatan gerçekliği olsa da, Kürdistan'ın varlığı inkâr edilemez. Üzerinde tarihine ve toplum gerçekliğine bağlı ve layık şekilde özgür yaşamak isteyenlerin son ferdi durdukça varlığı devam edecektir. Yalnız Kürtlerin değil, Ermenilerin, Süryanilerin, Türkmenlerin, Arapların ve özgür yaşamak isteyen her birey ve kültürün demokratik, özgür ve eşitçe paylaştığı bir ortak vatan olacaktır. Ulus-devlet olmaması şanssızlığı değil şansı olacaktır. Bu sefer yeni bir sınıflı, ekoloji düşmanı kentleşmenin ve ulus-devletçi uygarlığın değil, Ortadoğu'da demokratik modernitenin şafak vaktinin doğuş yaptığı ve beşiğinde büyüdüğü vatan olacaktır.